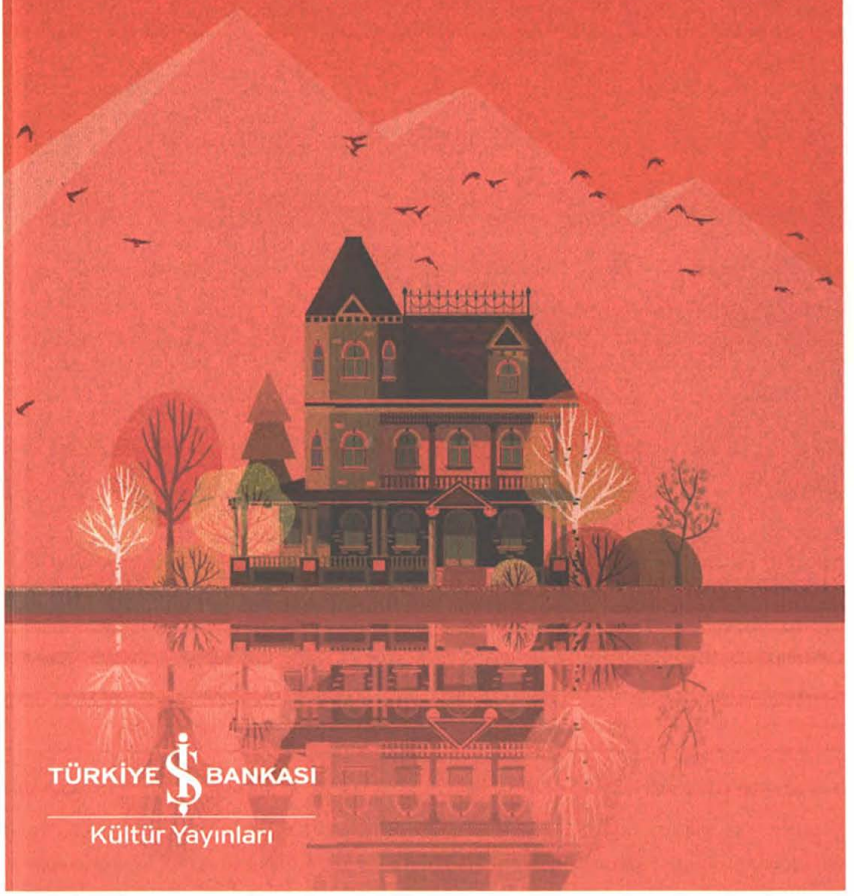
MODERN KLASİKLER Dizisi - 193

CHRISTINA STEAD

KÜÇÜK OTEL

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
BÜLENT O. DOĞAN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 5417

Modern
Klasikler
Dizisi - 193

Christina Stead

Küçük Otel

İngilizce aslından
çeviren: Bülent O. Doğan

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

CHRISTINA STEAD
KÜÇÜK OTEL

ÖZGÜN ADI
THE LITTLE HOTEL

COPYRIGHT © CHRISTINA STEAD 1973
ANATOLIALIT TELİF HAKLARI AJANSI KANALIYLA ALINMIŞTIR.

© TÜRKIYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2018
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
DAMLA GÖL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
EDA OKUYUCU

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1 BASIM ŞUBAT 2022, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-922-3

BASKI: DÖRTEL MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Zafer Mah. 147. Sokak 9-13A Esenyurt İstanbul
Tel. (0212) 565 11 66 Sertifika No: 40970

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: BÜLENT O. DOĞAN

1975 İskenderun doğumludur. İÜ İngiliz Dili ve Edebiyatı mezunu olan Bülent O. Doğan 1996 yılından bu yana çevirmenlik ve editörlükle uğraşmaktadır. Edebiyatın yanı sıra edebiyat teorisi, felsefe, siyaset, iktisat gibi alanlarda da çok sayıda çevirisi yayımlanmıştır. 2000 sonrasında Metis Yayınları, Sel Yayıncılık, Bilgi Üni. Yay. gibi yayınevlerinde editörlük faaliyeti yürütmüştür. 2003'ten itibaren kitap çevirmenlerinin örgütlenmesine yönelik çalışmalara katılmış, 2006'da kurucu üyeleri arasında yer aldığı Çevirmenler Meslek Birliği'nin (Çevbir) çeşitli idari kademelerinde görev yapmış, meslek içi eğitim kapsamında çeviri atölyeleri düzenlemiştir.

Gunnvor ve Oliver Stallybrass'a

* * * * *

Bir otelde her gün neler yaşandığını bir bilseniz! Bir şeyler olmadan geçen tek bir gün bile yoktur. Dün öğleden sonra bir kadın Cenevre'den arayıp gelininin öldüğünü söyledi. Kadın burada iki kez kalmıştı. Çok iyi dost olmuştuk, ama hep bir şeyler sakladığını hissetmiştim. Kocasından boşandı mı, dul mu kaldı, yoksa ayrı mı yaşıyor hiç öğrenememiştim. İlk seferinde oğlu Gerard hakkında konuşmuştu. Sonra Gerard evlendi. Bir sorun vardı; zira Cenevre'den telefon ediyor, ağlıyor ve bir dostla konuşmak zorunda olduğunu söylüyordu. Ben de bir dost arıyordum. Hep bir dost arıyorum; çünkü çocukluk arkadaşım Edith sürgün edilmiş bir Alman'la evlenip barıştan sonra onunla birlikte yaşamak için Doğu Berlin'e gittiğinden beri hiç dostum olmadı. Gerçi Cenevre'deki bu kadına gerçekten dostça duygular beslediğimi söyleyemem; onun hakkında yeterince şey bilmiyordum. Edith ve ben asla birbirimizden sır saklamazdık. Yan yana sokaklarda oturuyorduk. Sabah kalkar kalkmaz birbirimize telefon ederdik. Cumartesi günleri birbirimizi görmek için evdeki işlerimizi büyük bir hızla bitirirdik; bütün gün boyunca telefonlaşır ve tatillerde ayrı düştüğümüzde birbirimize mektup yazardık. Ah, o günlerde ne kadar da mutluydum. İnsan büyüyüp de evlendiğinde, sanki her şeyin üstüne bir gölge düşüyor, asla bir daha gerçekten mutlu

olamıyorsun; yani bana öyle geliyor. Üstelik yönetilmesi gereken personel, daktilo edilmesi gereken mönüler, yapılacak alışverişler, benim sorumluluğumda olan ve memnun edilmeyi bekleyen konuklar ile hesap kitap işleri varken telefonun başında eskisi gibi yarım saat oyalanmaya vakit bulamıyorum. Cenevre'den gelen bu telefon o yüzden beni korkuturdu. Yine de, birisi bana ihtiyaç duyuyorsa onunla konuşmalıyım, öyle değil mi? İnsan ne olacağını hiç bilemez. Bazıları yıllar yılı bizimki gibi otellerde kalır. Polis kayıtlarını biliriz, hastalıklarını ve ailevi sorunlarını biliriz; insanlar sizinle sırlarını paylaşmaya gelirler. Kendi ebeveynlerine ve dostlarına, hatta avukatlarına ve doktorlarına anlatmadıkları şeyleri anlatırlar size.

Bu kadın oğlunun nişanlandığı, evlenme hazırlıkları yaptığı ve gelinle birlikte evden ayrıldığı sırada bana her gün telefon ederdi. Olan biten her şeyden haberim vardı.

Sonra birkaç ay boyunca onları neredeyse unutmuştum. Bir gün telefon edip oğlu ile gelini Nicole'ün kendisinin yanına taşındıklarını söyledi. Hem gülüyor hem ağlıyordu; başına hiç bu kadar trajik ama yine de bu kadar güzel bir şey gelmemişti dediğine göre; sonra yine beni hemen her gün arayıp genç çifti anlatmaya başladı. Neler olup bittiğini anlayamıyordum. Asla net bir şey söylemiyordu; onun yerine mutluluktan ve mutsuzluktan, aşktan ve yanlış anlaşılmalardan o kadar çok bahsediyordu ki telefonun çaldığını duyduğumda ürkmeye başlamıştım artık. Buna vaktim yoktu; baş ağrıları çekiyordum, kocam Roger konusunda kaygılanıyordum ve aynı zamanda kadının bana söyleyemediği bir derdinin olduğunu da hissediyordum.

Dün öğleden sonra sesini duyduğumda neredeyse kalbim duracaktı. Gerçekten ağlıyor ve korkunç bir şey olduğunu söylüyordu. Telefona doğru hıçkırarak ağlarken, polisi aramadan önce bana söylemesi gerektiğinden bahsetti. Ağladı, sızladı ve nihayet, "Bugünün geleceği belliydi," dedi. Ni-

cole'ün öldüğünü ve oğlu Gerard'ın da gidip kendisini yalnız bıraktığını söyledi sanırım, ama oğlunun da öldüğünü söylemiş olabilir. Belki de Gerard'ın öldüğünü çünkü gelininin kendini astığını söylemişti. Bir an için Gerard'ın Nicole'ü öldürdüğünü söylediğini de sandım. Ama bu türden bir şeyi bana söyler miydi? Fransızcası benim anlayamayacağım kadar hızlıydı ve esasen İsviçre'nin Almanca konuşulan tarafından geldiğimden, Fransızcam kötüdür. Bu sabah gazeteye göz atacak vakit bulamamıştım. Üstelik onun tam adını bilmediğim de hep aklıma gelen bir gerçekliktir. Polis kayıtları için form doldurmuştu elbette; ama iyi dostumuz olan polislerle hep temasta olsak bile ilkelerim gereği fazla soru sormam. Bu işi polislerin yapması gerekir; üstelik işiniz gereği çok fazla insan hakkında çok fazla şey bilmek mecburiyetinde olsanız da, gereğinden fazlasını bilmeseniz iyi olur.

Polisler dostumuzdur, birbirimize ihtiyacımız var. Kocam Roger bazı akşamlar onlarla buluşup birkaç kadeh içki içer; ayrıca uygunsuz bir durum ortaya çıktığında daima çözüm buluruz. Uygunsuz durumlar personelle ilgiliyse sıkıntı yaşanır; ama sırf eğlenmek ve para harcamak için buraya gelen konuklarla ilgiliyse pek bir önemleri yoktur.

Tam Cenevre'den bu telefon geldiği sırada geçen hafta buraya gelip odalara bakmak isteyen bir adamla ilgili sorun yaşıyorduk. Ona bahçe kapısının dışında da yazan her zamanki fiyatı vermiş, yani günde kırk beş frank demiştim; o da kabul etmişti. Odasında kahvaltı etti, yemek salonunda iki kez yemek yedi ve bütün bir hafta boyunca şehirde gezerek eğlendi, gece geç saatlerde de yatmaya giderken yanında bir şişe bira götürdü. Dün tam bir hafta olmuştu. Treninin kalkma saatinden kırk dakika önce aşağı indiğinde hesabı ödemeyi reddetti, çünkü günde kırk beşe her şey dahil fiyat vermiş olduğumu söyledi. Bir haftalık oda fiyatını kuruşu kuruşuna hesaplamıştı ve geriye sadece tren biletini ödeye-

cek parası kalmıştı. Şöyle dedim: "Bu umurumda bile değil. Yemeklerin, şarabın ve biranın, ayrıca özel oda servisinin parasını ödemek zorundasınız. Üstelik bana söylediğinizden daha fazla paranız olduğunu biliyorum."

Kendisi yemek salonunda dikkatinizi çekmiş olabilir; esmer ve iriyarı bir adam, hali vakti yerinde bir işadamı büyük ihtimalle. Bern'den geldiğini söylemişti. Şüphesiz doğru söylüyordu. Bernlileri sevmem. Bir zamanlar derebeyi konumunda ve bizden üstün olduklarını unutmayı hiç başaramazlar. Bu adamın da kaba ve inatçı bir tavrı vardı. Benim hırsız olduğumu söyledi ve polis çağırmakla tehdit etti. Gelgelelim, otel hizmetlisi Clara çoktan polisi çağırmıştı ve polisler adamın beklediğinden çok daha önce çıkageldiler. Polisler, "Daha fazla sorun çıkarmayın, yoksa resmi işlem yapmak zorunda kalırız," dediler. Adama cüzdanını boşalttırdıklarında, borcunu ödeyecek paranın yanı sıra iki yüz frangının daha olduğu ortaya çıktı. Adam neticede bütün hesabı ödedi ve sonra da polis onu istasyona kadar götürdü.

Ama başka vakalarda polis konuklarımızı rahat bırakır. B. Belediye Başkanı vardı mesela. Ah, çok eğlenceli bir adamdı! İki ay kadar önce, Roger yıllık askerlik hizmetini yaparken gelmişti. Roger yedek askeri personeldir. Belçika plakalı bir limuzin süren özel üniformalı bir şoför, az miktarda bagajla adamı kapımıza bıraktı, sonra da bastı gitti. Adam kendi çantalarını taşıyarak otelden içeri girdi ve gayet tatlı bir tavırla en iyi odayı istedi. Bizim otelin kapısında İsviçre-Turu Oteli tabelasını görünce durduğunu söyledi; kendisi de İsviçre'de ve bir turdaydı, bu da onu güldürmüştü. Ona elimizdeki tek büyük boş odayı verdim. Polis kayıtları için formu doldurduktan sonra Belçika'da bir şehir olan B'nin Belediye Başkanı olduğunu ve buraya tedavi için geldiğini söyledi. Çok aşırı yiyip içtiği için sinir krizi geçirmişti; bir de çok fazla güzel kız ve çok fazla Al-

man yüzünden. Polis formunu doldurmakla kalmadı, üzerine bazı notlar da düştü.

B. Belediye Başkanı ilk başta yemeklerini yemek salonunda yedi ve her yemekten önce masa masa dolaşıp insanların ellerini sıktı, onlarla havadan sudan konuştu. İkinci gün yemek salonundaki Almanlardan şikâyet etmeye başladı, ama o gün yemek salonunda servis yapan otel hizmetlisi Clara dışında Alman'a benzeyen hiç kimse yoktu. Aradan çok geçmemişti ki bir akşam yemeğine salonda başladı, ama çorbadan sonra peçetesi elinde yanıma geldi, yukarıda yemek zorunda olduğunu söyledi; Almanlarla bir arada oturmayacaktı.

Otel hizmetlisi Clara'nın Zürich civarında doğduğunu ve İsviçreli olduğunu; akşam yemeğinde sıklıkla olay çıkardığını kabul ettiğim Madam Blaise'in ise Belediye Başkanı'nın kendisinden daha Alman olmadığını söyledim. Kadın Basel'dendi ve Basel halkı daima Almanlara direnmişti. Diğer iki konuğumuz olan anneyle kızına gelince, onlar da Leydenli Hollandalılardı. Küçük kız Alman işgali sırasında sebze kökleriyle beslenmiş ve süt emememişti; şimdi ise çoğunlukla veremlilerin kaldığı –gerçi bu adı kullanmıyorduk– ve buradan çok uzakta olmayan Villars adlı bir sağlık tesisine gidecekti.

B. Belediye Başkanı gayet kibarca tepki verdi, ama yine de Almanlardan mikrop kapma riskine girmeyeceğini ve yemeğinin bundan böyle odaya servis edilmesini istediğini söyledi. Almanlar hakkında saçma sapan konuşmaya daha sonra da devam etti. Birkaç kez otel hizmetlisi Clara'yla Almanca konuştuğumu işitti ve gelip, "Bu Alman kadın kim?" diye sordu. Ben de dedim ki, "O Alman değil, İsviçreli otel çalışanımız. Ona Alman denmesinden hoşlanmaz. Burada hiç Alman yok. Savaş sırasında Almanlar vardı ama şimdi hiç kalmadı."

"Ha ha," dedi, "ama her gün dışarıda Alman plakalı arabalar görüyorum. Balkondayken gözüme çarpıyorlar." Onlar Amerikan, dedim; burada hiç Alman yok. Ondan sonra tuhaf ve komik şeyler yapmaya başladı. Hepimiz kahkahadan kırıldık. Oda temizlikçisi Luisa, otel adının işli olduğu bir el havlusunu getirip gösterdi. Adam havlunun kenarına mürekkeple yazı yazmıştı – size gösterebilirim. Çok gülmüştüm, o yüzden sakladım; insan bazı şeyleri saklamalı. Şöyle yazmıştı:

İsviçre-Turu Oteli'nde konuklara verdiğiniz havlu buysa (yazıyı işlenmiş otel adının hemen arkasından başlayacak şekilde yazmıştı) *yazacak kâğıt bulamayan konuklarınızın bu havluyu kullanmasına şaşmamak gerekir, zira İsviçre-Turu Oteli'nde yazmak için kâğıt bulunmuyor; o yüzden konuklar mektup yazmak ya da oteldeki ALMANLARLA ilgili şikâyette bulunmak istediklerinde, yazacak bir şey arayacaklarına ve havlulara ya da masa örtülerine yazacaklarına kesin gözüyle bakabilirsiniz. Sizi böylece uyarmış olayım. İmza, B. Belediye Başkanı.*

Büroya gönderdiği bu havlunun üzerine *116. Belge* ibaresini koymuştu; polis kayıt formuna ise *101. Belge* yazmıştı. Aradaki diğer belgeler ise eski zarflara yazılmış mesajlar ve yazı odasında bulunan manzara kartpostalları destesinden alıp doldurduğu ve postaya verilmek üzere bize bıraktıklarıydı. Bunları postalıyor, kartpostal ve posta masraflarını hesabına ekliyorduk. Hesabını hiç soru sormadan ve anında ödüyordu. Bu eli açıklığı ve dürüstlüğü nedeniyle, onu tanımaktan memnunduk. Hatta bir keresinde bana da kartpostal göndermiş ve üzerine şöyle yazmıştı:

112. Belge: B. Belediye Başkanı tarafından İsviçre-Turu Oteli'nden Madam Bonnard'a, bonart*'a (iyi sanat),* bon-

narr'*a, (bu da iyi niyetli budala demek) verilen sertifikadır. Otelinizi ziyaret etmek isteyen herkes bana başvurabilir, İsviçre-Turu Oteli. Ben B. Belediye Başkanıyım ve bu otelden gayet memnun kaldım. İçindeki bütün Almanları seviyorum, kahrolsun Almanlar, niye ot-tellonuzda Almanlar var? Kahrolsun almanlar, kahrolsun otelizm, Bayan Bonnarr çok iyi bir Almandır, a b c d e f, ach-Alman, alman, salak-alman, mikrop-alman.* Heil, *Madam Bonnar! Almanları dışarı atarsanız gelip sizinle şampanya içeceğim. İmza, B. Belediye Başkanı, 112. Belge.*

Sonra çalışanlar bana onun üzerine bir şeyler yazdığı havlular ve kâğıt parçaları getirmeye başladılar. Bir keresinde kendisi de bürodaki kasaya koymam için bir deste kâğıt getirdi. "Çok gizli," dedi, "çok gizli." Göz kırpıp parmağını havaya kaldırdı. "Bütün suç niteliğinde belgeleri ortadan kaldırdım. Buraya iyileşmek için geldim, geride kalanların da başı ağrıyacak!"

Belediye Başkanı her gün yeni bir iş çıkarıyordu. Konukların eğlencesini de artırıyordu. Pek şikâyet eden olmadı. Her gün çıkıp dört şişe şampanya getiriyordu. Birkaç gün sonra en büyük ticaret şehrimiz olan Zürich'e bir sezonluk bilet aldı. Dediklerine göre Zürich'in trafiği New York'unki kadar varmış; bir de sürüyle büyük araba! Belediye Başkanı'nın orada önemli işleri vardı. Dediğine göre o bir mütevelliydi ve orada büyük mülkler alıyordu; Belçika parası kullanıyordu onları almak için. Ama Zürich'e sadece birkaç kez gitmiş, ondan sonra Fransa'daki Evian'a gemiyle geçmişti. İlk başta onun kumarhaneye gittiğini düşündüm; meğer sadece Fransa'da daha ucuz olan şampanyalardan almaya gidiyormuş. Her gün bir düzine şampanyayla döndü.

Bütün otel çalışanlarını kendisiyle içmeye çağırıyor ve herkes onun sağlığına kadeh kaldırıyordu; ama konukları

asla davet etmedi. Bana içmemiz için dört şişe verdi. Roger ve ben ilk başta bir şişeyi kabul edip onunla birlikte içtik. "Bütün Almanlar ve İsviçreli-Almanlar kahrolsun!" diye kadeh kaldırmamızı istedi ki bu benim için zordu, zira onun da bildiği üzere ben Alman-İsviçreliydim; ama bizi o kadar güldürdü ki bunu umursamadım. Ertesi gün şöyle dedi: "Yukarıda sizin için koca bir kasa şampanyam var. Yukarı çıkıp onları aşağı indirmem lazım. Çalışanlardan ikisini gönderin de bana yardım etsinler." Sonradan anlaşıldı ki şampanya şişesi şeklinde yapılmış likörlü çikolatalardan oluşan minyatür bir kasadan söz ediyormuş. Ama bu arada odadayken çalışanlardan ikisinin, kat sorumlusu Clara'nın ve kapıcının oğlu Arnold'ın sağlığına kadeh kaldırmıştı.

Haftanın çoğu günü tepenin yukarısındaki kliniğe giderdi. Orada iğnelerini yapar, şok tedavisini uygularlardı. Geri döndüğünde hep önce benim büroma uğrayıp şöyle derdi: "Bu kadar iyi şey fazla! Biraz daha verirse ayağının dibine, kliniğin zeminine yığılıp öleceğim." Ama kendini daha iyi hissettiğini söylemişti.

Kimilerinin İsviçre'ye uygun olduğunu düşündüğü bir kıyafetle gelmişti ilk olarak: bağrı açık ekose gömlek, kaliteli ama kirli pantolon, deri ceket, atkı, kasket ve plaj ayakkabısı.

Hesabı düzenli olarak ödedi, hiç itiraz etmedi; ama her seferinde hesap pusulasının altına şu tür bir şey yazıyordu: *Almanlara ödenen hesap, görüldü ve onaylandı, B. Belediye Başkanı, 127. Belge* ya da artık hangi numaraysa.

Beni biraz endişelendiriyordu, özellikle de hâlâ kış şartlarında sert bir hava olmasına rağmen Evian'a gitmek için gölü paltosuz geçmeye devam etmesi yüzünden. Bunu ona söylediğimde yün atkısını taktı; hatta artık tuvalete giderken bile takıyordu. Sonra tuvalete sabahlığını ya da terliğini giymeden, sadece pijaması, şapkası ve atkısıyla gitmeye başladı. Bana kaygılanmamamı söyledi: Dağ rüzgârı baş ağrısına iyi

geliyordu. "Her gece sabaha kadar başım ağrır; yüksek ateşten kaynaklanıyor."

Belediye Başkanı başımıza bela olmuştu; gün boyu zili çalıp çalışanları çağırıyor, sürekli ilgi istiyordu. Odasında aynı anda iki üç otel çalışanı bulunduruyor, işlerini iyi yapmadıkları için azarlıyor, kendisine nasıl hizmet etmeleri gerektiğini açıklıyordu; sonra da hokkabazlık yaparak ve şampanya içmeye zorlayarak onları eğlendiriyordu. Kapıyı kapatıyordu ve içeriden bağırışlar, çın çın öten kahkahalar duyuyordum. Çalışanlara kapı kapalıyken odada kalmayı yasaklamak zorunda kaldım; ayrıca odada aynı anda birden fazla çalışan bulunmamasını da tembihledim. Zira bir sonraki hamlesi onlara kızmak da olabiliyor; küstahlığı tutuyor, daha iyi hizmet etmedikleri takdirde otelden ayrılacağını söyleyerek onları odadan kovalayabiliyordu. Sonra da öfkeyle ve yarım yamalak giyinmiş halde aşağı inip temiz çarşaf ya da kalem kâğıt istiyor veya yemeğin tadının kötü olduğunu söylüyordu.

Bir kere çok az çarşafımız vardı ve çarşaf miktarını artırmaya yeni başlamıştık; ayrıca çamaşırcımız iyi ama yavaştı. Kendi çamaşırhanesi vardı ve oğluyla birlikte işletiyordu. Fakat çok ürkek bir kadındı ve geceleri uyuyamıyordu, çünkü Rus birliklerinin gelip dükkânını elinden alacağından korkuyordu. Bir gün midesi o kadar kötüydü ki çarşafları getiremedi. Oğlunu gönderdi ama oğlu ondan da yavaştı. Başka bir gün grev vardı; başka bir sefer de hava çok nemliydi filan. İtalyan kardeşler Luisa ve Lina'yı çamaşırda ona yardım etmeye gönderdim, ama çok çalışkan olmalarına rağmen deneyimsizdiler. Bu yüzden oda temizlikçisi sık sık temiz çarşaf sıkıntısı çekiyordu. Belediye Başkanı koridora çıkıp onu tatlı sözlerle kandırmaya çalışıyor, dolabı açtığında temiz çarşaf almaya çalışıyordu. Lina çoğunlukla büronun arkasındaki küçük dikiş odasında otururdu; ama dikiş makinesi çalışırken ne zaman

büroda olmasam Belediye Başkanı'nın içeri daldığını duyardım. Şakalar yapar, emirler verir ve makinede tamir edilen temiz çarşafı almaya çalışırdı. Ondan sonra çarşafların tamir edilip edilmediğini inceler ve "Tamir görmüş çarşafla uyuyamam," derdi. Yani anlayacağınız, heyecan yaratmak için elinden geleni yapardı. Yine de eğlenceli, ilginç, zeki bir adamdı. Bana sürekli "Alman" demesine rağmen onu severdim. Roger ise ona başka bir gözle bakıyordu elbette. En sonunda B. Belediyesi'ne telefon etti. Kiminle konuştuğunu bilemiyordu, ama bizim Belediye Başkanı'nın, Belediye Başkanı olmasa da üst düzey bir yetkili olduğu söylenmişti; ayrıca Roger birkaç dakika konuştuktan sonra çok fazla soru sormamanın daha iyi olduğu izlenimini edinmişti, işleri oluruna bırakmak daha faydalı olacaktı. Roger meraklı ve şüpheci olmakla beraber basiretlidir; o yüzden biz de her şeyi oluruna bıraktık.

Bu türden sahneler genellikle sabahları yaşanıyordu. Ondan sonra Belediye Başkanı Zürich'e, Evian-les-Bains'e ya da doktoruna gidiyordu. En yakınımızda olan Cenevre'ye hiç gitmemişti, çünkü orada çok fazla uluslararası tipin bulunduğunu söylüyordu; casuslar ve seyyahlar onu tanıyabilirdi, burada kimliğini gizleyerek kalıyordu. Eğer o gün oteldeyse odasına bir girip bir çıkar, büroya gelip benimle sohbet eder ya da küçük oğlum Olivier'le oynardı. Belediye Başkanı bana kendi adına çok fazla mülk edinmesinin emniyetli olmadığını, şu an bu sayının epeyce arttığını ve bir kısmını devretmesi gerektiğini anlattı. Her şeyden önce, çok fazla vergi ödemesi gerekecekti; üstelik Ruslar gelirse onu burjuva sanacak ve bir duvarın önünde kurşuna dizeceklerdi. Bunu söyledikten sonra kahkahalarla güldü. Belki de Ruslar onu sadece otelin arka tarafındaki bir odaya atardı, o zaman ne avantajı kalacaktı? Rusların Belçika'yı işgal etmesinin ne kadar süreceğini hesaplayıp duruyordu; en fazla on yedi saat sürerdi ona göre. Bunu söyledikten sonra kahkahayı basar

ve pek de umursamıyormuş gibi görünürdü; bizi avutur ve Rusların her an damlayabileceğini düşünen diğer konuklara gülerdi. Roger bundan hoşlanmıyordu. Böyle şeyleri ciddiye alırdı.

Belediye Başkanı İsviçre dağlarından, yabancıların dağlarda saklı altınlarından ve Rusların bu altınla neler yapacağından bahsetmeye başladığında çevresine insanlar toplanıyordu. Bütün konuklar heyecanlanıyor, dümdüz ve sulak bir bölgenin zengin bir şehri olan Basel'den gelen Madam Blaise hemen atılıp Rusların özellikle bu düzlük alanları, Ren vadisini ve denize açılan suyolunu istediğini söylüyordu; bu arada Amerikalı ihtiyar Bayan Powell da "İsviçrelilerin düşmanla ticaret yaptığına" dair sözlerle tozu dumana katıyordu; bunun üzerine Madam Blaise ona dönüp "Amerikalılar ne diye atom bombasını hemen Rusların üzerinde kullanmıyor? Sürpriz bir saldırı. Ne demeye oyun oynuyorlar?" diyordu sertçe. Bütün hayatını Doğu'da geçirmiş olan İngiliz hanımefendisi Bayan Trollope ise hiç beklenmedik sözlerle konuşmaya katılıyordu:

"Rusların kazanmasının neden mümkün olmadığını anlayamıyorum. Sırlarımızı evlerin çatılarından haykırıp duruyoruz sürekli. Tek yapmaları gereken beklemek."

Kulakları ağır işiten Bayan Powell her zamanki gibi kabaca bağırarak bana şöyle diyordu: "Bu ülkede, İsviçre'de bile komünistler var. Neden artık bir şeyler yapıp onların hepsini duvarın dibine dizmiyorsunuz?"

Buna herkes hak veriyordu, daha önce yetkili konumda bulunmuş olan Belediye Başkanı hariç; o herkese gülüyordu ama sebebini hiçbir zaman tam olarak anlayamadım. Doğal olarak o da Ruslardan nefret ediyordu ama herkesi sorgulayıcı bir tebessümle dinliyordu; sonra aniden tebessümünün derinleşmesiyle yüzünün kırıştığını görüyordunuz ve ardından kahkahalar atmaya başlıyordu. Örneğin bir seferinde Madam Blaise her şeyi planladığını söyledi.

Oğlu New York'taydı, kendisinin de New York'ta birçok mülkü vardı; Amerika'yı seviyordu ve bir uçak kiralayıp oraya gidecekti. Şöyle dedi: "Her halükârda gitmem gerekiyor zaten. Orada farklı bankalarda yatan milyonlarım var ve paramı bana geri vermelerini sağlamak zorundayım. Oğlum da bu yüzden orada, beni bekliyor." O anda Belediye Başkanı'nın yüzünde sanki bir kasa şampanya bulmuş gibi derin bir tebessüm belirdi, sonra da kahkahayı bastı. Madam Blaise kocaman, şişman bir kaz gibi görünüyordu; beni yanlış anlamayın, çok kurnaz, çok zeki ve çok zengin bir kadın olduğunu düşünüyorum ama son derece kaba saba ve bencil bir kadın olduğundan bir şey sezmemişti; o yüzden konuşmaya devam etti:

"Amerikalılar o kadar da iyi insanlar değil; bizi ve bizim sorunlarımızı umursadıklarını sanmıyorum. Onlar kendi çıkarlarını düşünüyor, pençelerini paramızın üstüne koymalarına izin verirseniz bir daha bırakmıyorlar. Yıllardır paramı almak için mücadele ediyorum, ama hâlâ hacizli. Daha önce savaş koşulları vardı, insanlar kendi adlarıyla para yatıramıyordu, İsviçrelilere güvenmek zorunda kalmışlardı; bazılarımız da durumu bilmediğimizden parayı ABD'ye gönderdik. İsviçre'nin işgal edilme ihtimalini düşünmüştük; bizim dağlarımızdan ne istiyor olabilirlerdi ki? Paranın peşindelerdi! Biz dünyanın en zengin ülkesiyiz. Neden hepimiz bu endişeyi taşıyalım? Kendimizi korumak zorundayız. O yüzden de işte," (Bayan Powell'a hitap ediyordu) "sizin sadece kendinizi düşünmemeniz gerek, Rusların yok edilmesini sağlamalısınız, çünkü bu sizin de çıkarınıza... Biz batarsak sizin haliniz ne olur? Bütün Avrupa sizin tampon devletinizdir."

Bayan Powell suçlayıcı bir tonda Bayan Trollope'a dönerek, "İngilizler değil; sizin sosyalist bir hükümetiniz var, siz Ruslarla işbirliği yapıyorsunuz," dedi.

Roger ve ben onları mümkün mertebe erken dağıtırdık; Ruslardan nefret etme konusunda hepsi hemfikirdi ama çekişmeye başlıyor, her biri mevcut dertlerinden dolayı diğerini suçluyordu. Daha sonraları vakit bulunca, Madam Blaise'in Amerika'da hacizli malı varsa, kendisi düşman ülke yurttaşı değil İsviçreli olduğuna göre, bunların düşman ülke yurttaşları tarafından ona emanet edilmiş mallar olduğunu ve şimdi kendisinin üzerinde hak iddia ettiğini düşündüm. Bunu yapan ilk kişi de olmazdı. Savaş sırasında pek çok İsviçreli el konulmasın diye Almanların mülklerini devralmıştı; kimi bunu iyiliğinden yapmıştı, kimi de kâr elde etmişti.

Bir akşam Belediye Başkanı, Zürich'teki mülkünü beş yaşındaki oğlum Olivier'e veren bir evrak hazırlayacağını söyledi. Bu sadece geçici bir belgeydi; tanıklar yoktu ve nizama uygun hazırlanmamıştı, ama yine de buna *157. Belge* adını koydu. Bu evraktan kendi aramızda da "157. Belge" diye söz etmemiz gerektiğini, Roger'a bahsetmememizi istediğini, başkalarının yanında asla bahsini açmayacağımızı da ekledi; ayrıca evrakı kasaya koymamı söyledi. Kasam artık dolmak üzereydi.

Belediye Başkanı'nın evrakları haricinde kasada Madam Blaise'e ait bir mücevher kutusu, ayrıca Bayan Trollope ve kuzeni Bay Wilkins'e ait binlerce İsviçre frangı ve Amerikan doları içeren bir de paket vardı. Madam Blaise zaman zaman mücevherlerini kontrol ederdi, zira çevrede İtalyanlar varken asla emniyette olamayacağını söylerdi; biraz zaman geçince de kendisiyle birlikte Amerika'ya götürmek için yeniden hazırlardı.

Bayan Trollope'un paketi de bir endişe kaynağıydı. Üzerinde *Robert A. Wilkins'in Malıdır* yazıyordu. Bu, Bayan Trollope'un kuzeninin ismiydi ama paketin içindeki para Bayan Trollope'a aitti. Parayı neden kasada tuttuğunu hiçbir zaman öğrenemedim, çünkü yerel bankalarda da hesapları

vardı. Ama Bayan Trollope hemen her gün gelip bana kasadaki paketten bahseder, ne kadar parasız olduğunu anlatıp gözyaşı dökerdi. "Tanrı esirgesin," ya Bay Wilkins'in başına bir şey gelseydi? İşin tuhaf yanı, Bayan Trollope kuzeninden daha zengin bir vâristi. Bayan Trollope bana her şeyi anlattığında nihayet durumu anladım; yine de insanların hayatlarını nasıl bu kadar karmaşıklaştırdığını görünce insan hayrete düşüyor.

Konuklarımızın çoğu orta yaşlı olduğundan on bir gibi yatarlar. Ama yakındaki Toucan adlı gece kulübüyle yıllık sözleşmemiz var. Turnedeki sanatçıları bizde kalıyor, ayrıca Gazino'da çıkan gezgin kumpanyaları da konuk ediyoruz. Zig-Zag Kulübü sanatçıları daha yoksul ve işçi sınıfı pansiyonlarıyla idare ediyorlar. Toucan'da çıkanları daha çok seviyoruz. Onlar terbiyeli oluyor ve bazıları her sezon geliyor. Akşam beş ya da altı gibi uyanıp kahve ve sandviç yiyor, sonraki öğünü gece kulübünde hallediyor ve yatmadan önce odalarında bir şeyler atıştırıyorlar. O sıralar apaçi dansını, Güney Amerikalılara özgü dansları ve başka türleri de bilen Lola-la-Môme yine gelmişti. Kırk iki yaşında, kısa boylu, kuvvetli ve balıketli, gür siyah saçları vahşilerinki gibi kabarık bir kadındı; göbek dansı yaparken ve partneriyle akrobatik gösteriler sunarken alkış alacak kadar da sağlıklı ve seksiydi hâlâ. Menajeri kocasıydı ve kendisinden birkaç yaş küçüktü; partneri ise âşığıydı ve yirmi beşindeydi. Üçü birlikte turnelere çıkarlardı ve epeyce ünlüydüler. Herkesin ortasında kavga edip birbirlerine girer, ama otelde asla böyle şeyler yapmazlardı. Kocası mevcut konumunu sevmiyordu ama Lola-la-Môme ve partnerini kaybetmeyi maddi açıdan göze alamıyordu. Lola ise gece kulübünden zengin turistlerle çıkmakta da ısrarcıydı. Buranın geceleri sıkıcı olduğunu kabul etmeliyim; gece yarısı da gece kulüpleri dışında her yer kapanır. Biz Kalvinist bir ülkeyiz; tozluklu, dik yakalı, vaizli. O yüzden

civar kasabalarda kalan zengin turistlerin on ikiden sonra Toucan, Zig-Zag ve kimi zaman da Gazino dışında gidebilecekleri bir yer yoktur. Lola erkekleri kaldığı yere davet ettiğinde çok heveslenirler ve onları bu konuda suçlamak mümkün değildir. Partneri ya da kocası karşı çıktığında ise Lola grubu bırakacağını söyler ve onları hakikaten bir iki kez bırakmıştır.

Sürekli olarak birbirine katlanmaya çalışan ve onun da başından ayrılmayan iki erkekle yaşamanın ne kadar sıkıcı olduğunu tahmin bile edemeyeceğimi söylemişti bana; bense durumunu anlayabiliyordum. Ona tıpkı benim gibi tek bir adamla yaşamasını önerdim; bu çok daha zordur ve onu elinde tutabileceğinden asla emin olamazsın. Lola istediği zaman kendine zengin bir sevgili bulabileceğini düşünüyor; ama bana kalırsa yanılıyor.

Lola bu zengin turistlerden para koparmak isteyen bayağı bir kadın. Otelde dans etmelerini yasakladım; sadece konuşuyor, içiyor ve sevişiyorlar. Her şey en üst katta gözlerden uzakta olup bitiyor. Sanatçılara indirim yapıyoruz, o yüzden en küçük odalarda kalıyorlar ve küçücük bir alanda daralacaklarını tahmin edebilirsiniz; insanlar sık sık kendi aralarında kavga ediyorlar. Gece kapıcısı onlara göz kulak oluyor ve yukarı çıkıp kapılarını çalıyor. Sonra Lola-la-Môme çıkıp sadece parti verdiğini söylüyor. Sahne insanlarının işten sonra bütün gece ayakta kalmasını engellememiz pek mümkün değil; üstelik Lola genellikle bir uyarıdan sonra sezon sonuna kadar sakinleşiyor. Gidip işçi sınıfı pansiyonlarında yaşamak ve yemek istemiyor; orada insanlar erken yatar ve bu türden şeylere hiç izin verilmez. Konuklarımızın büyük bir kısmı, şayet gece kulübüne gitmemişlerse Lola hakkında hiçbir şey bilmiyorlar.

Ama Belediye Başkanı'nın öğrenmesini nasıl engelleyebilirsiniz? Pek çok akşamını Toucan'da geçirdi. Lola ve ailesine içki ısmarladı, otele onlarla birlikte geldi. Bütün gece ayakta

kalmaya başladılar ve Belediye Başkanı onların çalışmak zorunda olduğunu kabullenmeyip sırf iyi vakit geçirmek için dışarı çıktıklarını varsaydığından, gece boyunca merdivenlerden koşarak inip çıktığını, şarkı söylediğini ve sahanlıktaki yolluğun üzerinde komik küçük gösteriler sahnelediğini gördük. Konuklarımızdan bazıları hiç uyanmadıysa da, merak edip bakmaya çıkanlar oldu. Daha fazla açıklamak yerine şöyle anlatayım: Belediye Başkanı Lola'yla birlikte apaçi dansı yapmak için striptize başladı, halbuki Lola erkek apaçinin dans ederken çıplak olmasının gerekmediğini ona pek çok kez söylemişti ve ben de ona inanıyorum. Lola kulüpte striptiz yapar ve dansının sonunda üzerinde, babamın eskiden dediği gibi, birkaç boncuktan başka bir şey kalmaz.

Bayan Trollope şöyle demişti: "Lola'nın gösterisi gibisini hayatım boyunca görmemiştim; orası bir gece kulübü olmasına rağmen, o kadar ileri gitmesine gerek yok. Üstelik Bay Wilkins ve ben açık görüşlüyüzdür; gerçekten çok şey gördük."

Belediye Başkanı'nın başka bir otele taşınmasını arzu etmeye başlamıştım. Daha önce de sorunlu konuklarımız olmuştu ve çalışanlar benim bir şey dememe gerek kalmadan onlardan kurtulmayı daima başarmıştı. Örneğin burada Amiral'i ağırlamıştık. Bir zamanlar sosyete güzeli olduğunu düşündüğümüz yaşlı bir İngiliz hanımdı. İpek gibi beyaz saçları her zaman bir nedime tarafından yapılmış gibi şık dururdu ve akşam yemeklerinde bu saça bir de inci kakmalı soluk mavi kadifeden bir taç takardı. Muhteşem mavi gözleri vardı, teni öyle yumuşak ve vücudu öyle sıkıydı ki herkes onun taş çatlasa altmış beş yaşında olduğunu zannederdi. Aslında seksen ikisindeydi. Sesi çatallaşmıştı, sağırdı ve aristokratik tavırları vardı; birden emirler yağdırır ya da aniden tatlı ve barışçıl olurdu.

Elektrikle çalışan yeni bir asansörümüz vardı ama sürekli ayar istiyordu. Mühendis Zürich'ten birkaç kez gelmek zorunda kalmıştı.

Kadın bastonla yürüyordu ve sahanlıktan o berrak ve hatasız İngiliz Fransızcasıyla seslenirdi: "Yaşlandım artık, asansörü kullanmalıyım. Mühendise söyleyin de çalıştırsın."

Kimse gelmeyince bağırırdı: "Hey, yukarıdaki, hey, otel hizmetlisi! Çalışanlar nerede?"

Aslında bunu yaptığı sırada yemek zamanı olurdu; ama aynı zamanda on dakika boyunca bağırmadan kimse mahsus yanına gitmezdi. Asansör boşluğunun dibinde durur, insanlar yemek odasından ona gülmeye ya da hak vermeye çıkana kadar beklerdim. Ondan sonra Clara'yı yukarı gönderirdim. Bu kadın diğerlerinden daha kötü değildi; ama personel onu sevmiyordu. Ona hizmet etmek istemiyorlardı. Bu yüzden yapabileceğim tek şey ondan kurtulmalarına yardımcı olmaktı. Bütün yaşlı kadınların sevdiği küçük masaya otururdu; sandalyesinin arkası da radyatöre dayalı olurdu. Masasının üzerinde genellikle mönü bulunmazdı. Gözlük takmazdı, o yüzden de dış kapıda ve asansörde daima bulunan mönüyü okuyamazdı. Garson kızlar bunu biliyordu. Mönüyü ona vermeden gösterir, sonra çabucak alıp götürürlerdi.

"Ver şunu, ver," diye sesleniyordu Amiral. Garson kız geri dönüyor, mönüyü masa örtüsünün üzerine bırakıyordu; sonra tam kadın ağır ağır öne doğru eğilirken garson kız mönüyü çekiveriyor, "Evet, tabii ki, Madam, işte mönü," diyerek başka birinin masasına götürüyordu.

Artık Amiral asansördeki mönü kartını incelemeye başlamıştı, ama yeni asansör çok hızlı olduğundan yeterli vakit bulamıyordu; üstelik asansörde başka biri varsa okumasını engellemek için, "Rahat mısınız, Madam? Madam'ın sağlığı bugün nasıl? İşte geldik, Madam," gibi laflarla onu rahatsız ediyor, kadın asla mönüyü inceleyemiyordu. Hepimiz bu

küçük numaralara gülüyorduk; ama Belediye Başkanı'nda olduğu gibi sağlıklı ve çalışanlara neşe veren türden kahkahalar değildi bunlar. Zerk ettikleri az miktardaki zehir yüzünden kendileri de rahatsız oluyor, ondan daha çok nefret ediyorlardı.

Yaşına göre fazla güzel, ihtişamlı ve soylu görünümüyle, aşağılanma hissi yüzünden şeftali gibi pembeleşmiş bir halde oturtuyorlardı onu. Yemek siparişi verdiğinde de yemeği soğuk getiriyorlar ve kadın yeni bir rezalet çıkmasın diye öyle soğuk soğuk yiyordu. İsviçrelilerin ve diğer konukların çoğu ona gülüyordu: Vadesini doldurmuş İngiliz asilzadelerine dair eski moda tasavvurlarına tıpatıp uyuyordu.

Kadın yoksuldu, ama yine de şikâyet ediyordu. Odasını temizleyen kadının çorbayı da önüne koymasından hoşlanmıyordu.

"Oda temizlikçisi yemek servisi yapmaz." Mantıksız bir şey yapmıyordu, ama ödediği düşük parayı göz önüne almıyordu. "Yazık onlara, İngilizler şu an çok yoksul, dünyanın en talihsiz insanları," der babam, "yine de gururlarını, geleneklerini, tarihlerini yitirmezler." Çalışanlar birinden kurtulmayı kafalarına koydularsa hiçbir şey yapılamayacağını söyledim babama. Kadın hiç bahşiş vermiyordu; yüzde on kuver bırakıyordu, ama ekstra hiçbir şey ödemiyordu. Çalışanlar çok yoksul ve biraz ek gelire ihtiyaçları var. Tatil günlerinde onları tek başlarına sahildeki yolda bir banka oturmuş, belki bir sandviç yiyerek temiz hava alırken ve eve dönüp uyuyacakları vakte kadar oyalanırken görebiliyordunuz. Tatil günlerinde onlara yemek vermiyoruz. Çoğunlukla o günü yatakta geçiriyor, bir parça ekmek ya da meyve yiyorlar. Büyük bir kısmı memleketindeki ailesine para gönderiyor ve aileleri onları zengin sayıyor. Bu konuda kaygılanmak konukların işi değil elbette, benim işim de değil, hepimiz yaşamak ve yemek zorundayız, hem de aynı kazandan. Onların bakış açısı-

na göre bazı insanlar rahat yaşıyor, hiçbir şey yapmadan bütün gün yiyip içiyor, ama birkaç kuruş fazla vermeyi de onlara çok görüyor. Gerçi onların bahşiş vermeyen bazı konuklara gayet iyi davrandığını da görmüştüm; bu biraz bahta ve şahsiyete bağlı.

İngiliz kadın bahtsızdı. Otelden ayrılmaya ve sahil yolunun devamındaki yokuşta bulunan bir yere geçmeye mecbur kaldı; orası ona hiç uygun değildi, göl kıyısından epeyce yukarı çıkması gerekiyordu; üstelik orada da kötü muamele görüyordu, çünkü bir süre sonra oradaki çalışanlar bizdekilerden bütün şakaları öğrenmişti.

Evet... Görüyorsunuz ya, çalışanlar Belediye Başkanı'nı eğlenceli buluyorlardı ve Belediye Başkanı da onlara iyi davranıyordu. Fakat sonra ondan bıkmaya başladılar, çünkü gece vakti onları uyandırıyordu. Onun çağrılarına cevap vermelerini yasakladım. Yine de bazen geceleri bazen de öğleden sonraki mola saatinde gidip odalarını buldu ve kapılarını çalarak onları rahatsız etmeyi sürdürdü. Bunu yapmamasını söyledim.

Çok geçmeden gelip 157. Belge'yi ve diğer tüm belgeleri geri istedi. Dediğine göre hepsi sahte, uydurma, zehirli belgelerdi ve hem ona hem de bana çok zararları dokunacaktı; hepsi usulsüzdü ve baştan düzenlenmeleri gerekiyordu, onların yerine bana "158. Belge" dediği imzalı bir makbuz verdi. Asla sayıyı şaşırmıyordu ve belgeleri bize son derece usulüne uygun görünüyordu. Roger endişelenmişti, ama gidip onun bavullarını kurcalamak için bir bahanesi yoktu. İsviçre'de otelcilerin bunu yapması kesinlikle yasaktır; başka çaremiz kalmadığında ve kandırıldığımızı düşündüğümüzde yapsak da aslında bundan hiç hoşlanmayız. Roger aynı zamanda konukları kontrol etmek için kauçuk tabanlı ayakkabılar giyip merdivenlerde ya da sahanlıklarda durur; kimi zaman da boş odaları kullanır ve mobilyaların yerini değiştiriyormuş, radyatörü kontrol ediyormuş veya

döşeme tahtalarının çürüyüp çürümediğine bakıyormuş gibi yapar. Su ve kalorifer boruları telefon görevi görür, ortalık o kadar sakindir ve konuklar öyle sessizdir ki bilhassa sezon dışı zamanlarda neredeyse hiçbir şeyi kaçırmayız. Roger herhalde çok iyi bir gizli servis elemanı olurdu. Fransız İsviçre'sinde doğmuşsa da, memleketi Alman tarafına yakın, yükseklerde bir vadidedir. Korkunç yoksulmuş, çok hırslıymış ve ilk önce Zürich'te bir Alman oteline gitmiş; o zamandan beri de Almanların ciddi, iyi eğitimli, düzenli insanlar olduğuna daima inanmıştır. Herkes hakkında iyi bilgi edinmenin değerini orada öğrenmiş. "Ne zaman işe yarayacağı hiç belli olmaz," der hep. Gerçi bilgiyi kendisi için toplar: Polise dedikodu yetiştirmesini önleyen güçlü bir inatçılık ve bağımsızlık cevheri vardır içinde. "Bu iş için maaş alıyorlar, kendileri öğrensinler," der. Bunun için ona minnettarım; doğruyu söylemek gerekirse, diğer türlüsü açıkça casusluğa benziyor. Konuklardan bazıları Roger'a casusluk yaparken rastlıyor; yani ben onu kızdırmak için adına casusluk diyorum.

Bir gün Bayan Trollope aşağıya ziyaretime geldi ve bir süre havadan sudan konuştuktan sonra Roger'ın hasta olup olmadığını sordu; tuhaf görünüyormuş. Sahanlığın karanlık yerlerinde kendi kendine mırıldanarak dolaştığını fark etmişler; kapılarının yanı başındaki merdivenlerde uzun süre duruyor, çıplak elle tırabzanları cilalıyor numarası yapıyormuş. Kadın gergin bir ses tonuyla şöyle dedi: "Bu sabah kapımızın önünde karanlıkta dikiliyordu. Ben birden dışarı çıkınca hayalet gibi sessizce yan koridora yöneldi ve boş odalardan birinin kapısını açtı; ardından odanın içine doğru seslendi. 'Her şey yolunda mı, Madam?' diye sordu. Ama orada kimsenin olmadığını biliyordum, çünkü daha biraz öncesinde etek vermek üzere Clara'yı orada aramıştım. Daireye geri döndüm ve Bay Wilkins'e kendi kapısından dışarı bakmasını söyledim. Baktığı zaman Bay

Bonnard'ın odamızın dışındaki radyatörün manivelasını ileri geri oynattığını gördü. Bay Wilkins'i görünce boğazını temizleyerek şöyle dedi: 'Isıtıcıyı kapatıp kazanları tamir etmemiz gerekecek galiba.' Bay Wilkins içeri girdi ve birkaç dakika sonra banyoya gitmek için ben dışarı çıktım; kocanız kapımın önünde yere çökmüştü, döşeme tahtasına tık tık vuruyordu. Bay Wilkins ve benim için çok kaygılandırıcı bir durum bu, Madam."

Buna mazeret olarak, Belediye Başkanı'nın son zamanlarda Roger için çıkardığı sorunlardan bahsettim. Belediye Başkanı bu sabah bize şöyle demişti: "Buraya Belçikalılar gelirse bana haber verirsiniz, değil mi? Onlarla karşılaşmak istemiyorum. Burada kimliğimi gizleyerek kalıyorum ve insanların hasta olduğumu düşünmesini istemiyorum. Ben çok tanınmış bir insanım." Ardından her zamanki belgelerinden birini çıkarmıştı. Bu seferkinin üzerinde, *Madam Alman Bonnard'a Müzekkere* yazıyordu.

Bayan Trollope, "Saklayacak bir şeyi olduğunu sanmıyorsunuz ya?" dedi büyük bir ilgiyle.

Bir skandal çıkıp çıkmadığını görmek için gazetelere baktığımızı söyledim. Belçika'da işbirlikçileri hâlâ vuruyorlardı. Belediye Başkanı'nın elindeki para miktarı garipti; adeta elini parada yıkıyor, parayı pencereden saçıyordu. Gerçi Zürich'teki firmalardan ve avukatlardan mektuplar alıyordu; hepsinin de üzerinde bize verdiği isim vardı, altında ise "A. Belediye Başkanı" yazıyordu.

Bir gün ona takıldım: "B. Belediye Başkanı olmanıza rağmen size neden A. Belediye Başkanı diyorlar?"

"Çünkü burada kimliğimi gizleyerek kalıyorum," diye açıkladı.

Mektup A. Belediye Başkanı'na gelmemişse geri gönderiyordu.

Roger'ın sinir krizlerinden biri yaklaşıyordu. Kriz geçirmeden önce sigaraları uç uca ekleyerek içer ve daha fazla ca-

susluk yapar. Ben Belediye Başkanı'ndan memnundum, hem artık yan yana iki odada kalıyordu. Bir yatak odasına, bir de çalışma odasına ihtiyacı olduğunu söylemişti.

Bu odaları ayarladığımız sabah bütün zilleri çaldı, personeli eksiksiz topladı, bir çift ayakkabıyı gösterdi, ayakkabının her bir teki bir kapının önündeydi.

"Bu ayakkabılara dokunulmayacak; bu odalar benimdir."

Hesabı gönderdik, hemen ödedi. Fakat ayakkabıları kapıların dışında tam istediği konumda tutmakta ısrar etti. "Odaları başka bir Alman aileye verme ihtimalinize karşı ayakkabılar dursun," dedi.

"Yunan bir aileydi."

Bu noktaya kadar her şey kolaydı. O sırada otelde sadece beş kalıcı konuğumuz vardı. İkisi, bir yıldan uzun süredir otelde kalan ve yan yana iki odayı dolduran Doğu'dan gelme İngilizler Bayan Trollope ile kuzeni Bay Wilkins'ti. Aynı katta, Bayan Trollope'un yanındaki odada kalan Madam Blaise bütün kışı bizimle geçirmişti. Onun yanında geniş bir köşe oda vardı. Çift kişilik yatak odası ve güzel manzarası bulunan bu odada Dr. Blaise iki haftada bir Basel'den geldiği zaman kalıyordu.

O sırada Bay Wilkins'in diğer tarafındaki odada bizi bir hayli kaygılandıran bir İngiliz olan Bayan Abbey-Chillard konaklıyordu. Savaş sırasında ve sonrasında İngilizleri sadece ödeme vaadiyle otellerde barındırma âdeti çıkmıştı, zira çok geçmeden normal kambiyo işlemlerinin başlayacağı ve İngiliz ziyaretçilerin İsviçre'deki borçlarını ödemelerine izin verileceği düşünülüyordu. İngilizler uzaktan gelip bir yerde uzun süre kalmayı seviyordu. Örneğin bir Binbaşı ile eşi her gün sahildeki yürüyüş yolunda görülüyordu ve kırk beş yıldır gölün bu kıyısındaydılar. Yabancılar arasında ölme ihtimali onları tasalandırmaya başlamıştı, ama evlerine dönmeye de korkuyorlardı, çünkü İşçi Partisi Hükü-

meti'nin onları iş ve işçi bulma kurumuna kaydedeceğine, sonra da adamın herhangi bir mesleği olmadığı için onu yol yapımında çalışmaya göndereceğine inanıyorlardı. Bunlar kendi kuruntularıydı.

O yüzden Bayan Abbey-Chillard bir sıkıntı kaynağıydı; ama neler olacağını asla bilemezsiniz, bir otelci aşırı alaycı ya da sert olamaz. Yıllar boyu hiçbir şey yapmayan insanlar tabiatları gereği ayrıksıdır. Bayan Abbey-Chillard hasta yemeği ısmarlıyor ve içlerinde et olmadığından daha az ödemek istiyordu. İlk başta yemek salonunda yiyordu, sonra odasında yemeye başladı ama bu talebini karşılayacak kadar çalışanımız yoktu. Yemekleri çoğunlukla hiç dokunulmamış olarak dönüyordu ve sonra da "bu bulaşık suyu" için para ödemek istemediğini söylüyordu.

Fransız aşçı Francis onun yemekte ne istediğini duyunca bağırıp çağırıyordu; o yüzden ben ya da kızlardan biri küçük bir ocakta çorbayı ya da sütlü lapayı hazırlıyorduk. Dolayısıyla yemek her seferinde iyi olmuyordu.

Sonra, Basel'deki evinde dağ köylerinden yoksul kızları çalıştıran Madam Blaise utanç verici bir itaatkârlık bekliyordu. Bir öğretmenin kızı olan ve Fransızca öğrenmek için Lucerne'den gelen Rosa'yla sürekli ağız dalaşına giriyorlardı. Eğitimli otel çalışanları daima diğerlerinden daha çok güçlük çıkarır. Madam Blaise ile Rosa herkesin ortasında münakaşa ediyordu. Rosa yemek salonunda kâh oraya kâh buraya giderken kimine nazik kimine kaba davranıyordu. Madam Blaise her zamanki gibi ceketi, elbisesi, hatta kürk mantosuyla masasında oturuyor, kocaman şapkasını, torbalarını ve şallarını sandalyelere asarak servisi zorlaştırıyordu. Rosa bunu fırsat biliyordu: Madam Blaise'i itip kakıyor, yemekleri şallarının üstüne döküyordu. Sırası gelince de Madam Blaise durumdan istifade ediyordu: Yemekleri üç dört kez geri gönderiyordu. Yemek salonunda tüm bunlar olup biterken, son derece sinirli ve gururlu

bir adam olan şef Francis, İtalyanlar ve Almanlarla rezillikler çıkarıyordu. Bir keresinde, yerleri silmekle görevli olan Gennaro'nun sebzeleri soyması gerekti. Mutfakta leğenin içine sıcak su koydu, sonra da ellerini dirseklerine kadar bu suyla yıkadı. Francis tam bu sırada öğle yemeği hazırlamak için mutfağa gelmişti. Bir anda sabrı taştı ve kirli –bu kısmı hayal gücünüze bırakıyorum– İtalyanların mutfağında kirlerini yıkamalarına katlanamayacağını söyledi. Gennaro sesi titreyerek cevap verdi: "Odamda sıcak su yok." Araya girdim, İtalyan kızlar da Gennaro'yu desteklemek için araya girdi: Çok gürültü çıkınca polis çağırma ve Gennaro'yu sınıra gönderme tehdidi savurdum. Francis her zamanki tavrını göstererek yemek filan pişirmeyeceğini söyledi. Sonra da ancak kirli İtalyanlar başka yerde çalışırlarsa yemek pişirmeyi kabul etti. Sebzeler konusunda yardım etmesi için Clara'yı çağırmak zorunda kaldım. Bütün İtalyanlar öfkeden köpürmüştü; korkunç bir atmosfer vardı, çevremde sessiz bir kargaşa sürüp gidiyor gibiydi. Bu arada benim de, her sabah yaptıkları gibi volta atarak yemeklerini bekleyen konuklar için öğle yemeğinin aynı saatte hazır olduğundan emin olmam gerekiyordu. Tam bu sırada yaşlı kapıcı Charlie'yi bir yatağı sırtlanmış tavan arasına çıkarken gördüm. "Ne yapıyorsun, Charlie?"

"Belediye Başkanı çalışma odası olarak bir oda istedi ve bu yatağı tavan arasına çıkarmam gerektiğini söyledi."

"Yatağı hemen şimdi geri götürüyorsun. Burada mobilyaların yerini değiştirme hakkı sadece Bay Bonnard ve bana aittir. Konuklar mobilyanın yerini mi değiştirirmiş! Hemen geri götür."

Charlie yüzünü ekşitti. "İyi de cambaz mıyım ben? Şu işe bak! Sanki sirkte çalışıyoruz!"

Yatağı omuzlayıp ağır ağır geri döndü ve merdivenlerden indi. Charlie altmış beş yaşında gerçek bir Fransız'dır, bütün dünyayı gemilerle dolaşmıştır. Bu iş için çok yaşlandı

artık, ama eskiden çok güçlü bir adamdı, üstelik güvenilir ve sağduyuludur. Polisteki sicili çok kötüdür, sürekli gidip karakolda şu ya da bu suçlama için ifade vermek zorunda kalır – aslına bakılırsa kendi aramızdaki bir şakadır bu; Bayan Trollope ve Madam Blaise bile öğrendiler ne olduğunu. Onlar yakın arkadaştır ve günlerini çoğunlukla birlikte geçirirler. Bir keresinde öğleden sonra Lozan'da alışveriş yaparlarken Charlie'yi okullu bir kızla dökümtü küçük bir otele girerken görmüşler. Geri gelip bize bunu anlattıklarında kıkırdamadan edemedik. Charlie günün birinde fazla ileri gidecek. Hemen ertesi hafta on iki yaşındaki bir kızın babası buraya elinde sopayla girdi; üstelik Charlie benzer bir suç yüzünden zaten hapishanede üç ay geçirmişti. Ama dürüst adamdır, otel hayatına dair her şeyi bilir, eski kulağı kesiklerdendir, zeki ve yaşlı bir Fransız'dır. Fransa'ya dönmeye de pek meraklı olmadığına şüphe yok. Bütün konukları gayet iyi anlar ve onlar da Charlie'ye güvenirler. Bu babacan hovardanın zekâsında son derece avutucu bir şeyler var sanki: Üstelik o yoksul ve yaşlı bir adam. İleriye dönük ne hayalleri olabilir ki? Tekrar sokaklara düşecek, polis tarafından alınıp hapse girecektir.

Charlie, Clara ve İtalyan Luisa, bir de onun veremli ablası Lina –ki konuklara hastalıktan asla söz etmiyorum– daima güvenebileceğim bir ekip. O öğleden sonra benim için tek şaşırtıcı olay, iyi bir Katolik ve evli bir kadın olan Lina'nın İtalyan hizmetlilerin başında büroma gelip İtalyanlara köpek gibi davranılmasını protesto etmesiydi: Ya Francis'e terbiye vermeli ya da ondan kurtulmalıydım.

Tam Charlie'yi yatağın yerini değiştirdiği için azarlıyordum ki Bayan Trollope yemek sonrası yukarı çıkarken bize rastladı:

"Ah Madam, siyatiğimi nihayet dikkate aldığınızı görüyorum; zira bu yatağın ortası çökük değil."

Ona her şeyi açıklamaya çalışırken epeyce tartıştık ve

onu da azarlamak zorunda kaldım. Peki tam o anda ne olsa beğenirsiniz? Doğal olarak bürodaki telefon çaldı ve Cenevre'deki kadın beni arayıp her an tutuklanmayı beklediğini söyledi.

Bayan Trollope yatağın kendisi için olmadığını öğrendikten sonra ağlayarak arkadaşı Madam Blaise'in kollarına koştu. O sırada araları iyiydi; hemen ardından Madam Blaise'in kendi odasındaki tek kolçaklı uzun kanepeyi Bayan Trollope'un odasına taşıdığını öğrendim. Öfkeden köpürerek gidip ikisini de bir güzel haşladım. Gerçekten çok hiddetlenmiştim. Çok basit halbuki. Bir otelde düzeni korumanız için her şeyin yerinde kalması gerekir; sonra bir de eşitlik mantığı var. Bir konuğumuza yeni perde verirsek, diğerine eski perdelerin en iyisi verilmeli; konuklardan birine yeni bir pelüş koltuk veriliyorsa, diğerine hazeran koltuk verilmeli; birine fazladan yazı masası veriliyorsa, diğerine ayak uzatma taburesi verilmeli. Kimi zaman Charlie'nin tavan arasından, hatta benim odamdan eşya almasına izin veriyorum bu eşitliği sağlamak için; ama başkalarının değişiklik yapmasına izin veremem; kafamda her şeyin bir sırası ve düzeni var. Bayan Trollope'un odasındaki hazeran koltuğu ele alalım. İki kadın bir daha kavga ettiğinde Madam Blaise gelip bağıra çağıra İngilizleri kayırdığımı, Almanların haklarını çiğnediğimi söyleyecek (zira o da benim gibi İsviçreli-Alman); gerekçe olarak da Bayan Trollope'un hem pelüş koltuğa hem de hazeran koltuğa sahip olmasını gösterecek; üstelik bunun sebebinin Yahudilerin müdahalesi yüzünden Almanların savaşı kaybetmesi olduğunu, Bayan Trollope'un da büyük ihtimalle Yahudi olduğunu ekleyecek. Ben çok sertimdir. Bu düzen yoksunu insanları idare etmenin tek yolu budur. Birçoğu şımarık çocuklar gibidir. Çok komik, değil mi? Sadece yirmi altı yaşında olmama rağmen kırk, elli, altmış, yetmiş yaşında erkekleri ve kadınları okul çocukları gibi yönetmem gerekiyor. Bunun sırrı çok basit.

Kendi kuralların olmalı. Başka bir basit sırrımız daha var: İstasyona ve sahil yoluna yakın olan otelimiz İsviçre-Turu bu kasabadaki en ucuz oteldir. Bizden ucuz sadece işçi pansiyonları ve öğrenci yurtları var. Konuklarımız arasında hiçbiri bundan bahsetmez; ama taşkınlık yapmaktan onları alıkoyan şey budur.

Hepsi üç kuruşun hesabını yapar. Biraz paraları vardır, kimileri zengindir, hepsi de yaşlanmaktadır ve ileriki yılları konusunda kaygılıdır; onların yanı sıra birkaç yoksul gezgin, evleri olmayan ve Avrupa'nın her yerinde bir ucuz yerden başka bir ucuz yere gezip duranlar vardır; artık bizim yanımıza yerleşen bazı sığınmacılar vardır; savaş sonrası zamanında kaçmış bazı işbirlikçiler vardır; ayrıca gece kulübünde çalışanlar ve kışın da kayak yerlerine gidenler bizde kalır.

* * * * *

Bayan Powell orada ilk defa kalıyordu. Thun'da, başka bir kantonda ev almış, sonra da vergisinin çok yüksek olduğunu öğrenince satmıştı. Bayan Powell'ın radyatörün yanında küçük bir masası vardı. Bu masa Bayan Trollope ile Bay Wilkins'in oturduğu köşe masanın yanındaydı. Bay Wilkins sırtını duvara dayayarak büyük bir aynanın altında oturuyordu. Her ikisi de Akasya Geçidi'ni ve yandaki villanın bahçelerini görebiliyorlardı. Çok soğuk havalarda yan pencereleri uzun perdelerle kapatıyorduk; ilk günlerde ise otelle birlikte satın aldığımız eski perdelerimiz vardı. Bayan Trollope tam Bay Wilkins'in ve aynanın karşısına oturuyor, aynada yemek salonunda oturan bütün konukları, servis kapısını ya da döşeme kapağı açıldığında mutfağı görebiliyordu. Yemek zamanı vaktinin büyük bir kısmını aynaya bakarak geçirirdi. Siyatik sebebiyle iyi uyuyamıyordu ve ger-

ginliği yüzünden de karın ağrıları çekiyordu. Çok hafif yer, çoğunlukla da çorbasını ya da salatasını bitiremezdi. Bay Wilkins yemek zamanlarının büyük bir kısmını *Financial Times*, *Spectator* yahut bilim veya siyaset üzerine popüler bir kitap okuyarak geçirirdi. Bayan Trollope kendini aşağılanmış hisseder ve bundan yakınırdı; ama Bay Wilkins canının istediğini yapar; cevap olarak da ya alaycı alaycı gülümser ya da "Senden başka kimsenin dikkatini çekmediğine seni temin ederim Lilia," gibi bir şeyler söylerdi.

Adam bir şey okumuyorsa, Bayan Trollope yediği şeylerden ya da Bay Wilkins'in ondan satın almasını istediği yeni arabadan bahsederdi. Kadın arabayı almak istemiyordu. Yolculuk yapmaktan bıkmıştı ve böyle dağlık bir ülkede araçla gezmekten de korkuyordu. Bay Wilkins, "Pekâlâ, arabanın tavanına bir tabut bağlarız o zaman," dedi bir keresinde.

Kimi zaman Bay Wilkins kitabını açtığında, kadın başının ya da belinin ağrıdığını söyleyerek hemen odasına çıkıyordu. Bay Wilkins o kalkarken kibarca sandalyesinden doğruluyor, sonra da sakince okuma işine dönüyordu. Böyle zamanlarda oturup kalır ve masalar toplanana kadar okumaya devam ederdi. Bayan Trollope görünüşe çok büyük önem veriyordu. İlk önce o geldiyse, gidip Madam Blaise'in oturduğu yandaki yuvarlak masaya geçerdi. Bay Wilkins'in çoktan geldiğini ve bir şeyler okumakta olduğunu görürse kendi masasına doğru gider, adama birkaç kibar söz ettikten sonra gidip Madam Blaise'le oturur ve yemeğin ilk yarısı geçene kadar orada oyalanırdı. Bir konuğun servisini asla başka konuğun masasına açmıyorduk. Bayan Trollope'un çorbası masasına geldiğinde Bay Wilkins ona seslenirdi:

"Lilia, gel de çorbanı iç, yoksa buz gibi olacak."

Bayan Trollope genellikle gelirdi, ama gelmediği de olurdu. Adam her halükârda okumaya devam ederdi. Kadın bir

süre çorbasıyla oyalandıktan sonra, et geldiğinde şöyle yakınırdı:

"Robert, lütfen bana biraz daha ilgi göster. Madam Blaise bitki çayı içmemi öneriyor, sen ne dersin?"

"Madam Blaise doktor değil. Neden bu kadar yemek seçiyorsun anlamıyorum, Lilia."

Bayan Trollope o öğleden sonra Madam Blaise'le birlikte saat dörtte bitki çayı içti; ama saat yedi olunca Bay Wilkins'le her zamanki viski sodalarını da içtiler. Başka bir seferinde Robert ona uykusuzluğunun sebebinin açlık olduğunu söyleyince kadın bir hafta boyunca sadece et yemekleri yedi. Sonra Robert'a şöyle dedi:

"Bayan Powell biraz zihinsel faaliyete ihtiyacım olabileceğini söyledi; ama yatmadan önce daima çapraz bulmacayı bitirdiğimi anlattım; çözümler beni gece uyanık tutuyor."

Kimi zaman Bay Wilkins hiç cevap vermez, tepeden bakan bir tavırla okumaya devam eder; kimi zaman da küstah ve çekici bir kahkaha atıp şöyle bir şey derdi:

"Stantta sadece bir *Financial Times* kalmıştı ve Binbaşı ile ben aynı anda uzandık. İkimiz de kahkahayı patlattık. 'Lütfen, buyurun siz alın Binbaşı!' dedim. Ama o da, 'Hiç önemli değil! Müsaade ederseniz şöyle bir göz atayım, bana yeter,' diye yanıtladı." Sonra yine gülerdi. Binbaşı golf pantolonu ve çizgili tozluklarla gezen bir adamdı. İngiliz ziyaretçileri asla kabullenmeyen eski bir İngiliz topluluğuna aitti. Bay Wilkins ise Yorkshire'lı küçük bir orta sınıf ailesinden geliyordu, o yüzden otelde kalan ayyaş veya borç içindeki İngilizler tarafından bile hiçe sayılıyordu. Fakat Bay Wilkins *Financial Times*'ta neler olduğundan bahsederse Bayan Trollope ilgileniyor ve ona öğüt veriyordu. Kadın yıldırım hızıyla hesap yapabiliyordu ve ticarete dair müthiş bir sağduyusu vardı; ama hiçbir şekilde ticaretle ilgisinin olmasını da istemiyordu.

Bay Wilkins sabahları erken saatte, yedi civarında kalkar, kâğıtlarını çıkarıp döviz dalgalanmalarını ve borsa hareketlerini analiz için kullandığı günlük çizelgesini hazırlardı. Gülümseyerek şöyle derdi:

"Dünyanın herhangi bir yerindeki borsa hareketlerini bir bakışta söyleyebilirim."

Çek bozdurmak için bankaya gitmesi gerektiğinde bu rakamlarla silahlanırdı; ama (bankadakiler onu tanımıyorsa) cahil bir İngiliz turist numarası yapar, kambiyo memurunun ona turist fiyatı çekip çekmeyeceğine bakardı. Ardından tanıdıklarına bundan bahsedip öfkelenirdi: Bankasını değiştirme tehditleri savururdu kimi zaman; ama sonra yeni bir kambiyo operasyonu için planlar yapmaya başlardı. Hiçbir şey olmazsa, yıpranmış paltosunun cebinde *Financial Times*'la sahil yolunda yürüyüşe çıkar, işçileri seyreder, Evian tarifesini inceler, kütüphanemizden aldığı eski bir coğrafya kitabını okurdu. Bahçıvanlar ot ayıklar, kuşlara karşı tuzaklar kurar; balıkçılar tekneleri boyuyor ya da tamir ediyor olur; göl mavnaları çakıllar ve kaya parçaları boşaltır, işçiler göl duvarını korumak için kıyı boyunca taş dökerdi. İlkbaharda fırtınalar ve seller gelirdi; toprak kaymaları olurdu. O sıralar konserve fabrikasının ilerisindeki yolu tamir ediyorlardı; rıhtımlar ve kayıkhaneler boyunca katran fıçıları dizilmiş, havalı delgiler ve buharlı silindirler çalışıyordu. Bay Wilkins öğle yemeği için döndüğünde gülümsüyor olurdu:

"İnsanların çalışmasını seyretmekten sahici bir keyif alıyorum."

Ardından karısına iyi davranır, onunla konuşurdu. Karısı derken Bayan Trollope'u kastediyorum. Kuzen olmadıklarına emindim; hepimiz onları karıkoca sayıyorduk, ama Bay Wilkins yalnızca kendisinin bildiği sebeplerle bu bariz komediyi sürdürüyordu.

Yemekten yarım saat sonra Bay Wilkins yatıp uyur, batmakta olan güneş gölün ötesinden odasına yansımaya baş-

layıncaya kadar da kalkmazdı. Ondan sonra ayaklanır, bir yürüyüş yapar, ardından da viski soda için gerekenleri çıkarırdı.

Bayan Trollope uyumazdı. Katolik kilisesine gider, sonra alışveriş yapar ve Madam Blaise'le çay içerdi; eve döndüğü zaman rahatlamış olurdu.

"Uyuyamıyor olmanın asıl nedeni yapacak hiçbir şeyim olmaması, Robert."

"Neden bir şey yapmak istiyorsun ki, Lilia? Emekliyiz biz," dedi Bay Wilkins.

"Kiliseye gidip yapabileceğim bir şey olup olmadığını soracağım."

"Umarım bizi gülünç duruma düşürmezsin, Lilia. Lütfen o saçma Nice meselesini unutma."

Bayan Trollope kendini çaresiz hissedince bana her şeyi anlattı. İki sene önce Nice'te kaldıkları sırada her öğleden sonra Robert uyurken otelden çıkıyormuş. Bir keresinde Robert öğle uykusundan erken kalkınca onu tekerlekli sandalyedeki yaşlı bir kadını eczaneye götürürken görmüş. Bay Wilkins basiretli davranıp onu görmezden gelmiş; ama o gece Bayan Trollope'un bir ilana başvurduğunu ve zengin bir engellinin yardımcısı olduğunu öğrenmiş.

"Sana ödeme yapıyor mu?"

"Parayı kendim için kullanıyorum. Senden isteyince hep bana parayı ne yapacağımı soruyorsun."

"Bizi rezil ediyorsun."

"Bu yaptığım şeyin ne zararı var, Robert?"

"Beni ne kadar gülünç duruma düşürdüğünün farkındasındır! Bu işi hemen bırakacaksın, Lilia. Unutma ki biz emekliyiz artık."

"Sıkıntıdan öleceğim! Ya seksenimize kadar yaşarsak? Gerçekten patlıyorum sıkıntıdan."

Bir keresinde onu yemek salonunda, masaların cilalanmasında Clara'ya yardım ederken buldum. Ona kendi elle-

rimle çay hazırlayıp çalışanlardan biriyle lobiye gönderdim; daha sonra da bunun disiplini bozduğunu söyledim.

Bayan Trollope'un Madam Blaise gibi korkunç bir tipi bile idare etmesinin nedeni çok açık; gerçi o talihsiz kadın hakkında da böyle konuşmamalıyım. Dr. Blaise iki hafta sonundan birinde geldiğinde, Bayan Trollope daima onların masasında oturuyor ve eğlenmeye öyle hevesli oluyor ki Dr. Blaise'in sabırsız gülümsemelerini, ters bakışlarını ve omuz silkmelerini fark etmiyor. Bu samimiyet nöbetleri özellikle hafta sonlarına denk geldiğinde daima iki kadın arasında kavgaya yol açıyor; üstelik tüm bunlar öyle tekdüze bir hale geldi ki kimse farkına bile varmıyor. Dr. Blaise'in iki haftada bir gelmesi zorunlu, çünkü karısına ihtiyaç duyduğu ilaçları getirmesi gerekiyor; o gelmezse kadın mahvoluyor. Blaise çiftinin bir arada kalmak için çok sebebi var: bir kız, bir oğul, Madam Blaise'in serveti, Basel'de güzel bir eski ev. Üstelik tüm yaşananlardan bağımsız olarak Bay Wilkins ve Bayan Trollope da birbirlerine çok bağlılar ve asla birbirleri olmadan yaşayamazlar.

Ama önce B. Belediye Başkanı'nı anlatmayı bitirmek istiyorum. O sırada 29 Numara'da yaşlı bir Amerikalı kadının, Bayan Powell'ın kaldığını söylemiştim. On dokuz yaşındayken bir Washington yetkilisiyle evlenmişti, şimdi yetmiş sekiz yaşındaydı ve kocası öleli otuz dokuz yıl olmuştu. Adamdan küçük bir servet kalınca da hemen gezginliğe başlamıştı. O zamandan beri Birleşik Devletler'e pek az uğramıştı. Otellerde kalıyor, kimi zaman bir villa kiralıyor, bir yerden bir yere taşınıyor ve hep gelir vergisinden kaçmaya çalışıyordu. Yetmiş sekizden çok daha genç görünüyordu; yuvarlak yanakları, mavi gözleri, narin bir teni vardı. Toz mavisi, gül kurusu, krem rengi elbiseler giyebiliyor, şapkasındaki ya da omzundaki çiçeklerle çok güzel görünüyordu. Yürüyüşünde bir zarafet vardı. Otelden bakıp da sahil yolunda gidişini görseniz, onu otuzunda zannedebilirdiniz.

Biraz sağırdı, ama iddia ettiği kadar da sağır değildi. Kaldığı odanın civarında herkesin duyabildiği, bizim yatak odamıza da sıcak su borularından ulaşan horlaması nedeniyle, bir de fesatlığı yüzünden yaşını belli ederdi sadece. Başta iyi huylu ve ilginç bir kadındı.

O ve Hollandalı hanımlar sıklıkla geri kalmış halklardan bahsederlerdi. Bir seferinde Hollandalı hanımlardan biri şöyle dedi:

"Geri kalmış halkların idarecilere ihtiyaç duyması çok doğal; onların eski gelenekleri ile bizim çağdaş geleneklerimiz arasındaki çatışma çok büyük; eski olan ufalanıp dağılıyor, yeni olan ise zorluklar doğuruyor. Onlar adına uygun bir yol bulmamıza ihtiyaçları var."

Bayan Powell ırk meselesi üzerine çok kafa yoruyordu. Güneyli olduğunu söylemişti Hollandalı hanımlara. Çağdaş bir insandı, "güneylilerin görüşleri" dediği şeye inanmıyordu; ama ırk konusunda çok sert fikirleri vardı.

"Aslında onları anlıyorum. Irkların birbirine karışması doğru değil. Avrupa'da pek çok insanın başka ırklarla evlilik yaptığı görülüyor. Bunu her yerde gözlemledim. İnsanlar bunun bir fark yaratmadığını söylüyor burada, ama bir şey gördüğüm zaman hissederim. Şayet bir sorun olmasa, sarsıcı bir şey yaşanmasa, dikkatimi çekmez, değil mi? Ama herkes bir tür sarsıntı hissediyor. Size de sarsıcı gelmiyor mu?"

"İnsanın aklına bir şeyler geliyor elbette."

"Ama doğal değil bu. Yeterince vakit geçmediğini siz de fark etmişsinizdir. Bay Roosevelt'e pek çok konuda katılırım, ama kendisi çok bencildir, bildiğini okumaya çok meraklıdır, her şeyi kendisi hayattayken sonuca bağlamak ister. Bence bu akla uzak, egoistçe bir istek; aslında nesiller boyu sürmesi gerekir. Roosevelt ailesi bir günde mi çıktı ortaya? Ona bunu sordum. Aynı şey diğerleri için de geçerli, Yahudiler için de. Pek çoğu başlangıçta hoş tiplerdir; oturup kalkmasını bilirler, onlara kanınız ısınır, hem de çok zeki gö-

rünürler; ama çok geçmeden bu etki kaybolur ve farklı bir tarzları olduğunu hissedersiniz."

"İyi ama Yahudiler bizden daha eski," dedi genç Hollandalı hanım.

Bayan Powell hiç kulak asmadı.

"Bana kalırsa bu nesillerle ilgili bir mesele. Belki adını duymuşsunuzdur, James Truslow Adams da buna benzer bir şey söyler; ona göre eyaletler arasındaki savaşın yarattığı felaketlerden biri de iyi çiçeğin yok olmasıdır, bugün gördüğümüz sorunların ve kargaşanın sebeplerinden biri de budur. Ayrıca Darwin'in gösterdiği üzere Tanrı işleri öyle bir ayarlamıştır ki soylar her şeyi açıklar. Burada çok şey gördüm, kimileri aradan sıyrıldı, onu da gördüm, ama netice nedir ki? Siz de çevrenizde görüyorsunuz bu düzen ve nizam yoksunluğunu, eski kültürün güzelliklerinin nasıl mahvedildiğini. Sadece onlar değil başka ırklar da aradan sıyrıldı; peki bunun olduğu zamandan öncesine dönmemiz nasıl mümkün olabilir? Kimse Hitler'i onaylamıyor, ama tehlikeyi görmüştü o. Tehlikeyi işaret etti, ama çok az insanın dikkatini çekebildi. Bunun işlemesine imkân yok, dedi; işe yaramayacağı ortada. İnsanların imha edilmesini elbette onaylayamam, ama onun hastalığı kesip atan bir cerrah gibi davrandığını da söyleyebiliriz. Evet, insanlar gördü bunu, Darwin gördü, eski ve iyi bir aileden geliyordu; ama iyi ailelerden gelen bizim gibilerin sayısı çok az. Nereye dönersen dön, hangi sokağa bakarsan bak, hemen her otelde, hatta bu otelde onlardan bazılarını görüyorsun. Ama bunun işlemesine imkân yok. En nihayetinde çökecek. Kültürümüz çökecek ve Ruslar gelecek. Eski kültürden geriye kalan az sayıda bizim gibi insanın bir araya gelmesi ve bu kargaşaya bir son vermesi, nizam getirmesi gerek. Ne kadar zor da olsa, içimizden ne kadar gelmese de buna mecburuz. Artık ayağa kalkmalı, ne zaman ve nerede bunu görürsek harekete geçmeliyiz."

Bayan Powell'ın bir amacı olduğunu o zamanlar bilmiyordum; Roger da kadının sözlerinden çok etkileniyordu. Roger eğitimsizdi, yoksul bir taş çiftliği –yani taşlı bir araziden oluşan çiftlik– sahibinin oğluydu. Almanların çok zeki olduğunu düşünür: Ona hayatta ilk fırsatı onlar vermiştir. "Sen çok zekiymişsin, Almanlar değil," derim ben de. "Sen ne kadar garip bir Fransız'sın." Bunu duyunca suratını asar, çok kızdığını bilirim. Bense bu yaşlı budalaların söylediği şeylere gülüp geçiyorum elbette. Kimya ve fizik nesilden nesle miras kalmaz, dört beş yılda okulda öğrenilir. Gerçi Amerikalılar yeni bir ülkeden geliyorlar: Garip ve kendilerine has görüşleri var. Onlara göre fikirler önemli değil; hesaba kattıkları tek şey kendi amaçları. Bunu Bayan Powell sayesinde öğrendim. O sırada onun nasıl bir yaradılışı olduğunu bilmiyordum. Neredeyse kırk yıldır ülkesinden uzaktaydı ama onun kadar abartılı bir Amerikalı hiç tanımamıştım. Nereden bilecektim Bayan Powell'ın aslında Bayan Trollope'tan kurtulmak için harekete geçtiğini, geceleyin planlar yapıp gündüzleri de bunları uygulamaya koyduğunu.

Üçüncü kattaki odalar biraz küçüktü. 31 Numara, iki haftada bir Dr. Blaise'in gelmesi için ayrılan köşedeki odaydı. 30 Numara'da bütün yıl Madam Blaise kalıyordu. Onun karşısında 32 Numara'da ise Bayan Powell kalıyordu, dolayısıyla dördünün de karşısındaydı. 32 Numara haricinde bu odaların hepsi göle bakıyordu ve gerektiğinde geniş bir aile süit olarak tutabilsin diye aralarında kapılar vardı; bir keresinde Yunan bir aile o şekilde tutmuştu.

Geceleyin Bayan Powell'ın horlaması ara ara kükremeye dönüşüyordu; adeta bir gayzer gibiydi; havayı gurultularla içine çekişini duyabiliyordunuz. Madam Blaise bir keresinde gelip Bayan Powell'ın yerinin değiştirilmesini istedi. Bayan Powell daha fazla ödeme yapmak istemiyordu; ayrıca sanatçılar ve kayakçıların odalarının bulunduğu dördüncü kata

çıkmak da istemiyordu. Madam Blaise ona kaba davranıyordu. Bayan Powell derhal Bayan Trollope'a yanaştı:

"Korkarım horlamam yüzünden rahatsız ediyorum sizi."

"Aa, yok canım, hiç de değil; emin olun rahatsızlık yok," diye yanıtladı Bayan Trollope.

Bayan Powell çok geçmeden gazetelerden ve dergilerden Ruslar ve Amerikan siyaseti hakkında yazılar kesip bana vermeye başladı. Konukların size verdiği kitap ve gazeteleri okumamak daha iyidir; üstelik hem vaktim yoktu, hem de İngilizcem biraz zayıftır. Bu bahaneyle yazıları iade ettim. Bir tanesi kapağında Karl Marx'ın gösterişli bir resmi olan bir dergiydi; içinde de fikirlerinden bahsediliyordu, hem de bir dahiliyeci gözüyle. Yanılmıyorsam ciğerindeki sorun yüzünden devrimci olduğu iddia ediliyordu. Bu dergi bir saat sonra Bayan Trollope'un posta kutusunda belirdi. Bayan Trollope dergiyi yukarı götürdü ve akşam yemeğinden önce bir notla beraber Bayan Powell'ın posta kutusuna geri bıraktı. Zilin çalmasını beklerken yemek salonunun önünde karşılaştılar.

"Makale hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye sordu sağırlığı yüzünden bağırarak konuşan Bayan Powell.

"Siyasetten anlamam," dedi Bayan Trollope.

"Ne dediniz?"

"Siyasetten anlamam," diye bağırdı Bayan Trollope.

"Etrafta başkaları varken konuşmak istemiyor musunuz?" diye sordu Bayan Powell.

Bayan Trollope ile Bayan Powell'ın boyu aynıydı; ikisi de çok kısa boylu kadınlardı. Bayan Trollope diğer yaşlı kadının kulağına doğru eğilip sertçe ve ağır ağır şöyle dedi:

"Siyasetten hoşlanmıyorum."

Yaşlı kadın onun gözlerinin içine bakarak cevap verdi:

"Dün gece İngiliz İşçi Partisi Hükümeti'ni onayladığınızı söylediniz!"

Bayan Trollope ona dik dik baktıktan sonra bana döndü. Hemen yanlarına gidip hanımların afiyette olup olmadıklarını sordum. Bayan Powell sağlığının daima gayet iyi olduğunu söyleyerek uzaklaştı.

Bayan Trollope, "Herhalde kulağının sağlığı da çok iyi," dedi. "Dün gece kuzenime İşçi Partisi Hükümeti'nin para biriminin değerini koruma görevini yerine getirdiğini söylemiştim."

Bayan Trollope yemek salonuna gidip sırtını odaya dönerek yerine oturdu. Yağmurlu bir gündü, bakımsız ıslak bahçelere bakan kepenkler kapalı, ışıklar açıktı. Yapacak işlerim olduğundan servis mutfağına geçtim. O gün masalara Clara bakacaktı. Hayat dolu bir kadındır ve eğlenmeyi sever. Bayan Powell kısmen göz kırpma, kısmen gülümsemeyi andıran bir yüz ifadesiyle dergiyi odanın diğer tarafındaki, Hollandalı hanımın oturup kızını beklediği küçük yuvarlak masaya bıraktı. Şık yürüyüşüyle salonda ilerledi, yan masadaki kıza başıyla selam verdi, sonra da sırtını radyatöre vererek oturdu. Çorbasına başladı ama tam kaşığını ağzına götürecekken tepeden tırnağa ürpererek donup kaldı. Gözleri faltaşı gibi açıldı, çenesi gerildi, kaşığını indirdi, ayağa kalkacak gibi oldu. Ama onun yerine, işe gitmek üzere hazırlanmış olan ve yemek salonunun arka tarafındaki masasına doğru giden genç bir zenci dansçıyı büyük bir ilgiyle izlemeye koyuldu. Arka tarafta Toucan'dan sanatçıların kimseyi rahatsız etmeden kendi kendilerine oturacakları küçük masalar vardı. Daima çok sessiz davranırlardı. O dansçıyla aynı gösteride bir erkek, bir de kadın zenci daha vardı: Hepsi Fransız sömürgelerindendi. Bayan Powell hiç hareket etmeden dik dik onlara baktı ve ancak uzun bir aradan sonra çorbasını yeniden içmeye başladı. Genç Hollandalı hanım içeri girdiğinde Bayan Powell onun dikkatini çekmeye çalıştı, ama yaşlı hanım genç olana bir şeyler

fısıldadı ve ikisi de Bayan Powell'dan tarafa bakmadılar; üstelik kendi aralarında küçük bir espri yapıp kıkırdadılar. Madam Blaise içeri girdi. Her şeyi aynadan izlemiş olan Bayan Trollope heyecanla ayağa kalkıp arkadaşının masasına gitti. Bayan Powell hâlâ hayret dolu olan bakışlarını koyu derili sanatçılardan nihayet ayırıp salondakilerin üzerinde gezdirdi, hatta Bayan Trollope'un bile bakışlarına anlayışlı bir karşılık vermesini bekledi; ama Bayan Trollope arkadaşıyla meşguldü.

Bayan Trollope ve Bay Wilkins gündüz epeyce uyurlar, akşam yemeğinden sonra da içmek ve dans etmek için Toucan'a ya da Gazino'ya giderlerdi. Oralara gitmek için özel olarak giyinmenize gerek yoktu, sade bir frak ya da takım elbise yeterliydi. Bütün sanatçılarla sohbet eder ve sıklıkla da onlarla birlikte içerlerdi. Bu biraz pahalıya geliyor, demişti Bayan Trollope, ama o ve kuzeni iyi vakit geçirmekten hoşlanıyorlardı. Bayan Trollope sanatçılarla konuşmak için fırsat arar, içeri girdiklerinde gülümseyerek başıyla selam verirdi; işte şimdi de bunu yapıyordu. Bayan Powell'ın öfkeli bakışları bu sefer Bayan Trollope'un yüzüne dikildi. Akşam yemeğinden sonra Bayan Powell büroma gelip şöyle dedi:

"Yazın otel kalabalık olduğunda küçük yazı odasına fazladan masa koyarak orayı da yemek salonuna çevirdiğinizi söylemiştiniz, değil mi?"

"Evet."

"Kabare dansçıları orada kendi başlarına yemeklerini yeseler onlar için daha iyi olacak sanırım. Aynı saatte yemiyorlar, farklı şeyler yiyorlar ve bizim yanımızda kendilerini rahat hissettiklerini sanmıyorum."

"Onlar hallerinden çok memnun, Bayan Powell. Otel ve pansiyonların çoğundan farklı olarak masaları ayırdığımız için herkes kendi başına kalabiliyor. Bizimle aynı fiyattaki başka otellerde bulunan uzun masalar yerine ayrı ayrı masa-

lanmız bulunduğu için Bay Bonnard ve ben ne kadar gururlanıyoruz bilemezsiniz."

Bayan Powell üst kata çıktı, şapkasını alıp kısa bir yürüyüşe gitti. Ondan sonra yemek salonuna girdiğinde Hollandalı hanımlara selam vermek için yolundan saptı, ardından doğruca kendi masasına yöneldi. Böylece horlamasından şikâyet eden Madam Blaise'ten, bir de artık sadece "şu Asyalı" diye bahsettiği Bayan Trollope'tan uzak kalıyordu.

İlk seferinde kahkaha attım. "O Asyalı değil."

Yaşlı kadın ısrar etti. "Bizden biri değil; sizin ve benim gibi olmadığını siz de hissediyorsunuz."

"Gençliğinde çok güzel bir kızmış, fotoğrafını gördüm."

"Gençken hepsinin gösterişli bir güzelliği olur; belirtilerden biri de budur."

"Ama o da sizin ve benim kadar beyaz," dedim; gerçi herkes gibi ben de Bayan Trollope'ta tuhaf ve yabancı bir yan olduğunu biliyordum, ki açık teni yüzünden bunu çok ilginç buluyordum.

"Beyaz mı? O gözlerle mi?" dedi Bayan Powell.

Bayan Trollope'un çok güzel kara gözleri vardı, ayrıca saçları da simsiyahtı. İpek gibi saçlarına taç ya da tül takardı. Hatları kalınlaşmış ve sertleşmişti, ama hem bilekleri hem de elleri ve ayakları narinliğini koruyordu; üstelik minik ayaklarına uygun ayakkabılar alıp dururdu sürekli. Küçük, solgun ve oval ellerinin tırnaklarında açık pembe sırlı oje olurdu ve aklıma hep sahil yolundaki çalıları, çiçek açan erguvanları getirirdi. İlkbahar başlarında başka ağaçların üzerinde ilk yeşil filizler belirdiği sırada, bu ağaç pirinç büyüklüğünde soluk gül rengi sapsız filizler çıkarır. O ve Madam Blaise sahil yolunda birlikte otururlar ve Olivier'i yürüyüşe çıkardığımda bazen onların el ele tutuşmuş olduğunu görürüm. Madam Blaise'in kalın elinin boğum boğum parmakları yüzüklerle doludur; Bayan Trollope'un elleri damarlıdır ama bana o ağaçları hatırlatır. Onun da parmaklarında bir

sürü yüzük vardır; farklı renklerdeki bu ince yüzüklerin yanı sıra kolu dirseğine kadar bilezikle doludur. İkisi de mücevher takmayı severler. Sık sık mücevher almaya gider, Lozan ve Montreux'deki pahalı kuyumcuların hepsine bakarlar; pudra kutusu, çakmak alır, yüzüklerini tamir ettirir, kol saatindeki eski bir parçanın yerine daha pahalısını taktırırlar, bazı şeylerin üstüne adlarının baş harflerini yazdırır, el çantası alırlar. Ondan sonra da günler boyu böyle şeyleri umursamadıklarından bahseder, ardından bazı şeyleri verip daha da pahalılarını alırlar.

Birlikte oturup fısıldaşır, yüzüklerinden ve çocuklarından söz ederler. Yaşlı elleri kucaklarında öyle konuşurlarken onları görünce insanın yüreği acır. Erkekleriyle mutsuz, çocuklarından uzak yaşadıkları bu yabancı kasabadaki hallerini düşünürüm. İkisi de annedir ve çok zengindirler. Ellerinde kalan ise dördüncü sınıf bir otelde minicik bir odadan başka nedir ki? Bizim otelin sınıfı budur.

Bayan Trollope'un oraya nasıl geldiğini daha sonra izah edeceğim. Madam Blaise bir sabah öfkeyle çıkageldi ve yüz yaşına kadar yaşasa bile Basel'deki evine bir daha ayak basmayacağını söyledi. Doktor istediği kadar gelip yalvarabilirdi, kadın sonsuza dek burada kalacaktı.

"Bir doktorun size ne yapacağını kim bilebilir? Bir doktor uykunuzda bile her şeyi yapabilir," dedi. Kocası Dr. Blaise'ten, o tanınmış hekimden bahsediyordu.

O sırada otelde birkaç hırsızlık vakası yaşanmıştı. Bayan Trollope ve Bay Wilkins asla kapılarını kilitlemezlerdi. Bayan Trollope, "Çalışanlara güveniyoruz, kapımızı hiç kilitlemedik," diye açıklıyordu durumu. Ama diğerlerinin çoğu kapısını kilitlerdi. Madam Blaise'in Bayan Trollope'un odasına açılan kapısı da asla kilitli olmazdı, bizim verdiğimiz isimle "kuzenlerin" odaları arasındaki kapı da hep açıktı. Bir gün Bayan Trollope öğle yemeğine erken indiğinde kapıyı aralık bırakmıştı ve timsah derisinden kocaman el çantası

pelüş koltuğun üstünde, kapının tam karşısında duruyordu. Bay Wilkins ondan hemen sonra yemeğe indi ve birkaç dakika sonra da Madam Blaise aşağı geldi. Her zamanki gibi şapkası, ceketi, paltosu, şalı ve asla gözünün önünden ayırmadığı el çantası yanındaydı.

Bay Wilkins nükleer fisyonla ilgili bir kitap okuyordu. Kitabın bazı yerlerini Bayan Trollope'a gösteriyordu. Kadın ise nihayet başını başka tarafa çevirerek şöyle dedi:

"Robert, yemeklerde bana ilgi gösterirsen daha iştahlı olacağım. Domuz gibi yalaktan yemek için yaratılmamışız."

Adam kitabı masanın üstüne bırakarak sertçe cevap verdi:

"Yemeğini senin yerine yiyemem herhalde, değil mi, Lilia?"

Ben servis kapısındaydım. Roger bana böyle bir şey söylemiş olsa güler geçerdim, ama Bayan Trollope gözyaşları içinde kalkıp yukarı çıktı, hem de Madam Blaise'in hiç âdeti olmadığı halde hareketlenip ona seslenmesine rağmen:

"Liliali, Liliali, gel de benimle otur."

"Ah, oturamam, Gliesli, çok mutsuzum; tasalarımla baş başa kalmalıyım." Ağlayarak giderken bana döndü:

"Ah Madam, bir bilseydiniz, ama asla bilemeyeceksiniz! İyi bir kocanız var, yavrunuz da yanınızda!"

Bay Wilkins okumaya devam ederken Madam Blaise de istifini hiç bozmadan yemeye devam etti. Öğleden sonra hesap kitap işleriyle uğraşmak için fırsat bildiğim her zamanki sessizliğin yerine koşuşturmalar ve tartışmalar duydum. Pirinç asansör kafesinden yukarı baktığımda Bayan Powell'ın koridorda durduğunu, Madam Blaise'in ise Bayan Trollope'un odasının altını üstüne getirdiğini gördüm. Bay Wilkins ise kapının eşiğinde durmuş asık suratla şöyle diyordu:

"Parana hiç sahip çıkmıyorsun, Lilia! Büyük ihtimalle ceplerinden birinden çıkacak."

Yukarı çıktığımda Bayan Trollope bana doğru koştu.

"Ah Madam, yüz franklık bir banknot kaybettim. Siz de biliyorsunuz, hep cüzdanımda taşırdım."

Ondan sonra da kapıyı aralık, hatta neredeyse ardına kadar açık unutup her şeyi nasıl ortada bıraktığını anlattı ve şöyle dedi:

"Hep sessizce merdivenlerden inip çıkan, evrak çantası taşıyan tuhaf görünüşlü bir adam var. Onun görünüşünü hiç beğenmiyorum. Sinsi bir adam, dikkat çekmemeye çalışıyor ve paragöz birine benziyor."

Madam Blaise, "Clara'yla kırıştıran şu esmer adam olmalı," dedi.

Ama sözünü ettikleri adam hesaplarımı denetleyen muhasebeciden başkası değildi.

"Başka bir adam daha var, odasından hiç çıkmıyor, kendini içeri kilitliyor ve bizimle birlikte yemiyor. Merdivenlerin orada dolanıyor."

"O da Herr Altstadt'tır. Son derece saygın bir kişi," dedim.

Bayan Powell bizim Belçikalı Belediye Başkanı'nın öğle yemeğinden önce kendini banyoya kilitlediğini söyledi. Kapıyı çalmıştı, ama adam inatla açmamıştı.

Yaşlı kapıcımız Charlie'ye seslendim. Gülerek geldi.

"Evet, ne zırdeli ama! Üç saattir banyoda oturmuş ağlıyor. Kapıdan konuştum onunla. Söylediği tek şey şu: 'Ne kadar zavallıyım, ne kadar alçağım, tüm talihsizliklerimin nedeni benim.'"

Charlie'ye onu bir an önce çıkarmasını söyledim. Belediye Başkanı hesabını daha yeni ödemişti, ama belki de hiç parası kalmamıştı ve şampanya almaya gidemiyordu.

Charlie ve ben sırayla seslendik. "Bay Başkan, dışarı çıkın, buradaki herkes dostunuz, çıkın lütfen. Sorun nedir?"

Ama o sırada ağlamıyordu, gülüyordu ve o yüzden parayı onun almış olabileceğini düşündüm. Belki de diğerlerine bir oyun oynamak istemişti. Tam o sırada oda temizlikçisi Luisa yukarı gelip şöyle dedi:

"Zavallı adam, ah zavallı adam. Büyük bir derdi olduğundan eminim. Sabahtan beri ağlıyor. Kapıyı çalıp, 'Sorun nedir, Bay Başkan? Size yardımcı olayım,' dedim. Ama ağlamaya devam etti."

Üçümüz de kapıyı çaldık, ama kahkahalar atarak ve bir şarkı mırıldanarak orada oturmaya devam etti. Çok üzülmüştüm. Yüreğim sızladı. Bu kez ben konuştum:

"Dışarı gelin, Bay Başkan. Burada sizi görmek isteyenler var."

Sarhoş olabileceğini düşünmüştüm. Bu sözler üzerine sustu. Sonra tuhaf bir tonla konuştu:

"Kimmiş onlar?"

Kimse yanıt vermedi, düşündük. Sonra Luisa konuştu:

"Bay Başkan, biziz, otel çalışanları olarak bize iyi davrandığınız için size şükranlarımızı sunmak istiyoruz. Beni tanıyorsunuz, Luisa ben!"

Hemen Clara'ya dönüp fısıldadı: "Çabuk ol, aşağı in! Yemek salonundan biraz çiçek getir."

Ama çiçekler bütün kış boyunca orada duran kurutulmuş çiçeklerdi.

Bayan Trollope bir çırpıda menekşelerinden bazılarını koparıp Luisa'ya verdi.

Ansızın Belediye Başkanı'nın seslendiğini duyduk: "Charlie! Gidip bana giyecek bir şeyler getir, Charlie! Üzerimde hiçbir şey yok. İnsanların karşısına böyle çıkamam."

Charlie göz kırptı. "Peki oraya kadar nasıl gitti acaba?"

Charlie sabahlık, şapka, atkı ve ayakkabı getirdi. Kapının kilidi açıldı, Charlie elindekileri içeri uzattı ve az sonra Belediye Başkanı şapkası, atkısı, güneş gözlüğü, sabahlığıyla dışarı çıktı ama ayakkabılarını elinde tutuyordu.

Charlie ona şöyle bir bakarak, "Görüyor musunuz, ne olursa olsun güneş gözlüksüz çıkmıyor," dedi.

Belediye Başkanı, "Bu ayakkabılar süitimin kapılarında durmalı," dedi ciddiyetle, sonra da ayakkabıları eskisi gibi yerleştirdi.

Ayakları biçimli, solgun ve temizdi. Aslında her bakımdan yakışıklı bir adam olduğu söylenebilirdi.

Luisa ona menekşeleri verdi, İtalyanca bir nutuk çekti. Belediye Başkanı gülümsedi. Süitinin kapısına geldiğinde bize dönüp bağırdı.

"Herkese benden şampanya! Teşekkür ederim, dostlarım!" Ondan sonra da Charlie'yi şampanya almaya gönderdi. Şöyle talimat verdi:

"Hoirs'e git! Hoirs'e git! Onları seviyorum. Panayır zamanı bana yirmi minik şişeyi bedavaya vermişlerdi."

Şarap ve likörden oluşan bu yirmi minik numune şişesini paket yapmış, dikiş odasına götürüp Lina'ya vermişti. "İtalyanlar için, anlarsın ya..."

Sanki minik bir kuş ona İtalyanlar ile Fransız aşçı arasında çıkan feci kavgayı anlatmıştı. Çok zeki bir adam olduğundan hiç şüphem yoktu.

Bahsettiği Hoirs ise sokağın biraz ilerisindeydi. Charlie hiç vakit kaybetmeden, tanesi on bir buçuktan dört şişe şampanyayla geri döndü. Belediye Başkanı ödeme için Charlie'ye yüz franklık bir kâğıt para uzatınca tuhaf bakışlara maruz kaldı. Ama kimin parası olduğunu nereden biliyorduk ki?

Roger o aralar sık sık kasabadaki arkadaşlarıyla dışarıda buluşuyordu. Bu sefer döndüğünde her zamanki pratikliğiyle kaygıları dağıtmasını bildi: "Hırsız ya Bay Wilkins ya da Madam Blaise'tir. Onların kapıları Bayan Trollope'un odasına açılıyor. Hiçbir otel çalışanı o kadar çok parayı almaya cüret edemez. Bay Wilkins onu yola getirmek için yapmış olabilir, Madam Blaise de çok müsrif bir tip. Bayan

Trollope'tan ve buradaki herkesten nefret ediyor. Gerçi ben de dördüncü sınıf bir otelde üç kuruşun hesabını yaparak yaşayan zenginlerden nefret ederim."

"Ama bu onların bir şeyini çalacağın anlamına gelmiyor."

"Üstelik Bayan Trollope doktorun ona getirdiğinden daha fazla ilaç alıyor."

"Bunu nereden biliyorsun?"

Başka bir şey demedi.

* * * * *

Birkaç gün sonra Luisa *forbici* meselesi adını verdiğimiz konu hakkında konuşmak için yanıma geldi. Günler boyunca *i forbici* dışında bir şey konuşmamıştık, bu kelime İtalyanca "makas" demektir. Bu türden sorunlar konusunda Luisa'nın sağduyusuna güveniyorduk. İncecik, kahverengi saçlı bir kızdı ve önceden verem olan, şimdi neredeyse iyileşse de sağlığı için Cenevre Gölü'nde çalışmak isteyen ablası Lina'yla birlikte gelmişti. İki kardeşle tanıştığımda Lina neredeyse iyileşmişti ve onu da kabul ettim. Sadece onun sağlık durumunu konuklardan gizlememiz gerekti. Çevrede hastalığı ayakta geçiren ya da nekahet döneminde olan çok sayıda kişi var; insanlar çalışmak zorunda ve sorun da yaratmıyorlar. Sorun yaratmaya cesaret edemiyorlar.

Lina dikiş odasında çalışır ve konuklarla asla bir araya gelmez. Benim güvendiğim küçük kardeş Luisa'dır. Kimi zaman konuklarla arkadaşlık kurar ve birbirleriyle didişmemelerini sağlamaktan hoşlanır. Onları azarlar, onlara gülümser, onları sevmişse dertlerini düşünüp ağlar. Bir konuk ilgisini çekmişse, yani hoşlanma diyemesek de ona yakın bir duygu hissetmişse, o konuğa İtalyanca öğretmeye çalışır. "Öğrenmelisiniz, haydi beni dinleyin şimdi, size öğreteceğim. Çok

kolay. Sözcükleri tek tek sıralayacaksınız. *Bu-on-gior-no*! *Buon-gior-no*! İyi günler! *Buon giorno*! Günaydın! Söyleyin, Madam, lütfen."

Gördüğünüz gibi konuşmanın büyük bir kısmı İtalyanca oluyor, araya sadece kendi kendine öğrendiği birkaç İngilizce sözcük sıkıştırıyordu. Konuşurken de çalışmaya hiç ara vermiyordu. Sabahleyin aceleyle Bayan Powell'ın küçük odasına giderdi ve şöyle konuştuğu duyulurdu:

"Dışarı çıkmıyor musunuz, Madam, Ma-dam? *Sortir. Sortire. Sorr-tirr*? Dı-şaa-rıı? *Sortire*? Çok güzel şimdi. Ama Madam muhakkak İtalyanca öğrenmeli. Ben ona öğretecek. *I-ta-li-a-no*, Madam. *Volete parlare italiano, Signora*?* *Si*?"

Ardından döşeği çevirirken, çarşafı silkelerken, toz alırken tek bir İtalyanca kelime olsun öğretmeye çalışırdı. Sabahın çok erken saatinde, saat altı sularında Gennaro ya da Charlie fırını yakarken Roger ve ben de bodrumda fırının yanında İngilizce çalışırdık. Charlie'nin İngilizcesi çok iyiydi; Gennaro da biraz biliyordu. Dar ışıklığın tepesinde bir pencere vardı ve söylediğimiz her sözcük kuş şakıması gibi berrak bir şekilde hava bacasının tepesine kadar ulaşıyordu. Luisa giyinirken pencereden uzanıyor, ılık havayı ve İngilizce sözcükleri yakalıyordu.

Bayan Powell sürekli eşyalarını kaybederdi. İtalyanca bilmemesine, Fransızcadan da bir iki kelime bilmesine rağmen Luisa'nın hangi eşyaların kayıp olduğunu anlamasını sağlayabiliyordu. Bayan Powell yürüyüşe çıktığında Luisa mobilyaları itip çekerek bu eşyaları arardı. Bayan Powell'ın dikiş torbaları, lavanta keseleri, sayısız kâğıt paketleri vardı. Eşyalarını güzelce sarıp bir kurdele ya da iple bağlar, ama sonra da içlerinde ne olduğunu anlamak için tekrar paketi açmak zorunda kalırdı. Luisa ona yalvarırdı:

"Plastik torbalardan alın, Madam; onların içi görünüyor."

---

* İt. "İtalyanca konuşmak ister misiniz hanımefendi?" (e.n.)

Luisa minik hanımefendiyi pembe ve maviler içinde sahil yolunda gezinmeye gönderdikten sonra kayıp şeyi bulmak için odayı aramaya başlıyordu. Daha sonra Luisa'nın İtalyanca şöyle dediğini duyuyordum:

"Sizin için bazı şeyleri toplamamı ister misiniz, Madam? Çekmecelerinize de bir düzen getirsem? Ama yine de böyle şeyleri kaybedersiniz. *Perdere-e-facile*. Kaybetmeeek kolay! Her şeyi ben düzenleyeyim mi? Anlamıyor! Çok kötü!"

Bir defasında Bayan Powell o gür sesiyle bağırdı: "Luisa, çorabım çalınmış! *Vous compre-nay? Volay – volay*, çalınmış."

"*Si, si, Signora*, bana bırakın, *ho capito*, anladım ben," dedi Luisa aceleyle, ama gerçekten ne dediğini anlamak için epeyce zaman harcadı. Sonra bana hırçınlıkla şöyle dedi:

"Neden iki üç kelime öğrenmiyor bu kadın?"

Luisa'ya durumu şöyle açıkladım: "Amerikalıların yurtdışına gidip sonra da yurda döndükleri zaman yabancı aksanla konuşmalarını kaba bulduğunu söylüyor."

Luisa, "Tabii, tabii!" diye haykırdı. "O zaman sizi temin ederim bu kadın hiçbir şekilde kabalık etme tehlikesi içinde değil. Asla da olmayacak. Son derece zarif bir insan kendisi. Zarafetin doruğunda."

Yine de Bayan Powell kahvaltıda, "Tek seferlik, kahvaltı için, tek seferlik salamlı, *vous comprenay?*" dediğinde Luisa gülümseyerek "*Oui, oui*," diye seslenip mutfakta da, "Hakikaten çok çabalıyor," dedi.

Luisa ona dil öğretme çabalarını sürdürdü. "Güneş, *soleil*, Madam, *sole*."

Yarı sağır yaşlı kadın ise bağırıyordu: "*Volay, volay*, çalındı; ***kelkun****, birisi makasımı çalmış. O adam. *L'homme*.

---

* Fr. "Quelqu'un" (birisi/biri) demeye çalışıyor. Yazar "vouz comprenez/comprenay," (anlıyor musunuz) "tombée/tombay" (düştü) ve "volés/volay"(çalındı) gibi Fransızca ifadelerde doğrudan telaffuzu yazmayı tercih etmiş. (e.n.)

Çağırın onu. Merdivenlerdeki şu yeni adam. Asık suratlı olan."

"*De quoi? Che dice, Signora?*"*

"*Volay, volay.*"

"*Ho capito.* Çorap mı? Ha-ha. İşte burada!"

"Hayır, hayır, makas!"

"Çok kötü. Bakayım. Kutuların arkasında belki. Düştü mü?"

"Hayır, hayır, *pas tombay, volay, volay.*"

"Hayır, hayır, *pas volés*, çalınmadı, düştü, Madam."

"Makasım! *Volay. L'homme.*"

Luisa'nın neyin çalındığını anlaması bu sefer iki gün sürdü. Dikiş odasındayken birden aydınlandı ve koşarak Bayan Powell'ın yanına gitti.

"*Signora*! Anladım! *I formici* – şık-şık, öyle değil mi?"

"Evet, makas."

"*I forbici, allora*, ah, *i forbici.*"

Nedense Luisa paniğe kapılmıştı. Gidip Bayan Trollope'tan yardım istedi. Bayan Trollope da akşamın on buçuğunda inip gece vardiyasındaki Gennaro'yla konuştu. Gennaro kanepeye uzanmaya hazırlanıyordu. O sıralarda Lucerne'den gelen yeni çalışan Herman'ı deniyorduk. Uzun boylu, esmer, güçlü ama asık suratlı, tembel bir adamdı. Doğrudan gözlerinizin içine bakıp hafifçe gülümser, sonra mırıldanarak uzaklaşırdı. Clara dışında herkes ona gıcık kapıyordu. Luisa, "Şu *Signora* Powell en sonunda sandıklarımızı arattıracak gibime geliyor," dedi Bayan Trollope'a.

Bu arada Clara da yeni çalışanımız Herman'la sessiz üst katlarda çeşitli dolaplar çeviriyor ve cilveleşiyordu. Bayan Powell üç çift naylon çorap, gümüş sırtlı bir tarak ve makasını kaybetmişti. Dediğine göre Herman karanlıkta sırtını duvara dayayıp onun tuvalete gitmesini beklemiş ve kapının

* Fr. "Yeterli mi? Ne diyorsunuz hanımefendi?" (e.n.)

kapandığını duyunca odasına dalmıştı. Madam Blaise de tuvaletten geldiğinde Herman'ı koridorun karanlık tarafında, çarşaf dolabı ile odası arasında bulduğunu söyledi. Bayan Trollope onun anahtar deliklerinden içeriyi gözetlediğini düşünüyordu. Bir keresinde odanın içinde üstünü soyunurken tam karşısında çok tuhaf bir şey görmüş – yumuşak, koyu renkli ve canlı bir şey, anahtar deliğine uydurulmuş bir insan gözü. Bu Herman tam bir kargaşa kaynağıydı. Yanlış bir şey yapıp yapmadığını bilmiyorum, ama herkesi rahatsız etmişti. Herman'ın küçük odası en üst katta tuvalet ile banyo arasındaydı. Çalışması gereken saatlerde orada oluyor, dinlenme saatlerinde ise başka yerlere gidiyordu. Bayan Trollope şöyle dedi: "Hep sinsi sinsi etrafta geziyor. Clara böyle bir adamda ne buluyor ki? Halbuki o çok zarif bir hanım. Ama herhalde bizim gibi şüphe duymayacak kadar iyi niyetli."

"Clara zarif filan değildir, Bayan Trollope," dedim. "O girdiği havalarla sizi kandırmasına izin vermeyin. O çok yaramaz bir kız kurusudur ve hep birtakım dolaplar peşindedir."

Neyse, Luisa daha sonra çorapları buldu ama makası bulamadı.

Bunun üzerine, "Bir şeyler yapmalıyız," dedi. "Polise gitmekten söz ediyor. Tam bir buldog gibi, tuttu mu asla bırakmıyor."

Yukarı çıktığımda Clara iki dolabın arasında tırnaklarındaki ojeleri göstererek Herman'a bir şeyler anlatıyordu. Beni görünce gülümseyerek el salladı ve aceleyle uzaklaştı. "Yeni bir Alman ittifakı," diye düşündüm kendi kendime. Clara uslanmaz bir entrikacıydı: Bütün Alman-İsviçreli çalışanları da dalaverelerine dahil etmeye bayılırdı.

Herman'ı büroya çağırdım ve ona üst kattaki döşemelerle ilgilenmeye devam etmesini söyledim. Pislikten ve cilanın eskiliğinden kararmışlardı. Zımparalanıp temizlenmeleri, sonra da tekrar cilalanmaları gerekiyordu. Herman'a ne

zaman çalışmasını söyleseniz oflayıp puflar. Yukarı çıkmamak için epeyce oyalandı ve yarım saat boyunca zımpara sesi yerine fısıltılar duydum. Konuşan yine Clara'ydı. En üst katta hizmetlilerin yatak odalarının yakınındaydılar. Ben yukarı çıkarken Clara'nın sırıtarak aşağı indiğini gördüm. Bayan Trollope'a ödünç vereceği örgü şişleri vardı elinde. O sırada personelimiz yetersizdi, çünkü Charlie böbrek hastalığı yüzünden yatağa düşmüştü. İtalyanların hepsi de kendi aralarında fısıldaşıyor, *i forbici* diyerek işleri yavaşlatıyorlardı.

O günün ilerleyen saatlerinde makas Bayan Powell'ın tuvalet masasının üstünde bulundu. Luisa hem bana hem de Bayan Powell'a, "Oraya ben koydum, kaybolmamıştı," dedi.

Bundan fazlasını söylemedi. Nerede bulduğunu, kimden şüphelendiğini, hatta suçlunun Bayan Powell'ın kendisi olup olmadığını da söylemedi. "Yetti artık."

Ondan sonra Bayan Powell ne zaman bir şey kaybetse Luisa üstüne basa basa şöyle diyordu:

"Makası kaybettiğiniz gibi, değil mi, Madam, *i forbici* gibi?"

Herman'ın bir nedenle makası aldığından şüphelendiğimi söylemeliyim, ama emin değilim.

Bayan Powell böylece bir şeyler kaybetmeyi bıraktı. Tekrar siyaset işine döndü. Komünizm hakkındaki yazıları kesip yemekten önce masaların üzerine ya da posta kutularına bırakıyordu. Hayatımda gördüğüm en vatansever Amerikalı'ydı.

* * * * *

Bayan Powell yemek salonunda otururdu ve Bay Wilkins henüz aşağı inmediyse ama Bayan Trollope oradaysa, kadını kızdırmak için yüksek sesle komünistler hakkında konuşur-

du. Pek çok kişiye Bayan Trollope'un komünist olduğunu söylemişti. Şayet bu doğruysa domuzların da kanatları var demektir.

Bir akşam böyle bir sahne yaşandıktan sonra Bayan Trollope'u sinemaya davet ettim. Filmin adı *Goodbye, Mr. Chips*'ti ve seyretmeyi çok istiyordum. Bayan Trollope da tekrar izlemek istiyordu. Şöyle dedi:

"O sevdiğimiz eski dünyanın yeni dünyada da hâlâ bizimle olduğu hissini veriyor; gerçi bugünlerde gençler de çok yaşlı görünüyor."

Ben büroda Bayan Trollope ile bunu konuşurken Bayan Powell yanında Clara'yla önümüzden geçti. Luisa oğlum Olivier'i yatmaya götürmüştü ve Clara da ona göz kulak olmak için oraya gidiyordu. Örgüsünü de kolunun altına sıkıştırmıştı.

Bayan Powell'ın Clara'ya şöyle dediğini duydum:

"İsviçre'de bu kadar çok sayıda siyahi insan ve melez olabileceğini hayal bile edemezdim. Komünizm bu tür talihsizlikleri kendine çekiyor."

Clara sırıtıyordu, bana göz kırptı.

Bayan Powell devam etti: "Manastıra gönderilen ve daha genç yaştayken manastırdan çıkıp evlenen birini duymuştum; elbette rengi belli olmadan önceymiş bu. Genellikle gençliklerinde egzotik bir güzellikleri vardır, ama yaşlandıkça kabalaşırlar ve o zaman gerçeği görebilirsin."

Kapıyı kapattım ve Bayan Trollope'a ben hazırlanırken gelip dikiş odasında durmasını söyledim. Yazı masamı kilitlemem gerekiyordu. Sadece Olivier'e iyi geceler dileyip Clara'ya da biraz durulsun diye sert sert bakacaktım.

Ama Bayan Trollope başını omzuma yasladı:

"Doğu'da, Malaya'da bu hiç başıma gelmemişti; Doğu'dakiler çok daha iyi yürekli."

Belediye Başkanı'nın bana verdiği yeni belgeden söz açarak onu susturdum. Adam tam gölün üstünde bulunan ve

çok daha yüksek fiyatları olan Leman Gölü Oteli'ni satın alacaktı. Oteli Olivier'in adına almayı planlıyordu.

"Belediye Başkanı'nın şu koca dünyada yapayalnız olduğunu düşünürsek, sırf kendini hatırlasın diye şirin bir oğlana hediye vermesinde ne sakınca var bilmiyorum," dedi Bayan Trollope.

"Belediye Başkanı hasta olduğundan, buradan göçtüğünde ardından ağlayacak kimse olmamasının anlamını birden kavramış olabilir. Gelip bir mezar taşına baktığın zaman, 'İşte sevgili babam,' diye düşünüyorsun. Belki de Olivier'in adına kendi adını eklemek ister. Bunu ona önermelisin. Ne de olsa bu gerçekten görkemli bir hediye."

Dışarı baktım. Kendi kendine şarkı söyleyen, daha doğrusu gaklayan Clara'dan başka kimse yoktu etrafta. Bayan Trollope onu bağışlamış gibi şöyle dedi:

"Clara hep çok mutlu."

Şapkamı taktım. Dışarı çıktığımda Clara büro kapısında oturmuş merdivenleri ve asansörü gözlüyor, aynı eski kazağı örüyor ve bu beceriksizlik abidesi örgüye övgüler yağdıran Bayan Trollope'la laflıyordu.

"Erkek arkadaşım için," dedi Clara sahte bir utangaçlıkla.

Neden bu kadar keyifli olduğunu sormadan edemedim kendi kendime. Bayan Trollope pek çok başka insan gibi Clara'nın kırmızı ve sarı neşeli suratından, ayrıca elli yaşında olmasına rağmen tek bir teli bile ağarmamış, kafasının üzerinde peruk gibi duran gür sarı saçından etkileniyor. Kazak Noel içindi, ama kolları ve boynu o kadar küçüktü ki bir erkekten ziyade Olivier için uygundu, o yüzden de tekrar sökülmesi gerekmişti. Clara örgü şişini sallayarak, iterek, örgüye bakarak, şişi saplayarak Bayan Trollope'a gösteriş yapıyordu. Güya ev sahipleri dışarıda eğlenirken evin sorumluluğunu o taşıyordu; anaç bir tip olduğundan, bütün gün çalıştıktan sonra gece ayakta kalıp çocuğuma göz kulak

olmaktan haz alıyordu. Gidip Bayan Trollope'u çabucak dışarı çıkardım. Robert Wilkins alt katta Charlie'yle sohbet ederek viski içiyordu; kocam ise yine birilerinin şarap mahzenindeydi; bunu artık alışkanlık haline getirmişti. Bu sayede işlerin açıldığını iddia ediyordu, dediğine göre kasabanın bütün ileri gelenleriyle oralarda karşılaşıyormuş.

"Clara ne iyi insan," dedi Bayan Trollope, "Ne kadar hoş bir kadın, insan onun yanında çok rahat hissediyor kendini."

Cevap verdim: "Clara kendisine hayranlık duyulduğunu hissettiği sürece iyidir; sizin havanıza uyum sağlar. Ama vefasızdır, sinsidir, kavgacıdır ve başkalarının kuyusunu kazmaya bayılır."

"Sevdiği adama kazak örerken ve bebeğinize bakarken çok mutlu ve romantik göründüğünü düşünmüştüm halbuki. Onu pek beğeniyorum."

"Siz onu tanımıyorsunuz," dedim neşeyle gülerek.

Rutubetli ama serin havada aceleyle yürürken bütün dertlerimi unutmuştum. "Sadece dert ve sefalet varsa mutlu olabilir; bir sıkıntı yoksa da bela çıksın diye insanları kışkırtır. Yüzünde güller açıyordu; kesin bir şeyin peşinde."

"Ama dürüst, açıksözlü ve neşeli, üstelik çok da çalışkan."

"Bizden önce de burada olduğu için kendisini vazgeçilmez sanıyor. Diğer yandan yaşlandığı için korkusundan entrikalar çeviriyor. Yaşlı hizmetkârlardan, yaşlı atlardan ve yaşlı köpeklerden sakınmak gerek."

Bayan Trollope içini çekerek hayatın çok acımasız olduğunu söyledi.

Bayan Trollope'a eski mutlu günlerde kız arkadaşım Edith'le birlikte her öğleden sonra kol kola dışarı çıktığımızı, ailesi Edith'i sokağa attığı zaman Roger'ın ve benim ona nasıl sahip çıktığımızı anlattığım sırada Leman Gölü Oteli'nin önünden geçiyorduk. Köşede üç adam vardı ve içlerinden biri orta boylu, kel, çok da heyecanlıydı. Belediye Başkanı'y-

dı bu. Beni görünce koşarak yanımıza geldi: "Tamamdır, şimdi işlemler bitti, Madam: Alışverişi tamamladık."

Hevesle bir şeyler daha anlattı, sonra biz yolumuza devam ettik. Leman Gölü Oteli'ni satın aldığı açıklamasını yaptım Bayan Trollope'a. Geçerken cam kapılarla, palmiyelerle, halılarla dolu seramik döşeli girişe şöyle bir baktık. Diğer iki adamdan birinin otel müdürü olması dikkatimi çekmişti. Beni tanımadı. Otelcilik yapmak için buraya ilk geldiğimizde insanlar bizi kıskanmıştı. Bizden öncekileri oradan uzaklaştırmışlardı.

Bayan Trollope bana Belediye Başkanı hakkında sorular sormaya devam etti ve filmin yarısında ara verildiğinde de kısık sesle uzun bir konuşma yapmak zorunda bıraktı beni. Doğu'da kendisinin ve Bay Wilkins'in Belediye Başkanı gibi birini tanıdıklarını anlattı. Çalışanlara ve konuklara dikkat etmem gerektiğini söyledi. Belediye Başkanı karanlıkta pusu kurup sonra onların üstüne atlayabilirmiş. Hem şaşırmış hem de meraklanmıştım. Daha önce hiç deli görmemiştim ve onların suratlarını şekilden şekle soktuklarını, çığlık attıklarını ve nöbet geçirdiklerini sanıyordum. Daha o sabah Belediye Başkanı'nın benimle Olivier konusunda uzun uzun sohbet ettiğini söylemeden edemedim. Belediye Başkanı çocuğun aktör olmasını istiyorsak onu eğitmemiz gerektiğini söylemişti, bunun sebebi de Olivier'in çeşitli kılıklara girmesi ve taklitten hoşlanmasıydı. Belediye Başkanı çok şey biliyordu. Toplumun en seçkinlerinin arasına karışmıştı. Beni güldüren şeyler söylüyordu. Brüksel'in en yüksek sosyetesinden bir kadın tanıyormuş. Kadının at gibi dişleri olduğu için sevgilisi onu çok eleştiriyormuş. Kadın bütün dişlerini söktürüp takma diş yaptırmış. Hemen ardından kadının kocası ölmüş, sevgilisi ise liseli bir kızla evlenmiş. "Onu şahane dişleri için seviyordum ama hepsini söktürdü," demiş kadını terk etmesinin bahanesi olarak. Belediye Başkanı, "Belçika

toplumu çok komik ve çok zalimdir; onları tanısanız çok severdiniz," demişti.

Filmi beğendik. Bayan Trollope doğal, sevimli oğlanların hikâyesini izlemekten mutlu olduğunu söyledi. Sakin bir yerde birer bira içerken Bayan Trollope'a Roger'la ilgili sorunlarımı anlattım. Peşinde evli bir kadın vardı. En iyi dostum Julie'ydi bu, bira sevdiğim için bana "Alman" deyip duran kadın. Kocamın çok fazla sigara ve içki içmesine yol açıyordu; üstelik kendisi Roger'la beraber gezmeye gittiğinde beni kocasıyla yalnız bırakıyordu. Kadın Fransız'dı ve Roger'ın da hakiki bir Fransız olduğunu söyleyerek ona yaltaklanıyordu. Kocası da Roger'ın en yakın dostu olmasına rağmen beni öpmeye kalkmıştı. Bayan Trollope, "Kadın dörtlü yapmak istiyor," dedi. O akşama kadar böyle bir şey hiç duymamıştım.

"İyi ama beni ve Olivier'i neden sürekli aşağılıyor? Ne dedi biliyor musunuz? 'Olivier çok güzel bir çocuktu; ama şimdi şaşı ve şişman, üstelik gün geçtikçe sana daha çok benziyor.'"

Bayan Trollope güzel çocuğu olan annelerin kıskançlıkla başa çıkmayı öğrenmesi gerektiğini söyledi.

Ertesi sabah cumaydı. Yemek salonuna kahvaltı için sadece iki üç kişi inmişti, onlar da bir geceliğine kalanlardı; kahveyi Gennaro'nun karısı genç Emma'nın yapmasına izin verdim. Aşçı Francis ayrılmıştı ve yeni bir aşçı gelecekti; ama şimdilik, Clara'nın gençlik döneminde burada çalışan Alman şefi getirmiştik. Yaşlı bir adamdı, itaatkârdı ve iş bulduğu için memnundu. Zaman zaman işçi pansiyonlarında çalışıyor ve berbat işler yapmak zorunda kalıyordu. Alman taşrasına özgü bir tarzda yemek yapıyordu ve konuklarımız çok beğenmiyordu; ama bir iki günlüğüne onun yemeklerini yemelerinin bir zararı olmazdı. Çok iyi un çorbası yapıyor, eti patates ve lahanayla pişiriyor, un ve reçel-

den tatlılar yapıyordu. Üstelik Francis'in aksine herkesle iyi geçiniyordu.

Emma İtalyan dağ köylerindendi; ciddi, hoş görünümlü ve çok zekiydi. Oteldeki hizmetlilerin en zekisi olduğunu söyleyebilirim sanırım; ama bize ilk geldiğinde hiçbir şey bilmiyordu. Önceki Noel'de kızın evine gidip evlenme niyetini ailesine açıklasın diye Gennaro'ya izin vermiştim. Birkaç kez bizim fikrimizi de sordu: "Doğru mu yapıyorum? Onun için uygun muyum? Bu işi yapmanın sonuçları iyi olur mu? O genç bir kadın, daha on dokuz yaşında ve ben otuz dört yaşında, ona göre yaşlı bir adamım. On beş yıl büyük fark. Doğru bir şey yaptığımdan emin değilim."

Ama sonra ekliyordu: "O çok ciddi bir kadın ve ben de ciddiyim. Ona sorarsanız iyi geçineceğiz. Annemden öğüt istediğimde Emma'nın benim için iyi bir eş olduğunu söyledi. Evli ağabeyim ve onun karısı da Emma'yı seviyor. Emma'nın yoksulluğunu hiç umursamıyor, onunla evlenmem gerektiğini düşünüyorlar. Onun çok iyi bir kadın olduğunu ve kendimi şanslı saymam gerektiğini söylüyorlar."

Böyle zamanlarda yüz ifadesi değişiyor ve şöyle diyor: "Size doğruyu söyleyeceğim: Bu kadar iyi bir kadın bulduğum için kendimi çok şanslı hissediyorum. Yoksulluğunun hiçbir önemi yok benim için."

Gennaro binanın göl seviyesinde olan en alt katını temizlerken her sabah annesiyle görüşürdü. Tepe çok dik olduğundan otelin bir tarafı neredeyse göl seviyesindedir ve ana giriş de hemen istasyonun aşağısında, tepenin daha yukarısındadır. Alt giriş geniş ve sakin bir yerdir, sabahları çok güneşli olur; Gennaro orada çalışmayı ve güneşin altında biraz vakit geçirmeyi severdi. Annesi ise oda temizlikçisi olarak çalıştığı başka bir küçük otele doğru giderken her sabah oradan geçerdi ve görüşme fırsatı bulurlardı.

Emma kısa ve etine dolgundu, ama ne kadar çekici olduğunu görebiliyordum. Roger da dağlık bölgede büyümüştür

ve şehirlileri tercih eder. Gennaro burada, Nyon'da, göl kıyısında doğmuş, savaş dönemi ve Mussolini yönetiminde çocukluğunun birkaç yılı hariç bütün hayatı boyunca burada yaşamıştır. Ailesinin kökeni Borromean Adaları'na dayanır. Bu düşük rakımlı adaları gördüyseniz, nasıl da cennet gibi olduklarını biliyorsunuzdur. Büyükbabasının evi bu adalardaydı ve annesi yaşlanınca gidip orada yaşayabilsin diye Gennaro o evi satın almak için para biriktiriyordu. O yüzden evlenme meselesini uzun süre düşündü. Kafasını daha çok karıştıran şey ise dul annesinin artık tekrar evlenmek istemesiydi. Utanıyordu: "İnsanlar annemin geçimini karşılayamadığımı söyleyecek."

Emma bize üzerinde sadece basma bir elbiseyle geldi. Bir gömleği ya da iç çamaşırları bile yoktu, sadece elbisesi ve başkasına ait bir palto. Trende birisi ona sınırı geçene kadar kullanması için kürk şeritli, yanları yüksek bir çift pelüş ev terliği ödünç vermişti; Gennaro ise turistlerin bavullarını taşımak üzere küçük el arabasıyla istasyona gittiğinde onu yalınayak bulmuştu.

Gennaro onu istasyonun bekleme salonunda bırakmış, yokuş aşağı otele kadar koşup parasını almış, aceleyle dönüp Kocameşe Caddesi'nden ona bir çift ayakkabı alarak birkaç saat sonra kızı yeni ayakkabılarla bize getirmişti; oyalandığı için Gennaro'ya çok kızmıştım. Kızın yanında hiçbir şey, ufacık bir bohça bile yoktu. Sınırdan geçmesine izin vermelerinin tek sebebi, onu otelde hizmetçi olarak çalıştıracağıma dair yazdığım mektubu göstermesiydi. Ertesi gün Gennaro çarşıya gitti, iç çamaşırı aldı ve otelde giymesi için ona verdi.

Otelimizde kalan herkes İtalyanların ne kadar katı ve gururlu olduğunu bilir; uygunsuz hiçbir şey olmadı. Gennaro'nun yaşı yüzünden Emma ona saygı duyuyordu. Gennaro da ona küçük cahil kız kardeşiymiş gibi davrana-

rak her şeyi öğretti. Geçen Noel, yani ilk Noel zamanı aşklarını ilan ettiler ve Gennaro bu sırada çeyiz istemeyeceğine çoktan karar vermiş durumdaydı.

Ailenin dağda birkaç metrekarelik bir kulübesi vardı; kürek, ip ya da bir şeyler taşımak için sepet yoktu, bir kova bile yoktu. Gennaro tatillerini orada geçirdi. En yakın köye gidip leğen, kova, kürek, yaba, orak, sepet ve biraz tohum aldı; kış zamanı olmasına rağmen onlara topraktan söktüğü taşları kulübe zemininin bir kısmını kapatmak için nasıl kullanacaklarını gösterdi. Taşlar çıplak ayaklarını yaraladı, ayaklarına saracak bez de yoktu, o yüzden onlara nalın aldı. Emma'yla evlenmesine izin verdiler. Emma'ya bunları anlattı ve bizim de rızamızla ona şöyle dedi:

"Seni seviyorum ve biraz para biriktirdiğimiz zaman seninle evlenmek istiyorum. Benim için iyi bir eş olacağına inanıyorum, başka bir adamda gözün olmadığından da eminim. Bana hemen cevap verme, bir hafta kadar düşün. Yaşlı olduğumu ve küçük bir otelde ayak işlerine baktığımı biliyorum, ama birlikte çok çalışırsak daha iyi bir yere gelebiliriz. İstemediğin bir şeye seni zorlamamak benim görevim, çünkü ben senden daha deneyimli ve büyüğüm, şehirliyim, sense dağlardan gelmiş bir köylüsün."

Emma razı geldi ve bir yıl sonra evlendiler. Emma bu arada serpilmiş ve kahkahalar atmaya başlamıştı; yanakları kızarmış, yüzüne can gelmişti.

Gennaro ufak tefek bir adamdı ve karısından daha gevezeydi. Evli adam ve en büyük oğul rolünü çok ciddiye alıyordu. Bunun üzerinde çok düşünüyordu. Derken Gennaro kıskançlık etmeye başladı. Emma'nın her şeyi öğrenene kadar çamaşır ve mutfak işleriyle uğraşması gerektiğini söyledi, o kadar cahildi ki insanlar onu utandırabilirdi; yemek salonunda servis yapmak ve yatak odalarında çalışmak ona göre değildi.

Gennaro'nun bununla yetinmesi gerekirdi. Annesi yine her sabah aşağıdan geçiyordu. Oğlundan çok daha aklı başındaydı ve Gennaro onu saygıyla dinlerdi. Anne şöyle dedi:

"O binde bir bulunacak bir kadındır, dünyada ondan iyi kadın yoktur. Emma'ya iyi davran ve ne diyorsa yap."

Sonra bana Gennaro'nun talihsizliğini anlattı.

"Zavallı oğlumun kafası pek iyi çalışmaz. Mussolini gençliğine katılmak zorunda kalmıştı, çocukken bir Ballilla'ydı.* Hiçbir şey diyemedim. Gennaro dürüsttür ve başkalarının da öyle olduğunu düşünür; hiç uyanık değildir."

Gennaro annesiyle sabahları yaptığı konuşmalardan mutlu ve yenilenmiş olarak dönerdi; gerçi bunun sebebi tatlı rüzgâr, göl havası ve Fransız tarafındaki dik yamaçların, Bernese Oberland'ın** ve göl yüzeyindeki dalgalanmaların yarattığı manzara da olabilir.

Emma içeride bir yerlerde çalışıyor olurdu ve Gennaro ona neşeyle bir şeyler söyler, yukarıdaki işlerini halleder, kadın öğle yemeği için sebzeleri ve salataları hazırlarken de onun yanında olurdu. Gennaro bütün gün çalıştıktan sonra tükenirdi ve konukların yemek saatinden bir saat önce mutfakta yenilen hizmetliler yemeğinde somurtur, bunalır, tek kelime etmez ve az yerdi. Emma onu anlıyor, neşeli davranıyor, yanına oturup diğer insanlara gayet sevecen ama daima mesafeli cevaplar veriyordu. Kocasının kıskanç olduğunu ve iş yüzünden yorulduğunu varsayardı hep. Bir cuma sabahı Belediye Başkanı'nın keyfi çok yerindeydi. 191. Belge'de kahvenin çok iyi yapıldığını, gayet Alman tarzı olduğunu belirterek kimin yaptığını sordu. Gelen cevapta bunu kimsenin bilmediği söylendi. Cumaları sakin oluyordu. İlkbahardan hemen önce, ölü sezonda otelin ne kadar huzurlu olduğunu sırf bu sözlerden anlayamazsınız muhtemelen.

---

* İtalyan faşist gençlik örgütü üyesi. (ç.n.)

** Bern Yaylası, Bern kantonunun en yüksek kesimleri. (ç.n.)

Tavan arasında bir kayak botu yere düşse aşağıdan duyabilirdiniz. O kadar sessizdi. Hizmetliler sıla özlemi çekmeye başlar, sezon böyle sessiz geçerse işlerinden olacaklarını düşünerek endişelenirlerdi. Gennaro'nun kıskançlık edecek vakti olurdu. Luisa ve Emma sandıklarına koymak için dantel işlerlerdi. Bayan Trollope'un siyatik ağrıları artardı. Bu arada, Lucerne'den gelen öğretmen kızı Rosa, Alman-İsviçreli Katolik Kızlar Birliği'nin sahneye koyduğu bir oyunun yıldızı olmuştu. Madam Blaise'in çorbasına göstere göstere parmağını sokuyor, yemek salonunda havalı havalı dolanıyordu. Sokakta, bahçede ve otelde onu gölgesi gibi takip eden uzun boylu genç bir Alman-İsviçreli vardı. Ticaretle uğraşan bu adam Rosa'nın kuzeni olduğunu söylüyordu. Bayan Trollope onları çalışanların odalarına doğru yukarı çıkarken görmüştü.

"Kuzenim," demişti Rosa cüretkârca.

"Nasılsınız?" diye kibarca adamı selamlamıştı Bayan Trollope, ama o bile ikisinin gülümsemelerinin farkına varmıştı.

Rosa oyun için Bayan Trollope'a iki bilet satmıştı. Oyunun adı *Kara Leke*'ydi, birinin meslek yaşamındaki kara leke hakkındaydı ve aksanlı oynanıyordu. Biletlerin üzerinde aynı zamanda piyango numaraları da vardı. Bayan Trollope oyun hakkında çok heyecanlıydı; Rosa'nın cüretkâr ama akıllı ve hırslı olduğunu söyleyip ekliyordu:

"Almanca bilmiyorum ve oyunun ne hakkında olduğunu anlayacağımı sanmıyorum."

"Almanca bilseniz de oyunun ne hakkında olduğunu anlayamazdınız," dedi kocam acı bir gülümsemeyle. Oyunda kullanılan aksanı benim gibiler dışında kimsenin anlayamayacağını söylemeye çalışıyordu.

Fakat Bayan Trollope son perdede Rosa'nın ne renk elbise giyeceğini sordu ve elbiseye uygun bir omuz süsü gönderdi ona. Bayan Trollope bu tip şeylerin diğer çalışanların

dengesini bozacağını, onları kıskandıracağını anlayamıyordu. Sonraki iki gün boyunca Bayan Trollope her zamanki gibi Luisa'nın merdivenlerde olduğunu duyduğunda ona seslendi: "Başım çok ağrıyor, gelip biraz ovalar mısın lütfen?" İyi yürekli Luisa onu duymazdan geldi. En sonunda odasına girdiğinde ise yüzünde kızgın bir kedi ifadesiyle şöyle dedi:

"Madam herhalde Rosa'nın çok zeki olduğunu düşünüyor. Alman genç bayan çok zeki, ha? Elektrik ampulü gibi! Ne zaman isterse! Çeker açılır, çeker kapanır, lamba gibi. Çok da güzel olduğuna şüphe yok, ha? Oynayan ayı kadar güzel! Ne kadar güzel bale yaptığını hayal edebiliyorum, Nefis! *Bell-is-si-ma*!"

Luisa alçakça bir kahkaha attı. Solgun ve sinirliydi. "İngilizler atlara da pek hayrandır."

Aşağı inince bana şöyle dedi: "Çok asil bir İngiliz leydisi, ama Şark'ta kaldığı için azıcık tipi değişmiş!"

"Luisa! Bunu yasaklamıştım," dedim sertçe.

"Ha, evet. Ben güzel ve zeki değilim. En hakikisinden Katolik bir kızım. Zaman zaman Katolik kızım, yarı zamanlı Katolik kızım."

Bayan Trollope bana sordu: "Luisa'nın nesi var? Başım çok kötü olduğunda bile yanıma gelmiyor."

Omuz süsü gönderme meselesinin nelere yol açtığını açıklamaya çalıştım.

"Ah, Selda, insanları sevmek zorundayım. Yurtdışında yaşarken beni avutan tek şey bu. Hem biliyorsunuz, kızlarım ve oğlum beni cezalandırmak, elimi zorlamak için hiç yazmıyorlar bana. Bu benim hatam değil."

Bana Selda demekten vazgeçiremiyordum onu. En büyük kızıyla yaşıt olduğumu söylemişti. Kızı çok genç yaşta Doğu'da evlenmiş.

Cumartesi sabahı Bayan Trollope ve Madam Blaise sahil yolunda yürüyüşe çıktı. Kimi zaman yıkılmış Haldiman Ku-

lesi'ne kadar yürürler; kimi zaman da parklara, Sandoz'un* maymun heykellerinin oraya kadar giderler sadece. Başka zamanlarda Kule'nin ötesine geçer, temiz bir kanalın göle aktığı dönemeci alırlar. Orada kuğular yüzer ve uzaklara baktığınızda Rhône'un ağzını, Rhône vadisinin "Şeytan Boynuzları" denilen muazzam batı duvarını ve daha yukarıda ağır bir yelken gibi yuvarlanan Bernese Oberland'ın ilk tepelerini görebilirsiniz. Oradan okulun hemen yukarısındaki otobüs durağına kadar geçip Lozan'a gidebilirler ya da zaman zaman banklarda oturup dinlenerek geri dönerler.

Odalarını düzenledikten sonra Bayan Trollope'un yatak odasının boyutlarını ölçtüm. Yazın yoğun olursak onun odasına iki yatak sıkıştırabiliyoruz. Marangoza iki sağlam ama dar yatak sipariş etmiştim; birini onun odasına, diğerini Bay Wilkins'in odasına koyacaktım. Başka yere geçmez ya da aynı odada kalmazlarsa onlardan yaz sezonu için iki kat ücret isteyecektim. Bayan Trollope arka bahçede marangozun yatakları yaptığını görmüş ve çok mutlu olmuştu.

Her iki girişe ve asansöre mönüleri astım. On birde işlerin nasıl gittiğine bakmak için mutfağa uğradım. Gennaro içerideydi, öyle sinirli görünüyordu ki onunla konuşmadım. Luisa bana eliyle işaret etti, arkamdan dışarı çıktı ve hızlı hızlı konuşarak şöyle dedi:

"Şu sarı kadın," –yani Clara– "sorun çıkardı. Gennaro da Emma'yı odasına gönderdi, şimdi de onun işini yapıyor. Gidip bir bakın lütfen, *Signora*. Çok kötü."

Emma yatağında oturmuş bir şey dikiyordu. İçeri girdiğimde ayağa kalkıp yüzüme baktı, gözyaşlarını saklamadı. Tek kelime etmeden bana bir kartpostal uzattı. Üzerinde *edelweiss*, yani alpyıldızı çiçeği resmi olan bu renkli kartpostalı İsviçre'nin herhangi bir yerinde yirmi beş kuruşa alabilirdiniz. Lozan'dan önceki gün gönderilmişti. Kime ait

* Edouard-Marcel Sandoz. İsviçreli bir hayvan heykeltıraşı. (e.n.)

olduğunu saklayan eciş bücüş bir elyazısıyla şunlar yazılıydı:

Cuma sabahı bu otelin tarihi boyunca yapılmış en kötü kahveyi kim yaptı? Emma'nın kahve dışında düşünmesi gereken şeyler var. Emma delikanlılarla işine dikkatini veremeyecek kadar çok ilgileniyor. Panayır günü ne oldu? Bu hafta perşembe akşamı saat on civarı Emma Akasya Geçidi'nde tanıştığı tuhaf adamla üst kata çıktığında ne oldu? Gennaro Charlie'yi yatırmaya gittiğinde ne oldu? İmza: *Bazı şeyleri gören ve ikiyüzlülükten hoşlanmayan biri.*

Emma'yı mutfağa geri gönderdim, Gennaro'yu da büroya çağırdım.

"Sen kimsin de çalışanların yerlerini değiştiriyorsun, Gennaro? Mutfakta çalışma sırası Emma'daydı. Senden memnun değiliz. Adını anmak istemediğim başkaları gibi sorun çıkarmaya başladın. Sana hep iyilik ettik. Evlenmene yardımcı olduk, polis çalışma iznini sorduğunda seni kolladık. Hatta bir İtalyan garsonu İtalya'ya geri gönderdik, çünkü personel fazlası oluştu. Sadece sen yoksun; Luisa, Lina, Clara ve Rosa da var. Daha kaç boğaz doyurmam gerekiyor bilmiyorum. Ölü sezonda konuktan çok çalışan var ve sen boş vakitlerini sorun yaratmak için harcıyorsun. Emma'yı odasına gönderme hakkı sende değil bende: O benim çalışanım. Annenle konuşacağım."

"Rezil oldum," diye yanıtladı. "Erkeklerle görüşüyormuş. Ne yapacağımı bilmiyorum. Benimle aynı odada kalamaz. Bu kadarı fazla. Namuslu bir adam buna katlanamaz. Benimle dalga geçiyorlar."

Üst kata çıkıp Herman'ın yerleri cilalamasına yardım etmesini söyledim. Son olarak da arkasından seslendim:

"Bay Bonnard biraz sonra gelecek ve seninle konuşacak, Gennaro. Karına büyük kötülük yapıyorsun, bunun için

Tanrı'nın seni bağışlayacağından şüpheliyim. Annenin bunları duyunca sana ne diyeceğini biliyorum."

Somurtarak yukarı çıktı. Roger kasabadan döndüğünde olup bitenleri anlattım. Roger bizim ayarımızda beş altı lokanta ve otel sahibinin bir araya geldiği dostça bir toplantıya ilk defa davet edilmişti. Toplantıya katılanlar, muhitin kalitesini artırmak için tabldot yemeklerinin fiyatına biraz zam yapmak gerektiğini düşünüyordu. Fiyat kırıp kırmayacağımız konusunda endişe etmeleri büyük bir onurdu. Ama Roger'a göre hiçbir şey önemsiz değildir. En iyi ihtimalle kriz halindedir; sanırım başarılı olmasını da buna borçlu.

Subaylar ve kabare müdürleriyle birlikte bütün geceyi bir mahzende içerek geçirmişse, eve döndüğünde midesi ağzında ve pişmandır, ama şöyle der:

"Venice Café kira borcu yüzünden her an haczedilebilir. Adam mal sahibinin iyi huyluluğuna güvenecek kadar aptalmış. Haftaya kendini beş kuruşsuz bulabilir ve ertesi hafta orada başgarson olarak işe başlamak zorunda kalabilir."

Roger'ın midesinde neler olursa olsun, kafası daima nettir.

"Bu işi daha başlamadan durduracağız," dedi.

Öğle yemeği zamanı konuklar her zamanki gibi mönüyle ve zavallı ihtiyar Alman aşçının yaptığı kalitesiz yemeklerle meşguldü. Bir şeyin farkına vardılarsa bile, bu Clara'nın neşeli hali olmuştur. Her yere yetişiyor, herkesle sohbet ediyordu; cıvıl cıvıldı, her zamankinden çok daha sevecen bir tavırla konuşuyordu, bir çocuk gibi mutluydu. Ancak Luisa başını servis penceresinden uzatıp sivri diliyle Figaro gibi "*Nu-me-ro quin-di-ci*!" diye şakıyınca Clara'nın ifadesi tümden değişti. "*Fünfzehn* demek istiyorsun," dedi aniden Almanca.* Roger'a döndüm. "Şuna baksana!"

Roger kaşlarını çattı. Katı ve önyargısız bir adalet anlayışı vardır. Bütün masalar temizlenip aşçı da gittikten sonra

* İtalikler sırayla İtalyanca ve Almanca "on beş." (e.n.)

Roger hizmetlilerin hepsini çağırdı. Büro kapısını kapattı ve onları iç odaya, yani dikiş odasına aldı. Sonra aniden onlara kimden geldiği belirsiz kartpostalı gösterdi, içinde yazanları anlattıktan sonra şöyle dedi:

"Bunu içinizden biri yazdı. Emma ya da Gennaro olamaz. İçinizden biri yazdı ve bir an önce itiraf etse iyi olur yoksa polisi çağıracağım. İtiraf etmezseniz ama ben yine de sizi yakalarsam, bu otelden referans almadan çıkar gidersiniz ve emniyetteki sicilinize de suçunuzu işletirim."

Luisa hemen atıldı: "Charlie de olamaz. Çünkü böbreğinden hasta, yatıyor. Ben de olamam. Kıskanç ya da deli değilim."

"Çıkıp sahanlıkta bekleyeceksiniz ve tek tek içeri geleceksiniz. Emma burada kalacak. Gennaro dışarı çıkacak. Emma! Şüphelendiğin kimse var mı?"

Emma kederle başını iki yana salladı. "Bilsem size söylerdim."

Hemen araya girdim. "Ben de bir şey söylemek istiyorum. Elyazısını saklamaya çalışmış yazan kişi. Ama bence bir Alman tarafından yazılmış, çünkü ancak Almanların yapabileceği tuhaf bir hata var Fransızcasında. İtalyanlardan biri olduğunu sanmıyorum. Emma, söyle bakalım cuma sabahı kahveyi kim yaptı?" (Belediye Başkanı'nın bana belge gönderdiği günden bahsediyordum. Kahve kötüydü.)

İçeride Gennaro'nun kendisinden ve tabii Clara'dan başka kimse yoktu.

Çalışanlar tek tek geldi ama kimse itiraf etmedi. Rosa öfkeden kıpkırmızı kesilmişti, gururunun kırıldığını ve evden ayrıldığına bin pişman olduğunu söylüyordu. *Kara Leke* oyununa kendisini fazla kaptırdığını söyledim; o sadece bir garsondu. Başını geriye attı.

"Dediğiniz gibi, ben sadece bir garsonum; ama çok yakında farklı bir konumda olacağım. Kendime göre sebeplerle işi öğreniyorum sadece."

"İşi öğreniyorsan, kimliği belirsiz mektuplar yazan kişilerden hemen kurtulman gerektiğini de öğrenmelisin. Lütfen elyazını göster."

"Korkarım ben de sizin gibiyim, Madam. Pek iyi Fransızca yazamam."

Neticede kimse itiraf etmeyince biz de her şeyi Clara'nın ayarladığını ve bizi de atlattığını düşünerek kendimizi avuttuk. Gennaro ve Emma neredeyse iki hafta boyunca konuşmadılar. Rosa bizden ayrılıp Akasya Oteli'nde çalışmaya başladı, çok geçmeden de evine geri döndü. Bu korkunç olay sebebiyle Emma'nın sert bir karakter edindiğini düşünüyorum. Birkaç gün sonra Gennaro'nun annesi bana oğlunun çocukken yaşadıklarının onun ruhunu ve zihnini çarpıttığını anlattı.

"Kafası pek iyi çalışmaz, benim ve babasının fikirlerini asla kavrayamamıştır: Biz savaş karşıtıydık. Bir hata yaptım ve İtalyan halkının Mussolini'yi kabullenmeyeceğini düşündüm, sonra da bir iki yıla nasıl olsa gider sandım. Gennaro daha dokuz yaşındayken Kara Gömlekliler'e katıldı. Hem benim hem onun doğduğu yer olan İsviçre'ye dönemezdim, üstelik terör yüzünden de ona hiçbir şey açıklayamazdım. Daha altı ya da yedi yaşındayken, bir gün okulda farklı domuz türlerini saymaları istenmiş. Çocuklardan biri kalkıp 'Babamın dediğine göre domuzların en büyüğü Mussolini'dir,' demiş. Faşistler evlerine gelip annesiyle babasını götürmüş, bir daha da onları gören olmamış. O yüzden oğlum da böyledir. Uzun yıllar partiye katılmadım. İsviçre'ye dönüp burada çalışmak için izin isteyip duruyordum ve en sonunda biri bana, 'Faşistlere katıl, o zaman iznini kolayca alırsın,' dedi. Buna inanmadım ve biraz daha bekledim. En sonunda Faşistlere katıldım ve üç ay sonra da iznimi aldım. Gennaro işte böyle yetişti – kaygılı ve cahildir; ama iyi yüreklidir."

Yine de oğluyla Emma meselesini konuştu ve Gennaro karısını affetti.

Clara tatil gününde hasta olduğunu söyleyip yataktan çıkmadı. Bayan Trollope ona Clara'nın en sevdiği içki olan vermuttan bir şişe gönderdi. Ertesi gün Clara sapsarı kesilmiş, karın ağrılarından şikâyet ediyordu. Bayan Trollope'a Clara'nın vicdan azabından ve açgözlülükten dolayı acı çektiğini söyledim; belki de Gennaro'yla kendi evlenmek istiyordu. Bayan Trollope içini çekerek şöyle dedi:

"Ah, zavallı Clara... Kıskançlık ve yalnızlık çok zalim hastalıklardır, kurtulmak zordur. Kilisenin önünden geçerken içeri girip Clara için dua edeceğim, çünkü yalnızlığın nasıl olduğunu bilirim. Bana ne dedi biliyor musunuz? 'Hasta olup yatağa düştüğüm için mutluyum, yaşlanıp da sokağa atılacağım günleri unutturuyor bana. İstikbal diye bir şey yok, kimse bana bakmayacak.' Sonra da kahkaha attı, ağlamadı."

Ertesi perşembe akşam yemeğinden sonra çocuk bakma işini Luisa'ya bırakıp Clara'yla birlikte sahil yolunda yürüyüşe çıktık. Clara ve ben gizli bir görevde olduğumuz için kıkırdayarak hızlı hızlı yürüyorduk. Karşımıza tek başına yürüyen Bayan Trollope çıktı. Madam Blaise soğuk almaktan korktuğu için akşamları asla dışarı çıkmazdı. Ona nereye gittiğimizi açıkladık. Sanatçıların dışarı asılan fotoğraflarına bakmak için Zig-Zag Gece Kulübü'ne gidiyorduk. İşler azaldığı zaman Roger'ın geceleri sık sık şehre indiğini söyledim Bayan Trollope'a. Roger'la ilişki yaşamaya çalışan en iyi dostum Julie evvelsi gün gelmiş, sigara içmiş, gevezelik etmiş ve canımı sıkmaya çalışmıştı. Gerçekten dostum olduğunu öne sürmüş ve buna kanıt olarak da Roger'ın leopar kürkü giyen ve Zig-Zag Kulübü'nde çalışan bir striptizciyle takılarak kendini rezil ettiğini fısıldamıştı. Bana bunu anlatırken pudra kutumdan pudra aşırıyor, parfümümü havaya sıkıyor, makyajımın yanlış renkte olduğunu söylüyordu; ardından dönüp Olivier'in yeni bir fotoğrafına gözlerini dikmişti.

"Olivier'in burnu ne zaman çarpıldı böyle? Düştü mü? Çok tatlı bir çocuktu. Senin ailene giderek daha çok benziyor."

Çocuğun burnunun değişmediğini, büyük ihtimalle o anda tavşan taklidi yapmaya çalıştığını söyledim. Ama kendim baktığımda da herhangi bir çarpıklık görememiştim.

"Çünkü kendi burnu kıskançlıktan yamulmuş," dedi Clara.

Bayan Trollope bana döndü. "Gel, Selda, hep beraber gidip fotoğraflara bakalım. Bir an bile inanmadım o kadının sözüne."

Ardından hepimiz güle oynaya yürümeye devam ettik. Bayan Trollope bir yerde içki içip eğlenebileceğimizi söyledi. "Sen de dostun Julie'ye başka pek çok dostun olduğunu gösterirsin."

Clara'nın üzerinde Bayan Trollope'un verdiği yeni krem rengi elbise vardı. Elbise harika duruyordu; paltosunun eteklerini kaldırarak sokak lambasının altında ördek gibi dönüyor, elbisenin üzerine ne kadar iyi oturduğunu gösteriyordu. Bayan Trollope şöyle dedi:

"Gelin biraz günümüzü gün edelim, hiçbir şey ya da hiç kimse canımızı sıkmasın."

Kapıcıya tam saat onda kapıları kapatması talimatını vermiştim. B. Belediye Başkanı sabahın erken saatlerinden beri piyangosunun biletlerini satmakla meşguldü ve daha dönmemişti. Önceki gün bütün kıyafetlerini ve eşyalarını iki odanın zeminine ve mobilyalarının üzerine yaymış, hepsine numara yazılı kâğıtlar iğnelemişti. Bütün otel çalışanlarına, ayrıca Roger'a, Olivier'e ve bana bazı numaralar vermişti. Piyango düzenlediğini söylemiş ve doğru numaraları bilenleri ödüllendireceğini söylemişti. Hatta giydiği kıyafete bile numara iğnelemişti. Luisa ve ben gülme krizine girdik, alışverişe çıktığımız yarım saat boyunca da kıkırdamaya devam ettik, ama Rosa ondan korktuğunu söyledi; Madam Blaise

ise Herman yüzünden merdivene ya da sahanlığa asla el lambası olmadan çıkmıyordu, ayrıca Dr. Blaise de Herman'la sert konuşmuştu. Bayan Trollope gülmeyi kesti.

"İçimde kötü bir his var; rüyamda Belediye Başkanı'nın bana sahanlığın bir köşesinden yiyecek gibi baktığını gördüm. Şapkası, atkısı, füme camlı gözlüğü vardı ve kollarını uzatmış üzerime atlamaya hazırlanıyordu!"

Bu gece saat kaç olursa olsun, Roger dönene kadar Belediye Başkanı'nın dışarıda bırakılması talimatını vermiştim. Roger öğleden sonra geri geldiğinde hemen koşup Julie'nin söylediklerini ona aktardığımı anlattım Clara ve Bayan Trollope'a. Roger'ın onuru incinmişti. Tek söz etmeden derhal dışarı çıktı ve akşam yemeğine gelmedi. Hollandalı hanımlar şarap içemediler ve Madam Blaise de cevizleri getirilmediği için kızdı. Bunların sebebi Roger'ın tatlı dolabının anahtarını da yanında götürmesiydi. Bayan Trollope şöyle dedi:

"Yine de telaş ettiğine değmez büyük ihtimalle. Bak şimdi için ne kadar rahat. Sevgili kocanın sana bir yanlış yapacağını hiç sanmam."

Zig-Zag Kulübü'ne gidip bütün fotoğraflara baktık, ama aralarında hiç striptizci yoktu. Bayan Trollope içeri girip sorabileceğimizi söyledi, bunun üzerine hepimiz kahkahaya boğulduk. Girişteki adam elbette beni tanıyordu ve striptizci Wanda'nın birkaç gün önce Cenevre'ye gittiğini söyledi. Bayan Trollope çok sevinmişti.

"Hah, güzel. Gelin kutlayalım. Bence şimdi tam zamanı."

Adam Bayan Trollope'u da tanıyordu; o yüzden müdürü çağırdı, müdür de bizi gördüğüne memnun oldu ve içeri alıp içki ısmarladı. Şöyle dedi:

"Gelmenize çok memnun oluruz, buyurun lütfen. Misafirim olun. Yeni yüzlerin bulunması gösteri yapanları da sevindirecektir."

"Sırtları bize dönükken yüzümüzü nasıl görecekler?" dedi Clara, çünkü gösteri yapanların o pozisyonda bir resmini görmüştü. Hepimizin neşesi yerindeydi.

"Charlie'nin yanımızda olmaması ne yazık, hepimizi gülmekten kırar geçirirdi," dedi Clara.

"Belediye Başkanı'nın burada olmaması da kötü, bize bir kasa şampanya alırdı," dedim ben de.

"Belediye Başkanı füme renkli gözlüğüyle herkesi eğlendirirdi," dedi Clara.

Bayan Trollope şoke olmuştu, ama şöyle dedi:

"Madam Blaise onunla birlikte otelde pineklemediğim, şu tombul kızına ve jokeye benzeyen oğluna dair sohbet etmediğim için beni asla affetmeyecek. Kesin atışacağız."

Her şeye kahkahalarla cevap veriyorduk. Bu kadar iyi vakit geçirmeyeli çok olmuştu. Şöyle dedim:

"Her şey öyle iyi ki, korkunç bir şey olacağına hiç kuşkum yok. Göreceksiniz."

"Bu çok müthiş bir macera," dedi Bayan Trollope.

Zig-Zag'ın müdürü gelip masamıza oturdu. Sevmediğim bir adamdır. Ödeme yapmaya filan kalkmamamızı söyledi. Ama çok geçmeden ikinci içkilerin parasını bizim vereceğimiz ortaya çıktı. Burada âdet böyledir. Her konuk nezaketin karşılığını vermeye mecbur hisseder kendini. Bayan Trollope şöyle başladı:

"Yanımda fazla para yok, ama bir şişe şampanya ısmarlayabilirim."

Ondan sonra ben de mecbur kaldım ve o akşam Zig-Zag'a borçlanmış oldum. Müdür başka insanlar da getirdi: Lozan'dan bir kuyumcu ve bir kafe sahibi. Bütün masaya şampanya ısmarladı, onlar da karşılığını verdi ve bu böyle devam etti. Sonunda hepimiz biraz çakırkeyif olduk ve müesseseye bir şişe şampanya borcum kaldı. Ama hiçbirimiz pişman değildik. Bayan Trollope şöyle dedi:

"Tıpkı eski zamanlardaki gibi. Doğu'da bir an bile sıkılmazdık. Burası güneşli sabahlarda cennet gibi ama pek de sakin."

"Babam hep cennetin sıkıcı bir yer olduğunu söylerdi," dedim.

"İç, bırak kendini ve neşelen, çünkü yarın öleceksin," dedi Clara.

Lozan merkezinden göl kıyısına yürümek çok uzun sürer. Hava nemlendikçe nemlenir ve nihayet balık yahnisi pişiyormuş gibi olur. Clara yabandomuzlarının soğuk yüzünden aşağı indiğini ve bizi yakalayacaklarını söyledi. Ben de bizim onlardan birini yakalayıp mutfağa taşıyabileceğimiz cevabını verdim. Zaman zaman soluklanmak ve kıkırdamak için durmak zorunda kalıyorduk, ama eninde sonunda eve vardık. Döndüğümüzde sabahın ikisiydi; Charlie'yi sabahlığı ve pijamasıyla lobideki kanepede uyuklarken bulduk. Ağır aksak kapıya geldi.

"Yaramaz kızlar," dedi acı acı sırıtarak.

"Herkes evde mi, Charlie?" dedim.

Neşeyle cevap verdi: "Bay Bonnard evde değil. B. Belediye Başkanı ise tımarhanede uzun zamandır hissedilen boşluğu dolduruyor."

"Maskaralığı bırak, Charlie."

Hepimiz yokuş inmekten soluksuz kalmıştık ve biraz başımız da dönüyordu, duyduklarımız başımızı daha da çok döndürdü.

Anlaşılan gece yarısından hemen sonra ön kapıda bir takırtı olmuştu. Gennaro üst katın merdiven sahanlığına çıkıp ön kapının üstündeki camdan dışarı bakmıştı. Belediye Başkanı çırılçıplak dışarıda duruyordu, şapkası ve atkısı dışında anadan doğmaydı ama elinde iki alışveriş torbası vardı. Gennaro kapıyı hemen açmak istemişti, çünkü Belediye Başkanı'nın soğuk almasından korkmuştu. "Bir de hanımlar

filan gelir diye çekindim," dedi Charlie. "Böyle bir sirk gösterisiyle uğraşacak gücüm yok."

Gennaro'ya polisi aramasını söylemişti. Gerçi böyle sakin ve soğuk bir gecede arandıkları için büyük ihtimalle öfkeleneceklerdi. Gennaro polisi aramıştı ama onlar gelmeden Belediye Başkanı gözden kaybolmuştu. Koşarak Otel Royal'e gitmiş, lobideki bir kanepeye uzanmış olan gece görevlisi neler olduğunu anlayamadan binadan içeri dalmıştı.

Oda istemiş, İsviçre-Turu Oteli hakkında birtakım kaba şeyler söylemişti. Resepsiyon masasının arkasına sığınmış görevliyse bağırıyordu:

"Hayır hayır, hiç odamız yok, otel tamamen dolu efendim."

Ama bu sefer Belediye Başkanı da bağırmaya başlamıştı:

"Ölü sezondayız, bu karanlık mezarlığın tamamında üç sefil günahkâr bile yok. Bu rutubetli koca anıt mezarda iflas etmiş ölü İngilizlerin hayaletleriyle doldurduğu koridorlardan başka hiçbir şey yok."

Gece kulübüne giden bir Raca dışında kimseyi beklemiyorlardı ve sadece bir lise öğrencisi olan gece görevlisinin korkudan dizlerinin bağı çözülmüştü. Belediye Başkanı yine kafasındaki ve boynundaki şey haricinde çırılçıplak halde iki alışveriş torbasını bırakmadan asansörle yukarı çıkarken oğlan arkasından bağırmıştı:

"Ama efendim, hiç bagajınız yok."

Belediye Başkanı koridorlarda bir süre koşturmuş ve ardından bir şangırtı duyulmuştu. Bir sandalye kapıp üst kattaki lobiye açılan aynalı kapılardan birine girişmişti. Koridorun loş ışığında tuhaf bir çıplak adamın üzerine doğru geldiğini görmüş ve yaldızlı pelüş sandalyeyle ona hücum etmişti.

Bu arada görevli, polisi aramıştı ama polis bizim otelde Belediye Başkanı'nı arıyordu. Oğlan yardım istemek için koşarak dışarı çıkınca karda kayıp düşmüş, sonra polisi bul-

muş ve onlar da çok geçmeden Belediye Başkanı'nı yakalamışlar, güzelce dertop edip yakındaki tımarhaneye teslim etmişlerdi. Hasta kabul görevlisi onu içeri almakta bir an bile duraksamamıştı ve şimdi Belediye Başkanı oradaydı.

Bayan Trollope, "Vah zavallı adam," dedi. "Sana bizim üstümüze atlamaya hazır olduğunu söylemiştim, Selda!"

"Onun deli olduğunu Bayan Trollope'un daha önce söylediğini biliyor muydun?" dedim Charlie'ye.

Charlie göz kırptı. "Evet hanımlar, sizin artık gidip gözlerinizi dinlendirmenizin vakti geldi."

"Bay Wilkins ne kadar eğlendiğimizi ve coştuğumuzu duyuncaya kadar bekle. O benim burada tek başıma miskin miskin oturduğumu sanıyordu," dedi Bayan Trollope.

"Asıl Bay Bonnard Zig-Zag'da şampanyanın şişesine yirmi beş frank ödediğimizi duyuncaya kadar bekleyin. Hoirs'te aynısı on bir buçuk frank. Sabahleyin onlara parayı göndermem gerek."

Charlie araya girdi: "Artık Belediye Başkanı gittiğine göre Noel sona erdi: Başka bedava köpüklü yok."

Roger sabah yediye kadar dönmedi. Döndüğünde de bana hiçbir şey demedi, Olivier'i kontrol etti ve ocakla ilgilenmek için bodruma indi. O ve Clara bütün gün kustular; ama şu dağlılar pek dayanıklı oluyor. Şampanya meselesini duyunca kasadan elli frank alıp Zig-Zag'ın müdürüne ödeme yapmak için çarşıya gitti.

Belediye Başkanı'na gelince: Akrabaları on gün sonra bir avukatla geldiklerinde durumun ne kadar üzücü olduğu ortaya çıktı. Bir karısı ve babalarının durumunu bilmeyen üç yetişkin çocuğu vardı. Belediye Başkanı'nı Belçika'ya götürmek için bir trene bindirdiler, ama Belçika'ya giden yol Fransa'dan geçer. Fransız yasalarına göre Fransız mahkemesi ve bir Fransız psikiyatrist rapor vermeden kimsenin deli sayılması ya da hürriyetinden mahrum bırakılması mümkün değildir. Belediye Başkanı çok zeki bir adamdı. Bu durumu

bildiğinden Fransa'yı geçerken ilk durakta trenden iniverdi. Belki de hâlâ güzel vakit geçirmeye devam ediyordur.

"Gidip onu bulmak ve ona katılmak isterdim," dedi Charlie.

* * * * *

Artık iki boş odam daha vardı. Zermatt'tan gelen Bayan Chillard'ı o zaman geri aldım. Bize borcu vardı ve teminat olarak bagajının bir kısmını bizde bırakmıştı. Ona eski odasını, yani iki kişilik geniş odayı değil, daha küçük olan 27 Numara'yı verdim.

Bay Wilkins birkaç günlüğüne Paris'e gitmişti, orada Singapur'dan eski bir tanıdığıyla buluşacaktı. Geri döndüğünde kuzenler âşıkların ve evlilerin hissedeceği türden bir sevinç ve coşkuyla buluştular. Sonra her şey eski haline döndü.

Bir öğleden sonraydı. Otel konukları ya yürüyüşteydi ya dinleniyordu. Bay Wilkins her zamanki gibi küçük odasındaki açık pencerenin önüne, tek kolçaklı bir kanepeye kurulmuştu; odalar arasındaki kapıdan Bayan Trollope'la konuşabiliyordu. Bayan Trollope da yatağına uzanmış, başının ve belinin altına birkaç minder koymuştu. Öğle yemeğinden aşırdığı beyaz ekmeği ufalayarak çıkardığı birkaç avuç ekmek kırıntısını pencere pervazına dökmüştü. Penceresi açık, perdesi aralıktı; pencere pervazından içerideki halıya doğru giden ve oradan serçeleri tünemeleri için eğittiği sandalyelere kadar uzanan bir ekmek kırıntısı hattı vardı. Sandalyeler pencerenin önündeki basamağı andıran yükseltinin üzerindeydi. Bayan Trollope uzandığı yerde siyah saçlı kıvırcık başını kaldırmış bekliyordu. Sürme çekilmiş gibi duran kara gözleriyle şişman serçelerin bakmasını, seslenmesini, bocalamasını, sıçramasını, içeri girmesini ve alçak basamağın kenarına kadar uçmasını, sonra da sandalyelerin üstüne tünemesini izliyordu. Boynu ağrımasına

rağmen hiç hareket etmemeye özen gösteriyordu. Serçeler onun orada olduğunu biliyor ve tünedikleri yerden dönüp dönüp bakıyorlardı; ama Bayan Trollope'un çok hoşuna giden tatlı bir "cik, cik, cik" sesi çıkarıyorlardı. "Yemek anlamına geliyor," dedi Robert'a. Saat dört gibi Robert ona seslendi:

"Lilia, biri duvarıma vuruyor."

"Ah, şu zavallı Bayan Chillard olacak. Sen yokken onunla epeyce görüştüm ve çay saatinde yanına gitmeye söz vermiştim. Ona biraz kurabiye alacağım."

Bayan Trollope sakınarak kalktı, ama serçeler uçup gitti. Ayakkabısını giydi, saçını düzeltti ve otelden çıktı. Yüz metre kadar ileride onun ve Madam Blaise'in müdavimi olduğu bir pastane vardı. Bayan Chillard'ın istediği sade kurabiyeden yüz gram, Bay Wilkins'in akşam yemeğinden önce rom ve vermutla beraber yemeyi sevdiği çikolatalı kurabiyeden de yüz gram aldı. Döndüğünde Bay Wilkins şöyle dedi:

"Lilia, biraz acele et de şu kadının ne istediğine bak. Yarım saattir duvarıma vuruyor. Herhalde odasına girmemi bekliyor, ama böyle bir şey asla yapmam ve kendisine de bunu söyledim. Odanıza gelemem, Bayan Chillard, diye seslendim; ben bir erkeğim ve iç çamaşırımla oturuyorum."

"Robert, zavallı kadın yatağa düşmüş ve sen de burada yoktun – seni ben sanıyor."

"Keşke buna inanabilsem."

"Senin bu tatsız şakalarını dinlemek istemiyorum."

"Tatlı şakaları da kimse dinlemiyor ki."

"Şakalarına güleceğimi sanıyorsan yanılıyorsun, Robert."

Adam sakin sakin cevap verdi: "Herkesin bizi karıkoca sanmasına şaşmamalı."

"İşte buna artık hiçbir şey demiyorum, Robert. Bu konuda ne düşündüğümü gayet iyi biliyorsun ve sırf eğlenmek için beni kışkırtmaya çalışıyorsun."

"Beş buçukta beni uyandır, Lilia. İçkimizi içelim; ayrıca o kadını davet etme."

"Ah, zavallı kadın. Yüreğim sızlıyor onu düşününce."

"Muhtemelen hesap cüzdanını sızlatacak asıl."

"Robert, o kadın IV. William'ın soyundan geldiğini söyledi."

"William ona geçinmesi için yeterli bir miras bırakmış mı?"

"Bu konuyu benimle konuşmadı."

"O halde bırakmamış. Dikkatli ol, Lilia. Borçlu çıkarma bizi. Ona hiçbir şey vermem, senin de bir şey vermene müsaade etmem."

"Ticaretle uğraştığın yıllar seni çok katı yürekli yapmış, Robert."

Ama Lilia 27 Numara'nın kapısını vurduğunda hafifçe gülümsüyordu. Yataktaki kadına baktığında kederli ve anlayışlıydı.

Önceki gelişinde onu görmüştü ama tanışmamışlardı. O sırada Bayan Chillard çok mütevazı tavırları olan, saygın ve Bayan Trollope'un ücretli bir refakatçi ya da yoksul bir dalkavuk olarak gördüğü daha yaşlı bir kadınla birlikteydi. Kimse kadının adını bilmiyordu; kimseyle tanıştırılmamıştı. Zil çalar çalmaz akşam yemeğine iniyor, çorbasını içiyor ve başını eğip Bayan Chillard'ı beklemeye başlıyordu. Bayan Chillard aşağı inmezse kadın giderek daha gergin, daha utangaç oluyordu. Bir iki gece yukarı çıkıp onu aşağı indirmişti. Bayan Chillard bu şekilde getirildiğinde mesafeli davranıyor, çalışanlarla konuşurken soğuk ve buyurgan bir tavır takınıyor, her şeyden şikâyet ediyordu; masadaysa acı verici bir sessizlik oluyordu. Böyle olaylardan sonra birkaç geceliğine zavallı akraba ya da yaşlı yol arkadaşı tek başına çorbasını içmeye, etini ve tatlısını iştahla yemeye, çevresindeki diğer konuklara dostça bakmaya başlıyordu. Bayan Chillard tatlı yemek için inerse

kadın yine kendi kabuğuna çekiliyor, peşinden sessizlik geliyordu. Bayan Chillard nadiren çorba içiyor, yumurtalı ya da sebzeli özel yemeklerini yiyor, az miktarda da tatlı bir şeyler alıyordu. Bu hafif yemeği genellikle refakatçisinden önce bitiriyor, sonra da suratını asıp oturmaya başlıyordu. Arkadaşıyla konuştuğunda o asalet saçan hakaretamiz sesiyle aşağı yukarı şöyle bir şey diyordu:

"Düşünüyorum da, belki sen dönsen daha iyi olacak. Burada benim için yapabileceğin hiçbir şey yok. Masraflarımı ödemek için çocuk bakıcısı olarak çalışabilirim. Paranı ve zamanını burada daha fazla boşa harcamanı istemiyorum."

Bayan Chillard uzun boylu ve yapılı olmasına rağmen çok zayıftı ve omuzları çok düşüktü. İngiltere ve İsviçre'deki doktorlardan aldığı raporları sürekli ülkesi İngiltere'ye gönderiyordu; yurtdışında kalmasının zorunlu olduğunu İngiltere Bankası'na kanıtlamak zorundaydı. İşte tam da ödeneklerin düşük olduğu bu dönemde Bayan Trollope ile Bay Wilkins'in paradan söz ettiğini duymuş olmalıydı. Bayan Trollope belli bir sermaye ihraç planı çerçevesinde parasını İngiltere'den aşama aşama çıkarıyordu. Servetinin ciddi bir kısmı hâlâ İngiltere'deydi; ama hayatının geri kalanını yurtdışında geçirmeye karar verdiğinden, İngiltere Bankası fonlarını peyderpey transfer etmesine izin veriyordu.

Bayan Chillard ancak kendisine eşlik eden yaşlı kadın İngiltere'ye döndükten sonra Bayan Trollope'la konuşmuştu ve o zaman zavallı mütevazı kadının onun annesi olduğu ortaya çıkmıştı. Dört kız içinde tek bekâr olan Bayan Chillard'ın aslında parlak bir geleceği varmış. İsviçre'de eğitim gördükten sonra savaş sırasında annesinin çiftliğinde çalışmak zorunda kalmış ve orada bir kaza geçirmiş; omurgasında meydana gelen hasar yüzünden sakat kalmış. İngiliz yetkililer onun İsviçre'de kalmasına gerek olmadığını,

Devonshire'daki çiftlikte de pekâlâ hayatını sürdürebileceğini savunuyordu.

Annesi ayrıldıktan iki gün sonra Bayan Chillard trenle Zermatt'a gitti. Her ikisinin iki aylık hesabını da bize borçlandı. Tabii bize annesinin parayı yolladığına dair mektuplar gösterince gitmesine izin verdik.

Ama şimdi, üç ay sonra geri dönmüştü. İngiltere Bankası daha önceki başvurularının hepsini reddetmişti. Hastalığına ve dağ havasının zorunlu olmasına rağmen İngiltere'ye dönmek zorunda olduğunu bildirmişlerdi. Bayan Chillard orada havanın kendisini zehirlediğine ve giderse öleceğine inanıyordu. Benim de yüreğim sızlamıştı.

Bayan Trollope onun için üzülüyordu, ama şimdi korkunç değişimini görünce irkilmişti. Çökmüş ve minderlerle desteklenmiş yatakta, bir deri bir kemik halde kilise önünde bekleşen esmerleşmiş kimselere benzeyen ve parlak mavi gözleri iyice çukurlaşan Bayan Chillard yatıyordu. İnce telli saçları yastıkların üstüne yayılmıştı; nefis dantelli dekoltesi olan bol geceliği incelmiş boynunu, kemikli bağrını, zayıflamış ayrık göğüslerini açıkta bırakmıştı. Ama o boyun eskiden sütun gibiydi, bağrı ise geniş ve sağlamdı: Bu düzensizlikte hâlâ kararlılık, hevesli ve bencilce bir mizaç barınıyordu.

Lilia çok endişelenmişti.

"Ah, sevgili Bayan Chillard, nasılsınız? İyi değilsiniz sanki. Doktora göründünüz mü?"

Bayan Chillard iki doktora gittiğini söyledi. Birini Bay Bonnard çağırmıştı, diğerini ise Bayan Chillard'a çok bağlı olan Vevey'deki yakın dostları getirtmişti: "Onlar benim için her şeyi yapabilecek insanlardır. İngiliz Konsolosu'nun gelip beni görmesi, sonra da davama faydalı olacak bir rapor göndermesi için çalmadık kapı bırakmadılar."

Fakat kaygılıydı, çünkü doktorlara ödeme yapmalıydı, her şeyden önce bunu halletmeliydi; doktorların parasını

muhakkak vermek gerekirdi. Annesi bankayla konuşmak için eve dönmüştü; bankadan hiç para alamamıştı, banka burada ve Zermatt'ta borçlarını ödemek için kullanacağı paranın gönderimini durdurmuştu. Eve nasıl dönebileceğini bile bilmiyordu.

İnsanlar bu kadar budala bir hükümete nasıl olup da katlanabiliyordu?

Duvarcıların ve ayakkabı tamircilerinin oğullarından ne bekleyebilirdiniz ki? Bayan Chillard hükümet değişirse dostlarının ona yardım edeceğinden, parasını göndertebileceğinden emindi.

Artık gitmek zorunda olduğu ülkesine dönüş yolundayken bu sefil otelde duraklamıştı ve muhtemelen bu otel odasında paçavralar içinde ölüp gidecekti, çünkü eşyalarının geri kalanını teminat olarak Zermatt'ta bırakmıştı. Banka onun Büyük Britanya'daki dağlara gidebileceğini söylemişti, ama öyle yerler onun için son derece faydasızdı. Onu ölsün diye eve doğru sürüklüyorlardı, çünkü İşçi Partisi Hükümeti onun gibi insanları anlamıyor ve umursamıyordu. Artık ölü sayılırdı. Burada birçok arkadaşı vardı; otelciler onu tanıyor, ona saygı duyuyorlardı, hakikaten ona sevgi besliyor ve derdini anlıyorlardı, ama onları da terk etmek mecburiyetindeydi. Dostlarını, otel sahiplerini ve çalışanları hiçbir şey ödemeden bırakıp gidecekti, çünkü elinde sadece doktorlara verecek kadar para kalmıştı.

"Sizin için endişeleniyorum, sevgili Bayan Chillard."

"Benim için hiç endişelenmeyin, Bayan Collop. Yakında başka bir doktorla görüşmeyi planlıyorum. Sevgili Madam Blaise bir doktor gönderecek bana. Kendisinin de kocası doktormuş ve burada dostları varmış. İnsanlar bana hep iyi davranıyor. Ama yan tarafta duvara vurmamı hiç umursamayan biri var. Tuhaf doğrusu. Çok hasta olabilirdim."

"Ha, o benim kuzenim Bay Wilkins. Kadınlara karşı biraz utangaçtır."

Bayan Trollope'a kadın tuhaf, alaycı bir bakış atmış gibi geldi. Bunun üzerine kıpkırmızı kesildi.

Yatalak kadın konuşmayı bıraktı ve çevresine bakınmaya başladı. İki üç valizi sandalyelerin üzerinde açık duruyordu. Bayan Trollope'tan valizleri araştırıp bir çaydanlık, birkaç paket çay ve şeker, biraz talk pudrası ve parfüm çıkarmasını istedi. Berrak bir sesle kısa cümleler kuruyordu. Lilia her şeyi hemen buldu, hiç araması gerekmedi; yine de Bayan Chillard huzursuz ve alaycı görünüyordu. "Vah zavallıcık, ne kadar da yoksul," diye düşündü Lilia. Ayrıca Bay Wilkins'e bir otelden diğerine kovalanan çaresiz bir engelli olmanın, ödeme yapamıyor olsa da yurdunda gayet zengin olmanın ne demek olduğunu anlatmayı düşündü. İçinde yaşadıkları karmaşık günlerin sefilliklerinden biriydi bu: Zenginler serseri ve dilenci gibi yaşamak zorunda kalıyordu.

"Tıpkı benim gibi, Robert, ilk param gelene kadar yaşadıklarıma benziyor: Vevey'deki o hasta yaşlı kadına parayla eşlik etmemin başlıca sebebinin bu olduğunu hiç anlamadın – masraflarımı karşılamak için senden para almak istemiyordum."

Göl kenarındaki o bitmek bilmeyen yürüyüşlerde güzelim yüksek topuklularıyla oflaya puflaya itmişti sağlam ve ağır tekerlekli sandalyeyi; zengin engelliler, yardımcılarına nasıl davranıyorsa ona da aynen öyle davranılmıştı. Şimdi de Bayan Chillard'a şöyle diyordu Lilia:

"Sevgili anneniz sizi gördüğüne sevinmeyecek mi? Neticede sizin için bu daha iyi olmaz mı? Devon'daki o güzelim çiftlikte, güzel köy yemekleri yemek bu berbat oteldeki şeyleri yemekten daha iyidir. Burada bir şey yediğiniz de yok zaten; her gün gelen serçelerim kadar bile yemiyorsunuz. Söyleyin bakalım bugün ne yediniz?"

Bunun üzerine Bayan Chillard öyle az şey yediğini söyledi, önüne getirilen ama dokunulmadan geri götürülen şey-

leri öyle sayıp döktü ki Lilia'nın yüreği parçalandı ve Bayan Chillard'a çay yapmayı önerdi.

"Yo, hayır, teşekkürler, çok teşekkürler, ah, hayır, ben idare ederim; çok iyi yüreklisiniz," dedi kadın yatılı okullara has o tepeden ve tatlı tavrıyla.

"Sizin için yapabileceğim hiçbir şey yok mu?" dedi gördüğü manzaranın altında ezilen Lilia. Bu mevsimde bile sıcak ve parlak olan öğleden sonrası güneşi pencereye vuruyor, ama kepenkler sımsıkı kapalı olduğundan ve kalın kış perdeleri de neredeyse tamamen çekili olduğundan içeriye ulaşamıyordu. Odanın içinde güneş çoktan batmıştı adeta. Bayan Chillard cevap verdi:

"Hayır, yok, çok teşekkürler – ama gerçi size zahmet olmazsa bir şey var aslında, bana elli gram sade kraker getirebilirseniz makbule geçer. Daha önce buraya geldiğimde görmüştüm, çeşni kullanılmayan tatlı bir şey, kullanılıyorsa bile çok hafif. Tam adını biliyorum aslında. Defterime bakıp size söyleyebilirim. Yanına da çay yapacağım, tüm istediğim bu kadar; bir de ilacımı getirebilirseniz iyi olur. Cüzdanım yeşil valizin köşesinde, hemen şurada," diye sertçe sözünü tamamladı, Bayan Trollope yeşil valizi açarken.

"Ah, fakat sevgili Bayan Chillard, size sade kurabiye getirmiştim, onu sevdiğinizi söylemiştiniz."

"Ya, ne kadar iyisiniz, ah, ne kadar tatlısınız. Ama gerçekten yiyemem. Onu hizmetli Luisa için saklayayım, çünkü gerçekten ona ödeme yapacak param yok ve yiyecek bir şeyler vermemden mutlu olacağını sanıyorum."

Biraz daha konuştuktan sonra Lilia Bayan Chillard'ın yanından ayrılıp odasına geçti ve açık kapıdan Bay Wilkins'e seslenerek onu uyandırdı. Bayan Chillard'ın durumuna ve üçüncü bir doktora görünme fikrine dair ayrıntıları aktardı.

"Fakat biraz çorba içip biraz da güneş görmezse durumunda en ufak bir iyileşme olacağını zannetmiyorum, Ro-

bert. Bir balkonun yarısını kullanabiliyor. Borcuna rağmen Bay ve Bayan Bonnard'ın ona balkonu olan bir oda vermesi çok cömertçe bir hareket. Kurabiye yerine kraker istiyormuş, yanlışlık yapmışım."

"Gidip yarım kilo alacağına önce birkaç tane al da sindirebiliyor mu diye bir bak," dedi Bay Wilkins.

"Robert, sende kökenlerinden gelen bir çiftçilik damarı var, galiba o yüzden böylesin. İnsan üç kuruşun hesabını yapmamalı. Yoksul bir İngiliz kadın burada hiçbir şey yiyemeden yatıyorsa, kendini biraz mutlu hissetmesini sağlamanın zararı olamaz."

"Sen yine de ona ilacını götür, yüz gram da kraker al. Yemeyecektir. Böyle olacağı belli, sen de göreceksin: borç istemenin peşinde o kadın. Hayırsever rolü oynamak zorundaysan krakerleri al."

"Yapacak bir şeyler bulmak zorunda olduğumu biliyorsun, Robert. Şu andaki hayatımızın, yurtdışında ve emekli olmamızın yarattığı en büyük sorun kendimi tamamen faydasız hissetmem. Bunun yerine gidip mutfakta sebze soymaya yardım etmeyi yeğlerim. Bayan Bonnard'la bir konuşacağım."

"Of, her gün gidip Bayan Chillard'a biraz kraker almanı tercih ederim. Fakat o kadının kendini acındırmaktan başka derdi yok. Son şilinine kadar vereceğini biliyorum ve seni durdurmak için burada olmam iyi bir şey."

Bayan Trollope biraz yanakları kızarmış halde ilacı ve sade krakerleri almak için tekrar sokağa çıktı. Geri döndüğünde Bayan Chillard'ın odasında iki yabancıyı, İngilizce konuşmaya çalışan Fransız bir çifti bulunca hem şaşırdı hem de utandı. İkisi de yoksul turistlerdi. Kenarsız siyah bir şapka ve gri elbise giymiş olan kadın Bayan Chillard'a küçük bir şişe merhem vermeye çalışıyordu ve Bayan Chillard da Fransızca bilmesine rağmen İngilizce olarak merhem değil A vitaminine ihtiyacı olduğunu söylüyordu.

"Parmaklarım buz gibi, keşke bunun yerine onu getirseydiniz."

Soğuk bir edayla Lilia'ya döndü. "Anlamıyor gibi görünüyorlar. Onlara açıklar mısınız, Bayan Collop? Ama merhemi reddetmeyin, merhemi alın, duygularını incitmek istemiyorum. Lavabonun üstündeki cam rafa, diğer şişelerin yanına koyun, oradan alabilirim. İtalyan hizmetliden bana sürmesini isterim. Belki bacaklarıma ve kollarıma biraz his gelir." Ardından Fransız çifte döndü:

"Hizmetçim bana sürecek."

Karıkoca aynı anda Bayan Trollope'a bakarak birbirlerine yanaştılar.

Hazır satılan çizgili bir takım elbise ve sivri uçlu ayakkabı giymiş, yorgun ince yüzlü Fransız adam Bayan Chillard'a biraz çikolata getirmişti. Hediyesini masanın üzerine utangaçça bıraktı, çünkü çikolatanın onun soylu tavırlarına uygun düşmediğini anlamıştı. Fransız çift Lilia'ya öyle çekinerek bakıyorlardı ki kadıncağız kendini fazlalık gibi hissetti. Belki de üçlü arasında onun bilmediği bir sır vardı. Krakerleri yatağın başucundaki sehpaya bıraktıktan sonra müsaade isteyip şöyle dedi:

"Size çay yapmaktan memnun olurum."

"Ah, hayır, çok teşekkürler. Ne istediğimi onlara açıklamaya çalışıyorum ama anlamıyorlar. Onlarla Zermatt'ta tanışmıştım ve bana çok iyi davrandılar. Cömert insanlar ama ne istediğimi bilmiyorlar."

Fransız çift de şöyle diyordu bu arada: "Ama yemek yemelisiniz, ilaçlar gıda yerine geçmez."

Tanıştırma faslı olmayınca Bayan Trollope kendisinin hizmetçi yerine konulduğunu anladı. Yüksek tabakadan kadınlar bahtsızlıkları yüzünden konumlarını kaybedince sıklıkla bu numaraya başvururdu. Kimi zaman Lozan'da alışverişe çıktıklarında Madam Blaise de bunu yapmaya çalışıyor, Bayan Trollope'u rehber ya da alışverişe parayla yar-

dım eden biri gibi gösteriyordu; hatta bir keresinde mağaza sahibi Bayan Trollope'a komisyon bile önermişti.

Kısa bir süre sonra Fransız çiftin sahanlıkta durduğunu işitti. Onlara soru sorma düşüncesiyle başını koridora uzattı; ama o şüpheci ve kılıksız halleriyle bir şeye hayıflanıyorlarmış gibi durduklarını ve onu fark edince birbirlerine sokulduklarını görüp vazgeçti.

Bir süre sonra geri döndü, sırtüstü yatmış tam karşıya bakmakta olan Bayan Chillard'a şöyle dedi:

"Odalarımızın hemen yanda olduğunu biliyorsunuz. Geceleyin kendinizi çok kötü hissederseniz duvara vurmanız yeterli, ben gelirim."

"Ah, çok teşekkür ederim; ama gece görevlisini çağırmayı tercih ederim herhalde."

"Yo, sakın ha. Gece görevlisi Charlie'dir. Aynı zamanda kapıcılık yapıyor ve şu an hasta. Lobideki kanepede uyuyor. Uykuya ihtiyacı var. Aslında hastaneye yatması gerek. Lütfen beni çağırın. Kocamın odası sizinkinin hemen yanında."

"Evet, biliyorum, teşekkürler," dedi hâlâ dümdüz önüne bakmakta olan Bayan Chillard. Bayan Trollope mutsuz olmuştu. Bay Wilkins'in kocası olduğunu söylemekten hoşlanmıyordu, ama hikâyesini yabancı birine pat diye anlatmak da istemiyordu, üstelik evlenmemiş bir kadının önünde biraz utanıyordu; evlenmemiş kadınların çok acı çektiğini düşünüyordu. Ama çocukluğundan beri otellerde, pansiyonlarda, dostlarının evinde kalan Bayan Chillard onu anlayabilir miydi acaba?

Rom içtikleri sırada Bay Wilkins'e şöyle dedi:

"Biz de İngiliz'iz; zavallı Bayan Chillard için bir şeyler yapmamız gerekmez mi?"

"Nedenmiş o? Biz olmadan da otuz beş yaşına kadar hayatta kalmış."

"Ama şimdi durum farklı. Üstelik İngiltere'nin Avrupa'daki şerefini de düşünüyorum. Ödenmeyen faturalar var."

"Açık konuşalım Lilia, İngilizlerin Avrupa'da bugüne dek hiç şerefi olmuş mudur sence gerçekten?"

"Bu söylediğin çok tuhaf."

"İngilizler daima alay konusu olmuştur; güvenilmez, beceriksiz, cahil, taşralı ve yoksul sayılmıştır."

"Robert, bunları söyleyen içindeki İskoç bence."

Adam cevap vermedi.

"Geceleyin duvara vurursa bana haber ver."

"Büyük ihtimalle duymayacağım."

"Korkarım kadın gerçekten hasta."

"Ölürse senin açından ne fark edecek, Lilia?"

"Sen çok kolay arkadaş ediniyorsun, Robert. İnsanlar senin cazibene ve rahatlığına kendilerini kaptırıyorlar. Senin gerçek yüzünü görmüyorlar."

"En iyisi biraz dinlenelim. Yarın Blaise'lerle akşam yemeği yiyeceğiz."

"Ayrıca sana araba satmaya çalışan adamı, şu Pallintost'u da eşiyle beraber yemeğe çağırmalıyız."

"Evet," dedi Wilkins. "Onları da yarın akşam davet ettim. Partiyi ben veriyorum neticede. Hesapladığımdan biraz daha fazla para çektim. O bana araba satmak için buraya gelmişken benim onu yemeğe çağırmam biraz garip geliyor, ama komisyonundan düşebilirim, yani Pallintost'un komisyonundan."

Lilia kendi odasına gidip kapıyı kapattı. Hemen ardından duvarına vurulduğunu duydu; bu seferki Madam Blaise'in işaretiydi. Lilia bir of çekti. Aradaki kapıyı açıp Madam Blaise'in odasına girdi. Madam Blaise samimi bir havayla seslendi:

"Liliali, işin var mıydı? Haydi gel de saçımı yap." Madam Blaise, Basel'deki evinden getirdiği gümüş çerçeveli kocaman kare aynanın durduğu ahşap masanın önüne oturdu. Gümüşün ağırlığına uygun süslenme gereçlerini de masanın üstüne dizmişti. Fırçayı Lilia'ya uzatarak şöyle dedi:

"Önce saç, sonra da diğer makyaj işlerini deneriz."

Madam Blaise Almanlara benzeyen, uzun boylu iri bir kadındı, mavi gözlü ve ak saçlıydı. Bayan Trollope işe koyuldu. Bu saçın yapımı uzun sürüyordu. Gür ve düz saçı çeşitli biçimlere sokarak denemeler yaptılar. Bu arada çevik, yaşlıca ama koyu renk saçlı Doktor Blaise de hafta sonları için ona ayrılan köşedeki çift kişilik odasına açılan kapıdan yüzünde bir gülümsemeyle girip çıkıyordu. Blaise çiftinin trenle dört saat mesafede, İsviçre'nin öbür ucunda bir villası vardı. Dr. Blaise orada doktorluk yapıyordu ama çok tanınan biri olduğundan burada da hasta bakıyordu. Şimdi de kendi deyişiyle bu "iki güzele" şakalar yapıyordu.

Beş buçukta aradaki kapılardan Bay Wilkins'in odasına geçtiler; orada önce rom, şeker, su, limon suyu karışımı bir içki içtikten sonra Robert'ın kendi tarifi olan daha hafif bir vermutla devam ettiler. Ardından Madam Blaise kendi odasına döndü, ev kıyafetini değiştirdi ve onlarla birlikte akşam yemeği için yemek salonuna indi.

Sabah erken saatte Lilia'nın kapısından içeri başını uzatan Robert, yan odadaki kadının yine duvarı yumrukladığını söyledi: "Bu hortlak da bize musallat oldu!" Tam o anda Madam Blaise seslerini duyup kendi duvarına vurdu.

"Liliali, Liliali, gel de biraz konuşalım!"

Bayan Trollope derin bir nefes aldı:

"Of, bütün gece kalp çarpıntısından zor nefes aldım, şimdi de bu kadınlarla konuşmam gerekiyor."

"Yani böyle üzerimde sabahlıkla ikisine de benim gidemeyeceğimden eminim," dedi Robert, kapısını açık bırakıp elinde gazeteyle yatağına geri dönerek; gazetenin üzerine borsa şemaları ve grafikleri çizmeye başlamıştı bile.

Bayan Trollope kalkıp saçını taradı. Manşetleri ve yakası ipek fistolu, eski moda boğazlı pembe penye geceliğini giydi. Manastırda genç bir kızken de böyle giyiniyordu. Onun üzerine de çizgili penye sabahlığını geçirip Bayan Chillard'ı görmeye gitti.

"Ah, sevgili Bayan Collop, acılar içinde uykusuz bir gece geçirdim, ama size seslenmedim, çünkü yandaki adam pek tepki vermiyor. Acaba çay takımımı çıkarabilir misiniz sakıncası yoksa? Yukarı gönderdikleri çayı içemiyorum."

"Haklısınız, çay çok berbat. Önceden ben de aşağı inip sıcak su alıyordum. Ama Madam Bonnard çok alındı, çalışanlardan istemem gerektiğini, onların işinin bu olduğunu söyledi. Fakat yine de isterseniz aşağı inip size biraz sıcak su getireyim."

"Ah, ne kadar iyisiniz, ama kat görevlisi kızı beklesem iyi olur. Rica etsem Shetland yününden yatak-ceketimi bulabilir misiniz? Korkarım bu gecelik fazla dekolte ve doktor gelecek."

Aynı şey tekrarlandı. Bayan Trollope kahverengi valizi araştırırken kadının talimatlarını dikkatle yerine getirmesine rağmen izlendiğini hissetti. Valizlerde para olduğunu düşündü yine. Yanakları kızardı.

"Ah, çok çok teşekkürler, sağ olun. Korkarım burası aslında pek iyi gelmiyor bana."

"Biraz temiz hava almanız gerektiğini düşünmüyor musunuz? Çok güzel bir sabah."

"Benim hastalığımda havaya asla güvenemezsiniz. Belki daha sonra. Vevey'de dostlarım var, bana adeta taparlar ve beni dışarı çıkarmaya gelebilirler. Ama çok zayıf düştüm – Bayan Scallop– hiçbir şey yiyemiyorum. Dün gece yataktan kalktım, zayıflıktan yere düştüm ve gecenin geri kalanını yerde geçirdim. Bir tarafım kirlendi ama yıkanacak kadar güçlü değilim."

Bayan Trollope onu yıkamayı önerdi, tavsiyeler verdi. Bayan Chillard tavsiyelerin hiçbirine uyacak halde değildi.

Bayan Trollope konuşmaya devam ederken iki kadın şüpheyle birbirlerine bakıyorlardı. Bayan Chillard'ın çökmüş yüzünde kendini üstün gören birinin gülümsemesi vardı belli belirsiz; belki kendisi de bunun farkında değildi. "Geçmişte gerçekten güzel bir kadındı herhalde," diye düşündü Bayan Trollope. Evde oturan bu İngiliz kızlarının hayatlarını boşa harcamalarına hayret ediyordu. Şımartılmış bir çocuk, ailenin güzel kızı olmalıydı, onu hastalık hastasına çeviren bir geçmişi vardı. Belki de bir âşığı vardı ve şu uzatmalı, ıstıraplı hastalıktan mustaripti. Lilia gölden yansıyan parlak sabah ışığında gördüğü bu hasta kadın hakkında çeşit çeşit fikre kapılıyordu.

Sakin ve parlak bakışları olan, güneşte yanmış, yıpranmış kadına bakarken Bayan Chillard'ın gülümsemesi derinleşti. Bayan Trollope onun ne düşündüğünü gayet iyi biliyordu. Bu kadın Avrasyalı, o yüzden adam onunla evlenmiyor.

Bayan Trollope çökmüş döşekten, yaz perdeleriyle değiştirilmesinin vakti gelmiş kış perdelerinden, yetersiz ısıtmadan ve Bayan Chillard'ın rüzgârlı akşamlar için bir elektrikli ısıtıcı istemesi gerektiğinden bahsederken, kadının belki de kendi kendini hasta ettiğini düşünüyordu: Evsizlikten değil evinden korktuğu, otel sahiplerinin ve yeni tanıdığı insanların insafına kendini terk edebilecek kadar insanları iyi tanıdığı, onun mahzunluğunu bilen evdeki insanlara katlanamadığı için cesurca hasta numarası yapıyordu belki de. Kim böyle yaşamak isterdi ki? "Ben de böyle yaşıyorum," dedi Bayan Trollope kendi kendine.

Bayan Chillard bu sırada şöyle diyordu:

"Bundan önce otel sahiplerini kandırdım, ama kendimi sorumlu hissetmek gelmiyor elimden. İsviçre'den çıkmak

konusunda çok gönülsüzüm, çünkü beni bir daha almayacaklarından korkuyorum. Onların gözünde bir şüpheliyim." Güzel omuzlarını hareketlendirdi ve ışıltılı gülümsemesi yeniden belirdi. Devam etti:

"Birkaç gün önce eniştem buradaydı ama onunla birlikte dönmeyi reddettim. Çok yanlış bir şey olur. Beni onun ikna edeceğini düşünmüşler, ama çok yanılıyorlar. Kardeşimle evlenmeden çok önce tanıyordum onu. İnsan aile içindeyken dikkatli olmalı. Ona geri dönmesini söyledim. Bir şey olabilir. İngiltere Bankası'na doktor raporları yağdırdım ve bir noktada beni dikkate alacaklarını umuyorum. Ama görebildiğim kadarıyla banka sadece İsviçreli doktorları zengin ediyor ve İsviçreli otel sahiplerini yoksullaştırıyor. Yaptıkları hiçbir şeyde mantık yok; ama İşçi Partisi Hükümeti karşısında diz çöktüklerini düşünüyorum."

Bayan Trollope cevap verdi: "Doğal olarak hepimiz İşçi Partisi Hükümeti'nden çok çekiyoruz. İngiltere'de hiç uzun süre yaşamadım ve oraya gitme fikri artık beni mahvediyor; ama yine de kendi halkımın içinde olmayı, hayatı boyunca İngilizce konuşmuş insanlar arasında olmayı özlüyorum, hem de onların İngiltere'sinin artık benim İngiltere'm olmamasına rağmen. Ama orası benim yurdum. Orada çocuklarım var ve çok uzun süre uzak kalırsam bana yabancılaşacaklarından korkuyorum."

Bayan Trollope mektuplarına bakması gerektiğini söyleyerek gitti. O ve Bay Wilkins kahvaltılarını ettikten sonra sokak kıyafetlerini giydiler ve sahil yolunun Denizcilik Kulübü tarafına yürüdüler. Bu kısımda yol tadilatı vardı. Bir büyük bir de küçük Walo-Bertschinger marka silindir yeni dökülmüş çakıllı ziftin üzerinde gidip geliyordu. Bunlara "Walo Ejderleri" ya da "Walolar" diyor, her gün izlemeye gidiyorlardı.

"Bana eğlenceli geliyor, izleyecek bir şeyler olmasından memnunum," dedi Bay Wilkins.

Bayan Trollope, "Bayan Chillard geliyor aklıma," dedi. "Kendimi huzursuz hissediyorum, Robert. İngiltere'nin adının böyle insanlarca alçaltılmasından hoşlanmıyorum. Söylemeye utanıyorum, çünkü gerçekten hasta olduğunu düşünüyorum, ama biraz sahtekâr olduğu fikri de aklımdan çıkmıyor bir türlü."

"Senin yerinde olsam bu konuda endişelenmezdim, Lilia," dedi Bay Wilkins. "Biz daima hesabımızı ödüyoruz. Üstelik Bayan Bonnard şu anda kasasında bize ait en az bin İsviçre frangı bulunduğunu gayet iyi biliyor."

Hâlâ gergin olan Bayan Trollope, bunun mantığını da anlamadığını söyledi. Bir kere paranın bir kısmı ona aitti, ama kasaya hepsi Bay Wilkins adına konmuştu.

"Diyelim ki Pallintost'ların bize satmak istediği otomobil için Cenevre ya da Basel'e gitmen gerekti, benim de aniden paraya ihtiyacım oldu. Bay Bonnard bana para vermeyi reddederse son derece haklı olur. Çok titiz bir adam. Benim adım da eklenmeli."

"Ne gibi bir acil durum çıkabilir ki? Bankada benim paramın yanı sıra senin paran da var. Dikkatli olmamız gerektiğini biliyorsun, Lilia. Yurtdışında yaşıyoruz. Hem ne yapacağımıza da henüz karar vermedik."

"Peki neden yurtdışında yaşıyoruz ki? Burada çok mutsuzum."

"Ne kadar tuhaf bir gün, Lilia. Güneş, rüzgâr, yağmur ve bulutlar. Hepsi bir arada."

"Evet, taksici Bay Blot bunun evlenmek için uygun bir hava olduğunu söylüyor. Burada bir atasözü var: Dört mevsim aynı anda yaşanırken evlenirseniz, evliliğiniz her mevsimi atlatır. Keşke burada evlensek, Robert. Bu şekilde yaşamanın hiçbir mantığını göremiyorum. Senin yaşında bir adamın yaşlı bir anneye ve ellilerinde ya da altmışlarında üç bekâr ablaya bağlı kalması çok saçma. Hem onları doğru düzgün tanımıyorsun bile. Onları sevmiyorsun da. Ben on-

lara Noel'de kartpostal gönderiyorum, sen göndermiyorsun. Hakkımızdaki her şeyi biliyorlar ama bilmezden geliyorlar. Ailen ikiyüzlülükle dolu."

"O hayattayken evlenmeyeceğime dair anneme söz verdim, sözümü de tutacağım."

"Ama Robert, kadın kör, sağır ve kısmi felçli. Hafızasını kaybetti. Hem sen Tanrı'ya da inanmazsın ki."

"Fark etmez, o inanıyor. Onun İncil'i üzerine yemin ettim. Halen de hayatta."

"Annenin çocuklarına evlenmeme sözü verdirtmesini doğru buluyor musun? Ablalarının haline baksana! Harcandılar!"

"Meselenin bu olmadığını anlamalısın, Lilia. Mesele söz verip vermemeleri. Onlar da söz verdiler."

"Ne dediklerini bilmeyen kızlara söz verdirmek yanlış bir şey."

"Chrissie ve Cathy yirmilerinin ortalarındaydılar, hem benim açımdan hiçbir şey değişmez." Usulca attığı hafif bir kahkahası vardı. Bayan Trollope yine bu kahkahayı duydu.

"Benim açımdan çok şey değişir. Kızlarım ve oğlum bu yaşam tarzım yüzünden çok mutsuzlar."

"Onların Bay Trollope'un çocukları olduğunu unutuyorsun, Lilia. Onların hisleri annemi ya da ablalarımı etkilemez. Hem zaten bu yaptıkları doğru mu? Boşandığınızda adam her birine mülk verdi; o mülklerin bana geçmesini istemedi."

"Ah, Robert, çok katısın. Bu dünyaya ait değilsin."

"Aksine, bu dünyanın nasıl döndüğünü iyi bildiğimi düşünüyorum. Ayrıca son yirmi beş yılda işlerimizi güçlerimizi gayet iyi idare ettiğim kanaatindeyim. Çocuklarını büyüttük ve hayatımızı birlikte geçirdik. Bundan iyisi can sağlığı. Kıymetini bilmek gerek. Kauçuk ticareti camiasında örnek alınacak bir bekâr olarak tanınıyorum."

"O kadar örnek alınacak biriysen neden benimle evlenmiyorsun? Annenin bilmesi gerekmiyor. Yurtdışında yaşıyoruz zaten."

"Sevgili Lilia, sana evlenme sözü vermedim hiç. Böyle bir yükümlülüğün altına girmekten hoşlanmam. Evlenmemizin ne zaman mümkün olabileceğini hiç bilemiyordum. Annem vefat ettikten sonra bu meseleyi düşünmek için bol bol vaktimiz olacak."

"Yani sana para filan kalacak olsa durumunu anlayabilirdim," dedi Lilia.

Bay Wilkins içten bir kahkaha attı. "Ha, belki de koca kız hâlâ benden gelecek mirasa umut bağlıyordur. Evli ablam Margaret hariç ailede herkesin parasını ben kontrol ediyorum zaten. Fakat annemi hayal kırıklığına uğratmak da istemiyorum."

Lilia arkasını döndü ve çantasından çıkardığı minik mendili avucunda sıktı.

"Ah, keşke söyleyebilseydim ne hissettiğimi..."

"Hiç deneme, Lilia; her zamanki gibi sıkıntı çıkarmanı istemiyorum."

Lilia haykırdı: "Hiçbir işe yaramayan parayı ne yapayım ben? Paramız burada kapatılmış durumda ve biz de onunla birlikte kalmamız gerektiği için hapisteyiz. İşte yurtdışında yaşıyorum. Bütün paramı da ülkeden çıkarmamı istiyorsun; orada hiç param kalmayacak. Beni almazlarsa Noel'de gidip kızlarımı göremeyeceğim. Ben zengin bir kadınım. Bu para işleri benim hayatıma hiç uygun değil. Bu kadar hesabın kitabın ne faydası var? Şehirdeki en ucuz otelde kalıyoruz. Ailendeki diğer insanlar gibi uzun yaşadığını ve doksan üçüne kadar geldiğini düşünelim. Nice, Davos, Zermatt, Casablanca ya da Arjantin'e, sevmediğim ve evim gibi hissetmediğim her yere gidecek miyiz sırf paramıza göre diye? Ama bu, paranın bizi ele geçirdiği anlamına gelir. Keşke bu kadar ince hesap yapan biri olmasaydın Robert, keşke benim de kullanabileceğim boşta param olsa. Bir şey almama izin versen

bile, mücevherli saat ya da elmas yüzük gibi gerçek yatırımlar alabiliyorum. Bayan Chillard adına utanıyorum ama bir bakıma haklı: Onu hilekârlığa sürükleyen şey banka; sen de benim bankamsın."

Robert hoşgörülü bir edayla şöyle dedi: "Lilia, sen bir çocuksun ve hep çocuk olarak kalacaksın. Bu ufak meseleleri bana bırak. Ben bunlara alışkınım ve hepsini senin yerine hallederim. Senin hayatındaki işlevlerimden biri bu benim."

Şark güneşi altında geçirdiği pek çok günle esmerleşip kuruyan yüzünde ve kara gözlerinde yaşların yağmuru ve pusu olan Lilia cevap verdi:

"Ama ben özgür olmak istiyorum. Hayat böyleyken çok küçük geliyor bana. Hem Madam Bonnard ve Madam Blaise kim ki? Onlar eski dostlarım mı? Başka koşullarda kendime seçeceğim türden arkadaşlar mı? Onlar da çok iyi insanlar ama sadece tabldottaki insanları sevmeye çalışamam bütün hayatım boyunca. ABD'de yaşamak bile daha iyi olurdu."

Robert sakince dedi ki:

"S.S. *Jaffa* gemisindeki adamı hatırlıyor musun? Hani şu başbakanın sağ gözü dedikleri. Üstelik tek gözü vardı – şans eseri sol göz. O adamın ne söylediğini biliyor musun? Madam Chiang Kai-shek ve diğer kız kardeşleri –Soong'tu, değil mi?– bütün paralarını ABD'ye geri göndermişler. Onlara parayı Amerikalılar vermiş ve Amerikalılar saklayabilirmiş. Fakat tek yaptıkları parayı vermek ve üzerine Soong damgası basmak olmuş. Ama bence kız kardeşler bir hata yapmışlar. Yanki doları pek çok ülkeyi ve macerayı destekliyor: Madam Blaise ne düşünürse düşünsün, işin ABC'si böyle. O sadece kendi adına oraya yatırdığı para için endişeleniyor. Madam Blaise son derece ilginç bir müşteri. Kocası da öyle. Neyse ki paralarımızın hiçbirine markalarını basmıyorlar. Çevrendeki herkes senin ne kadar kolay kandığını görüyor, Lilia."

Adam uzun süre konuştu ve nihayet Lilia başının ağrıdığını söylemek zorunda kaldı. Önceki gece uyumamıştı; Robert'ın olayları ve isimleri düşünerek uykuya dalma önerisi ondaki bu uykusuzluk hastalığına yine iyi gelmemişti. Olaylar ve isimler onu uyanık tutuyordu.

"Pekâlâ, Lilia, ama bu senin hatan. Öğle ve akşam yemeklerinde sağlam birer çorba içsen gayet rahat uyursun."

Bayan Trollope üst kata çıkıp kendini yatağa attı; ama kapıyı aralık bıraktı ve Luisa'yı gördüğünde cılız bir sesle onu çağırdı.

"Luisa, Luisa, *j'ai mal a tête, venez, s'il vous plaît.*"*

Bir gün önce yine Rosa hakkında konuşup Luisa'yı kırmıştı.

"Pazar günü Rosa'yı âşığıyla yürürken gördüm. Çok güzel görünüyordu, son derece sevimliydi, *bella*, Luisa."

Luisa "*bell-l-la*" diye tekrarladıktan sonra buz gibi bir kıskançlık tutkusuyla uzun uzun Bayan Trollope'a bakmıştı. Yarım saat sonra da bir fırsat yaratıp kadının odasına girmiş; Bayan Trollope'un on sekiz yaşındaki kızı, enfes güzellikteki Madeleine'in fotoğrafını işaret ederek şöyle demişti:

"*Sua figlia* è *bella: sua figlia bell-l-liss-sima! Mais cette fille est rouge et noire comme une poupée! Capisce, Madama, Madama capisce?* Boya, *molto, molto, rouge et noir. Non* è *bella; brutta, brutta!*"**

Sonra kısa ve soğuk bir sessizliğin ardından Luisa bu kez hayranlık verici kurnazlıklar, tatlı gülücükler, avutucu ve sevecen yarı İngilizce sözcüklerle gönlünü almaya çalışmıştı. Luisa öfkeli, ters, horgörülü olabiliyordu. Tutkuları geçici, hileleri barizdi: İstikrarsız, zeki ve gerçekten sevgi doluydu. Atılan her adıma karşılık veriyordu. Kimi zaman Bayan

---

* Fr. "Başım ağrıyor, yanıma gel lütfen." (e.n.)

** Fransızca ve İtalyanca karışık konuşuyor: "Onun kızı güzel: Kızı çok güzel! Ama bu kız oyuncak bebek gibi kırmızı ve siyah! Anladınız mı Madam, anladınız mı? Boya, çok çok, kırmızı ve siyah. Güzel değil; çirkin, çirkin!" (e.n.)

Trollope onunla sanki kızıyla konuşurmuş gibi konuşuyordu. Derken Luisa içeri girdi.

"*Buon giorno, Signora. Come sta? Sta male? Povera donna*!"*

Bayan Trollope, "*Si, si, male* Luisa. Lütfen ensemi biraz ovalayıver."

Yaşlı kadın doğruldu, Luisa ince ve güçlü elleriyle Bayan Trollope'un ensesini ve omuzlarını ovaladı. Bu işle uğraşırken ikisi de kendi tarzlarında konuşuyorlardı.

"Uzun süre kalamam Madam, çünkü üst katın tamamını halletmem gerek. Birisi çıkış yaptı ve odayı temizlemem lazım. Saat beşte yeni bir konuk gelecek."

"Aa, beni bırakmamalısın. Gece geri gelmeye çalışmalısın."

Bayan Trollope daha sonra konuyu değiştirdi. "Of, sahile inip bu güzelim günün tadını çıkaramıyorum, sen de öyle tabii. Ne kadar da yazık."

"Bana o kadar da güzel gelmiyor. Güneş erkenden sıradağların ardında batıyor ve tepelerde daima kar oluyor. Bal peteği gibi yapışıp kalıyor," dedi Luisa huysuzca.

"Bence üzücü bir durum, *molto triste* Luisa, çok üzücü. Nişanlını yılda sadece bir kez görmen yani."

Luisa, kullandıkları o karışık dilde şöyle yanıtladı: "*Signora*, buranın çok güzel olduğunu söylüyorsunuz, ama kış geliyor ve ben sadece ilkbaharı severim, *primavera*. Evet, ilkbahar günleri çok güzeldir. O zaman sabah altıda kalkmaktan hiç usanmam. Hava ışımıştır. Gökyüzü berraktır ve çoğunlukla da sular mavidir. Yüzmeye gidebilirim. Her yerde çiçekler açmıştır. Hatta yaz ayları da beni pek rahatsız etmez, hem de sabahtan akşama kadar çalışmamıza, öğleden sonraki dinlenme saatlerinde de asla dinlenemiyor olmamıza rağmen. Ama sonbahardan ve kıştan hoşlanmam. Onları sevemiyorum. İlkbahar gençliktir, güzelliktir, her şeydir.

* İt. "Günaydın hanımefendi. Nasılsın? Hasta mısın? Zavallı kadın!" (e.n.)

Sizce de öyle değil mi? Burada her şey hoş görünüyor – ama gerçekte ölmüşler. Lago di Garda'dan geldim ben. İlkbahar sabahlarında suyun üstünün beyaz papatyalarla dolu olduğunu zannedersin, öyle bir ışıltı vardır; geceleri de yıldızlar binlerce küçük pırıltı halinde yayılır suyun yüzeyine. Burada onunla kıyaslanabilecek ne var ki?"

"Bu sabah Bayan Chillard'ın odasında şarkı söylediğini duydum senin."

"Biraz söyledim, ama aslında canım pek istemiyor. Kendini biraz daha iyi hissetsin diye şarkı söylüyordum. O zavallı İngiliz hanımefendiyi görmeye gitmiyor musunuz?"

"Aa, gidiyorum elbette, herkes gidiyor, Luisa. Ne yapacak hiç bilemiyorum. Size artık hiç para veremeyeceğini söylüyor."

Luisa öfkeyle yanıtladı: "Bu benim umurumda değil. Hastaysa onu neşelendirmeye çalışırım. Bence bir zamanlar güzelmiş, sizce de öyle değil mi? Ama şimdi çok zayıf –ay ay ay!– insan ona doğrudan bakamıyor. Genç kızlığında bir İngiliz'le evlenmemiş olması çok yazık. Bana kalırsa hayal kırıklığına uğramış ve sonra da hasta olmaya karar vermiş. Onu görmeye gelen adam işte o adam bana kalırsa."

"Hangi adam? Enişte mi?"

"Enişte mi? O ne ki?" dedi Luisa ciddiyetle.

"Ablasının eşi işte!"

"Haa..."

Luisa önce biraz düşündü, sonra somurtarak "*No capisco*,"* dedi.

"Yani onu öptü mü... Öpüştüler mi?" Bayan Trollope ağzıyla öpüyormuş gibi yaptı.

"Yok, yok! Adamı gönderdi. *En colère* – sinirliydi. Dedi ki, 'Git buradan! Seni görmek istemiyorum.' Adam cevap verdi: '*Siamo amici*, biz arkadaşız.' Kadın dedi ki: 'Benim

* İt. "Anlamıyorum." (e.n.)

arkadaşım yok. *Solamente uno in Zermatt.* Zermatt'ta var bir tane.' Bana kalırsa o *il dottore. Si.*"

"Doktor mu?"

Luisa hemen cevap verdi: "*Perché,** şöyle dedi: 'Sadece Zermatt'taki doktoruma gitmeme yardım et, başka bir şey istemiyorum.'"

Ama Bayan Trollope, "Fakat ödeme yapamadığı için bıraktığı doktordu o," dedi.

"Yok, yok, biliyorum; görüyorum, duyuyorum. Biliyorum," dedi kavrayışlı Luisa. "Dışarıdaki koridorda temiz çamaşırları sayıyordum."

"Peki sence o adam mıydı? Enişte miydi?"

"Elbette. Bu yüzden onu göndermişler."

"Luisa, sana odaları temizlemekte yardım etmeme izin verip vermeyeceğini Bayan Bonnard'a sorar mısın? Yapacak iş bulabilseydim bu baş ağrılarım olmazdı. Erkekler boşa vakit harcayabilir ve kitap okuyabilir, ama kadın faydalı olmalıdır."

"Ah, zavallı Madam," dedi Luisa üzüntüyle.

Luisa birkaç şeyi düzenledikten sonra şöyle dedi: "Gitmek zorundayım. Şimdi kalkıp yemek için hazırlanmalısınız, yoksa önceki gün olduğu gibi mideniz bulanır. Ayrıca bana sorarsanız gidip şu zavallı İngiliz hanımefendiyi ziyaret etmelisiniz – kendisi *signora* mıdır yoksa *signorina* mıdır?"

"*Signorina.*"

"Evet, ben de öyle düşünmüştüm. Evine dönüp bir İngiliz'le evlenmesi gerek."

Öğle yemeğinde Robert hâlâ sabah gelen gazeteyi okuyordu.

Bayan Trollope, "Robert, yalvarırım suratıma karşı gazete okuma!" dedi. "İnsanlar ne düşünür sonra? 'Ne kadar kaba bir adam,' diyecekler. Alışık değilim böyle şeylere."

---

* İt. "Çünkü." (e.n.)

"Ne olur şu yazıyı bitireyim, Lilia."

Bu alışkanlık son birkaç ayda aniden ortaya çıkmıştı. Robert ilk geldiğinde bunu yapmıyordu. Bayan Trollope kalkıp Madam Blaise'in masasına geçti.

"O zaman görsen tanıyamazdın, Gliesli; şikâyet ettiğim zaman da sadece, 'Yaşlandığımız için alışkanlıklarımız değişiyor,' diye cevap veriyor. Şimdi de İngiliz inatçılığında ve dik kafalılığında ısrar ediyor. Bütün yemek boyunca okuyor. Asla yapmadığım bir şeyi yaptım ben de: Masaya kitap getirdim. Ama hiç umursamadı, o yemek boyunca da okumaya devam etti. Tek kelime konuşmuyoruz; öğle yemeğinden sonra yukarı çıkıyor, on beş dakika sonra da kanepede güneş yüzüne vururken uyuyakalıyor; çay saati gelinceye kadar da orada dinleniyor. Ah, onu üç yıl önce Malaya'dayken tanıyor olsaydınız, şimdi onu tanıyamazdınız."

O öğlen Robert yatmadan önce sinirli bir tavırla Lilia'ya şöyle dedi:

"Gidip şu yan odadaki kadına bir bak; yine duvarıma vurmaya başladı. Benim yanına gideceğimi mi sanıyor?"

"Bir şey isterse duvara vurmasını, senin bana haber vereceğini söylemiştim."

"Bir de insanların ilişkimizi bilmesi konusunda şikâyet edip duruyorsun!"

"Ama bu hastalık, ne yapalım."

Robert küçümseyen bir kahkaha attı, kanepeye uzanıp yüzüne bir mendil örttü.

"Robert, ben de kendimi iyi hissetmiyorum. Bir doktora görünsem iyi olacak galiba."

"Yoo, bence kendi kendine toparlanırsın."

"Robert, bu zalimliğin beni öldürüyor. Sana olan aşkımın yavaş yavaş öldüğünü hissediyorum."

"Lilia, git şu kahrolası hortlağı yatıştır. Odasını değiştirteceğim artık."

Lilia bu amansız zalimlik karşısında yüreği sızlayarak hızla çıktı. Bayan Chillard'ın önemsiz bir hizmete ihtiyacı vardı. Sonrasında Bayan Trollope büroya indi, o sırada çalışıyor olmama rağmen bana sağlığından bahsedip güvenilir bir doktor tanıyıp tanımadığımı sordu. "Madam Blaise'in tanıdığı bir doktor var, ama onun tavsiyeleri konusunda biraz tedirginim. Keşke Bay Wilkins de doktora gitse, sinirlerinin bozuk olduğundan hiç şüphem yok."

Ona iki doktorun adresini verdim, sonra da telefonu kullanmasını söyledim. Bayan Trollope ağlamaya başladı; boynuma sarılıp şöyle dedi:

"Ah, sevgili Madam, umarım hiçbir zaman benim kadar mutsuz olmazsınız. Çektiğim ıstırabı ve hissettiğim utancı çok şükür ki asla bilmeyeceksiniz."

"Herkes ikinizi de seviyor ve sayıyor. Sizi temin ederim."

"Ama ben hiç öyle hissetmiyorum. Böyle bir yaşamı hak etmek için ne suç işledim? Bay Wilkins eskiden bana çok iyi davranırdı. Halbuki şimdi penceredeki bir fotoğraftan ibaret sanki: Dik duruyormuş gibi görünüyor, ama bir parça karton tutuyor onu sadece. Ona bakmak keyifli, üstelik sevecen ve neşeli görünüyor, ama öyle olsaydı bunlar nasıl başıma gelebilirdi ki? Gelip sizden aralarında kapı olan iki oda istediğimde, farklı soyadları verdiğimde, derhal evli çiftler gibi yaşamaya başlamamıza rağmen kuzen olduğumuzu söylediğimde kim bilir neler düşündünüz hakkımda? Bunu hep bana yaptırıyor. Otele ilk kendisi girmiyor. Üstelik onun için kuzenim demek zorundayım. Tanrı'ya şükür ki dünyada hayal edebileceğinizden daha fazla iyi niyetli insan var. O gün neler hissettiğimi düşünebiliyor musun, Selda?"

"Gerçekten abartıyorsunuz. İyi değilsiniz, o yüzden moraliniz de bozulmuş. Herkes sizden hoşlanıyor."

"Böyle bir yaşamı hak etmediğimizi düşünüyorum. Dini inancım olmasa kendimi bu yolda bir metre daha taşıyamam. Örneğin şu kasadaki para: Onu bana vermiyor. Sa-

dece bir çocuk, ormanda yalnız kalmış bir bebek olduğumu söylüyor."

"Kendi paranızı almak için ısrarcı olmalısınız, Madam."

"Malaya'da bana demişti ki, 'Merak etme, Lilia, senin geçimini garantiledim. Vasiyetimi daima güncel tutuyorum ve sen de mirasımdan faydalanacaksın. Asla bu konuda kaygılanmana gerek yok.' Ben de hep derdim ki, 'Ah, sevgilim, canım, böyle şeyler söyleme bana. Seninle bu tür korkunç şeyleri, vasiyetini ve vasiyetin ne anlama geldiğini konuşmak istemiyorum.' Ama o hep bu konuya geri dönerdi: 'Merak etme, Lilia, paramın büyük bir kısmını sen alacaksın, benim gözümdeki yerin büyük çünkü; asla para meselesini dert etmen gerekmeyecek.' Ben zaten halimden memnundum ve bir şey demiyordum. Ama kocam Bay Trollope boşandığımız zaman paramı bana verdiğinde, ayrıca üç çocuğunun da geçimini sağlayacak mülkler bıraktığında Robert değişti. Yurtdışına çıkmamızı önerdi. Sebebini bilmiyorum, ama o sırada annesinin itirazlarını bildiğimden, yurtdışında sessiz sedasız evleneceğimizi ve kimsenin bu konuda sorun yaşamayacağını düşünmüştüm. Fakat bundan ona bahsetmedim – hassas bir konu çünkü. En sonunda yirmi yıldır görmediği ailesini görmek için Yorkshire'a döndüğünde benim hakkımda tek kelime etmedi, onlar da sevindiler. En sonunda benden kurtulduğunu, onların yanına döneceğini ve parasını onlara harcayacağını düşünmüşlerdi. Bu üç dört yoksul yaşlı kadın Robert'ın artık emekli olduğunu, Doğu'yu bırakıp yurda döneceğini, ondan sonra bahçeye ve ahududu reçeli yapımına yardım edeceğini, yatalak olmuş yaşlı anne konusunda onlara destek olacağını herkese anlattılar. Onlarla ilgili kötü bir söz etmek istemem. Robert'a âşıktım ve büyük acı çekiyordum – onun çalıştığı Doğu hepsinin nefret ettiği bir yerdi, odalardan birinde o güne kadar eve gönderdiği bütün kutu ve paketleri buldu. Galiba Doğu hastalıklarını kapma korkusuyla hiçbirini açmamışlardı. Kim bilir? Ben

de onlara ipek kumaşlar ve oymalı kutular göndermiştim. Robert'la aramızda geçenleri öğrendikleri zaman boşandığıma inanmayı reddettiler, çünkü Katoliğim; sonra Robert bana ev yapımı İngiliz salçasından bir kavanoz getirmek üzere kilere yöneldiğinde en büyük ablası Chrissie kiler kapısını suratına kapatıp şöyle dedi: 'Burada çürüsün daha iyi. Hiçbir şeyimiz o kadına gidemez. Sen alabilirsin ama onunla paylaşamazsın.'

Robert çok kızdı – siz onu bilmezsiniz. Onunla konuşamıyor olmamın sebeplerinden biri de bu zaten, çok asabidir. O kadar kızdı ki çantasını açıp uzun bir zarf çıkardı. Zarfın içinde bulunan güncel vasiyetini onlara gösterdi. Gözlüklerini takıp iyice bakmalarını istedikten sonra şöyle dedi: 'Bu benim en son vasiyetim. Burada hepiniz mirasçım görünüyorsunuz ve hepinize bol bol para bıraktım. Şimdi de şöyle yapıyorum.' Sonra da onların gözü önünde kalın kâğıdı parça parça etti ve parçalarını toplayıp şöminede yaktı."

"Eh, bunun ne sakıncası olduğunu anlayamadım," dedim Bayan Trollope'a.

"Ama o vasiyette benim adım da vardı, Madam. Şimdi Robert vasiyet yazmadan ölürse en yakın akrabaları olarak her şey onlara kalacak ve sonu gelmez dertler açılacak başıma. Ah, neler söylüyorum! Düşünün öyle bir hale geldim ki bunları söylüyorum artık! O zamandan beri vasiyet yazmadı. Neden endişelendiğimi siz anlayamazsınız. Malımın mülkümün büyük bir kısmı onun elinde; hepsini o kontrol ediyor ve canı isterse el koyabilir. Malaya'dan ayrıldığımızdan bu yana her şeyimi usul usul ele geçirmek için ne gerekiyorsa yaptı. Öyle değişti ki."

Bayan Trollope ellerini ovuşturdu.

"Geriye sadece on bin pound kadar param kaldı ki onu da yavaş yavaş İsviçre'ye taşıyordum. Fakat artık daha fazlasını taşımayı reddettim. Ya yapayalnız kalırsam? Bu yüzden affetmiyor beni. En başta her şeyin kontrolünü onun eline

bıraktım, çünkü kendisini kocam olarak görüyordum. Bütün dünyayı dolanıp Robert'ın verdiği adla şu 'değiştokuşları' hesaplamak istemiyorum. Onun yerine paramın yarısını kaybetmeyi yeğlerim. Artık bana güvenmiyor. Onunla öyle alışverişlerim oldu ki şimdi dava açmadan paramı da geri alamam. Dava açmak da hayatta yapabileceğim bir şey değil."

"Yine de bir avukatla görüşün, iş dava açılmasına varmayacaktır," dedim, biraz da kaygıyla yüzüne bakarak.

Aniden haykırdı: "Eyvah, hava kararıyor! Ah, zavallı serçeler hakkımda ne düşündüler kim bilir? Robert da içki için beni bekliyordur. Asla bensiz içmez."

Koşarak yukarı çıktı.

Yukarıda ilk sözü şu oldu: "Ah Robert, gidecek daha iyi bir yer bulsak. Keşke daha canlı bir yere gitsek."

"Evet. Biliyor musun, viskiden başka hiçbir şey içemeyeceğimi sanırdım oradayken. Sonra akşam yemeklerinden yarım saat önce az bir şey cin içmeye başladım. Şimdi de cine çok alıştım, ama bunu değiştirebilirim herhalde."

"Ah Robert, bu yalnız hayata hiçbir zaman alışamadım. Oradayken bütün gün bize uğrardı insanlar. Gün boyu mutlu olur, kahkahalar atardım. Hatırlıyor musun? Burada ise sabahtan akşama kadar sessizlik var. O zamanlar dost edinmek için çaba harcamam gerekmezdi, üstelik sevgili çocuklarım da yanımdaydı. Şimdi kimi bulsam onunla konuşuyorum."

"Belki gelecek sene Tanca ya da Marakeş'e gideriz. Kendini kötü hissetmeni istemem."

"Ne kadar iyi yüreklisin, Robert."

"Ama bana arabayı alırsan," dedi Robert.

Ama ertesi sabah Bayan Trollope geri geldiğinde çok yorgun görünüyordu. Kiliseye gitmiş ve Aziz Anselmus'a dua ederek epeyce uzun bir zaman harcamıştı. Anselmus onun şahsi aziziydi. Kızlık soyadı da Anselmus'tu. Nedense

bu azizden hiç umut verici bir işaret gelmemişti. Robert ve gelecekteki yaşamı konusunda ona yol göstermesi için yalvarmıştı; kayıp yüz frangı bulmasına yardım etsin diye de yalvarmıştı; ama hiçbir şekilde faydası olmamıştı.

Kuaföre gittiğinde Madam Blaise'le karşılaşmıştı, sonra da birlikte uzun bir yürüyüşe çıkmışlardı. Madam Blaise çarşıdaki büyük kuyumculardan birine gitmiş, normal zamanlarda yanına hiç nakit almamasına rağmen, o dönem herkesin almak için çıldırdığı yılan şeklindeki yüzüklerden birini alırken kuyumcuya yüz frank uzatmıştı.

Bayan Trollope öğle yemeğinden sonra biraz uzandı, çünkü o akşam Blaise'leri yemeğe çağırmışlardı; ayrıca Pallintost çifti ve otele yeni dönmüş olan tanıdıkları Prenses Bili di Rovino da davetliydi. Prenses Amerikalı'ydı, zengindi, yaşlanmıştı ve bir İtalyan prensinin dul eşiydi. Lilia, Robert'a şöyle dedi:

"Akşama kadar vaktimi Prenses'le geçireceğim. Lozan Sarayı'nda çay içeceğiz. Gelmek ister misin?"

"Of, bilemiyorum, Lilia. Bu sabah bankaya gittim, veznedeki adamın ne sorunu vardı bilmiyorum, ama verdiği oranlar yanlıştı. Öğleden sonra gidip müdürle görüşmem gerek."

"Prenses senin Melek'i yürüyüşe çıkaracağını düşünmüştü," dedi Lilia, Prenses'in köpeği Sealyham teriyeri kastediyordu. "Onu da yanında bankaya götüremez misin? Bili'yle sakin sakin sohbet edebilmek istiyorum."

"Peh, şu Melek'le ilgili saçma sapan dertlerle uğraşmaktan nefret ediyorum. Dün ona parazit tozu ve kayış almak zorunda kaldım. Sence bu hoşuma mı gidiyor?"

"Hayır, ama Prenses bize çok iyi davrandı."

"Olmaz, köpeği bankaya götüremem."

"Ama Prenses onu odasında bırakmak zorunda kalır o zaman. Hayvan uluyor; gerçi Prenses'e göre şarkı söylüyor.

Üstelik çarşafları parçaladığı için ona çifte tarife uygulayacaklar. Lütfen hayvanı yanına al, Robert. Söz vermiştin."

"İyi tamam, ama bundan hiç hoşlanmadım. Öğle uykumdan da oldum."

Bay Wilkins köpeği almak için çıktığında Bayan Trollope yatağa uzandı, o sırada otel çamaşırlarının sayımını yapan Luisa'ya seslendi.

"Luisa, gerginlikten uyuyamıyorum. Ne zaman izne çıkacağını söyler misin bana? Başım böylesine ağrırken sensiz ne yaparım bilmiyorum. Ama tatile ihtiyacın var. Bacaklarının haline baksana."

"İzne çıkmayacağım," dedi Luisa.

"Nedenmiş o?"

"Çıkmak istemiyorum."

"Bütün bir yıl gece gündüz çalıştıktan sonra izne çıkmamak olmaz."

"Ben çıkmak istemiyorum. Tatil hoşuma gitmiyor."

"Anneni, babanı, nişanlını, kız kardeşini görmek istemiyor musun?"

Bayan Trollope o sırada Clara'nın sahanlıktan geçmekte olduğunu işitip ona seslendi:

"Clara, buraya gelir misin, *venez ici.*"

Luisa'nın ailesini görmeye gitmeyeceğini ve kendisinin bunu ne kadar yanlış bulduğunu anlattı. Luisa'yı yanaklarından ve ellerinden öptü, gitmesi için yalvardı, annesinin neler hissettiğini bilemeyeceğini söyledi, Clara'yı da Luisa'yı gitmeye zorlaması için teşvik etti. Gün görmüş sırım gibi sarışın sırıttı, elini beline koyup o lakayt tarzıyla söze başladı:

"İzne gitmemekte çok haklısın, Luisa. Yılın başında iki hafta tatil yaptım ve seni temin ederim daha kemiklerim yeni bir araya gelmişken onları yeniden çözmekten başka faydası olmadı; geri geldiğimde kendimi toparlamam bir hafta sürdü. Perşembe tatil günümdü ve bütün günü

yatakta geçirdim. Bu benim çalışmaya elverişliliğimi baltalıyor. Cuma günü kendimi daha kötü hissediyordum ve Charlie'yle beraber biraz vermut içtim ki hayat o kadar da karanlık görünmesin, ama cumartesi günü bir de baktım ki cuma günkünden de kötü hissediyorum kendimi. Aynı şey uyuduğunda da oluyor. Çoğu gece uyumuyorsun. O zaman rahatça altıda kalkıyorsun ama kendini iyi hissetmiyorsun; gözlerin yarı kapalı dolanıyorsun etrafta. İnsanların seni akşamdan kalma zannetmeleri onların suçu değil. Başka geceler uyuyorsun ve sonra altıda kalkmaya çalışıyorsun; ama sonuç tam bir sefalet, keşke ölseydim diyorsun. Bir sabah uyuyakalmışım. Madam bağıra çağıra uyandırdı beni; sonraki gün bütün gece ayaktaydım, en azından sabah altı olduğunda hem iyiydim hem de sarhoştum; işler o kadar da kötü görünmüyordu üstelik; ama sonra, ah Tanrım... Peki o zaman nedir uykunun faydası, bir gün iznin faydası, yıllık tatillerin faydası? Yere yığılıncaya kadar, doktor gelinceye kadar çalış derim ben; o zaman belki koca bir ay boyunca yatakta tatil yaparsın ki zaten tatil başka nerede geçirilir ki? Bir seferinde merdivenlerden düşüp bacağımı kırmış, üç aylık bir tatil yapmıştım. Charlie de neredeyse belini kırıyordu, böbrek hastalığı var, çarpıntısı oluyor; bana kalırsa yeni asansörü bıraktıkları sokaktan yukarıya taşımak yaptı bunları. Bay Bonnard dedi ki: 'Asansörü getir, Charlie.' Onu görünce hemen seslendim: 'Sen delirmişsin, Charlie, bırak aşağıda çürüsün; bırak adam tutsunlar. Sen fil değil kapıcısın. Neden bütün oteli sırtlayıp başka bir yere götürmeni istemiyorlar ki?' Charlie, 'Eskiden bundan daha fazlasını da sırtlanırdım, çok kuvvetliydim, ama şimdi altmış dokuz yaşındayım,' diye cevap verdi. Dedim ki, 'Sen keçileri kaçırmışsın, Charlie; ölürsen kimse arkandan ağlamaz bak, ben bile ağlamam. Charlie delinin tekiydi, derim.' Charlie, 'Ama taşımamı istiyorlar,' dedi. Ardından on gün boyunca yataktan kalkamadı. Yemin ederim ki işini bitiren olay buydu.

Şimdi bir enkaz adeta. Onu buradan kapı dışarı edecekler. Ama dedi ki, 'Yatakta on gün kazandım.' Ben de, 'Tembellik ediyorsun diye atarlar seni otelden,' dedim. Bunun üzerine, 'O zaman yola çıkmadan önce bir güzel dinlenmiş olurum,' demesin mi? Ha! Buna ne dersiniz, Madam?"

Luisa tekrar lafa karıştı: "Tatilimi evde geçirmeyi severim, Madam. Ne var ki kız kardeşim evli ve kocasını ancak yılda iki hafta görebiliyor; o yüzden bu yıl benim tatil hakkımı da o kullanacak: dört hafta."

İki hizmetli dışarı çıkıp temiz çamaşır listelerini tekrar incelemeye başladılar.

Bayan Trollope kalkma vakti gelinceye kadar yatakta döndü durdu. Prenses Bili'ye ne diyeceğini bilemediği için kaygılanıyordu. Bili'nin son Roma yolculuğundan önce ona bir söz vermişti; ama sözünü tutamamıştı. Sokağa inip yokuş yukarı çıktı ve Prenses'le çay salonunda buluştu. Uzun uzun sohbet ettiler. Ondan sonra da köpeği almak için küçük otele geri döndüler. Bili köpeğini Bay Wilkins'ten alıp içki saatine kadar odasına gitti. Bayan Trollope da kendi odasına geçti.

"Korkarım Bili akşam yemeğine Melek'i getirmekte ısrar ediyor. Birilerinin Melek'i görüp isteyebileceğini düşünüyor."

"Of, lanet Melek. Neler olduğunu biliyor musun? Dün ona iki buçuk franga aldığım kayış vardı ya? Sahil yolunda bir banka oturuyordum; kayışı çiğnemeye başladı ve bileğime kadar olan kısmını yedi. Ona yeni bir kayış almak zorunda kaldım ve bu seferkine altı buçuk frank bayıldım."

"Ne kadar da yaramaz bir çocuk. O incecik kayışın Melek'i tutamayacağını tahmin etmiştim."

Lilia kendi odasına geçip kapıyı kapattı. Çok geçmeden Madam Blaise'in işaretini duydu.

"Liliali, nerelerdeydin? Gelip saçımı yap hadi. Akşam yemeği için özel bir şey olsun. Madem Prenses ve İngilizler

gelecek! Dr. Blaise ve ben sadece sizinle birlikte yiyeceğimizi sanıyorduk."

"Ah, Robert herkesin dahil olduğu bir partide karar kıldı, daha şenlikli olurmuş."

Beş buçukta iki kapıdan geçip her zamanki gibi Bay Wilkins'in odasında içki içmeye gittiler. Altı buçukta kapı çaldı, akşam yemeği için giyinmiş olan Prenses o öğleden sonra Bay Wilkins'in aldığı yeni kayışla Melek'i içeri getirdi.

"Bili, şu köpeği evde bıraksaydın keşke," dedi Bay Wilkins.

Prenses heyecanla cevap verdi:

"Lütfen, Robert, zavallı Melek için olay çıkarma. Onu otelde bırakamam. Bütün gün merdivenlerden aşağı yukarı koşup durdu, kimse onu yakalayamadı, yemek salonuna ve mutfağa daldı. Çok yaramazdı. Çalışanlar odama girip yatakları yapmayacaklarını söylediler, çünkü bizimki odadan kaçıyormuş. Ben yokken de hasretinden şarkı söyleyip durduğunu, beni geri çağırmaya çalıştığını söylediler. Kimi zaman acı acı uluyormuş ve konuklar şikâyet ediyormuş. Bu otellerde çok hassas yaşlı insanlar kalıyor. *Herr* Altstadt bugün şikâyetçi oldu. Bizi tanıyor ve bize iyi davranıyor. Herkes seni seviyor, Melek."

Yaşlı doktor şeytanca gülümserken, Bay Wilkins gözlerini yere dikti.

Madam Blaise şöyle dedi: "Lilia, resmi giyineceğimizi niye söylemedin bana? Gidip yeni şapkamı takayım bari. Şapkamı takmamı sen engelledin ve şimdi bu güzelim saçı bozacağım şapka için."

Lilia bir an bakakaldı ve şöyle dedi:

"Bili, resmi giyinmeyecektik, tatlım."

Bili cevap verdi: "Ama ben resmi giyindim, üstümü çıkaramam ya. Bırakın olduğum gibi kalayım, kimseye zararı yok. Neden sen de akşam yemeğine uygun bir elbise giymiyorsun, Lilia?"

"Lütfen gidip üstünüzü değiştirin, Prenses," dedi Bay Wilkins duygusuzca.

"Ama ben kendimi böyle iyi hissediyorum. Gelin şöyle hoş bir akşam geçirelim," dedi Prenses.

Onunla tartıştılar ve neticede Madam Blaise gidip yeni şapkasını taktı, Bayan Trollope ise resmi davetlere uygun bir elbise giydi. Prenses olduğu gibi kaldı. Batan güneş sağ taraftan odanın içine doluyor, pencerenin önünde dikilen Prenses dışarıda devasa bir ateşten Roma sütunu görebiliyordu; olağanüstü yükseklikte bir sütundu bu, görünüşe bakılırsa gölün ötesine kadar uzanıyor, tam üzerinde asılı duran ve Haute-Savoie dağlarını gözden saklayan yoğun pusun içine giriyordu. Güneş solgun bir kan kızıllığındaydı, ateş sütunu da öyle. Evlerine dönen serçeler yağmur damlaları gibi saçılıyordu. Birkaç dakika içinde ilk yarasa ortaya çıkacaktı. Ötüşleriyle her yanı çınlatan karatavuklar çimenliklerde ve ağaçlarda kavga ediyordu. Batan güneş Prenses'i de bir ateş sütununa çevirmişti: minik alevlerle çevrili uzun bir şekil.

Parlak sarı saçı çiçekler ve tüllerle süslenmişti. Üzerinde pembe bir tül ve ipek gece elbisesi vardı, son derece dekolteydi, ametist bir kolye takmıştı, sol göğsünden karnına kadar çapraz inen mor salkım dalları vardı. Bu ipekten süsü, kolyeyle uyumlu olsun diye kendisi eklemişti. Ametist rengi süet eldivenlerin dirseğine gelen kısmı kırışmıştı; sayısız pahalı bileziği, bordo renkli minik ve şirin ayakkabıları vardı. Bir anlığına nefis bir manzara yaratmıştı, güneş camın üstünde parıldayınca gençliğinin hayali belirmiş, bir anlığına arzu ettiği şeye dönüşmüştü: genç, güzel ve harika giyinip kuşanmış bir kadın. İkinci bir bakışta ise çukura kaçmış mavi gözleri, ten rengi ağır makyajı, boynundaki kırışıklıklar ve yaşının diğer belirtileri ortaya çıkıyordu. O anki görünümüyle de çarpıcı bir yaratıktı; bir ressam görse tablosunu yapmak isterdi. Elbisesinin içinde gençliğin tazeli-

ğinden izlerin yanı sıra, hâlâ yanan bir ateş de kendini gösteriyordu; teninin gevşekliği ve yıpranmışlığının arkasında alev alev yanan bir cam vardı adeta. Onun hakkında çok az şey biliyorlardı. Bayan Trollope ve Bay Wilkins birkaç yıl önce Côte d'Azur'da onunla tanışmış ve adeta büyülenmişlerdi. Yarış pistlerinden, borsanın yönetim kurulu odalarından, girişimcilerden, otomobil sahiplerinden, yarış atı sahibi milyonerlerden, en revaçta olan sosyete mensuplarından söz ederek Lilia'yı hayran bırakmıştı; üstelik sadece kaymak tabakayı tanımakla kalmıyordu, en uygun oranlarla döviz bozdurmak ya da küçük özel işleri hallettirmek için tanınması gereken aracıları da tanıyordu. Bu yönüyle Bay Wilkins'in de ilgisini çekmişti.

Blaise çifti ise onunla yeni tanışıyordu.

Bay Wilkins yeniden söze başladı:

"Hepimizi utandıracaksın orada, Bili. Haydi gidip uygun bir şeyler giy. Lozan'da sıradan bir lokantaya gideceğimizden hiç şüphen olmasın. Eskicilerin sofrasına çökmüş İngiltere Kraliçesi gibi görüneceksin. Hâlâ vaktin var, lütfen sözümü dinle."

"Hayır, sırf seni hoşnut etmek için kendimi hüsrana uğratamam, Robert. Bunun ardında ne var biliyorum. Sen Protestan ve cimrisin, hayatın tıpkı donuk gri bir elbise gibi olmasını istiyorsun. Nerede neyin giyileceğini ben de pekâlâ biliyorum. Cannes, Nice, Biarritz ve Roma'daki en gözde mekânlarda bulundum; üstelik fırsatını bulunca gece elbisesi giymemin ne sakıncası var anlamıyorum."

"Ama sevgili Bili, bu bir balo elbisesi."

"Amaaan, saçmalama Robert. Sanki hayatında baloya gitmişliğin var da."

Bayan Trollope bir kahkaha atarak lafa girdi:

"İşte bu çok doğru. Robert balolardan nefret eder, sadece barlarda ve kabarelerde dans etmeyi sever. Ama şunu

unutma ki Bili, Paris'te ısmarlama elbiseyle baloya gitmek mümkün artık."

Prenses, "Benim bildiğim Paris'te mümkün değil," diyerek başını geriye atınca çiy damlalı tülü ve minik kelebekleri ışıldadı.

Onlar içkilerini içerken Madam Blaise güzel bir şapkayla içeri girdi. Tüy ve bürümcükten bu kenarsız şapkaya yana yatmış iki sorguç eklenmişti ve saçında da elmas kakmalı bir toka vardı. Şapka Fransız tarzıydı ve elmas da Madam Blaise'in saçında iyi duruyordu; ama Dr. Blaise bu süslere itiraz etti. Ona göre şapka ne karısının elbisesine, ne gidecekleri etkinliğe uygundu; hele Prenses'in kostümüne hiç uymuyordu.

Prenses söze karıştı: "Biz kadınlar ne istersek yapmalıyız ve ben de Melek'e şarkı söyletmeliyim. Siz iki renksiz adam para kazanmaktan başka hiçbir şey düşünmezsiniz ve bu yüzden de beğeniler konusunda söz sahibi olamazsınız. Akşamımızı mahvetmenize izin vermeyeceğimize temin ederim sizi. Lilia, tatlım, haydi gidelim de seni hazırlayalım. Çok yorgun görünüyorsun; sürekli güneşte ve rüzgârda kalmak tenine pek iyi gelmemiş."

"Sen de gayet iyi biliyorsun ki günlerdir en ufak bir esinti olmadı buralarda, Bili," dedi Bay Wilkins.

Yine de Prenses yan odada Lilia'yı bir aynanın karşısına oturttu, kapıyı kapattı ve bir süre konuştukları duyuldu. Erkekler onlarla ilgilenmediler, onun yerine Bayan Blaise'le ana hesaplarını nereye taşıyacaklarını konuşuyorlardı; Arjantin mi, Kolombiya mı, ABD mi yoksa Güney Afrika mı? Kimse parasını İsviçre'de bırakmanın emniyetli olacağını düşünmüyordu. Dünya İsviçre'nin tarafsız kalmasına daha ne kadar izin verecekti? İsviçre altına boğulmuştu; bu fazlasıyla baştan çıkarıcı bir durum değil miydi?

Bay Wilkins şöyle dedi: "Poundlarımı dolara ve İsviçre frangına çevirdim. Şayet uygun kişiye İsviçre'nin tüm kay-

naklarını ABD'den çekeceğini ya da İsviçre'deki mali entrikaların soruşturulacağını söyletebilirsem; yahut bir diktatör ya da devlet başkanı İsviçre'nin sonraki savaşta ilk kurban olacağını ilan ederse İsviçre frangı düşer ve ucuza alabiliriz; o zaman zengin oluruz, tekrar dolara geçer, yurtdışına çıkarız – çünkü İsviçre'nin hiç güvenli olmadığını düşünüyorum. Dağlardaki altın istifine gelince, yerini bilen sadece dört beş kişi var –içlerinden biri Rusların dostu olmalı, daima öyle biri vardır– Ruslar parayı istiyorlarsa alacaklardır; istemiyorlarsa da bizi mahvetmek için havaya uçuracaklardır. O zaman? İsviçre frangı bir gecede öyle bir düşer ki kâğıt kadar değeri kalmaz."

Bu arada Prenses şöyle dedi: "Seni tek yakalamak istedim, Lilia; ona sorabildin mi?"

"Soramadım, Bili. Benim için çok zor bir şey bu. Ondan benimle evlenmesini isteyemem. Çok cüretkârca olur. Bunu yapamayacağım."

Bir süre bu konuyu konuştular.

Sonra Lilia içeriye Prenses'in yaptığı makyajla girdi. Koyu tenine bol bol mat zeytin rengi krem sürülmüş, üzerine kalın bir tabaka uçuk krem rengi pudra eklenmişti; kaşları gayritabii bir şekilde kavislendirilmiş, küçük doğum lekesi yok edilmişti, saç çizgisi tam ortadan aşağı sivri uç vermişti, bir de maskara sürmüştü. Genellikle koyu sumermeri ya da uçuk pembe renginde olan tırnakları şimdi gül kırmızısıydı.

"Yüce Tanrım, Lilia, sen misin bu?" dedi Bay Wilkins.

"Sana demiştim, Bili," dedi Lilia ıstırap içinde.

"Lilia nefis görünüyor, ama sen elbette onun başka erkeklere çekici görünmesini istemiyorsun," dedi Prenses.

"Of, saçmalık," dedi Bay Wilkins.

Neticede zavallı Lilia gözyaşları içinde kaldı, maskarası şimdiden akmaya başlamış bir halde geri gidip tüm makyajını sildi; dışarı çıktıklarında yüzünde hafif bir koyu renk pudradan ve rujdan başka bir şey yoktu, saçına da altın iş-

lemeli siyah bir eşarp bağlamıştı. Yüzü o günün ve akşamın dertleri yüzünden yorgun görünüyordu.

Aşağı indiklerinde, otuzlarının ortasında bir İngiliz çift, yani Aline ve Tony Pallintost onları işlek sezonda ikinci yemek salonuna çevrilen küçük salonda bekliyordu.

Şehre doğru yolculuk kısa olsa da keyifliydi. Doktor arabayı iyi ve hızlı kullanıyordu. Bay Wilkins ön tarafta onun yanına oturmuştu. Üç kadın yanlarındayken iş konuşmadılar. Bay Wilkins cana yakın bir edayla günün o saatinde ve içinde bulunduğu koşullarda münasip olan konuları açtı; Doğu'dan söz etti – oradaki kimi eski tanıdıklarından, son otuz beş yılda oynadığı ve izlediği futbol ve polo oyunlarından bahsetti. İddiasız bir adammış gibi yapmakla kalmıyordu, gerçekten öyleydi; en büyük arzusu da tam tamına iddiasız bir adam olmaktı. Diğer arzusunu, yani mütevazı ama sağlam, saygın bir servet edinme arzusunu zaten yerine getirmişti.

Büyük meydanın diğer ucundaki platoda bulunan Grand Café'nin önünde durdular, tam köşede bulunduğu için son derece elverişsiz ama yeterince şık ve revaçta olan bardan içeri girdiler; o saatte içerisi iyi giyimli İsviçreliler tarafından neredeyse tamamen doldurulmuştu. Madam Blaise'in başında o güzelim şapkası yoktu, çıkarmak zorunda kalmıştı; üstelik ceketinin ve kısa paltosunun üstüne yıpranmış bir vizon kürkü giydiği için rüküş görünüyordu. Prenses de vizon kürkü giymişti ve altında operada sahneye çıkacakmış gibi bir elbise olmasına rağmen o an için görünüşü pek yersiz değildi; mütevazı elbisesi içindeki Bayan Trollope ise iki kurumlu arkadaşına yetişmeye çalışan iyi niyetli ve ciddi bir küçük burjuvaya benziyordu.

Kafenin kapısına yakın bir köşeye oturup içkileri söylediler. Onları kendi arabalarında takip eden Pallintost'lar da bu sırada aralarına katıldı. Dr. Blaise garsona yedi kişilik

masa ayırttıklarını söyledi – bunu ilk onun söylemesi biraz tuhaf kaçmıştı, çünkü masayı ayırtan Bay Wilkins'ti; ama Bay Wilkins Fransızca konuşmuyormuş gibi yaptığından (aslında iyi konuşuyordu ama yavaş ve titizdi), konuklar Dr. Blaise'in biraz görgüsüzce kibarlık ettiğini düşündüler. Başka bir garson tabla ve mönüyle geldi, ordövr isteyip istemediklerini sordu. "Ah, ordövre gerek yok," dedi Pallintost'lar, sorulmasının bile münasip olup olmayacağını önceden kendi aralarında konuşmuşlardı; sonra da doktorun baskısıyla daha önce kararlaştırdıkları üzere farklı türden iki ucuz yemek söylediler; Aline birazcık daha pahalı olanını aldı, Tony ise birazcık daha ucuz olanını, en ucuz olanın bir üstündekini.

"Biraz somon füme, biraz gerçek havyar Malossol, az da Douarnenez sardalyesi almaz mısınız? Geçen sefer geldiğimde onları yemiştim," dedi doktor.

Garson gidip şef garsonu çağırdı. Doktor mönüyü Pallintost'lara uzattı. Reddettiler. "Hiçbir şey, gerçekten hiçbir şey istemiyoruz, sadece ana yemek."

Bunun üzerine Bay Wilkins kibarlığı ele aldı ve kendisinin de sardalye yiyeceğini belirtti. Daha fazla içki getirilmesinde ısrar etti. Şef garson gelip güzel bir Ren somon fümesini sundu; bunun doktoru memnun ettiğini görünce Périgord kaz ciğeri ezmesini de önerdi. Doktor kabul etti:

"Kesinlikle, buraya ne zaman gelsem yerim."

Dr. Blaise devam edip kendisi ve eşi için balık, et ve salata söyledi; ayrıca şarap garsonunu da yollamasını istedi. Burunlarını bardaklarına sokmuş haldeki diğerleri biraz şaşırmış ve ürkmüşlerdi. Pallintost'lar planlarına sadık kaldılar, kadın uykuluk istedi, kocası da dana kotlet söyledi. Neler olduğunu gören Bay Wilkins fiyatı ortalarda olan antrkot sipariş etmelerinde ısrarcı oldu, geri kalanlar kızarmış piliç söyledi; keklik ve Rossini biftek isteyen Blaise'ler hariç.

Küçük sofranın artık başka bir havası vardı. Şarap garsonu geldiğinde doktor çabucak herkesin ne istediğini sordu. Pallintost'lar şarap içmeyi reddetti, Bayan Trollope şaraptan nefret ettiğini söyledi, Bay Wilkins biraz alacağını söyledi, ama biraz manidarca Bayan Pallintost'un beğenisine danıştı; baskı altında kalınca kadın sakatatla beyaz şarap içmenin daha doğru olacağını bilmesine rağmen kırmızıyı tercih edeceğini söyledi. Bay Wilkins bir şişe yerel pembe şaraptan sipariş ettikten sonra Dr. Blaise sabırsızca şarap mönüsünü garsona uzatıp diğerleri için Dambacher diye bilinen mükemmel Alsas şarabından iki şişe, kendisi için de 1945 mahsulü Johannisberger diye bilinen İsviçre beyaz şarabından bir şişe söyledi. Gelgelelim, Doktor ve Madam Blaise'in kendilerini ağırlayan kesimden saydıklarına hiç şüphe yoktu, çünkü Pallintost'ların bilmediği bir şey biliyorlardı: Yirmi yedi sene önce, Mısırlılarınki gibi gözleri ve enfes bir teni olan güzel, masum bir genç hanım, zarif bir yaratık olan Bayan Trollope'un, sarı saçlı, açık tenli, kırmızı dudaklı, yakışıklı ve ufak tefek bir İngiliz olan Bay Wilkins'le tanışmasının yıldönümüydü o gün. Bayan Trollope'un kocası adamı işleri dolayısıyla tanıyordu. O gece birlikte dans etmişler ve daha sonradan ikisinin de hatırladığı kadarıyla yıldırım aşkına tutulmuşlardı. Bay Trollope uzun boylu, ince yüzlü ama hoş bir İngiliz'di ve zaten zengindi. O sırada iki üç başka kadına kur yapıyordu ve Hintli bir dansöze tutkundu. Birkaç yıl sonra rezalet ayyuka çıkınca Bayan Trollope kocasını terk etti; ondan sonra da Robert Wilkins'le sıkı dost oldu. Geçmişlerinin bu ilk kısmını çoğu insan bilmezdi; Bay Wilkins de Bayan Trollope'un çocukları tarafından hep "babamızın dostu" diye anılmıştı. Bu akşamdan yaklaşık beş yıl önce Bay Trollope uzun bir ilişkiler dizisinin ardından yörede yaşayan paralı bir kadınla evlenmek istediğinden Bayan

Trollope'un ondan boşanmasına izin vermiş, teklifini de şu sözcüklerle ifade etmişti:

"Sadakatsizlik ettiğim için beni boşayabilirsin, Lilia, çünkü benim senden hiçbir şikâyetim yok."

Artık yetişkin olan, ikisi evli üç çocukları Britanya Adaları'ndaydı. Bayan Trollope bir an önce onunla evlenme beklentisiyle Bay Wilkins'in yanında Avrupa'ya gitti. Ama her aşk ilişkisinin sürprizleri vardır ve buna uzun zamandır devam edip artık evliliğe benzeyenler de dahildir. Bay Wilkins onun sevgilisi olarak kaldı, onunla birlikte yaşadı, ama nerede yaşadılarsa barınma masraflarını ona yıktı, kirayı ödetti. Bayan Trollope daha önce hiç oda parası ya da kira ödememişti. Derinden sarsılmış halde şöyle dedi:

"Ama insanlar senin jigolom olduğunu sanacak."

"Benim yaşımdaki bir adam için gurur verici olur."

Bayan Trollope çocuklarının bilmediği bu ayrıntıları, zihnindeki ıstırabı dindirmek için sadece Nice'te Prenses'e değil, şimdi Madam Blaise'e de anlatmıştı.

Utançtan ve olağandışı miktarda aldıkları alkolden dolayı masadakilerin zihni biraz buğulanmıştı. Bayan Trollope ve Bay Wilkins büyük kafede diğerlerine öncülük ederek kalkıp lokantanın öbür ucundaki masalarını istediler. Burası çok geniş, modern, neşeli bir mekândı; yüksek tavanlar yaldızlı ve oymalıydı, birkaç çeşit kafeye ve yeme içme alanına bölünmüştü. Diğer uçta, lambaların sarktığı ağır görünümlü sayvanları olan bir dizi duvar nişi halinde düzenlenmiş daha pahalı kısım vardı. Nişlerin her biri aynalar, duvar mumlukları, renkli çelik gravürlerle döşenmişti.

Dr. Blaise en uçtaki Prenses'in yanına oturdu; onun yanına Madam Blaise geçti, sonra Tony Pallintost, karısı, Bayan Trollope ve son olarak da Bay Wilkins oturdu.

Prenses yanında köpeğiyle duvardaki av manzarasının önüne oturmuştu.

Ordövrleri yemeye başladılar. Dr. Blaise kendisinin ve karısının kadehine Johannisberger, diğerlerine Dambacher doldurdu; sonra da şarap garsonuna en sevdiği şarap olan Johannisberger'den bir şişe daha getirmesini söyledi. Madam Blaise tatmin olmuş bir havayla şöyle dedi:

"Kocamın gözde şarabıdır, fırsatını bulursa hep bunu içer. Evde bir kasa dolusu var, kilitli tutuyor, ama ben pek o kadar meraklısı değilim." Bunu söyledikten sonra dolu kadehini kaldırıp bir yudum aldı, ağzında gezdirdi, yuttu ve boş kadehi geri koydu. Garson tekrar doldurdu.

Dr. Blaise garsona diğer kadehleri de doldurmasını söyledi; öbürleri karşı çıkarken Bay Wilkins teşekkür etti, doktor gülümsedi ve içtiler. Bay Wilkins çorbasında ısrar etti ve doktor boş tabaklarına bakmaktan yorulmuş olan Pallintost'ları ve Prenses'i yedi sekiz kere söyledikten sonra kaz ciğeri almaya ikna etti. Müthiş lezzetli buldular. Doktor eninde sonunda Bayan Pallintost ile Prenses'i biraz havyar almaya da razı etti ama diğerleri reddettiler. Masrafı artırma amacı taşıdığı artık gayet açık olan bu çabada Madam Blaise de kocasını takip ederek tabağını çeşitli mezelerle doldurdu. Çorba içti, sonradan somon rengi leziz bir göl balığı olan fera sipariş etti, diğerleri de ona katıldılar. Bu arada doktor üçüncü bir Johannisberger şişesi sipariş etmişti; Bay Wilkins, "Aa, daha açılmamış başka bir beyaz şarabımız var," dediğinde doktor gürültülü ve düşmanca bir kahkaha attı: "Johannisberger benim en sevdiğim şarap ve iyi vakit geçirmek istiyorum; boğulacaksan büyük denizde boğulacaksın."

"Umarım boğulmayız," dedi Bayan Trollope.

Prenses cevap verdi: "Ruslar bizi yakalayıp asarsa pekâlâ boğuluruz. Böyle bir sofraya oturduğumuzu görürlerse derhal bir duvarın önüne dikip kurşuna dizerler, divanı harpte yargılamaya bile zahmet etmezler."

Bay Wilkins güldü. "Ama siviller zaten divanı harbe çıkarılmaz ki, Bili."

"O halde kamu güvenliği komitesi."

"Hayır, ona Politbüro denir," diye söze girdi Bay Pallintost.

Balığı yerken Ruslar paralarını ve canlarını almak için İsviçre'ye geldiğinde ne tür bir komite kurabilecekleri konusunu tartıştılar; nihayet Bayan Trollope kederle şöyle dedi:

"Of, seneye hangimizin nerede olacağını düşünüyorum... Artık evimiz yok, öyle değil mi? Eski günlerde en azından kendi ülkemizde güvendeydik. Artık Ruslar ve onların dostları her yerde. İngiliz devlet memurları arasında komünistler bulunmasını aklınız alıyor mu, Bayan Pallintost? Bu komünistler bulundu ve kökleri kazınacak. İngilizlerden böyle bir şeyi asla beklemezdim doğrusu. Gazetelerde görmesem böyle bir hikâyeye asla inanmazdım. Sorun ne olabilir acaba? Bir şey düşünemeyecek kadar kaygılıyım."

Prenses söze girdi: "Ben nerede olacağımı biliyorum. Arjantin'de olacağım. Orası güzel bir yer. Bol bol yiyecek var ve bizim için güvenli."

Madam Blaise atıldı: "Ayrıca bol bol da jigolo var."

Birkaç bardak şarap içmişti. El çantasını açıp çeşitli boylarda fotoğraflardan oluşan bir deste çıkardı. Güzel gözlerini devirerek kocasına baktı ve bir kahkaha attı:

"Jigolo edinmek zorundayım, zira kocamın eve getirdiği jigololar bu türden. Kocam hastalıktan başka hiçbir şeyden bahsetmiyor bana. Erkeklerle başka konular konuşuyor; ama bana sözünü ettiği konular hep enfeksiyon, kirli kan, cerahat, frengi, belsoğukluğu, şeker, sedef, sıraca, kanser. Bana verip durduğu şu sevimli resimlere baksanıza." Yürekten kahkahasıyla iri göğüsleri sarsılırken Bay Pallintost'a on altı yaşlarında çıplak bir oğlanın fotoğrafını uzattı. Oğlanın yüzü ve bütün bedeni buruşuk kırmızı dokuyla kaplıydı. Madam Blaise devam etti: "Bayan Pallintost'a gösterin. Her

akşam bunlara baksanız kendinizi nasıl hissederdiniz acaba?"

Bayan Pallintost çekingence fotoğrafı alıp yanında oturan Prenses'e uzattı.

"Nedir bu, balıkçocuk mu?" dedi Prenses.

"Ha, şeker hastalığı sonucu ortaya çıktığı kanaatindeyim, belki insülinle tedavi edilebilir," dedi doktor umursamazca.

Madam Blaise şimdi yuvarlak masada derisinde mavi lekeler olan çocukların, sedefli adamların ve kanserin ileri aşamasında bir kadının fotoğraflarını dolaştırıyordu. Bay Pallintost fotoğrafları reddetmeye başladı, ama Prenses tek tek aldı, şöyle bir bakıp yanındakine iletti. En sonunda fotoğrafları doktor aldı, inceledi ve kimi zaman son derece sevimli bir tavırla, kimi zaman dehşetle yüzünü buruşturarak geri uzattı; bir keresinde ıslık çaldı, bir keresinde de inledi. Ama ne hissettiğini anlamak zordu. Bu fotoğraf destesi masayı turladıktan sonra arkadan üç aile fotoğrafı geldi; birinde Dr. Blaise ve yirmi dört yaşlarında şişman, sarışın, güleç bir adam olan oğlu Hubert vardı. ("Benzerliği görüyor musunuz? Ah, o halde beni jigololar konusunda suçlayamaz!" dedi Madam Blaise.) Sonraki fotoğrafta Hubert annesinin ona aldığı ilk arabaya biniyordu, diğerinde ise annesinin ona yeni aldığı aygırın başını tutuyordu. Bu fotoğraflar ve diğerleri masayı turladı, sonra da her iki tarafında timsah pençeleri bulunan ağzı açık, kocaman timsah derisi çantanın içine geri girdi.

Bu arada ana yemekler gelmeye başlamıştı ve her konuğun önünde İsviçrelilerin kullandığı basık mumlarla ısıtılan reşo ocakları vardı. Garson ve başgarson çevrelerinde dönerek yardımcı oluyor, bir şeyler sunuyor, öneride bulunuyordu; şarap kadehleri dolduruldu: pembe, Dambacher ve doktor ile karısı için getirilmiş olan biraz daha Johannisberger. Dr. Blaise yine tavsiyelere başlamıştı:

"Neden şunun yanında biraz kızarmış patates almıyorsunuz? Çok seviyorsanız neden biraz iskorçina söylemiyorsunuz?"

Sohbet sırasında konukların özel beğenilerinin neler olduğunu öğrenmişti. Bay Wilkins kibarca bu tavsiyeleri tekrarladı ve garsonları meşgul etmeyi sürdürdüler. Çeşitli salatalar alındı; bir sürü peynir getirildi. Sonra doktor ile eşi krep süzet aldılar, ama başka kimse aç değildi; ondan sonra kahve içildi, doktor çoktan bir şişe daha Johannisberger söylemişti; ama Bay Wilkins geçen seferki kadar ılımlı olmayan bir tavırla şöyle dedi:

"Biz yeterince şarap içtik diye düşünmüştüm, ama ben de pek şarap meraklısı değilimdir, kuzinim de."

Doktor arsızca şarap garsonunu çağırıp bir yerine iki şişe söyledi.

Doktor kuvvetli ve kısa boylu bir adamdı; yer yer kır düşmüş siyah saçı belki de boyalıydı; ya yaşından, ya hasta yataklarının üzerine eğilmekten ya da kendi göbeği yüzünden biraz kambur duruyordu; altmış yaşında vardı; çevik, temiz, neşeli, hınzırdı ve güçlü bir çenesi vardı. Madam Blaise bu sefer timsah derisi çantasından o sırada ABD'de olan oğlu Hubert'in son mektubunu çıkardı. Hubert bir çiftlikte kalıyordu ve annesi ona küçük bir özel uçak almıştı. Birbirlerine telgraf gönderiyorlardı. Hubert onun işlerini çekip çeviriyor ve bir reklam şirketine katılıp katılmamak konusunda tavsiyesini istiyordu. Bunlar anlatılırken doktorun keyfi kaçtı, yorulmuş görünüyordu. Aniden Bay Pallintost'a döndü:

"Tüm evlilikler berbat, öyle değil mi? Bir kadının kölesi olmuyor musunuz? Siz de öyle düşünmüyor musunuz, Bayan Pallintost? Evlilik tam bir lanet değil mi? Ama bir erkeğin köleniz olması hoşunuza gidiyordur herhalde."

"Köle olan varsa ikimiz de köleyiz sanırım, ikimiz de aynıyız," dedi kadın.

Madam Blaise bu sohbetle ilgilenmişti. Söze girdi:

"Oğlumun benden uzaklaşmasının tek sebebi asla münasip bulmayacağım bir kızla nişanlanmasıydı. Şansını denemesini tercih ederdim. Atlar, arabalar ve uçmak tehlikelidir, hayatını kaybedebilir; ama oğlumu başka bir kadına kaptırmak gibi bir şey değil bu. Erkekleri sevmesini tercih ederdim, çiftliklerde de süslü çizmeleri olan bolca erkek olduğunu duydum. O yüzden gitmesini sağladım, bir kez yozlaştı mı asla geri dönemez; evlenebilir ama kaltağa nefret duyacak, ona eziyet edecektir. Kızım ise soytarının teki. Genç ve şişman bir profesörle evlendi; adam tam bir kısır horoz, çocuğu olmadığı için evlat edindiler. Kızım olmasını hiç istememiştim, hepsi kokoş oluyor; benden hiçbir şey alamayacak elbet. Aptal domuz bir de sevgili yapmış kendine. Bu ailede herkes olduğu yerde debelenip duruyor; gerçekten eyleme geçebilen bir tek ben varım."

"İkisinin de ölmesini tercih ederdin," diye homurdandı doktor.

"Oğlumun başka bir kadına bağlandığını görmektense öldüğünü görmeyi tercih ederim. Bugüne kadar sevdiğim tek kişi o. Buna hakkım yok mu, Lilia tatlım? Hakkım yok mu, Bayan Pallintost? Kocam beni hiç sevmedi. Benimle param için evlendi. Beş kuruşsuz bir öğrenciydi. Benimle evlendiğinde hiçbir kadınla birlikte olmamıştı ve kadının nasıl bir şey olduğunu görmek için evlendi benimle. Yani heybetli bir çeyizi olan bir kadının."

"Henüz otuz üç yaşında olduğun sırada seninle evlenip bakire olduğunu görmek büyük şanstı," dedi doktor korkunç bir gülümsemeyle.

"Sen de hiçbir kadınla birlikte olmamıştın, gerçekten de her seferinde hiçbir kadınla birlikte olmamışsın gibiydi," dedi Madam Blaise.

"Öyle diyorsun, ama nereden biliyorsun?" dedi doktor. İçtenlikle yersiz bir kahkaha atıp parmaklarını şıklatarak şa-

rap garsonunu çağırdı. Kendisi ve eşi için brendi söyledi, diğerlerine de istiyorlar mı diye sordu; ama Bay Wilkins üsteleyinceye kadar kimse yanıt vermedi, sonra Bayan Trollope ve Prenses için de birer kadeh getirildi. Doktor, Pallintost'a dönerek dobra dobra ve biraz da dürüstçe şöyle dedi:

"Yoksul bir çiftlikte büyüdüm, okula giderken giyecek çizmem yoktu. Tıp okurken çalışmak zorundaydım. Bir mirasçıyla evlenecek kadar şansım iyi gitti. Geri kalanı ise bana ait."

Prenses yemek sırasında Sealyham teriyeri Melek'i hemen yanındaki sardunya rengi minderin üzerinde oturtmuş ve kendi tabağından beslemişti. İşletmeci teriyere bir tabak et ve biraz su getirmişti, Melek de o ana kadar gayet terbiyeli davranmıştı. Prenses şöyle dedi:

"Ama Melek'e şarkı söyletmedik. Melek'i satmaya çalışıyorum Bayan Pallintost, çünkü Güney Amerika'ya gitmem gerekiyor. Oradaki kısıtlamaların neler olduğunu bilemiyorum. Ama Melek iyi bakılsın istiyorum. Onu olduğu gibi kabul edecek birini istiyorum. İlan verdim, bir sürü de teklif geldi, ama ne yazık ki şeceresini İtalya'daki evde bırakmışım ve tam yerini bilmiyorum; İtalyan hizmetçilerim çok tatlıdır, bana bayılırlar, bastığım toprağa taparlar, çünkü bizim için hiçbir anlam taşımasa da bir Prenses için çalışmak onlar için çok anlamlı, zavallıcıkların işlerini hafifletiyor; benim için kilisede dua ettiklerini biliyorum. Ama yine de okuma yazmaları kıt ve Melek'in şeceresi gibi bir evrakın hangisi olduğunu anlayabileceklerini hiç sanmıyorum. Dolayısıyla, onlara yazmanın faydası yok."

"Ama General'in eşine yazabilirsin," dedi Bayan Trollope.

"Sen ve Robert gerçekten de gidip benim dairemde kalmalısınız. Çok rahattır, sıcaktır, ısıtma hariç ayda sadece on bin lirete mal olur. Tasarruf edersiniz ve çok tatlı bir kişisel hizmetçiniz olur: Teresa. Oğlu liseye giden bekâr bir annedir; elinden her şey gelir, biçki dikiş işlerini de becerir ve ona

vermeniz gereken de ayda on bir bin liretten ibaret; bir de isterseniz elbiseler için biraz ekstra verirsiniz; üstelik bütün masrafları ödemiyorsunuz, General ve eşiyle paylaşıyorsunuz. Evlenmelerinden önce General Teresa'yla ve onun gerektiğinde gelen kız kardeşi Maria'yla gayet rahat idare ediyordu; ona da yaklaşık on bin liret veriyorsunuz, duruma göre değişebiliyor. General'e her şey dahil ayda yirmi bin lirete mal oluyordu. Elbette zavallı adam..."

"Evet, Bili..." Bayan Trollope araya girmeye çalıştı.

Ama Prenses uzun süre General'in aile geçmişini anlatmayı, ayrıca General'in paylaşılabilecek olan aile masraflarını bir bir saymayı sürdürdü.

"General'in annesi, yani Kontes kaç yaşındaydı?" diye sordu Bayan Trollope.

"Doksan altı, ama bütün melekeleri yerindeydi ve çok ufak tefek olmasına, küçük bir çocuk gibi görünmesine rağmen, hatta sizi temin ederim General onu cebinde bile taşıyabilirdi, emin olun kadıncağız çok dinçti ve her işini kendi görüyordu, sadece nezle yüzünden vefat etti; kesinlikle hiçbir sorunu yoktu. General ne yapacağını bilemedi. Onun uğruna yaşıyordu. General, Bogota'da yaşayan bir arkadaşımı çağırttı. Kadıncağız Ruslardan korktuğu için oradaydı ve Columbus, Ohio'ya bir daha dönemeyeceğini düşünüyordu, ama General kocaman boş daireden söz edince gelip onunla evlendi."

"Ah, Bili, ben ve Robert Güney Amerika'ya gitmeyi planlıyoruz, ama bunu düşünmek beni çok mutsuz ediyor," dedi Bayan Trollope.

"O yüzden Milan'daki dairemin sizin için ideal olacağını düşünmüştüm. Hepsi çok sade insanlardır, bize tapıyorlar."

Lilia devam etti: "Eh, poundlarının durumuyla ilgili bazı sorunlar var. Hepsini yurtdışına çıkarmak istemiyorum. Robert aptallık ettiğimi düşünüyor; ama ona diyorum ki, biraz para kaybetmek umurumda değil. Kambiyo uğ-

runa yaşayamam, huzur içinde yaşamak istiyorum. Anayurdumda biraz param olsun istiyorum; şayet dedikleri gibi pound gittikçe değersizleşiyorsa, yine de birazı İngiliz İmparatorluğu'nda bir yerlerde bulunsun. Robert'ın bir çizelgesi olduğunu biliyor muydun? Büyük bir memnuniyetle sana da gösterecektir. Her gün çizelgenin üzerinde çalışır, tüm işletme yeteneğini buna indirgemiştir; çizelgeye göre kambiyo oranları poundun aleyhinde, yani onun ifadesine göre öyle. Belli bir anda bütün dünyada biz, yani poundumuz zayıf olabilir. Bu onu eğlendiriyor, bu çizelge de hayatımın çizelgesi olacak."

Robert mütevazı bir kahkaha attı:

"Çapraz bulmaca çözmek gibi bir şey. Hoşuma gidiyor. Bana işleri hatırlatıyor; üstelik Malaya'daki işlerimi tamamen bitirmiş değilim. Hem çizelge gece rahat uyumamı sağlıyor. Lilia da biraz ilgi gösterse gerçekten çok iyi becerir çizelge üzerinde çalışmayı, hem daha rahat uyuyacaktır."

Bayan Trollope sözlerine devam etti: "Evli kızım Jessamine için şu güzelim İsviçre mendillerinden yarım düzine almak istesem, bir saat boyunca Robert'tan tek kelime duymam, sonra bana mendillerin Fransa, İngiltere, Güney Afrika, Arjantin ve ABD'deki maliyetini çıkarır, ödeme yapmak için poundları nasıl transfer etmem gerektiğini açıklar. Ben anlamak istemiyorum. Şüphesiz çok kolaydır paran varsa, değil mi? Şüphesiz bunlar olmadan da kendi paramın tadını çıkarabilirim? Ama Robert için bu gerçekten haz aldığı tek şey, onun hobisi bu."

Robert'ın koltukları kabarmıştı. "Ah, görüyorsunuz artık yaşlanıyoruz, Bayan Pallintost. Eskisi kadar enerjik değilim. Çizelge sayesinde hafızam ve melekelerim işliyor. Örneğin sizin hafızanız zaman zaman sizi yanıltmaz mı, Bayan Pallintost?"

Otuz beş yaşındaki Bayan Pallintost cevap verdi:

"Hayır, benim hafızam gayet iyidir."

"Peki senin hafızan? Basel'den neden ayrıldığını hatırlıyor musun?" dedi doktor karısına, bir kahkaha atarak.

"Ama benimki eskisi gibi değil," dedi Bay Wilkins, kayıtsızca.

Bay Pallintost konuyu Bay Wilkins'in almasını istediği arabaya getirdi. Bay Wilkins arabayı uzun uzadıya tarif etmeye koyuldu; gövdeyi, motoru, İsviçre ve başka yerlerdeki satış fiyatlarının özel avantajlarını, son aylarda kambiyo oranlarının gidişatını, imalatçılar pazarlığa bağlı kalırsa şimdi ne elde edebileceğini anlattı, hatta bağlı kalmazlarsa da liretin düşüşünü hesaba katarak küçük bir marj hesabı yapmıştı. Ayrıca Cenevre fuarında yeni gördüğü bir arabanın aklında olduğunu da söyledi; önde sadece iki kişilik koltuğu, arkada ise bagaj için bol bol yeri olan bu ufak araba onlara çok uygundu.

"Kimseyi bir yere bırakmayı önermem gerekmeyecek; kuzinim Lilia dışında başka yolcuya yer olmayacak. Ayrıca arkada da bagaj için gayet geniş bir alan olacak."

O ve Bayan Trollope arkaya ne kadar bagaj yerleştirebilecekleri –"Vapurda kullanacağım sandığı kesinlikle almaz"– ve arabayla ne kadar uzağa gidebilecekleri konusunda tartışmışlardı.

Herkes ilgilendi, böyle bir arabanın ne kadar uzağa gidebileceğini, hangi tepelere çıkabileceğini ve kışın İsviçre'ye uygun olup olmadığını tartıştılar. Bay Wilkins şöyle dedi: "Ama zaten tam da burada kullanmak istiyorum. Şoförlüğüm iyidir ve Lilia'yı Alplerden birinin kenarından düşürürsem kesinlikle kaza eseri olur." Neşeyle bir kahkaha atıp ellerini ovuşturduktan sonra devam etti:

"Ama işlerin o noktaya geleceğini hiç sanmıyorum. Lilia'nın kendi özgür iradesiyle beni direksiyonunun başına geçirdiği bir arabada onu öldürmek hiç hoşuma gitmez. Lilia beni servetinin direksiyonunun da başına oturtmuştu, ikisini birden makul bir beceriyle yürütebileceğimi sanıyorum."

Bayan Trollope huzursuzca söze karıştı. "Kendimden başka kimseye güvenmemeyi tercih ederim. Robert'in niyetinin iyi olduğuna şüphem yok, ama bir türlü paradan uzak duramıyor. Daima şu çizelgelerini para üzerinde denemek istiyor. Ama denemeler yapıp durduğu para bana ait. Biraz eski kafalı olabilirim; hatta biliyorum, öyleyim. Ama bence para sabit bir şeydir. Paraya sahip olunur. Parayla geçinilir. Parçalara bölünüp aptalca oyunlar oynamak için kullanılmasından hoşlanmıyorum. Geçen sene bana Fransa'dan bir para gelecekti, oradakilere yazıp frank kabul edeceğimi söyledim. Onlar da cevap yazıp derhal frank olarak ödeyeceklerini belirttiler. Robert ise kambiyo idaresinden izin almaları gerektiğini belirten başka bir zekice mektup yazdırdı bana; paranın gönderileceği İngiltere'de bana ödeme yapmak için izin almalılarmış; ondan sonra Robert parayı izin verilen oranda İsviçre frangına çevirmeye niyetlendi; böylece almaya niyetlendiğim Fransız elbisesini karaborsa oranıyla İsviçre frangı satılarak alınmış Fransız frangıyla ödeyecektim... Peki ne oldu biliyor musunuz? O günden bugüne bana ödeme yapmak için gerekli ayarlamaları hâlâ halledemediler."

"Of, bu hikâyeyi anlatacağını biliyordum. Lilia'nın kafası bu konuyu bir türlü almıyor..." Ondan sonra Lilia anlamamış gibi sabırla açıklama yapmaya başladı; ama kadın elleriyle başını tutarak sözünü kesti:

"Tüm bunlara katlanmak yerine paranın yarısını kaybetmeyi yeğlerim."

Bay Wilkins kibarca yanıtladı: "Ama Lilia, mesele bu zaten. Paranın yarısını kaybetmeni istemiyorum, paranı artırmanı sağlamak istiyorum. Artık ikimiz de genç değiliz, daha da yaşlanacağımız zamanları düşünmek zorundayız."

Prenses atıldı: "Böyle konuşmak bence çılgınca, Robert. Melek'i satar satmaz Arjantin'e gidip evleneceğim. Önce Paris'te önümüzdeki ay bir randevum var elbette. Orada bir

operasyon geçireceğim, sonra klinikte birkaç hafta kalınca tekrar genç olacağım, ardından Güney Amerika'ya gideceğim. Orada diktatörler, organize bir toplum ve mükemmel hizmetçiler var. Orada evleneceğim. Müstakbel kocam beni yarı yolda bırakırsa da Palm Beach'te bir güzellik salonu açarım. Avrupa'dan sıkıldım. Eşyalarımın bir kısmını çoktan oraya gönderdim, hatta para da aktardım. İnsanın parası bir diktatörün hâkimiyetinde güvendedir. Açgözlü insanları, her şeyi kamulaştırıp kendilerine ait olmayan şeyleri almak isteyenleri kontrol altında tutar. Sen de tekrar evlen, Lilia, o zaman yeniden mutlu olursun. Yeni bir hayat demek bu."

Tam o anda Melek ciyakladı. Bazı yiyecek parçaları gördüğü için masanın altına inmiş ve Dr. Blaise'in sandalyesinin altına oturmuştu. Dr. Blaise de hayvanın ayağına basmıştı. Bili hafifçe yerinden doğrularak seslendi:

"Melek, gel buraya tatlım. Kimsenin sana zarar vermeye niyeti yoktu, Melek. Herkes Melek'i seviyor. Dr. Blaise de seni seviyor, Melek. Kimse sana kasıtlı olarak zarar vermez. Her şey bir kazadan ibaret, tatlım. O seni okşamak istemiş, tatlım. Gel buraya otur, tatlım, gel de sevgilinin arkasında güvende ol. Aferin!"

Doktora bakarak sırıttı. Köpek titreyerek gelip Prenses'in arkasına sindi.

Biraz sonra içkiler geldiğinde Prenses karaborsada kambiyo işlemlerinin nasıl yapılacağına dair birkaç hikâye anlattı, ama birden sıkılıp şöyle dedi:

"Şimdi Melek'in şarkı söyleme zamanı geldi. Büyük bir sabırla bekledi."

Doktor kahkahaya boğuldu. Prenses köpeği kendisi ile Madam Blaise arasına bırakıp kulak tırmalayıcı yaşlı sesiyle "D'ye ken John Peel?"* şarkısını söylemeye başladı. Melek'in şarkısının bu olduğunu onlara daha önce söylemişti.

* İng. "John Peel'i Tanır Mısın?" 1824 civarında yazılmış bir av şarkısı. (ç.n.)

Birkaç dizeden sonra gerçekten de Melek ağzını açtı, makul düzeyde çeşitlenen ulumalar ve makul ölçüde inlemeler çıkarmaya başladı. İlerideki bir servis tezgâhının arkasında duran şef garson kurulamakta olduğu bardağı aceleyle bırakıp onlara doğru hızla yürümeye başladı. Karnını tuta tuta masadakilerin ekşimiş suratlarına (Bayan Trollope hariç) karşı kahkahalar atmakta olan doktor eliyle şef garsona gitmesini işaret etti, ama adam artık boşalmış olan yandaki nişte kararsızca beklemeye koyuldu. Diğer taraftaki nişten neredeyse bir seksen boyunda, şık ve iyi giyimli, şaşırtıcı bir Amerikalı kadın çıkageldi. Kadın bütün akşam akıcı ve kuvvetli bir Orta-Batı aksanıyla Fransızca konuşmuştu, ayrıca telefon ile dostları arasında mekik dokuyordu.

"Ah, *quel chien** çok tatlı!" dedi Amerikalı kadın.

"Sizi rahatsız etmedik umarım," dedi Bay Wilkins hafif bir kahkaha atarak.

"Ah, *ne vous en faites pas*; hiç endişelenmeyin, köpeklere bayılırım," dedi kadın.

Ondan sonra da parmaklarını, ellerini, kollarını ve uzun, esnek bedenini kullanarak masasındaki arkadaşlarına seslenip bu şarkı söyleyen tatlı köpeğe bakmaları için çağırdı; bir kediyi radyoya çıkarıp konuşturmak istediklerini, ama o kedinin öldüğünü anlattı; bu köpek ise gerçekten şarkı söyleyebiliyordu.

"*Il chante; on ne peut le nier.*"**

Prenses hemen lafa girdi: "Evlenmek için Güney Amerika'ya gideceğim, o yüzden Melek'i onu sevecek birine satmalıyım. Şahane bir şeceresi vardır, her iki taraftan da şampiyonlar soyundandır. Sevgi doludur. Sevgi ve şecere garantilidir; ikisi bir arada yani."

---

* Fr. "Bu köpek." (e.n.)

** Fr. "Şarkı söylüyor; inkâr edemeyiz." (e.n.)

"Ah, onu çok sevdim. Melek ne kadar?" dedi Amerikalı.

"Dolar cinsinden iki yüz dolar."

"Of, çok fazlaymış. Gerçi değerinde sattığınızdan şüphem yok. Ama ben de Güney Amerika'ya gidiyorum. Franco'nun dediğine göre İsviçre bir sonraki savaşın merkezinde olacak. Ona güveniyorum. Gitmenin uygun olduğu zamanda gitmek en iyisi."

"Bizce de öyle," dedi Bay Wilkins.

"Ama mesele nereye gideceğimiz," dedi Bayan Trollope.

Tekrar tartışmaya başladılar; Amerikalı kadın masasına geri döndükten sonra doktorun ısmarladığı ve gümüş kaplarda gelen ikinci tur kahveler içilirken, Madam Blaise yeni fotoğraflar göstermeye başladı – bir tanesinde Basel'de kendisine ve doktora ait ev görülüyordu.

"Ne güzel bir ev," dedi Bay Pallintost, bu sefer bir anormallik numunesi görmediği için minnettarlıkla.

Üç katlı ve bir de tavan arası olan ateş tuğlasından düz cepheli, modern bir evdi bu. İkinci katın köşesini dönen ve üzerinde gölgelik bulunan bir de terası vardı. Evin etrafında, demir parmaklıkların ardında bir bahçe vardı.

"Neden otelde kaldığınızı anlayamıyorum, Madam Blaise," dedi Bayan Pallintost.

"Evde yaşadığın zaman hizmetçilerin olur, onlara emirler vermen gerekir, emir vermekten ve emirlere uymayanları azarlamaktan nefret ederim ki asla uymazlar. Fakat Ermyntrud adında bir kâhyamız var; çirkin, yaşlı bir kız kurusu, bu işleri yapmaya bayılır. En azından otelde hiçbir şey düşünmek zorunda kalmıyorum."

Prenses fotoğrafı inceledikten sonra, "Ama bu kadar güzel bir eviniz varsa, içinde oturup kocanıza yardım etmeniz gerektiğine hiç kuşku yok, Madam," dedi.

"Peh, ben onun otelde kalmasından çok memnunum," dedi doktor.

"Asla eve gitmem," dedi Madam Blaise.

"Hayır, asla eve gelmezsin," dedi doktor acımasızca.

"Hastalıktan başka bir şeyden bahsetmiyor. İçmek için eve gelmesini beklemek zorundayım. İçkileri kilit altında tutuyor. Akşam yemeğine oturduğumuzda bana hastanede gördüğü tüm korkunç hastalıkların ayrıntılarını anlatıp hastalarının fotoğraflarını gösteriyor. Evde bu fotoğraflardan bir dolap dolusu var ve sadece benim onları görmeme müsaade ediyor."

"Ama önümüzdeki kış sona erdiğinde eve gideceksiniz herhalde," dedi şoke olan Bay Pallintost.

"Hayır, ömür boyu burada kalacağım."

Doktor söze karıştı:

"Burayı canlı terk edeceğini hiç sanmıyorum. Ömür boyu burada kalacak olmasından dolayı mutluyum. Evlilik bir lanet ve ondan ne kadar uzak kalırsam o kadar iyi hissederim."

Madam Blaise ciddi bir ifadeyle devam etti: "Aşkı arıyorum ve bunun için tek başıma çekip gitmeliyim aslında, ama kocam, oğlum ve kızım uğruna tüm o iş ve para meseleleriyle uğraşmak zorundayım. Bensiz hepsi perişan olur. Eve bütün parayı ben getirdim. Hekimler kazandığını yer. Bu evi almak istemedim, ama doktor sırf prestiji için ısrar etti; evden nefret ediyorum. Evden hep nefret ettim; orası bir hapishane, bir ölüm evi. Orada olduğum zaman, asla canlı çıkamayacağımı hissediyorum."

"Aslına bakılırsa bütün gün oturuyor ve çıkmaya hiç niyetlenmiyor," dedi doktor.

"Ama Madam, siz ABD'ye gideceğinizi söylemiştiniz," dedi Prenses.

"Ya evet, ABD'ye gidip karımın şımarttığı oğlumuzun durumuna bakacağız. Tabii o daha önce boynunu kırmazsa. Çocuğu öyle bir yetiştirdi ki ne yapıp edip kıracaktır."

"Evimin ne faydası var? Onu hoşnut etmek için yaptırdım. Basel'de Schutzmatt Parkı'nın yanında bir ev istedi; evi yaptırdım ve şimdi Almanlar ya da Ruslar bir anda Basel'e ilerleyebilir diye korktuğundan orada oturamıyor. Üstelik Güney Amerika ya da ABD'ye taşınıp orada hekimlik yapmak da istemiyor."

Prenses sözü aldı: "Aslında Güney Amerika iyi olur, orada çok fazla deri hastalığı var. Ama New York'ta bir doktorla tanışmıştım. Çok zengin bir adamdır, dostum olur. Dediğine göre Güney Amerika'daki on bebekten dokuzu hastalıklıymış ve gazlanması gerekliymiş; atom bombasının onlara en ufak bir zarar vermeyeceğini söyledi; itlaf edilmelilermiş. Güney Amerika'da tura çıkınca şoke olmuş. Amerikan bilimi onlar için hiçbir şey yapamazmış. Olağanüstü bir koca ve babadır, yedi çocuğu var, ağzından çıkanı kulağı duyan bir adamdır."

"Bana kalırsa bu zalimlik," dedi Lilia.

"Bilim zalimdir, üstelik zalim bir çağda yaşıyoruz," diye yanıtladı Prenses.

Lilia devam etti: "Hem de çok zalim bir çağ bence; nereye döneceğimi asla bilemiyorum. Bizi eski düşünce tarzlarımızdan bu kadar uzağa düşürenler komünistler, bu onların suçu. Keşke onların başkalarına yaptıklarını biz onlara yapabilseydik; onları çıkarıp bir duvarın önünde kurşuna dizseydik o zaman biraz huzur bulabilirdik. Neticede onlar örnek oldu, hepimiz karabasanlar içindeyiz şimdi."

Bay Wilkins lafa karıştı: "Lilia, biraz eğlenmeye ihtiyacımız var bence. Palace Splendide'e gidelim, dans edip bir şeyler içeriz."

"Gelin Savoy Grand'a gidelim," dedi doktor. O ve Madam Blaise kendi istedikleri yere gidilsin diye direttiler ve çok geçmeden hepsi Lozan'ın yüksek kısımlarında kasvetli bir cephesi olan eski bir yapının devasa revaklarının altından içeri girdiler. Çeşitli lobilerden ve bir fuayeden, uzun bir

kokteyl salonundan, Almanya'dan gelmiş Amerikan askerleri ile yörenin gençlerinin içki içtiği birkaç bardan geçtiler; içeriden taşan konukların bir şeyler içebilmesi için cam kapıların yanında birkaç masası bulunan uzun, yüksek tavanlı bir salondaki kalabalık dans pistinden kendilerine yol açarak ilerideki yemek salonuna yöneldiler. Lilia şöyle dedi:

"Of, bana Doğu'yu hatırlatan tüm yapay şeylerden nefret ediyorum. Ağa Han'ı burada koca bir bina almaya iten neydi? Zaten neden buraya geldi ki?"

Ama diğerleri konaklama olanaklarının rezilliğine ve biraz kaba resepsiyona rağmen burada belli bir heyecan hissettiler, çünkü bu otelde birkaç eski kral kalmıştı. Kralları tek bir masa etrafına yerleştirmenin protokolde yarattığı güçlüklere gülerlerken, içlerinden biri kralların bu tür güçlüklerden kaçınmak için kendi odalarında yediklerini söyledi. Bayan Trollope çok uzun sayılamayacak bir süre önce buraya geldiğinde dokuz yaşında bir veliaht prens gördüğünü, prensin önünde eğildiğini ve onun da gelip elini öptüğünü söyledi; Madam Blaise ise burada tanıştığı yerli bir prensten bahsetti. Bunun üzerine Bay Wilkins söze girdi: "Peki ya biz? Bizim oteldeki Arşidük ne olacak?"

Pallintost'ların gözleri faltaşı gibi açıldı. Dr. Blaise yapmacık bir gülümsemeyle Arşidük'ü o öğleden sonra gördüğünü söyledi. Arşidük (kendi ifadesiyle) *Almanach de Gotha*'da* jüri üyesiydi, hatta aslında jüri reisiydi; Bir Numaralı Sürgün, hepsinin en yoksulu ve en soylusu olduğu söylenebilirdi. "Üstelik bizim otelde mi kalıyor?" dedi Bayan Trollope.

"Arşidük'ün on altı konaklama yeri var; kendisi Hapsburg, Dalberg, Hohenzollern, Wittelsbach, Orange, Lorraine, Anjou-Valois, Guelph-Wettin, Bourbon, Braganza, Vasa, Holstein-Vottorp-Romanov, Savoy, Jagiellon, Aragon ve Isauris-Porphyrogenitus'u temsil ediyor. Merdivenlerde

* Fr. Gotha Yıllığı. Avrupa kraliyet ailelerinin ve Avrupa'nın yüksek soylularının şecerelerinin sıralandığı bir dizindir. (e.n.)

karşılaştığın ve yüz franklık banknotu çaldığından şüphelendiğin o pis yaşlı adamı, Herr Altstadt'ı davet etseydik, söz konusu muazzam şahsiyetle görüşmüş olurduk, Bayan Trollope." Doktor dengesiz bir kahkaha attı.

Doktorun kendi konumuna saldırıda bulunduğunu düşünen Prenses birden neşesini yitirmişti. "Bütün bunları nasıl hatırlıyorsunuz, Doktor?"

"Kıskanç insanların hepsi hatırlayabilir; ben de bulunduğum yere karımın da belirttiği üzere sadece onun parası sayesinde geldiğim için çok kıskancım, alaycıyım da. İnsan doğasına dair en kötü görüşlere sahip bir hicivciyim. Aristokrasi konumunu güç sayesinde edinir. İnsan doğasında hiçbir türden nitelik bulunmaz. İnsan doğası daima hırsızların, işkencecilerin, yalancıların zaferlerinden tüm diğer niteliklere nazaran daha fazla haz duyar ve açıkçası skandal habercileri ile put kırıcılar gülünç tiplerdir. Bizim nazarımızda katiller ve soyguncular tanrıdır. *Almanach de Gotha*'nın arkasında işte böyle bir tarih yatar ve biz de karşısında sürünür dururuz."

"Yüce Tanrım, siz gerçekten korkunç bir siniksiniz," dedi Bayan Pallintost.

"Gel dans edelim, Lilia," dedi Bay Wilkins.

"Hiç mutlu olamamak nasıl bir şey biliyor musunuz?" dedi doktor, Bayan Pallintost'a tuhaf tuhaf sırıtarak.

Bayan Trollope o sırada Bay Wilkins'i duymamıştı. Kara gözleri faltaşı gibi açılmış halde dik dik doktora bakarak yerinde kaldı. Öne doğru eğildiğinden, tropik güneşte uzun zaman önce bronzlaşmış ve yıpranmış yuvarlak göğüsleri siyah dantelli yakasının altından görünüyordu.

Garson istenen içkileri getirdi: viski-soda ve kümmel likörü. Ansızın "kuzenler" başka insanlar oldular. Daha kaliteli viskiden daha çok ısmarladılar, şişe etiketlerini de görmek istediler. Eski zamanlardaki gibi olduğunu söyleyip yüzleri aydınlık, tatlı bir çift olarak dans etmeye gittiler. Bir-

likte oldukları Doğu'ya bir anlığına döndüklerini ve bu anın artık geçip gitmiş olduğunu herkes görebilirdi. Bu arada kasvetli İsviçreli çift kümmel içerlerken doktor, "Keşke onları bırakıp eve gitsek, bu maskaralıktan sıkıldım," dedi.

Prenses tuvalete gitmiş, Melek'i sandalyesine bağlı bırakmıştı.

Pallintost'ları tamamen görmezden gelen Madam Blaise, "Bu sefer sen ödemelisin," dedi.

"Biliyorum, ama onu iyi işlettim, değil mi? Klas bir İngiliz değil, siparişlerimi iptal etme cüreti de gösteremedi."

"Kim gösterebilirdi ki?" diyerek bir kahkaha attı Madam Blaise.

"Aynı şey bana yapılsaydı ben cüret ederdim," dedi doktor. Arkasına yaslanıp yuvarlak göbeğini sergiledi. "Güzel yemek oldu, bana iyi geldi. Ama en güzeli de bu küçük kauçuk satıcısının iliğini sömürmekten aldığım tatmin duygusuydu."

"Mahvolmuş, lanet, soyguncu İmparatorluk'tan ne emebilirsek emelim, sonra da kan lekelerini yalayalım. Küçük satıcılar ve melez metresleri kıyametten kaçmak için buraya kaçıyor ve bizi denkleri sayıyorlar."

"Benim dengim onlar, kıyamet de hep yaklaşmaktadır zaten," dedi doktor karısına yan yan bakıp bir kahkaha atarak.

"Onlar zengin," dedi Madam Blaise. "İkisinin serveti benim kontrolümdekinin yarısı kadar; yani New York'taki paramı kastediyorum..."

"Bu konuda fazla konuşuyorsun. İnsanlar nereden bulduğunu tahmin edebiliyor."

"Nazilerden buldum. Nerede şimdi o Naziler? Çamur, pislik. Kimse bu çerçöp konusunda kaygılanmıyor. Para benim. Şimdi herkes Nazilere karşı. Vaktiyle dünyanın zirvesindeydiler ve herkes onlardan korkuyordu. Ama para bize geldi, öyle değil mi, bize geldi!"

Doktor yüzünü ekşitti. "Sana geldi. Bana geleni kendim kazandım."

"Bizim de onları davet etmemiz gerekecek."

Doktor güldü. "Aynı telden çalmayacağız. Onları seninle tanıştığım günün yıldönümüne davet edeceğim. Mercimek çorbasıyla mısır ekmeği yedireceğiz. Zaten bana bırakacakların da bunlardan ibaret değil mi?"

"Param oğlum için."

"Oğlun! Senin oğlun garabetin teki. Parayı alacak kadar yaşamaz. Ben alacağım!" Bunun üzerine doktor tuhaf bir tarzda başparmağı ile işaret parmağını birleştirip hızla kendine doğru çekti.

"Alacak kadar yaşarsan. Belki de bu konuda bir şeyler yapmalıyım."

"Evet, sen hep eyleme geçensin," diyerek sırıttı doktor.

Dans pisti kalabalıktı. Lilia ve Robert kendilerini akışa bırakıp yalnız kalınca ciddileştiler. Robert kısık sesle şöyle dedi:

"Bu sefer hesap kalın geldi."

"Doktor çok kabaydı. İğrenç bir karakteri var bana kalırsa. Gliesli'nin neden ondan uzakta yaşadığını anlıyorum."

"Canımı yakmak için yapmadığını bırakmadı gerçekten!"

"Hiç şüphem yok. Hep gizli hesaplar peşinde biri gibi gelmiştir bana. İlk başta onu sevmiştim. Karısına çok iyi davranıyormuş gibi görünüyordu; ne kadar özenli olduğundan, hep gelip ona baktığından ve ilaç getirdiğinden bahsettiğimizi hatırlarsın. 'İşte el ele vermiş bir çift,' diyorduk. Ama şimdi beni rahatsız ediyor. Karısına da uyuşturucu haplar veriyor: Az az ayarlıyor, bu yüzden kadın çok zengin olmasına rağmen ona o kadar bağımlı."

"Şişt! Yorgun ve hüsrana uğramış olduğundan, karısından bıktığından kötülük eden bir ihtiyar o. Ama davranış-

ları tiksindiriyor beni. Umarım bir daha onlarla hiç dışarı çıkmayız."

"Ama bizi davet edecekleri kesin."

"Kabul etmek zorunda mıyız?"

"Dip dibe yaşıyoruz."

"Küçük otellerin ve pansiyonların da sorunu bu işte. İnsanları tüm çıplaklığıyla görebiliyorsun."

"Madam Blaise'i çıplakken göremezsin. Bana kalırsa hiçbir zaman tamamen soyunmuyor."

Bay Wilkins ürperdi. "Yapma, Lilia. Eminim kocası buradayken... hem o bir doktor..."

"Robert! Yapma lütfen, zavallı kadın! Beş yıldan uzun zamandır doktorun yanına bile yaklaşmamış. Artık genç bir kadın olmadığını sezdirmek istemiyor. Diyor ki onun belli bir yaşa geldiğini sezerse terk edermiş. O yüzden nezle olmaktan korkuyormuş numarası yapıyor. Başkalarının kullandığı bir banyonun, hatta merdiven tırabzanının hastalık dolu olduğunu düşünüyor. Doktor onu korkutmuş. Kadın her şeyden üç dört kat giyinerek kendini koruyor. Yatarken üst üste dört takım iç çamaşırı, dört yün çorap giyiyor; ayrıca iki pazen gecelik, bir yün ceket, bir sabahlık kullanıyor ve Shetland yününden bir şal sarıyor başına. Otelde asla banyo yapmıyor. Pencerelerini kilitli tutuyor. Kürklü ceketi olmadan salona girmiyor. Doktorla birlikteyken mutlu değil, doktor da onunla birlikteyken mutlu olamıyor."

Robert başını sallayarak iç geçirdi. Lilia devam etti:

"Bütün kış boyunca soğuk alma korkusundan sadece yüzünü ve ellerini yıkıyor."

Müzik durdu, masaya döndüler. Madam Blaise Lilia'ya sürekli söylediği şeyleri şimdi Prenses'e söylüyordu:

"Gidip oğlumu görmeli miyim? Sizce ona tesir edebilir miyim? Gemiyle mi gitsem, uçakla mı? Ona tesir etmek için ne söyleyebilirim? Oğluma telgraf göndereceğim, ne yaz-

sam? Sizce maliyeti ne kadar olur? Birleşik Devletler'deki paramı ne yapmalıyım? Nasıl geri alabilirim?"

Bayan Pallintost elçilik camiasında tanıdığı birileri olduğundan bahsediyordu.

"Dostlarım tam olarak ne yapmaları gerektiğini bilmiyordu. Şu Ruslarla karşılaştılar, kimse onlarla konuşmuyordu, sırf acıdıklarından bir şeyler söylemek zorunda hissettiler ve derhal Sovyet Elçiliği'ne davet edildiler. Gitmemeleri için uyarıldılar, başları derde girecekti; ama bir orta nokta bulunabileceğini düşündüler ve son anda orta noktada kalsalar bile ifşa olup suçlanacakları söylendi, bu yüzden de reddedip onun yerine Noel kartpostalı gönderdiler; Ruslar da onlara gümüş bir gül vazosu gönderdi. Mahcup olmuşlardı ve belki de onları mahcup etmekti niyet. Dostlarım ne yapacaklarını bilemediler, ama taviz verip Ruslara yarım kilo çay gönderdiler, çünkü hiçbir şey yapmasalar olmazdı. Biliyorsun, Ruslar da çayı pek severler."

"Bence çok hoş bir hareket olmuş," dedi Lilia.

"Evet, ama büyük ihtimalle suça bulaşmış sayılırlar."

"İyi ama nasıl?"

"Eh, herkesi fişlediklerini biliyorsunuz. Ama asıl önemli olan, Rus Elçiliği'nin hizmetçilerini tanıyan hizmetçileri olan birilerinden duydukları şeyler..."

"Ya, demek onların da hizmetçileri var!"

"Eh, bahsedilen kişi mürebbiyeymiş..."

"Ya, demek mürebbiyeleri de var."

"Onlara bütün planı anlatmış, her şeyin nasıl yapılacağını sayıp dökmüş. İsviçre odaktaymış, Fransa işgal edilecekmiş..."

"Ah Robert, sen ne dersin bu konuda? Gerçekten doğru, çünkü Dışişleri'nde çalışan bir arkadaşından duymuş."

Robert zoraki gülümsedi. Ömrü boyunca ticaret hayatının içinde olduğundan, diplomasi mesleğiyle uğraşanları küçümserdi. "Elçilik hizmetçileri bu tür haberleri duymaz."

"Bence neler olduğunu biliyorlardır," dedi Madam Blaise. "Her halükârda ben oğluma öğüt vermek için uçacağım."

Orkestra akortla uğraşıyordu. Prenses "John Peel"i söylemeye başladı, Melek de ona eşlik etti. Bazı insanlar onlara baktılar ama dans edenler son dansla meşguldü. İsviçre'deki gece mekânlarının çoğu on ikide kapanırdı ve saat neredeyse on iki olmuştu.

Sessiz, iyi ışıklandırılmış, sis basmış sokaklardan, kudretli ve yaşlı ağaçlarla dolu bahçelerin duvarları boyunca uzanan toprak yollardan otele dönerlerken Pallintost'lar da minik arabalarında onları takip ediyor, farlar sağa sola savrulurken hepsi kendini mutlu hissediyordu; nedendir bilinmez, doktor pazartesi sabah erkenden giderken Melek'i de Basel'deki evine götürmeyi teklif etti. Şeceresi olmadan almayı kabul edecek birine Melek'i satacaklardı ve Prenses de daha sonra şecereyi gönderecekti. Prenses çok mutlu olmuştu.

Önce yokuşun yukarısındaki, Prenses'in yeni yerleştiği Göl Terası Oteli'nde durdular. Köpek bir yatağı işgal ettiğinden, İsviçre-Turu Oteli Prenses'ten çift kişilik oda parası alıyor, hatta bir de fazladan çamaşır ücreti istiyordu. Neredeyse boş olan Göl Terası Oteli onu ve köpeğini daha ucuza almayı kabul etmişti. Bayan Trollope huzursuzdu. Göl Terası'nın önünde durduklarında kendisinin de yukarı çıkıp Prenses'le bir şey konuşacağını söyledi.

"Of, eve gel," dedi Bay Wilkins, ama Bayan Trollope sert ve soğuk bir yanıt verdi.

İsviçre-Turu'na vardıklarında Bayan Pallintost ile Madam Blaise yukarı birlikte çıktılar. Bay Wilkins onlara seslendi: "Kısa bir yürüyüşe ne dersiniz? Lozan'daki havanın temiz olduğunu düşünmüştüm, burada ise şarap gibi, ozon dolu."

Doktor yatmayı düşündüğünü söyledi. Bay Pallintost uyumadan önce yürümeyi hep sevdiği yanıtını verdi. O ve

Bay Wilkins göl kıyısındaki yürüyüş yolunda birkaç yüz metrelik mesafeyi turlamaya koyuldular. Parktan geçip Evian vapuru iskelesine doğru gittiler. Göl sisler içindeydi.

"Dolunayda burası çok romantik olur," dedi Bay Wilkins. "Dağların ardından yükselirken Ay muhteşem görünür."

"Dostunuz Blaise ailesini görmek için Basel'e gideceksiniz anladığım kadarıyla. Oraya kendi arabanızla gitmek isteyebilirsiniz."

"Dr. Blaise bundan bahsetmemişti," dedi Bay Wilkins.

"Kuzininiz Madam Blaise'in evini görmek için Basel'i ziyaret edebileceğini söylüyordu. Anlaşılan Madam Blaise kısa bir süreliğine evine dönmeyi düşünüyormuş."

Kısa bir duraksama oldu. Bay Wilkins boğazını temizledikten sonra keyifli bir sesle konuştu: "Evet evet, öyle bir şey yapabilir. Arabayı bana kuzinim alacak. Küçük bir hediye vermek istiyor. Elinde fazladan İsviçre frangı vardı. Hazır buradayken etrafı da biraz görebiliriz. Seneye nerede olacağımızı bilmiyoruz – Cote d'Azur, Casablanca, Güney Amerika var aklımızda."

"Ya? Neden Birleşik Devletler'e gitmiyorsunuz? Orada para da kazanabilirsiniz."

"İnsan her yerde para kazanabilir."

Ama Bay Wilkins düşüncelere dalmıştı. Nihayet usulca şöyle dedi:

"Lilia'nın dediğine göre birkaç yıl önce beni tanıyor olsaydınız şimdi tanıyamazmışsınız. Emekliliğin sonucu bu, Bay Pallintost, artık aynı adam değilim. Küçük işlere geri dönmeyi düşünüyorum; ama sıcağa ihtiyacım var, ne kadar sıcak o kadar iyi, bu yüzden Casablanca'yı düşündük. Ama orada beni bütün gün uyumaktan alıkoyacak bir şeyler gerek. Tek yaptığım şey sinirimi alsın diye kısa bir yürüyüş yapmak. Ama sıklıkla sinirli hissediyorum kendimi. Yedi buçukta akşam yemeğini yiyoruz. Genellikle hemen yukarı

çıkıp erkenden yatıyoruz. Erken kalkıyoruz, çünkü Doğu'da bir işi halletmek için başka çaren yoktur ve artık alışkanlık oldu."

Yine duraksadıktan sonra şöyle devam etti: "Kuzinimin bütün poundlarını yurtdışına çıkarmasını sağlamaya çalışıyorum, ama bunu anlamıyor."

"İyi ama kuzininiz – yani Bayan Trollope İsviçre frangına inanmıyor mu?"

"Hiç sormayın," dedi Bay Wilkins, sonra yine sustu.

Bay Pallintost tereddütle konuştu: "Karım ve ben bu akşam için size teşekkür etmek istiyoruz. Cömertliğiniz için sağ olun. Karım ve ben yüksek standartlara pek alışkın değilizdir, ama yemekler mükemmeldi ve şarabı da çok beğendik; genellikle az içeriz, çok fikir sahibi olduğumuz söylenemez gerçi."

"Bayan Trollope ve ben de nadiren böyle içiyoruz."

"Ama şunu söyleyebilirim ki –doktorun çok beğendiği Johannisberger'e kıyasla– Dambacher'i tercih ederim. Belki biraz fazla sevmeye de başlayabilirim. *Le vice du pays*, değil mi?* Hah!" dedi Bay Pallintost imalı imalı.

"Hımm," dedi Bay Wilkins, doktorun yaptıkları konusunda yorumda bulunmak istemiyordu. Nihayet devam etti: "Ben tam komediyimdir; ya çok az şarap içerim ya da hiç içmem. Alışkanlığım yok. Her şey alışkanlıktan ibaret sanırım."

Çanlar gece yarısını çalmaya başladı. Zaman zaman Yorkshire'lılar gibi gırtlaktan konuşmasına rağmen net ve ince bir bariton olan Bay Wilkins sözlerini sürdürdü:

"Güney Amerika'ya gelince, nasıl bir yer olduğunu sadece Walt Disney'de gördüm. Ama Bogota'da bazı fırsatlar olduğunu duydum."

"Öööö-hımm," dedi Bay Pallintost.

---

* Fr. "Ülkenin kabahati." (e.n.)

"Hava çok basık, fındıkfaresi gibi uyuyasım var," dedi Bay Wilkins.

"Hanımlar yüzmeye gidip gitmediğimizi merak ediyor olabilir."

"Bunun için biraz erken bir mevsimde değil miyiz? Ama Lilia'nın Göl Terası Oteli'nden döndüğünü görmedim. Prenses'le konuşmak uğruna çok geç saate kadar ayakta kalmasını istemem: Prenses tam bir komedyendir. İnsanı yoldan çıkarır. Ertesi gün Lilia hep belinin ağrıdığını söyler; ben de tüm şehirden doktorları toplayan bir araba maymundan daha fazla eğlenirim."

Bir iki tur daha attıktan sonra Lilia'nın Göl Terası'nın ön kapısından hızlı adımlarla çıktığını gördüler. Bay Wilkins birkaç kısa ama haşmetli sitem cümlesi kurduktan sonra hep beraber içeri girdiler. Lilia öncekinden de gergin görünüyordu; Bay Wilkins iyi geceler dilediğinde de kapısını kapatıp kendi başına yattı; ama kendisinin Prenses'e söylediği ve Prenses'in ona söylediği her sözü tekrar tekrar hatırlayarak yatakta dönüp durdu.

Işığa çıkarılıp analiz edilen meselenin beklenmedik adaletsizliği ve çirkinliği onu allak bullak etmişti. Bili çok kararlıydı, mücadeleye kendini adamıştı: "Beni durdurmayacaksın, Lilia tatlım. Bu adamın aklını başına getirmek gerek."

Bili –garip, ihtiyar arıkuşu, canlı, renkli, zeki; kat kat olmuş, fazla diyet yapmaktan torbalanmış teniyle genç kız gibi pıtırdayıp koşuşturan; kararlı, aptal, koket, atılgan Bili– Lilia için ideal bir dost değildi. Ama müsrif, özveriliydi ve söyledikleri de sağduyuya uygundu.

"Yirmi yedi yıldır senin sadakatine ve bağlılığına sahip."

"Asla başka erkek olmadı, Bili, sadece kocam, sonra da Robert. Başka bir erkek aklıma bile gelmedi. Yurtdışına çıktığımız yıl benimle evleneceğinden öyle emindim ki. Hiç düşünmeden onunla birlikte yurtdışına çıktım. Ne rezalet!

Etraflıca kafa yormadım bile... Bay Trollope'un güvenilmez bir hovarda olduğunu düşünmüştüm; ama neticede bakıyorum da çok düzgün davranmış; Robert onun eline su bile dökemez. Kocam için söyleyebileceğim pek az iyi şey var, ama bir centilmenin bütün özelliklerine sahipti."

Prenses'in yanında ağlamamış ama hızlı, sert ve kederli konuşmuştu. Doğu'da bir Fransız manastırında büyümüş, İngiltere'ye yurduna gitmiş, sonra da dönüp Bay Trollope'la evlenmişti.

"Şimdi Madeleine ile cezalandırılıyormuşum gibi geliyor, Bili."

Madeleine iki kızından küçük olanıydı. Birkaç kez nişanlanmış, bir keresinde damat adayını tam düğün öncesinde yarı yolda bırakmıştı. Göz kamaştırıcı bir kızdı, melezliğin taze güzelliğine sahipti; zira Bayan Trollope'un annesi Hollandalı-Cavalı'ydı.

"Madeleine Cavalılar gibi yürüyor," dedi Bayan Trollope.

Hollandalılar melezliği hiçbir zaman umursamasa da bunun sır olması gerekiyordu. En sonunda Bayan Trollope herkese her şeyi anlattı; hakir görülmeye ve nefret edilmeye alışkın değildi. Uzun yıllar boyunca imparatorluğun ileri karakollarının gerçekdışı dünyasında ve yurtdışında gözde yerlerde yaşamıştı. Bay Trollope'un yiğitçe namussuzluğu ve Bay Wilkins'in yiğitçe sadakatiyle korunmuştu. Yiğit namussuzun çekip gitmesiyle yiğit Bay Wilkins kendi zayıf yönünü göstermişti.

"Robert'ı herkes ilk görüşte sever. Ancak çok çok sonra taş kalpli biri olduğunu anlayabilirsin. Bu onun hatası değil, bütün ailesinin hatası. Wilkins'lerden başka herkesi hiçe sayarlar ve kanlarının melezlerle karışmasını asla istemezler. Bana öyle diyorlar. Wilkins'lerin soyu tükense de onlar için önemli değil, çok değerliler. Birisi yaşlı annesine en küçük çocuğum Thomas'ın Bay Trollope'tan görünmesine rağmen aslında Robert'ın oğlu olduğuna dair bir mek-

tup yazmış. Kadın kalp krizi geçirdi, Robert'ı Yorkshire'a geri çağırdı. Robert'ın gitmediğini söylemek zorundayım, daha doğrusu işine gelinceye kadar gitmedi. Bu da tam Wilkins'lere göre bir şey: İşlerine gelen neyse onu yaparlar ve Tanrı nazarında doğrusu da budur onlara göre. Bir çukurda öldüğünü görseler sana bir bardak su vermezler, Prenses; hem de senin Prenses olduğunu bilmelerine rağmen. Prenses, Kraliçe ya da Yüce Tanrı umurlarında bile değildir. Ancak bir Wilkins'e bir bardak su verirler, o da işlerine gelirse. Dünya onlara kötü davranmış, onları hep hiçe saymış, ruhsuz bayağı insanlar haline getirmiş; katı bir kibirle hınç duyuyorlar, ne olduklarını gizliden gizliye biliyor, hepimizin onlardan önce öldüğünü görmek istiyorlar. Bencil anneleri hepsini kız kurusu yapmaya çalışmış, benim gibi bir kadından o yüzden nefret ediyorlar, Bili. Robert da onları savunurken onlar gibi oldu; o da onlardan biri. Şimdi bir de onlarla feci kavga etti; üstelik umurunda bile değil. Param olmasaydı en ufak bir duygu hissetmeden, gözünü bile kırpmadan benimle de kavga edebileceğinden emin olabilirsin. Ülkeden sekiz bin pound çıkardım, içeride daha çok param var ve Robert'ın sadakatinin altında yatan da bu."

Tüm bunları Prenses'e anlatmıştı. Hepsi doğrudan, hiç tereddütsüz çıkıvermişti ağzından, çünkü defalarca düşünmüştü üzerinde. Zaten hayatındaki utancı ve rezilliği açıklamaya çalışırken bir sürü insana da bazı kısımlarını anlatmıştı. Robert'ın masada onunla konuşmama alışkanlığından bahsetmemişti. Böyle ufak tefek şeyleri kafaya takmaktan büyük utanç duyuyordu. Gerçek aşk, mutluluk, umut ve güven üzerine kurulu düşlerindeki hayat ile mevcut hayatındaki anlamsızlığı kıyaslayınca da utanıyordu.

Ama Bili bunların hiçbirini istememişti.

"Acı çeken sen olmamalısın, Lilia. Onu bu fiziksel ve ahlaki rehavetten çıkarmalıyız. Hemen yarın başlamamız

gerek. Seninle birlikte kahvaltı etmeye geliyorum; öğle yemeğine ve akşam yemeğine de geleceğim. Asla ona huzur vermeyeceğim. Acımasız birine ihtiyacın var. O zayıf bir adam. Ona huzur vermemelisin."

"Ah, nasıl böyle bir konuda dırdır edebilirim, Bili? Bunu yapmam mümkün değil."

"Sen yapamazsın, ama ben yaparım ve yapacağım."

"En azından masada yapmasan, Bili. Gözümü nereye çevireceğimi bilemem."

"Sen ne istiyorsan yap, Lilia. Ama bu iş artık çözülmeli; gittikçe daha çok tembelleşiyor, senin duygularına gittikçe daha az önem veriyor. Ayrıca seninle evlenene kadar buraya daha fazla para getirmeyi reddettiğini ona söylemelisin."

"İyi ama ona bu şekilde nasıl baskı yaparım? Parayla? Of, Bili, Doğu'dayken birbirimize karşı neler hissettiğimi bilseydin keşke – âşıktık, öyle bir bağ vardı aramızda. Bu bağ hâlâ duruyor olmalı. Durduğunu biliyorum. Çekip gidersem büyük acılar çekeceğini biliyorum; bensiz yaşayamaz. Ömür boyu sürecek bir bağ bu. Benimle böyle ilişkisi olan bir adama nasıl katı ve soğuk davranabilirim?"

"Evet, senden müzakereci olmaz. İşi benim halletmeme izin vermelisin. Halledeceğim de, ama senden istediğim zaman Robert'la baş başa öğle yemeği yememi sağlayacaksın."

Prenses'le geçirdiği bu korkunç zamanı hatırlayan Lilia ağlıyordu, yanakları alev alev yanıyordu. Kendi kendine şöyle dedi:

"Of, Bili, uzun zamandır bu denli sevdiğim bir adama karşı böyle şeyler yapamam; onun yerine, her ikimizin de acı çekeceğini bile bile Robert'ı terk etmeyi yeğlerim."

Bayan Trollope bütün gece yatağında döndü durdu. Yarın olacaklar onu korkutuyordu.

* * * * *

Önceki öğleden sonra konuklar arasında her zamanki gibi kargaşa, süpürme ve cilalama olmuştu; sabah erken saatlerde ise üst kattaki sahanlıkta gürültülü bir hareketlenme yaşanmış, sesi güçlü ve yankılı çıkan bir İngiliz'in bahşiş ve hizmetle ilgili bir pansiyon hikâyesi anlattığı duyulmuştu; mutsuz otel konuklarının en eski hikâyesiydi bu; yarı uyanık otelin içinde yankılanan hikâyeden sonra o yüksek ses, sabah sisi içinde güverteye seslenen yaşlı bir deniz subayının sesi şöyle demişti:

"Çok çok teşekkürler; çok çok minnettarım."

Bu Amiral'in sesiydi; geri dönmüştü.

Onun sesine kaypak, kandırıcı, renksiz bir ses cevap verdi; iyiliğin sesi, zavallı yardımcının sesi, gönülsüz yol arkadaşının sesi. Şöyle diyordu:

"Şimdi uzanın, dinlenin, bir sürü işle uğraştınız, haydi uzanın, neredeyse kahvaltı saati; bir fincan çayınız geliyor."

Yüksek ses bağırdı:

"Hayır, çok çok teşekkürler. Siz gidip kendi kahvaltınızı edin. Ben masada edeceğim. Çok teşekkür ederim. Size çok, çok minnettarım. Önümüzdeki günler gelip beni görün... ama yarın değil. Edward G. Robinson'ın resmine bakıp sonra dışarı çıkacağım; ama bu aralar uğrayın."

Kapı kapandı ve yardımcılar –iki kişiydiler, yoksul İngiliz gezginlerin haki renkli bol, kat kat kıyafetleri içinde orta yaşlı bir çift– el ele tutuşup birlikte merdivenlerden indiler.

Çoktan üstünü giyinmiş olan Bayan Trollope üst kata çıkıp Amiral'e hoş geldin diyerek kendi sorunlarından biraz uzaklaşabileceğini düşündü. Bir kat yukarı çıktı. Ortalık sessizdi. Ama aniden bir kıpırtı oldu, sonra güçlü bir ciyaklamayla irkildi: "Iığaayh-aaaay! Ayh!" Sessizlik. Bayan Trollope bekledi. Az sonra hafif bir hareketlenme oldu, kireçtaşı mağarasında bir dev esniyordu sanki; ses hem uzak hem de yakın ve yankılıydı: "Iğaaayh-ayh!" Patlayıcı, gürleyen, bunaltıcı ve çınlamalı bir esneme duyuldu; korkutucu, huzur

kaçırıcı bir "Iıığaayh-ahhh-aaayyhh!" Korkutucu olan esnemenin kuvvetiydi, çünkü kalınlığına rağmen kadın sesiydi, üstelik aklı başında, kendi işini görebilecek birine aitti. Çay içen emekli bir İngiliz konuğun bedenine bilinmeyen bir sebeple girmiş sınırsız bir varlıktı sanki. Bayan Trollope geri çekildi, ama kapısını açık bıraktı. Sonra yukarıdaki odadan usul bir kükreme geldi; asansör aşağı inip yukarı çıktı, çay getirilmişti; o zaman Bayan Trollope seksen yedi yaşında şu dünyada yapayalnız kalmış zavallı yaşlı hanımla konuşabileceğini düşünerek tekrar yukarı çıktı.

Sessizlik oldu, ardından kanaatkâr, tangırtılı bir "Iıığaayh-ahhh-ahh!" sesi duyuldu. Sonra yine sessizlik. Bayan Trollope tereddüt etti. Serçelerinin pencere pervazından şikâyet ettiğini duyduğunu sandı. Otelin arka tarafında güneş parıldıyordu. "Aayh-ahhh-ıiah!" Bir yerlerden bir kuşun melodili ötüşü duyuldu. Kahvaltı zili çaldı. Ses şöyle dedi:

"Evet, bay bay, minik Caroline; yalnız hissetme, minik Caroline."

Bayan Trollope karşısına doğaüstü bir varlık çıkmasından korktu. Ama odada bir kanarya cıvıldadı ve Bayan Trollope aceleyle aşağı indi. Üst kattaki sahanlıkta bir olay yaşanıyordu, yanlış bir şeyler vardı. Yaşlı kadının çirkin Fransızcasının çınladığı duyuldu. Bayan Trollope duydu, Luisa duydu, sonra Charlie, sonra da Clara duydu. Büromun kapısına gidip kulak verdim, ama yukarı çıkmadım. Yaşlı kadını geri almamın sebebi Göl Terası'nda sorun yaşaması ve benim de boş odalarımın olmasıydı. Ona ikinci bir şans verebileceğimi düşünmüştüm ve hizmetlileri de muziplikleri konusunda uyaracaktım; doğruya doğru. Amiral'in gaklaması duyuldu:

*"Je veux voir Madame. Est-ce Madame ou Mademoiselle? Dites-lui qu'il faut qu'elle vienne."**

---

* Fr. "Madam'ı görmek istiyorum. Madam mı Matmazel mi? Ona gelmesi gerektiğini söyle." (e.n.)

Hepsi birden tartışmaya başladılar. Ziller çaldı. "Clara, *venez ici*!" Neyse ki Amiral onu severdi. Bastonun takırtısı duyuldu. Kapı açıldı ve kapandı. "Ayhh!" Bir sessizliğin ardından kanarya cevap verdi: "Ciik-cik!" "Benim minik Caroline'ım, küçük dostum." "Ciik-cik!" "Bay bay, küçük dostum Caroline." Kapı açıldı ve kapandı; sonra terör başladı. Baston – tak-tak-tak. Ses: "Clara, *vous êtes mon amie, venez-ici.*"* Clara'nın atlaya zıplaya konuştuğu Fransızca: Mutfağa gitmesi gerekiyordu... Ardından: "Eh! *L'homme qui est là*! *L'homme*! *Où est l'homme? Où est-il, L'homme?*"**

Charlie sırıtarak üst kata çıktı. Amiral sordu: "Adın nedir?"

"Charles."

Amiral İngilizce konuştu: "Charles, asansör neden çalışmıyor? Buraya geri dönüp asansörün hâlâ çalışmadığını görüyorum, boşuna zahmet ettim ben o zaman."

"Çalışıyor ama şu an boyanıyor. Duyuruyu görmediniz mi?"

"Çalışıyorsa benim için getirin. Duyurular umurumda değil."

"Buna iznimiz yok, Madam."

"Ne? Çağırın gelsin. Ha? *L'homme*! *Monsieur le peintre*!*** Eh? Getirin aşağı! Madam'ı çağırın, derhal Madam'ı çağırın."

Sahanlıkta bir tür halk toplantısı gerçekleştirildi. Clara merdivenlerden aşağı yukarı koştu.

"Hayır, böyle şeyler yok, böyle şeyler imkânsız," dedi.

"Clara, sen benim arkadaşımsın. Her şey mümkün. Boyacıyı asansörden çıkar. Ne yapacak ki asansörü? Git getir asansörü, Clara."

Merdivende koşuşturmalar oldu.

---

* Fr. "Clara, sen benim arkadaşımsın, buraya gel." (e.n.)

** Fr. "Oradaki adam! Adam! Adam nerede? O nerede?" (e.n.)

*** Fr. "Boyacı bey." (e.n.)

"Git getir, *l'homme.*"

Merdivenlerde koşuşturmalar oldu. Amiral'in bastonu gök gürültüsü gibi sesler çıkardı. Tek başına bırakılmıştı. Kahvaltı başlamıştı ve herkes farklı yönlere kaçmıştı. Zavallı yaşlı zorba büyük bir öfkeyle bastonunu takırdattı, sefil durumdaydı; romatizmadan mustarip olduğundan bağırmaya başladı, çaresizlik içinde kendi kendine bağırıyordu:

"Buraya döndüğüme göre delirmiş olmalıyım, *je suis folle de revenir ici*, buraya döndüğüme göre delirmiş olmalıyım, ne diye geldim?"

Bayan Trollope Amiral'in içine düştüğü bu çıkmaz yüzünden çok üzgündü. Bir sessizlik olunca onun vazgeçip odasına döndüğünü düşündü; ama hayır, kadın tüm bu zaman boyunca asla kapatılamayacak ya da kontrol edilemeyecek bir kuvvetle ve heybetli, küçültülemez, acınası bir halde orada dikilmişti; merdivenden inemiyordu, odasına dönemeyecek kadar gururluydu, o acı verici yaşta bir başına bırakılmıştı.

"Kahvaltı etmeye hakkım var benim."

Boyacıya tekrar seslendi. Sessizlik. Ne olacaktı? Bayan Trollope ikilem içindeydi. Yukarı çıkıp yaşlı kadınla konuşsa mıydı, aşağı inmesine yardım mı etseydi? Yoksa "Madam"ı mı çağırsaydı? Hayır. İki kişi geri dönmüştü; Bayan Trollope'un odasının hemen dışında fısıltıyla tartışıyorlardı; ondan sonra usulca merdivenleri çıkıp kadını avuttular, söz verdiler. Ardından henüz duyulmamış rüzgârın sesine benzeyen bir ses duyuldu. Yağmur ya da kar yokken geceleyin kepenklere vurmaya başlayan rüzgâr gibi tıkırtılar çıkardı. Yeni asansörün elektrikli motoruydu bu. Aşağı doğru kaydı, nihayet durdu. Amiral'in, "Ah-ah-ah," diye derin derin iç çektiği duyuldu.

Boyacı onu yemek salonuna götürdü. Kapıcı Charlie merdivenlerde Bayan Trollope'un yanında durup aşağıdaki Clara'ya seslendi:

"Hemen şu dakika onun gitmesini sağlasın diye *Le Bon Dieu*'ye* telefon açıyorum." Aslına bakılırsa o an Bayan Trollope da dahil herkes zavallı yaşlı kadının gitmesini umuyordu; ama nereye? İşçi Partisi Hükümeti'nden kaçmıştı; Bayan Trollope bunun için bir neden olmadığını biliyordu ve tüm bu işler ona keder veriyordu; her zamankinden daha yersiz yurtsuz hissetti kendini.

Bay Wilkins kahvaltısını ederken gazete okuyordu. Bayan Trollope aynaya bakarak olup biten her şeyi görebiliyordu. Kırmızı yüzlü neşeli Fransız-İsviçreli anne ile yirmi beş yaşlarındaki güzel ve sinirli kızı oradaydı. Her yemekten önce alışverişe çıkar ve masaya bir torba dolusu sebzeyle dönerlerdi. Gennaro ya da başka biri onlara bir kova su getirip masanın yanına yerleştirir, bir de leğen getirip yanındaki sandalyeye koyardı. Her yemekten önce anne kız gelip masanın başında ayakta durur, havuçları ve kerevizleri gayretle ovalar, yıkar, durular ve ayıklar, sonra da çeşitli pişmemiş yapraklı sebzelerle birlikte yerlerdi. Masalarının arkasına bir paravan konmuştu ve anne çalışırken salonda yemek yiyenlere gülümser, davetkâr bir kibirle bakar, kız ise utançla salona sırtı dönük dururdu. Kırmızı suratlı anne ve kızı, kırmızı paravan, tuhaf duygular, masa, sandalyeler, kova ve leğen, sebze yığını, her öğle ve akşam yemeğinde sergilenen uzak ülkelerden bir tiyatro gibiydi.

"Kasabada bir vejetaryen pansiyonu var, neden oraya gitmiyor?" dedi Bay Wilkins.

"Ama belki de o vejetaryenlerle anlaşamıyorlardır, kendilerine has teorileri vardır," dedi Bayan Trollope.

Anne inceydi, yanakları pençe pençeydi ve halinden memnun görünüyordu; kimseyle konuşmuyorlardı. Bay Wilkins yine Bayan Trollope'a döndü:

"Bir keresinde Raffles Otel'de Poona'dan bir adamla tanışmıştım. Karısı nefis bir yaratıktı..."

---

* Fr. "Yüce Tanrı." (e.n.)

"Ah evet, Bayan Cibolles..."

"Sözümü kesme, Lilia; evet, Cibolles. Ağabeyinin Adelaide, Avustralya'da bir mülkü vardı ve oraların olağanüstü değerleneceğine yemin ediyordu. Bizi vaktiyle Fransız Batı Afrika'sında bulunmuş bir adamla tanıştırdıklarını hatırlıyorsundur."

"Ah, ben o adamla birlikte yarışlara gitmiştim ve Jehosaphat, Hosea ve Hosanna adında, hepsi aynı ahırdan çıkmış üç ata para yatırıp üç kez kazanmıştım; zaten aynı ahırdan oldukları için seçmiştim onları. Adamın adı da Vidal'dı, onda form bilgileri vardı ve bir kere bile kazanamadı."

"Lilia, gerçekten sözümü kesmemeni istiyorum. Dediğim gibi, beni Poona'dan bir adamla tanıştırmışlardı. Adam Kalküta'da esrar işi yapıyordu. Onu uzun yıllardır tanırım. Bana demişti ki, 'Hindistan'da işim bitti artık, bütün ticaret Hintlilerin eline geçiyor.' İngiliz İmparatorluğu'nun şimdi bulunduğu yer burası işte. Artık çıkmanın vaktiydi ve ben de vaktinde çıktım."

Davranışları evli çiftlerinki gibiydi. Bay Wilkins'in neden hâlâ birlikte seyahat eden tanıdıklarmış, kuzenlermiş gibi yaptığını kimse anlayamıyordu. Bayan Trollope'un gözleri yaşlarla doldu, ama Bay Wilkins'in bunu görmesine izin vermedi. Düşüncelere daldı:

"Dertlerimle tek başıma uğraşmalıyım ve yalnız değilim. Aramızdaki bağı kimse koparamaz; ama bu bağ yokmuş gibi yaparak kendini eğlendiriyor. Sebebini sormayacağım. Kilise bana söylemiyor, inandığım aziz söylemiyor; Prenses haklı, bir şeyler yapılmalı. Ama yapamam."

Sonra sesli devam etti: "Robert, yukarı çıkıyorum. Pek iyi hissetmiyorum kendimi."

"Egzersiz yapman gerek."

"Yürümekten başka ne egzersiz yapılır ki? Bacaklarım kısa, fazla uzağa yürüyemiyorum. Öğle yemeğinde de görüşemeyebiliriz."

"Nasıl istersen öyle yap. Annem hep derdi ki, 'Yemek istemeyenler yemeye zorlanmamalı. Aç olanlar yiyecektir.'"

Bayan Trollope dün gece çapraz bulmacayı çözmemiş, bu yüzden iyi uyuyamamıştı. Bazen karanlığın ortasında, sabah üç buçukta ya da dörtte aniden uyanıyor, bulamadığı bir kelimeyi düşünüyordu. Bu ona haz verirdi. Bu düşünsel faaliyete gece başladığından daha iyi sonuç aldığı bir gerçekti. Ama bazı geceler bu işe yaramıyordu. Bir tarafta Bay Wilkins'in saat on birden beri derin uykuda olduğunu işitiyordu; diğer tarafta ise kozasındaki bir ipekböceğine benzeyen Madam Blaise'in boğucu odasında battaniyelerinin altında, ceketine ve diğer giysilerine sarınmış olarak uykusunda mırıldandığını işitiyordu. Lilia'nın eski günlerde tanıdığı biraz olsun normal, neşeli, meşgul insanlar neredeydi şimdi? O zamanlar birçok gerçek dostu vardı.

Lilia otelden sessizce ayrılıp tek başına yürüyüşe çıktı.

"Tanıdığım kimsenin gitmediği şu diğer çay salonunda bir şeyler alayım. Öğle yemeğine gidemem. Dörtte Bili'yle çay içeceğim. *The Times* ya da *Financial Times*'ın bir sayfasıyla yüz yüze oturup tüm olan biteni aynadan seyretmek için öğle yemeğine gitmeyeceğim."

Öğle yemeği saatinde Gliesli'nin aşağı inmeye hazırlandığını duymuştu, o yüzden ara kapıdan geldiğini görünce şaşırmadı.

"Liliali, gel aşağı inip yemek yiyelim, tatlım. Aç olduğunun sen de farkındasındır."

Gerçekten açtı, Alman aşçının pişirdiği duru patates çorbasını bile yiyebilirdi; yeni Fransız aşçı daha gelmemişti. Madam Blaise her zamanki gibi yemek için giyinmişti: kenarı kürk şeritli eski kahverengi şapka, kürk manto, kahverengi yün elbise, eldivenler ve el çantası, baldırlarının yarısına kadar çıkan güzelim yeni kürklü çizmeler.

"Kuzum Gliesli, ben gelmiyorum; çok mutsuzum. En mutsuz anımdayım. Sen in aşağı. Robert'ın gazete okuduğu

ve benim büyük aynaya baktığım bir yemeğe daha katlanamam. Herkesin yaptığı her şeyi görebiliyorum ve hiçbirinin benimle bir ilgisi yok. Bayan Powell'ın bana iyi günler dilememek için kocaman bir yay çizdiğini de görebiliyorum."

"Neden öyle yapsın? Aptallığın gereği yok, Lilia; sana ihtiyacım var. Basel'e geri gideceğime söz verdim ve çok endişeliyim. Orada öleceğim."

"Bayan Powell kibirli ve bencil bir ihtiyar olduğu için benden uzak duruyor, Gliesli. Robert'la evli olmadığımı biliyor. Biliyor, çünkü hizmetlilere sormuş ya da Madam Bonnard anlatmış ona. Hiç dostumuz yok, Gliesli, bunun farkında mısın? Şu dünyada birbirimizden başka gerçek dostumuz yok. Senin bir oğlun ve kızın var, benim de üç çocuğum var; ama hepsi kendi hallerindeler, sevgileri bizden başka yerlere yönelmiş. Rafa kalkmışız artık. Bu onların suçu değil. Dünya zorluklarla dolu, hayat onlara sert olmayı öğretmiş. Hepsinden öte, bir daha Robert'ın yüzüne bakamam. Yüreğim onun aleyhine döndü. Ona kızgın değilim, şuramda öyle bir şey var ki," dedi avucunu kalbinin üstüne bastırarak, "bunu yapmama asla müsaade etmiyor. Ama onu terk etmeliyim. Uzun yıllar boyunca ona bağımlı kaldım. Kendi çocuklarım da onu sevdi. Şimdi her şey açığa çıktı. 'Şerefin nerede?' diyor çocuklarım. Robert'ı düşünürken hiç şerefim gelmemişti aklıma. Sadece Robert'ı düşünmüştüm. Ama şimdi onun beni düşünmediğini görebiliyorum. Ona, 'Acı çekiyorum,' dediğimde şöyle yanıtlıyor: 'Neden acı çekecekmişsin ki? Paranı ben kolluyorum: Yaşlılığımız garanti altında.' Galiba büyük bir hata yapmışım, ama aynı hatayı yine olsa yine yapardım, bunu biliyorum. Ne yapabilirim, Gliesli? Bana âşık olduğunu söyledi, bana âşıktı. Ben ona âşıktım. Ne olursa olsun, bu aşkı yaşadığıma memnunum; gerçek bir aşktı. O aşkı hiç yaşamamış olsam daha zor olurdu hayat. Bunu hatırladığım zaman her şey eriyip gidiyor neredeyse. Bundan önce sık sık gitmek istedim ama başaramadım. Şimdi ise aşağı inip onun

Financial Times okumasını izlemek istemiyorum. Beni seviyorsa, neden 'O benim karım değil kuzinim' demek zorunda hissediyor kendini? Hem de kimse umursamazken? Önceleri kocamın bizim evliliğimize izin vermemesi bahanesi vardı hep; ama kocam izin verdi. Neden peki? Kendi gururu yüzünden mi? Yoksa... Yo, yo. Bayan Powell gibi değildir o. Çok iyi bir iş adamıydı. Herkes onu sayardı; belki hepsi onu sevmezdi. Ama ben ondan çok memnundum, aklımı başımdan alırdı, hepsinin yanıldığını düşünmüştüm. Çok mutluydum, ama sonra onunla birlikte olmak beni mutlu etti. Çok geç kaldığın zaman aslında kalpsizin teki olduğunu öğreniyorsun: Bencil, soğuk, tembel biri. Tüm bu yıllar boyunca başımı bir taşa yaslamışım. Aşağı inip onun gazeteyi kenara bırakarak 'Görüyor musun, Lilia, paranı transfer etmeni istemekle ne kadar haklıymışım,' demesini dinlemeye katlanamam. Üstelik duygularımla oynayabildiği ve benim de başka planım olmadığı için, yavaş yavaş bütün paramı yutuyor. Ah, Gliesli – kalbim kırıldı benim. Neticede Bay Trollope tek dostumdu, ama ancak beni terk ettikten sonra. Of, Gliesli, kalbim ufalanıp dökülüyor, hiçbir şey kalmadı göğsümün içinde. Bunlara katlanmaktansa ölmek daha dürüstçe olacak; ama katlanmayacağım işte. Ne yapacağımı bilmiyorum. Aşağı inmeyeceğim, Gliesli, inip de Robert'ın gazetesinin ardında iki tabak çorba içmesini izlemeyeceğim, ne zavallı korkuluklar olduğumuzu aynadan seyretmeyeceğim."

Madam Blaise, "Pekâlâ canım, ben aşağı inmeliyim," dedi. "Karnım aç. Şimdi inmezsem, o iğrenç köylü fahişe bana soğuk çorba getirip parmağını da içine sokmak için bahane bulmuş olacak, bugün olay çıkarmak istemiyorum. Doktor ilacımı verdi. Neden sen de almıyorsun, Lilia? Bu kadar için kararmazdı."

"O şeyleri asla içmeyeceğimi biliyorsun," dedi Bayan Trollope.

"Neden sen ve Bay Wilkins benimle Basel'e gelip kocamın neler yaptığına bakmıyorsunuz... Basel'in nasıl bir yer olduğuna da görürsünüz; trollerle dolu bir cehennem çukurudur ve kocam da onlardan biridir. Gitmek zorundayım, kocam gitmemi güvenceye almak için buraya başka ilaç getirmeyecek. Benden ne istediğini bilmiyorum, belki de beni öldürmek istiyordur. Siz orada olursanız cesaret edemez; yoksa neler olduğunu görüp şahitlik edebilirsiniz. Ama neyse, son anımda bile ona kolay lokma olmadığımı göstereceğim. Hem de nasıl! Eminim o çirkin ihtiyar yaratıkla, hizmetçim Ermyntrud'la yatıyordur."

"Of, yapma, Gliesli!"

Bayan Trollope, Madam Blaise'in merdivenden inerken kahkahalar atmaya devam ettiğini duyabiliyordu.

Robert yemekten geldiğinde Lilia'ya hiçbir şey getirmemişti; ona sağlığının nasıl olduğunu da sormadı. Sadece Bay Pallintost'un araba konusunda bilgi almak istediğinden bahsetti, yatmadan önce de sinirli bir tavırla (çünkü Lilia tereddütlüydü) şöyle dedi:

"Lilia, lütfen gidip şu duvara vuran kadını bir gör."

Bayan Trollope oraya gitti. Önceki öğleden sonra Bayan Chillard dostlarının getirdiği arabayla La Tour de Peilz'e kadar kısa bir yolculuk yapmıştı. Onun yokluğunda Roger yanlış olduğunu bildiği ama kadının borcundan dolayı mecbur kaldığı bir şey yapmıştı. Odasına girmiş, bavullarını açmış ve içlerinde bol miktarda para bulmuştu; hesabını kapatacak kadar para vardı. Bayan Chillard yedide dönüp akşam yemeği istediğinde Roger yemeği kendisi götürmüş ve ne bildiğini ona söylemişti; kadının ödeme yapacak parası vardı. Bayan Chillard odasına girilip parasının sayılmasına çok sinirlenmişti; Konsolos'a ve polise haber verme tehditleri savurmuştu. Şimdi de Bayan Trollope'a durumu anlatıyor, Konsolos'a haber vermesini istiyordu.

"Sana kulak vermesini sağla; uyumlu bir adam olduğunu ve bela istemediğini biliyorum. Onu harekete geçir. O para doktorlar için. Gidebilirsem Zermatt'a gideceğim. Mutlu olabildiğim tek yer orası; beni anlayan ve yaşamak istememi sağlayan tek kişi orada doktorluk yapıyor. Ona ödeme yapamazsam gidemem ve Zermatt'a geri gidemeyeceksem yaşamak için ne nedenim kalacak ki? Şu anda ölüyorum, neden fazladan birkaç ay için bana hınç duyuyorlar?"

Ama Roger ödeme yapmasında ısrar edeceğini söylemişti, o da yaşamak zorundaydı; her günkü hasılatın yüzde onunu otelin önceki sahibine ödüyordu, oteli böyle güç koşullar altında almıştık; üstelik kışın geçinmek daha zordu, şehre çok az kayakçı geliyordu. Bayan Chillard ödeme yapamazsa Roger kendisi Konsolos'a ve polise haber verecekti.

"Hem de bunu benim durumumdaki bir kadına söylüyor," dedi bahtsız kadın.

Bayan Trollope öğleden sonra bir randevusu olduğunu söyledi, ama yatalak kadını görmek için akşam dönecekti.

"O zamana kadar hapiste olurum. İsviçrelilerin bu kadar zalim olduğunu bilmezdim. İngilizler hep onların dostu oldu, geçinmelerini sağladı. Biz gelip gitmesek ne halde olurlardı?" diye sordu hasta kadın yastıklarının arasından. Her zamankinden daha fazla benziyordu kadavraya. Önceki günden beri hiçbir şey yememişti. Bayan Trollope ona iştah açıcı bir şeyler getireceğini söyledi, ama şimdi gitmeliydi.

Oradan çıkınca Robert'ın odasına girip kasadaki parayı alması gerektiğini söyledi. "Sana o arabayı alacağım, Robert. Ayrıca kasadaki desteleri vermezsen başka para getirmeyeceğim. Kasadaki paraya araba için ihtiyacım var. Benim paramı kendi adınla kasaya koymak da ne oluyor? Benim bildiğim Robert'a, senin gibi şerefli bir adama yakışmıyor."

"Saçma sapan şeylere para harcamanı önlemek içindi. Sen de biliyorsun. Ben seni kollamak için buradayım."

"Pekâlâ. Bunu kabul edeceğim. Ama şimdi paramı ver. Prenses'le görüşeceğim, onunla birlikte arabalara bakacağız. Bunu yapmazsan, arabayı almam; çünkü senin iyi niyetine inanmıyorum artık."

Israr ederek Robert'ı hayrete düşürdü; en sonunda adam onunla birlikte aşağı indi, kasa açıldı ve parayı verdi. Makbuz istedi ama Bayan Trollope reddetti: "Kendi param için neden sana makbuz verecekmişim?"

"Tamam, ama umarım aptalca bir şey yapmazsın, Lilia. Bu benim de param."

Bunun üzerine kadının yanakları kızardı, "Çok geç kaldım," diyerek dışarı çıktı. Bay Wilkins hafifçe dudaklarını oynatarak yukarı çıktı, kendi kendine söylenmeye başlamıştı.

Bayan Trollope'un halletmesi gereken işler vardı. Nadiren tek başına dışarı çıkıyordu. Fransızcayı gayet iyi konuşmasına ve tezgâhtarların çoğunun düzgün İngilizce konuşmasına rağmen, kendini yeterince haşmetli bulmuyor, sadece sıradan ufak tefek bir kadın olduğunu hissediyordu. Bili'yle beraberken tezgâhtarların önünde ona daima "Prenses" derdi; Madam Blaise'in yanındayken de kendine güvenirdi, çünkü o da saçma sapan şeylere pabuç bırakmazdı. Zaman zaman başka biriyle, bir yıldır tanıdığı ve yoksul mekânı olan Evian Pansiyonu'nda kalan bir İngiliz kadınla alışverişe çıktığı da olurdu. Bayan Elliott adındaki bu kadının Fransızcası mükemmeldi; eski bir tüvit ceket giyiyor, kırlaşmış saçlarına şapka takmıyordu. Bayan Trollope onunla birlikteyken Fransızca bilmiyormuş gibi yapabiliyor, haşmetli bir edayla, "Bayan Elliot, yıkandığında çekip çekmediğini soruverin," diyebiliyordu. Bayan Trollope parasının İngiltere'den gelmesini beklerken başka kadınlar bunu ona yapmıştı. Nitekim bu öğleden sonra Palace Splendide'in önündeki Place St François'da Bayan Elliott'la buluşma ayarlamıştı; ama caddede ilerlerken, Bayan Elliott'a ne kadar zengin olduğu-

nu göstermenin iyi olmayacağı geldi aklına. Aslına bakılırsa, niyeti Robert'a bir altın sigara tabakası alıp üzerine adını kazıtmak üzere orada bırakmaktı; Prenses de ondan el çantasında taşımak için küçük bir kristal parfüm şişesi istemişti. Bayan Trollope yan sokaktan geçmeye, yoksul arkadaşıyla karşılaşmamaya karar verdi. Prenses de alışverişini kendisi yapabilirdi. Ama Bayan Elliott'ın gözleri çok keskindi. Onu Place St François'nın öbür ucundan gördü, el sallayarak hızla yaklaşmaya başladı. Bayan Trollope onu görmemiş gibi yaparak bir kuyumcuya girdi. Bayan Elliott hâlâ çok uzaktaydı, ama nereye girdiğini görmüştü ve dükkâna da geldi. Bayan Trollope gerçekten budalaca bir şey yaparak, "Hediye seçmeme yardımcı olur musun?" demişti ona.

Bayan Trollope, arkadaşı içeri girer girmez sigara tabakalarını kaldırttı ve kuyumcuya saat parçaları hakkında sorular sormaya başladı. Bir sürü konuşmanın ardından hiçbir şey almadan çıktı; ama kuyumcunun onu anlayışla karşıladığını görebiliyordu, adam böyle kadınlara alışıktı.

Sonra birine çay sözü verdiğini söyleyerek doğruca eve yöneldi, gururu kırılmış Bayan Elliott'ı pansiyonuna bıraktı. Böylece hiçbir şey almadan, cüzdanı dolu olarak geri döndü. Bu yüzden hınç duymaya başladı. "O benden araba beklerken neden bir de sigara tabakası alacakmışım? Canının her istediğini ona almakla hata yapıyorum. Robert'a dırdır edemiyorum, adilik yapamıyorum, hatam burada. Ne yapmalıyım? Dalaşmak ve dırdır etmek yerine onu bırakmayı yeğlerim. Birkaç kez istediğini ima ettiği sigara tabakasını ona verirsem kibri artacak ve beni ayağının altında çiğneyebileceğini düşünecek. Hoşnut olmadığıma inanmıyor. 'Neden gelecekteki yaşamımız için kaygılanalım?' diyor. 'Senin gelecekteki yaşamın benim.' Onun için bu yeterli. Çekip gitmeliyim. Çok ıstıraplı olacak; ama bu durum da ıstıraplı ve üstelik utanç içinde yaşıyorum. Paranın kendine ait olduğunu düşünerek asla minnettarlık göstermeden alan Ro-

bert'a vermektense paramı sokaktaki dilenciye, zavallı yaşlı Charlie'ye, Clara'ya, Luisa'ya veririm daha iyi..." Öyle keyifsizdi ki ne kadar hızlı yürüdüğünü fark etmemiş, tepenin aşağısına çay saatinden çok önce varmıştı: Prenses'in yanına gitmek için erkendi. Göl kenarına inip bir banka oturdu. Serçeler ayağının dibine geldiler; yanında onlara verecek ekmek kırıntısı yoktu. "Kusura bakmayın, sizi düşünmedim," dedi onlara.

Yorgundu ve titriyordu. Ansızın Bayan Chillard'ı düşündü. Ya o, Lilia, tutup da Robert'ın istediğini yapsa, bütün parasını getirse, sonra da çaresiz bir halde tek başına kalsa... Robert bunu yapabilecek biriydi. Ya sonu o kadın gibi olsaydı; ağrılar sızılar içinde, daracık yoksul bir otel odasında nefret ve tacize maruz kalsaydı? Sanki biri peşindeymiş gibi hızlı hızlı soluk almaya başladı. Ne kadar da aptallık etmişti! Şükür ki çok geç değildi. Korkunç bir seçim yapmalıydı; ya Robert'ı ya da bir nevi özgürlüğü seçmeliydi; ya gezgin bir yaşlılığı ya da yabancısı olduğu anayurdunu seçmeliydi. Meselenin uzaktan neye benzediğini görmek için uzaklaşması gerektiğini hissetti.

"Gliesli'yle gideceğim. Kalıp da Bili'nin istediği gibi yaptıklarımın ceremesini çekemem."

Peki Robert'la evlenirse? O zaman durumu daha kötü olacaktı belki. Adam ailesiyle evliydi; Bayan Trollope hep ikinci olacaktı. Halbuki İngiltere'de başka bir hayatı gözünde gayet net canlandırabiliyordu: İçtenlikle karşılanan, iyi isim sahibi, dost canlısı zengin bir dul olacaktı; pek çok arkadaş edinecekti. Knightsbridge'de oturacak, fazla erken kalkmayacak, genç bir hizmetçi alacak, şirin dükkânlarla dolu caddelerde ve parklarda gezinecek, kendisi gibilerinin toplandığı barlarda arkadaş bulacak, kimi zaman yarışlara gidecek, çocukları ve torunları tarafından sevgiyle karşılanacak, aklı başında ve sevecen bir büyükanne olarak görülecek, hediyeler alacak, Fransız elbisesi ısmarlayacak, otel-

lerdeki danslara gidecekti. Elli yaşındaydı ama çevrede elli yaşında doğru düzgün erkekler vardı. Yüreği sızladı; ama o ve Robert birbirlerini sevmişlerdi: "Tek bir bedeniz," demişti ona en derin duygularla.

"Ve tek bir servet," diye hemen utangaççа eklemişti öbürü.

"Fazlasıyla doğru. Ne yapacağım şimdi ben? Aşkımı boşa harcadım," diyordu şimdi, geçmişi hatırlayarak.

Tekrar yürümeye başladı. Çok yorulmuştu. Korular ve bahçeler içindeki yamaçta bir kilise ya da demiryolu saatinin çaldığı duyuldu. Bayan Trollope tekrar tepeyi tırmanmaya başladı. Çay salonuna girdiğinde kızarmıştı ve saçı dağılıp yüzüne düşmüştü; bir aynada gözlerinin yaşlı göründüğünü fark etti. Dörtte başlayan orkestra ilk notaları çalarken Melek'in şarkı söylediğini duydu. Prenses'in en sevdikleri masada oturduğunu gördü. Düz camlı kocaman pencerelerin oradaki minderli bir köşedeydi masa. Sıcak ülkelerden egzotik ağaçların bulunduğu bir bahçeye bakıyordu. Buradaki ağaçların çoğu Çin ve Pasifik'ten gelme yaprak dökmeyen bitkilerdi; Bayan Trollope bazılarını tanıyordu. Bu bitkiler de yüreğini sızlattı. Masanın üstünde Prenses'in ona ve Melek'e seçtiği kurabiyelerin bulunduğu bir tabak vardı. Prenses'in yanına vardığında Bayan Trollope'un cansız gözlerinden yaşlar dökülüyordu.

"Ah, sevgili Bili, seni gördüğüme öyle minnettarım ki. Bunun ne kadar harika olduğunu bilemezsin."

Bili'ye hayatın hiç bu kadar kötü olmadığını anlattı: Robert onun kalbini kırıyordu ama Bayan Trollope hissetmiyordu bile. Robert mesafeli ve bencildi. "Eski halini asla tanıyamazdın, Malaya'dayken çok farklıydı."

"Senden fazlasıyla emin çünkü. Ona her şeyini verdin. Kafasını meşgul edecek hiçbir derdi yok."

"Sevgili Bili, onu üç kez terk ettim; ona söylemedim, geri dönmeyi hiç düşünmüyordum ve o bunu bilmiyor; üstelik bana sadakat dolu mektuplar yazıyor, ne kadar yalnız oldu-

ğunu, benim dışımda hiçbir yaşama sebebi olmadığını anlatıyor; üstelik doğru söylüyor. Sonra bana telefon ediyor; masraflar konusundaki titizliğine rağmen cevabı ödenmiş telgraflar çekiyor, dönüş biletimi yolluyor, paraya kıyıp hediyeler gönderiyor. Bir adamı terk etmek için sebebin olmalı. Bu konuda çok zeki, bana hiçbir sebep vermedi. Asla başka bir kadını yemeğe çıkarmadı. Üstelik beni sevmiş olduğunu nasıl unutabilirim, Bili?"

"Bu iş böyle olmaz," dedi Prenses. "Melek, bir şarkı daha söyle, sana bir kurabiye daha vereyim."

Orkestra tekrar başladığında Melek de şarkı söylemesi için kandırıldı; şarkının sonunda öyle duygulanmıştı ki minderi ıslattı, sonra da bir kurabiye daha aldı. Garson kız yakınlarında dolanıyordu.

"Lilia, bu adamla konuşma konusunda kesinlikle kararlıyım."

Lilia konuşmaması için yalvardı. "Şehirden ayrılmak zorunda kalırım."

Prenses kararlıydı. Öğleden sonranın aydınlığında heyecanla konuşurken bukleleri ve pembe şapkasındaki pembe mavi tüyleri sallanıyordu. Göğsü açık bir bluz giymişti ve dirseğine kadar sıvanmış kollarının ne kadar yıpranmış olduğu görülebiliyordu. Göğüsleri sıkıca desteklenmişti, ince belinde de turkuaz ve gümüş işlemeli bir kemer vardı. Her bir bileğine boncuklu bilezikler ve taşlı bilezikler takmıştı; uzun, bağcıklı, mavi süet yüksek topuklu çizmeler giymişti. Çok çok yaşlı ve yabancı görünüyordu. Bayan Trollope onu dinlerken gerçekten iddia ettiği gibi henüz kırk beş yaşında olup olmadığını merak etti. Bay Wilkins onun altmışlarında olduğunu söylüyordu. Ama Lilia Doğu'da erken yıpranmış pek çok kadın görmüştü.

"Kişiliğini ortaya koyduğunu sanmıyorum, Lilia."

"Ama bu benim doğamda yok, fazla sevgi doluyum, Bili."

"Onu öğle yemeğine çağıracağım; ama önce onunla açık açık konuşup senin nasıl hissettiğini kısaca anlatmalıyım."

"Biliyor ama umurunda değil."

"Artık bunu başlattın, duramazsın. Sen bu işi Bili'ye bırak. Bili istediğini alır. Yarın benimle Göl Kulübü'nde öğle yemeği yer misiniz? Sadece sen, Robert, Melek ve ben."

Bayan Trollope kafasını kurcalayan şeyi belli etmeden başıyla onayladı. Prenses aslında Doktor ve Madam Blaise'ten nefret ediyordu. Robert'ın aklını başına getirmek için gidip onlarla kalmayı düşündüğünü nasıl söyleyecekti? Prenses'in dört ay içinde evlenmelerini sağlayacağını söylediğini duydu.

"Bir sürü insanı evlendirdim, kendim de yılın sonunda, Paris'teki klinikte işim biter bitmez evleneceğim."

Bayan Trollope, hatta bütün otel Prenses'in yüzünü gerdireceğini biliyordu.

"Aklında biri var mı, Bili?"

"Evet, bir delikanlı. Genç bir İspanyol, tam bana göre. Çocuk değil, otuz üç yaşında. Buenos Aires'e gidip orada bir lokanta açacağız."

Bayan Trollope ağır ağır şöyle dedi: "Robert'ın bunu yapıp yapmayacağını bilmiyorum, Bili. Sermaye ihraç planına göre ayrı olduğumuzda kişi başı bin pound alıyorsak, evlendiğimiz zaman toplamda bin pound alıyoruz; Robert için bu hiç yeterli değil. Ondan önce vefat edersem, çocuklarım için yaptığım bazı ayarlamalar, yani bazı emanet fonları dışında bütün paramın ona kalacağını, aksi takdirde hepsinin çocuklarıma kalacağını biliyor."

"Sen delisin, basbayağı delisin. O adama bütün paranı ona bırakacağını mı söyledin? Şimdiden. Daha evlenmeden?"

"İyi ama ne fark eder ki? Zaten paramı yavaş yavaş yutuyor, Bili. İştahı gittikçe artıyor. Malaya'da yaklaşık alt-

mış bin pound kazandı, şimdi ise ticareti bıraktı ve benim sırtımdan para kazanmaya çalışıyor. Çocuklarım benden uzaklaştı. Oğlum Claude'un üç çocuklu bir ilkokul müdürü olduğunu sen de biliyorsun. Gelinim iyi bir kız, güzel değil ama eğitimli, beni de sever; ama oğlum onu bana karşı dolduruyor. Evli olan kızım Jessamine, kendi ifadesiyle Robert'ı akıllandırmazsam bana bir daha yazmayı reddediyor. Hep beraber tezgâh kurmuşlar. Bence her şey Madeleine'le başladı. Robert'ın aklını başına getirene kadar kimse bana yazmayacak. Emanet fonu meselesini onlara söyledikten sonra oldu tüm bunlar. İnsanlar ne tuhaf davranıyor! Sevgi bunun neresinde, Bili? Sevgi nerede bilmiyorum..."

"Peki onlara yazsam, yani içlerinden birine mektup yazıp durumu izah etsem?"

"Ah, elbette, Bili. Birinin bu işi benim elimden alıp çözmesini çok isterim; başa çıkamayacağım kadar zor geliyor bana."

"Evet, ben her şeyi hallederim. İyi bir sonuç alırız. Başka bir şey daha var, paranın idaresini de nasıl geri alacağını bulmalıyız. Parayı nasıl alıyor senden?"

"Feshedilemez bir vekaleti var; İsviçre'de yabancılar arasında böyle düzenlemeler yapılabiliyor."

"Ben bir avukatla konuşayım."

"Senin tavsiyene uydum, Bili. Arabayı almak için parayı kasadan çıkarttırdım."

"Peki arabayı alacak mısın?"

"Hayır, Bili..."

"Senden isteyecek, sen de tamam diyeceksin."

"Hayır, Bili, hayır. Sokağa atmayı tercih ederim. Bili, bir süreliğine Madam Blaise'le kalmak için Basel'e gitmeye söz verdim. Robert'a oradan da yazabilirim."

Prenses'in sevinmesi onu şaşırttı. Lilia Basel'e gidecekse, Prenses de Melek'i onunla gönderecekti; Basel'de köpekleri seven bir müşteri bulabilirlerdi belki.

Bayan Trollope gözlerindeki yaşları sildi; Prenses pek çok kez Melek'i öptü, onu sevdiğini söyledi; ardından çay salonundan ayrıldılar. Kuyumcularda bir sürü incik boncuk baktılar; ama Bili, Bayan Trollope'un altın sigara tabakasını almasına izin vermedi.

"Ama bunu bekliyor, Bili."

"Daha iyi ya."

Bayan Trollope serçeleri beslemek için zamanında dönemedi; ama Robert içkilerle onu bekliyordu.

"Robert, sen de istersen Prenses bizi bu akşam Toucan'da ağırlayacak."

"Melek'i otelde bırakırsa neden olmasın."

"Ah evet, bırakacağını söyledi. Ama benim asıl endişem Doktor ve Madam Blaise'in bu yemek işini duyup çok incinmeleri."

"Prenses onları neden davet etmek zorunda olsun ki?"

Prenses'le birlikte hoş bir akşam geçirdiler. Kadın son derece cömert ve neşeliydi. Bayan Trollope akşamleyin bir ara Prenses'i uyarmayı başardı:

"Ah Bili, dikkatli ol. Istırap kaynağı olmak istemiyorum."

Prenses'i oteline bıraktıklarında da kulağına fısıldadı:

"Bili, sana söylediklerimi asla Robert'a söyleme. İyice kızacak ve ben de her zamankinden daha mutsuz olacağım."

"Ben dedikoduya meraklı değilim; söylemem, yaparım," dedi Prenses.

"Kuzenler" otele döndüklerinde birer kadeh içki içtiler. Robert neler olduğunu içgüdüleriyle fark etmiş gibi şefkatle gülümsüyordu. Bayan Trollope'un paltosunu çıkarmasına yardımcı oldu, eldivenlerini yerine koydu, tıpkı kocası gibi odasına girip çıktı; oturması için sandalyeyi tuttu. Kahkaha atmaya başladılar.

"Robert, tıpkı eski günlerdeki gibiyiz."

Bayan Trollope o an Prenses'le konuştuklarını hatırlayarak kızardı.

"Evet ya, sahiden. Sanki Rollo çıkıp gelecek gibi. Kuala Lumpur'dan o adamı hatırlıyor musun, hani şu iri yarı, kırmızı suratlı adam? Sana hiç söylememiştim ama onunla sıkıntılı bir deneyim yaşamıştım. Neyse ki sonuçta büyük bir sorun olmadı."

"Galiba hatırlıyorum, Robert."

"Yanında getirdiği adamın bir sürü madalyası vardı ve Doğu'da artık işimizin bittiğini söylemişti. Ona inandım. Doğum günü partimdeydi, hatırlıyor musun? Adam bize epeyce içki ısmarlamıştı. Kendimi çok pespaye hissettim, doğru yerde durmuyordum. Ama bu adam karar vermemi sağladı. O gün toplanıp gitmeye karar vermiştim. Üstelik haklı çıktı: Doğu'da işimiz bitmişti artık."

"Peki ya tüm o korkunç savaşlar?"

"Onlar geri çekilişimizi gizlemek için kaçarken yaptığımız atışlardı."

"Evet, keşke hâlâ orada olsaydık. Bizim hayatımız oradaydı."

* * * * *

Ertesi sabah Prenses saat on civarında otel penceresinden aşağı baktığında, Robert ve Lilia'nın el ele, uzun zamandır evli olanların aşikâr hareketleriyle meydanı geçtiğini görünce biraz şaşırdı. Bu olayı zihninden silip attı. Paris'teki kliniğe gitmeden önce Lilia'yı kurtarmayı kafasına koymuştu.

Çiftin arasında şöyle bir konuşma geçiyordu:

"Seni hep beğendim, Lilia."

"Erkekler beni genç kız olduğum sırada beğenirdi. Senin neden beğendiğini ise hiç anlayamayacağım."

"Beğeniyorum işte."

"Ama gerçekten ilgisiz davranıyorsun, Robert."

"O kadar da ilgisiz değilim. Dün öyle kaçtığında üzüldüm."

"Prenses'le birlikte olduğumu gayet iyi biliyorsun."

"Prenses her şeye burnunu sokuyor. Seni tesiri altına alıyor."

"O çok iyi yürekli bir kadın. Onun aleyhine konuşmaktan men ederim seni."

"Yürümeye devam edelim. Sağlığına iyi gelir. Göl kıyısından gidelim. Martıların çemberler çizmesini ve pike yapmalarını izlemek istiyorum. Kanatları ne çok gürültü yapıyor!"

"Martıların çıkardığı gürültüyü duyduktan sonra, meleklerin pike yapmasının kulakları sağır edeceğini düşünmüşümdür sık sık. Tüm meleklerin pike yaptığını duymak istemezdim. Sağır olurdum. Yere çöker, kulaklarımı kapatırdım. Kıyamet gününü görmek komik olurdu, Robert. Keşke görsem. Aşağı inen kanatlar o kadar çok olacak ki gökyüzünü göremeyeceksin. Gölün üstünde böyle bir şey olduğunu düşünsene!"

"Evet, olabilir, ama biraz kasvetli bir düşünce. Şu kameriyeli bankta oturmak ister misin? Kameriyeyi camdan yapmışlar, halbuki hiç gereği yok. Kim camdan bir kameriyenin altında oturmak ister ki? Martıların verdiğimiz ekmeği yemediği zamanı, geçen baharı hatırlıyor musun? Ağabeyi kuşbilimci olan bir adamla tanıştım. Dediğine göre kuşlar orada toplanır, sonra da Norveç'e doğru yola çıkarlarmış. Norveç'e gitmeden önce bir şey yememelerinin sebebini anlamadım. Belki yolda mola yerleri vardır."

"Biraz göl kıyısından gittikten sonra şu çapraz sokaktan geri dönelim. O sokakta, duvarı tamamen frenkasmasıyla kaplı olduğundan boyalı gibi duran bir ev var. İtalya'daki gibi boyalı duvarları seviyorum."

"Tamam, nasıl istersen, ama neden burada kalmıyoruz?"

"Robert, ne güzel bir yürüyüş arkadaşısın!"

"Kameriyeye sığınalım. Rüzgâr biraz sert esiyor gibi."

"Neden bugün biraz başım ağrıyor bilemiyorum."

"Yapma, Lilia, bugünlük baş ağrısı konusunda bir şey duymak istemiyorum."

"İyi ama gerçekten ağrıyor, sevgilim."

"O halde yürüyelim. Yeterince yürümediğin için ağrıyordur."

"Evet, yürümemi söylemiştin. Çok güzel bir sabah, harika bir pazar. Pazar günlerini seviyorum, daha çok sevildiğimi hissediyorum. Dünyada o kadar çok dert yokmuş gibi geliyor."

"Demek ki sana öyle geliyor."

"Evet, yarın her zamanki kadar mutsuz olacağımı biliyorum."

"Neden mutsuz olacakmışsın, Lilia?"

"Nedenini biliyorsun, Robert. Şimdi bunu konuşmayalım."

"Pekâlâ, nasıl istersen."

"Ama beni çok mutlu edebileceğini de gayet iyi biliyorsun."

"Acılarına biraz fazla sarılmıyor musun? Gel biraz daha yürüyelim. Neşen yerine gelmezse ben de başka bir eş bulurum."

"O sözcüğü kullanma, Robert."

Robert samimi bir kahkaha attı. Lilia gözlerini yere dikti.

"Dün beni çay için iki saat beklettin ve çay içilmedi. Sana ne olduğunu bilmiyordum. Kendi kendime dedim ki, 'Hah, Lilia sonunda beni terk etti; artık tek yapmam gereken şey uzun sarı saçlı bir kız bulmak.' Uzun sarı saçı severim, birlikte dans etmesi çok güzeldir. Yürüyüşe çıkarız, eve döneriz ve konuşuruz... bir yerlerde. Lilia beni terk ettiyse New York'a giderim, Alassio'ya ya da Marakeş'e giderim ve sosyeteden bir sarışın bulurum; belki İtalya'da bir *bambina** bulurum ve bütün gece sadece yürürüz, yıldızların altında kumsalda

* İt. Küçük kız. (e.n.)

oturuyuz. O yıl Tahiti'de yaptığımız gibi işte. O hafta sonunu hatırlıyor musun? Otomobille çıkmıştık, kumsalın sonuna geldiğimizde birisi onu da bırakmamızı istemişti. Ne kadar hızlı gittiğimizi hatırlıyor musun? Soyulacağımızı düşünmüştük! Dün çok geç geldin, neler olduğunu bilmiyordum. Bir arabanın altında kaldığını sandım."

"Robert, beni sinir etmekten başka bir şey yapmıyorsun. Daha ileriye gitmeyeceğim. Prenses'le buluşmam gerek."

Bayan Trollope arkasını döndü.

"Lilia!"

Bayan Trollope yüzünü tekrar ona çevirdi.

"Lilia, gel de öp beni; şapşal bir kız olma bu kadar."

Bayan Trollope onun yanına geri geldi: "Nasıl istersen, Robert; ama bunun hiçbir anlamı yok. Beni kaybettin. Seni öpeceğim, ama bu iş bitti. Sana söylemeye çalışıyordum. Seni sevdim, sana sadık kaldım, gözüm asla başka bir erkeği görmedi. Ama sen beni kaybettin. Beni yarı yolda bıraktın, Robert. Son birkaç yıldır bu işten kurtulmanın bir yolunu bulmak için bekliyor ve dua ediyorum. Geçtiğimiz iki üç yıl boyunca."

Robert onu öperek şöyle dedi:

"Seni budala kız. Benden daha iyisini nerede bulacaksın? Nereden bulabilirsin?"

"Of, kimseyi bulmayacağım, Robert. Kimse yok. Gitmeli, seni terk etmeli ve hayatımın geri kalanında acı çekmeliyim."

Robert peşinden gelecek oldu, ama Bayan Trollope geride kalması için yalvardı. Robert olduğu yerde kaldı, sonra kafası karışmış ve endişeli bir halde volta atmaya başladı. Sonunda cam kameriyeye oturup çevresine bakındı. Kendi kendine şöyle dedi:

"Şu her işe burnunu sokan Prenses yüzünden."

Ama yine de söz verdiği gibi onunla öğle yemeğine çıktı. Prenses yanında Melek'i de getirmişti.

"Yemekten sonra seninle küçük bir yürüyüşe çıkabiliriz, Robert; seninle bazı planları tartışmak istiyordum."

On bir buçukta aperatiflerle başladılar, sonra da Prenses'in önceden sipariş ettiği nefis bir öğle yemeği yediler. Göl Kulübü adında küçük bir restorandı burası; daha önce bir büfeydi ve eskiden demiryollarında aşçıbaşı olan Mösyö Raoul Raymond adında girişimci bir aşçı tarafından şirin ve canlı bir yeme içme mekânına çevrilmişti. Prenses neşeliydi, Sovyetlere "Asya ve Serseriler Anonim Şirketi" diyor; yurtdışına çıkan insanların yarış ve borsa tüyolarından tutun da, karaborsa mekânlarının yerlerine, gemilerdeki en iyi kamaraların hangileri olduğuna kadar birçok konuda ona güvendiklerini söylüyordu. Kendisine en gözde fıkralarını anlatıyor, aslında çoğunu önceden duymuş olduğunu unutuyorlarmış.

Bay Wilkins, "Daha önce size bahsettiğim Alassio'daki adama yazıp liretin hâlâ alınabilir olup olmadığını sordum," dedi. "Bu arada Kuala Lumpur'daki bir adamdan da buradaki işlerimizle ilgili şeyler duydum. Kauçuk işi konusunda benimle görüşmesi için bir adam gönderecek, ama korkarım bana zaten bildiğim şeyleri anlatacaktır. Zaman zaman küçük ticari atılımlar yapmaktan çekinmem; aslına bakılırsa Doğu'daki paramın geri kalanını alabilmek için sürekli ticaretin içinde olmalıyım; ama ticaretle uğraşanların sizden beklentileri gerçekten çok tuhaf."

"Neden gidip Venedik'teki evimde oturmadığınızı gerçekten anlamıyorum," dedi Prenses. "Kanallardan birine bakıyor ve hiçbir işime yaramıyor. Lilia'nın burada yaşamaya itiraz etmesinin sebeplerinden biri de senin hiç dostunun olmaması ve dostlarını ağırlayacak yerinin bulunmamasıydı."

"Ama ben koca bir ev istemiyorum, Bili. Daha önce hiç kimseyle birlikte yaşamadım. Doğu'dayken önce ev arkadaşım vardı, arkadaşım gittikten sonra da bekâr dairesine

taşındım ve bir de baktım ki bekârlık tabiatımda varmış. Tuhaf, değil mi? Galiba insanın içinde oluyor böyle şeyler."

"Pekâlâ, o zaman neden Alassio'daki dairelerden birine geçmiyorsunuz? Hem ayrı hem birlikte olabilirsiniz. Hem özel hayatın olur hem de otelin aleniliği olmadan birlikte kalabilirsiniz. Lilia çok tatlı bir kız; onu gerçekten çok seviyorum. Ayrıca çekingen bir kadın, Robert."

"Of, herkes Lilia'yı seviyor, arkadaş edinmekte çok becerikli."

Lilia söze girdi: "Ben burada değilmişim gibi konuşuyorsun. Kiliseye gidip azizime dua edeceğim, umarım bu sefer bana ne yapacağımı söyler. İçki için tekrar buluşuruz, Robert."

"Gitme..." dedi Robert doğrularak, ama sonra geri oturdu. "Lilia'nın kiliseye gitmesini engelleyemeyeceğimi biliyorum."

"Şimdi biraz sohbet edelim, Robert. Biraz daha kahve ve biraz brendi söyleyelim. Kendinize kuzen demenize rağmen herkes durumu biliyor ve gülünç duruma düşüyorsunuz. Dur, bir şey söyleme. Önce ben diyeceğimi diyeyim."

"Lilia da ne diyeceğini biliyor mu?"

"Biliyor ve konuşmamı istemedi. Ama ben insanların kendi başlarına yapamayacağı şeylerde onlara yardım etmeyi severim; Lilia için üzülüyorum, çok tatlı ve doğal bir kadın. Çocuklarının ondan soğuması hakkında neler hissettiğini biliyor musun?"

Bay Wilkins rahat bir tavırla güldü. "Ben olsam o kadar kafama takmazdım. Eminim Madeleine'in işidir. Çok şımarık bir velet ama iyi kızdır, doğru yolu bulacaktır. Annesinin tek yapması gereken sağlam durmak. İşleri ben ayarlamış olsam Madeleine'i şimdiye çoktan evlendirmiştim. Korkarım Madeleine biraz bana benziyor. Onlar çocukken hepsini çok severdim, galiba benden onlara çok şey geçti. Çocuklar tak-

lit etmeye yatkındır. O çocukları tanırım, Prenses; dizimin dibinde büyüdüler."

"Evet, Lilia onların babası ya da amcası gibi olduğunu söylemişti."

"Korkarım onların babası gibi olamadım. Ben hep bencildim, Prenses; sadece kendim için yaşadım. Bu benim için iyi mi oldu, kötü mü oldu, bilemiyorum. Kendim için yaşadım. Lilia'nın çocukları hayatımdaki tek pırıltılı şeylerdi. Onlar söz konusu olunca bencillik etmediğimi söyleyebilirim herhalde. Onları ziyaret etmeyi ve oyuncak götürmeyi severdim. Çengelli iğne filan gibi şeyleri kullanmayı öğrenmiştim. Onlara yemek ısmarladım. Başkalarına hiç para harcamadığımı söyleyecek değilim. Bir iki kez borç verdiğim oldu, üstelik çok güvenilir adamlar da değildi; biraz bahis de oynadım, oyun kâğıtlarıyla da aram iyiydi; parası çıkışmayanlara biraz verdim, kulüpte kimilerine cin ya da akşam yemeği ısmarladım; doğal olarak sıram geldiğinde parti verdim; insanlara hep samimi davrandım, vergimi de ödedim; ama bencildim, çünkü hiç evlenmedim ve evlenmek istediğimi de sanmıyorum. Para kazandım ve yedim. Birazını sakladım elbette, ama kimseye karşı sorumlu değildim. Sevmediğim şey bu işte – birinden sorumlu olma hissi. O zaman bencilliğimi çok derinden hissediyorum. Geçmişte hep kendimi düşündüğümü anlamışsındır artık. Beni yanlış anlama, Bili, yapabileceğin hiçbir şey yok. Ben bencilin tekiyim."

"Yine de Lilia'nın tarafını tutacağım; onun durumunu göz ardı edemeyiz. Oteldeki her hizmetli, yaşlı Charlie bile sana yanlış yaptığını söyleyebilir."

"Yaşlı Charlie!" Bay Wilkins bir kahkaha attı.

"Hiç başlama, onun Güney Fransa'da bir metresi olduğunu, işgal zamanı yıllarca kadının evinde kaldığını ve şimdi de yanına gidip evlenmekten kaçındığını herkes biliyor; o korkunç pire yuvasındaki bir odaya küçük kızları götürdü-

günü de biliyorlar, ama yine de o saygın bir adam. Ama sen saygın değilsin, Robert. Burada gizlice evlenmen çok kolay, annene ve ablalarına hiç söylemeyebilirsin; uzun yıllar bunu saklayabilirsin. Bunun sana bir zararı olmaz; Lilia'nın da sana yük olacağını hiç sanmıyorum; burada kalacak ve parasını da getirecektir."

"Ah, parasını getirecek, sevgili Bili. Bunu sağlayacağım."

"Çok erken ötüyorsun. Neyse, şimdi Lozan'a gitmem gerek, Robert; benimle birlikte gelip biraz Melek'i yürütür müsün?"

"Bunu yapamam, uyumam lazım. Bu yeni bir alışkanlık, gündüz biraz uyumadan edemiyorum. Akşam Café Grand Palace'ta görüşürüz."

Bayan Trollope kiliseden döndüğünde çok yorgun görünüyordu. Azizinden hiçbir cevap alamamak sinirlerini bozmuştu; üstelik Prenses'le bu kadar çok vakit geçirmelerine öfkeleneceğini düşündüğü Madam Blaise için de endişeleniyordu.

Saat beşte otele döndüğünde Madam Blaise genellikle Eski İngiliz Çay Salonu'nda çay içip kurabiye yiyor olurdu. Ama odasına girer girmez Madam Blaise'in duvara vurduğunu duydu; bir an sonra da karıkoca kapısında bittiler, Dr. Blaise'in gözlerinde belirgin bir pırıltı vardı. Şöyle dedi:

"Bu hafta kalmaya ve bir kere olsun biraz tatil yapmaya karar verdim, sonra da karımı yanıma alıp evime döneceğim."

Dışarı çıkmak üzere giyinmişlerdi. Doktor, Bayan Trollope ve Bay Wilkins'i altı buçuk gibi kokteyl içmeye, sonra akşam yemeğine, sonra da bir kabareye ya da dans salonuna davet etti. Her şeyi ona bırakmalarını söyledi, hepsini halledecekti. Madam Blaise de çok iyi bir ruh halinde gibi görünüyordu. Bayan Trollope çok mahcup olmuştu, gidip Robert'a danıştığında o da şöyle cevap verdi:

"Büyük bir zevkle katılacağımızı söyle. Onlarla burada buluşuruz. Bili meselesini ben hallederim –ona derim ki– evet, ona ablamın geleceğini söylerim." Keyifle bir kahkaha attı.

"Ablan mı?"

Bay Wilkins yine güldü. "Çok akıldışı olduğu için kesin inanır. Üstelik bu akşam Bili ve Melek'le görüşmemeyi tercih ederim."

Kabul ettiler, Blaise çifti kol kola, içtenlikle gülerek uzaklaştı, hatta doktor lobiye ulaştığında kahkahalar atıyordu. Bayan Trollope tedirgin olmuş, sarsılmıştı. Bunun anlamı ne olabilirdi? Yine de Bay Wilkins'e kendisinin yanılmış olduğunu söyledi, Blaise'lerin keyfi yerindeydi, evvelsi geceki eğlencenin karşılığını görkemli bir şekilde vermek istiyorlardı. "Onlar hakkında fikrimi değiştirdim," dedi. "Bizi incitecekleri gibi tuhaf bir izlenime kapılmıştım."

Bay Wilkins bir kahkaha attı, Lilia'yı aşırı çalışan hayal gücü yüzünden ve "daima hakaret ve küstahlık konusunda kaygılandığı" için azarladı, İsviçre'nin en tanınmış doktorlarından biri olan Dr. Blaise'in akli dengesinin ve sosyal zekâsının elbette yerinde olacağını söyledi. Onu karısına bakarak yargılamak yanlıştı. Lilia o kadının söylediği şeylerin genellikle anlam taşımadığını fark etmiş olmalıydı.

"İnsaf etmek gerek, Robert: Kadın bir uyuşturucu bağımlısı, ama durumu çok da kötü değil. Sadece sinirlerini yatıştırmak için kullanıyor ve doktor kontrolünde."

Oturup Robert'la birlikte içerken meseleyi düşünmeye devam etti.

"İyi ama sen bu işten ne anladın, Robert? O gece kafede çok kabaydı: 'Ben de köleyim, sen de kölesin,' demiş; ayrı yaşamaya karar verdiklerini, Madam Blaise'in Basel'deki evi bir daha hiç görmeyeceğini söylemişti. Doktorun onu iş üstünde yakalamış olduğuna karar vermiştik – kadın sürekli jigololardan bahsedip duruyor. Gerçi buna hiç ihtimal ver-

miyorum. Bir keresinde bana, 'Tek jigolom oğlumdur,' demişti. Ama işte kol kolaydılar, suç ortakları gibi bütün dünyaya karşı kahkaha atıyorlardı. Daha dün bana bir daha asla oraya dönmeyeceğini söylemişti, gerçi önceki gün de beni orada kalmaya davet etmişti. Şimdi de geri gideceğini söylüyor."

"Of, hepsini uydurdular. Bana kalırsa insanlar sırf senin gözlerinin faltaşı gibi açıldığını görmek için sana masal anlatıyorlar, Lilia. Senin ne enayi olduğunu görüyorlar. Önce kavga ettiler sonra da barıştılar. Hayal gücün hep çok güçlüydü, Lilia; bu senin dişilik özelliklerinden biri. Erkeklerin sevdiği bir şeydir, ama asla işlerine karıştırmazlar. Bu arada Prenses bana seninle ilgili nutuk çekmeye kalktı, ama bunun senin rızan dışında olduğundan pek emin değilim. Bu akşam ikinci bir azar daha işitmesem iyi olur."

Bayan Trollope hiçbir şey demedi. Bay Wilkins gidip Prenses'e telefon açtı. Dikkatli olmaları gerekecekti. Prenses girip çıktıklarını görecek kadar yakında oturuyordu. Bay Wilkins en büyük ablasının o gece Yorkshire'dan gelip Montreux'de kalacağını söyledi; ikisi birlikte istasyondan onu alıp oteline götürecek ve onunla birlikte akşam yemeği yiyeceklerdi. Ablası eski kafalı bir İngiliz'di, hiç yurtdışına çıkmamıştı ve sadece kendi ailesiyle birlikte olmayı tercih ediyordu; aslına bakılırsa gelmesinin tek nedeni Robert'ın vasiyetinde yer aldığından emin olmaktı.

Bay Wilkins Lilia'yla konuşurken bir kahkaha attı: "Prenses bunu anlayacaktır; ayrıca bizim uzlaştığımızı düşünecektir, dolayısıyla seninle evlenmem için daha fazla laf da işitmeyeceğim. Bili'nin gerçekten bu konuda bir avukata danıştığını biliyor muydun?"

Lilia yarın kiliseye gidip bu yalan için bağışlanmak isteyeceğini söyledi.

Üstlerini değiştirdiler ve altı buçukta hazır oldular. Bay Wilkins bürodaki telefondan arandı, geri döndüğünde ise

solgun ve ciddi görünüyordu; ayrıca bir nevi aydınlanma yaşamış gibiydi. Şöyle dedi:

"Lilia, yarın kiliseye gidip yalan konusunda bir şey söylemene hiç gerek kalmadı. Blaise'ler gelene kadar bir iki kadeh içelim. Çok tesadüf gördüm de böylesine denk gelmemiştim. Ruh çağırmaya inanasım geliyor neredeyse. Arayan kişi ablam Flo'ydu. Yolculuk ödeneğini eski okul arkadaşı Bayan Price'la birlikte İsviçre'ye gelmek için kullanacakmış. Anladığım kadarıyla elli yıl kadar önce güney kıyısında genç hanımların katıldığı bir etkinlikte tanışmışlar; üstelik Montreux'ye değil, buraya geliyorlar, hem de yarın, gece yarısı treniyle. Şu işe bak!"

"Tanrı aşkına, neden geliyorlarmış?"

Bay Wilkins endişeliydi: "Keşke bilseydim, Lilia, bilsem sana da söylerdim. Yine de yalan söylememiş olduğumuza seviniyorum. Ya da en azından yarım yalan söyledik. *En derinlerden ruhları çağırabiliyorum*; evet, çağırdığım zaman da geliyorlar."

Dizine vurdu. "Of, hâlâ inanamıyorum, tam onu düşünürken... İskoç bir büyükannem var, ama altıncı hisse gelince..."

Birkaç kadeh içtikten sonra Bay Wilkins ciddileşti; düşüncelere daldı ve Lilia'yı da kendi düşünceleriyle baş başa bıraktı ki bunun hoş bir şey olduğu söylenemezdi. İki kadeh daha içki doldurdu. Lilia baş ağrısının yeniden başladığını hissetti; gerçekten berbat hissediyordu kendini.

"Blaise'lerle bütün bir akşamı geçirebileceğimden emin değilim; çok sıkıcılar, çirkin insanlar onlar. Adam hiç havadan sudan konuşmuyor, kadın ise hep oğlundan bahsediyor. Keşke Prenses'le görüşebilseydim. Flo benimle husumetlerini gidermeye ve dost olmaya gelmiyorsa, burada çok güç bir duruma düşeceğim, Robert."

"Mesele o değil. Flo senin burada olduğunu bilmiyor. Otelde tek başıma kaldığımı sanıyor. Birlikte seyahat ettiğimizden haberi yok."

İçkisini bitirip şöyle dedi: "Yanlış hatırlamıyorsam o kadın iyi bir kâğıt oyuncusudur. Belki kâğıt oynarız."

"Burada mı kalacak?"

"Elbette ki hayır. Yarın gerekli ayarlamaları yaparım. Buraya hiç gelmeyecek. Bunu sağlayacağım. Ne kadar süreyle kalacağını öğrenecek, belki birkaç günlüğüne onun oteline taşınacağım. Daha akıllıca olur."

"Ben burada tek başıma mı kalacağım?"

"Flo'yla karşılaşmak istemiyorsundur herhalde?"

Saat yediydi. Blaise'ler dönmemişti. Onlarla nerede buluşmaları gerekiyordu ki? Aşağıya bir mesaj bırakmamışlardı; üstelik Blaise'ler bürodayken, akşam yemeği için bir arkadaşlarının evine uğramak üzere arabayla Clarens'e gittiklerini söylemişlerdi; bu arkadaş doktorun bir meslektaşıydı.

Robert ve Lilia üstlerini değiştirip sessizce yemek salonuna inerken hafızalarını yokluyorlardı; bir yerde hata yapmış olmalıydılar. Bayan Trollope'un baş ağrısı iyice artmıştı, yemekten sonra şöyle dedi:

"Gidip Prenses'i görsem iyi olacak galiba. Ona ablandan bahsederim; hem zaten kafede Bili'yle buluşabiliriz artık, madem Flo yarın geliyor..."

"Hoşlanmadığım yönlerinden biri de şu birine yapışma huyun, Lilia. Madam Blaise seni bıraktı, hemen avunmak için Prenses'e koşmak zorunda hissediyorsun kendini."

"Madam Blaise beni bırakmadı; sadece bir yanlış anlaşılma var," dedi Lilia korkuyla.

"Bana kalırsa buna biraz şüpheyle yaklaşsan iyi olur, zira basbayağı sattı seni."

"Of, çok şüphecisin. Gliesli beni sever, bana Liliali der; asla beni incitecek bir şey yapmadı. Hem Dr. Blaise neden böyle bir şey yapıp kendini alçaltsın ki?"

"Bana kalırsa o çok tuhaf bir adam."

"Sen de sırıtışınla çok kibirli görünüyorsun."

"Çünkü kendimi zeki biri olarak görüyorum," dedi Robert. "Dr. Blaise hakkında asla kayda geçirilemeyecek fikirlerim var ve bunları sana da fısıldayacak değilim."

Yemekten sonra bir süre yukarıda oturdular, ardından yürüyüşe çıkmaya karar verdiler. Patikaya yeni varmışlardı ki onları beklermiş gibi kol kola yürüyerek gelen Doktor ve Madam Blaise'le karşılaştılar. Blaise'ler soğukkanlılıkla, kibarca iyi geceler dilediler, ama Bayan Trollope yıldız ışığında pek emin olamasa da yüzlerinde kötücül gülümsemeler görür gibi oldu. Yanlarından ayrılır ayrılmaz Blaise'ler yine ölçüsüz kahkahalar atmaya başladılar.

Bayan Trollope ve Bay Wilkins bir şeyler içmek için Göl Kulübü'ne girdiler. Lilia'nın göğsüne bir ağırlık çökmüştü.

"Ah Robert, hiç anlayamıyorum."

"Ben anlıyorum. Bize hak ettiğimiz muameleyi yapıyorlar. İstedikleri kabalığı yapabileceklerini, her şeyi sineye çekeceğimizi düşünüyorlar."

"Bunun mantığı nerede?"

"Doktor hakkındaki fikrimi sorarsan, Lilia, bence adamda bir suçlunun her türlü özelliği mevcut. Bir gün adını gazetelerde görürsem hiç şaşırmam."

"Bir de benim hayalci olduğumu söylüyorsun! Yanlış anlaşılan bir davetten mi çıkardın tüm bu sonuçları?"

"Bu konularda sezgilerim asla yanılmaz," dedi Robert.

"Yanlış şeyler konusunda haklısındır, biliyorum. Of, dünya böyle bir yer olmamalı."

Tanıdıkları bir garson kızla Bogota ve Newfoundland konusunda uzun bir sohbete daldıklarında birden "Ah, Robert!" dedi Bayan Trollope. Kanatlı kapılar açılmış ve hemen sonrasındaki döner kapıdan içeriye Blaise'ler girmişti. Blaise'ler onları gördü ama görmezden geldi, salonun başka bir tarafına gidip gözden kayboldular – aslına bakılırsa Lilia ve Robert'ın en sevdikleri ve genellikle oturdukları köşeye gitmişlerdi.

"Bizi mi bekliyorlar?" dedi Lilia. Ama o anda otel kapısından kafeye uzun boylu esmer bir kadın ve yanında genç bir adam girdi. Her ikisi de gösterişli kıyafetler giymişlerdi. Herkes bu kadını tanıyordu. İsviçre'nin o kesimindeki en zengin adamın dul eşiydi; fabrikaları, çeşitli şirketleri ve kafenin bulunduğu lüks otelde hisseleri vardı. Kadın ve sevgilisi Blaise'lere katıldı.

"Ama artık bu kadarı fazla!" dedi Bayan Trollope. Makul bir süre bekledikten sonra Lilia ve Robert otele döndüler.

Gece bir buçukta biri Robert'ın kapısını çalıp Madam Blaise'i aşağıya çağırmasını istedi. New York'taki oğlundan uluslararası telefon gelmişti. Charlie izinliydi ve ona taktıkları isimle "Alman Herman" yani Lucerne'li adam konukların hangi odalarda olduğunu öğrenmeyi reddediyordu. Robert'ın odası merdivenin başındaydı ve Herman onun kapısını çalmıştı. "Madam Blaise şurada," diye gösterdi Robert. Adam öküz gibi silkinerek, "*Weiss nicht*"* dedi ve merdivenlere doğru döndü. Sonra Robert kadının belki de kocasının yanında olduğunu düşünerek Herman'a, "*Der Doktor* – doktor son odada," dedi. Herman, "*Weiss garnichts davon*,"** diyerek merdivenden indi. "Eh, o boncuk bohçasını ben çağırmayacağım," diye düşündü Robert ve Lilia'nın kapısını çalıp mesajı verdi. Ahırdaki bölmesinde kâbuslarla boğuşan bir at varmış gibi sesler duyuldu, önce Bayan Trollope sahanlığa çıktı, sonra da Madam Blaise geldi. Kadın birkaç kat fazladan iç çamaşırı giymiş, üstüne sabahlığını ve kürk mantosunu almış, başına bir eşarp bağlamış, onun üstüne de şapka takmıştı. Bir yandan üstünü değiştirirken bir yandan da Bayan Trollope'a bağırıp çağırmış, Lilia'nın onu hiç düşünmediğini söylemiş, Gliesli'nin büyükannesinin veremden öldüğünü bilmesine rağmen kendi bencilce kaprislerinden başka bir şeyi umursamadığından

* Alm. "Bilmiyorum." (e.n.)

** Alm. "Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum." (e.n.)

yakınmış, onun bıkkınlık verici bir kadın, bir otel haşeresi olduğundan bahsetmişti; ayrıca bu ölüm tuzağı otel gibi soğuk olmayan, sera gibi ısıtılan ve sıcacık olan güzelim evinden neden ayrıldığını, sıkıcı bir Fransız-İsviçre tatil yerindeki en ucuz otelde gülünç İngiliz sürgünlerle neden bir arada yaşadığını bilemediğini; halbuki evinin burası gibi dağdan inme sıçanlarla dolu olmadığını, işe yarar hizmetçilerle dolup taştığını, elini sıcak sudan soğuk suya sokmadığını anlatmıştı. Odasından çıkıp gelen kocasına da şöyle dedi:

"Sen de Fransız-İsviçrelisin ve kesinlikle katlanılmaz, pis ve beceriksizsin; Fransızlar ve İngilizler zaten artık Avrupa'nın maskarası oldular. Herkes İngilizlerin düşmüş, yenik bir ulus olduğunu biliyor; siz de biliyorsunuz Trollope ve Wilkins, birlikte yatan kuzenler; bilmeseydiniz korkaklar, cimriler, böcekler gibi burada saklanıyor olmazdınız; dost edindiğiniz otel sıçanlarından daha aşağılıksınız; zenginsiniz ama her kuruşun hesabını yapıyorsunuz, pejmürde halde geziyorsunuz. Bıktım sizinle bir arada olmaktan."

"Telefona gel, Liesl," dedi doktor.

"Sen de beni burada soğukta tutuyorsun, harcadığım her kuruşu sayıyorsun; bu pis küçük pansiyona gönderip göz önünden uzaklaştırdın beni; böylece benim paramla istediğin gibi yiyip içiyor, hizmetçilerle yatıyorsun."

"Gel artık, Liesl!"

"Gideceğim. Eve gitmem en iyisi olacak. Burada terbiyesizlik ediliyor bana, pislikmişim gibi davranılıyor, benim gibi bir kadına..."

Yanında götürmek için timsah derisi çantasını aldı, sonra elini içine soktu ve birden açık avucunu Lilia'ya uzattı.

"Akşam yemeğinin size maliyeti olan beş frangı veriyorum. Biz iyi yaşamaya alışkınız. Her lokmamızı saydığınızı görmedik mi sanıyorsunuz?"

Aşağı indi. Birkaç dakika sonra yukarı çıkarken konuşmaya devam ediyordu:

"Çok titriyorum, Blaise; korkunç bir soğuk var. Burada sefil durumdayım. Eve gitmeliyim."

"Evet, eve gitsen daha iyi olacak. Ama şimdi en iyisi yatağına gitmen. Herkes uyumak istiyor."

Sert yan bakışlarıyla karısını işaret edip her zamanki tuhaf göz kırpışıyla Lilia ve Robert'a dostça iyi geceler diledi. Akşam yemeği yedikleri geceden beri ifadesi böyleydi.

"Son derece tatsız bir izlenim edindim," diye fısıldadı Bay Wilkins.

Bayan Trollope yatağa yatmış ağlıyordu.

"Hepsi de onları öğle yemeğine çağırmadık diye. Açgözlü insanlar bunlar. Ben asla bu kadar açgözlü olmadım," dedi Lilia, özellikle Madam Blaise'e sesini duyurma niyetiyle. Madam Blaise duvara vurup seslendi:

"Bırakın da uyuyalım."

Lilia ağladı.

Tüm bunların sonucu Madam Blaise'in yedi ay önce ayrıldığı ve bir daha asla ayak basmayacağına yemin ettiği evde oturmak için ertesi sabah Dr. Blaise'in arabasıyla ayrılması oldu. Madam Blaise giderken Lilia'yı yanaklarından öptü, iki elini tutup bağışlanmak için yalvardı. "Yorgundum, sinirliydim, üşümüştüm ve korkmuştum. Doktor bütün gece odasında dolanıp durdu ve bana bir zarar vereceğini düşündüm."

Birkaç ay sonra döndüğünde caddenin yukarısındaki "Eski İngiliz" adlı albenili otelde kalacağını söyledi. Oteli ona Rus hanımlar tavsiye etmişti, elbette Beyaz Ruslardı bunlar. Çok sıcak, sevimli bir yerdi ve İsviçre-Turu Oteli'nden çok da pahalı değildi; Lilia'nın da oraya gitmesini istiyordu.

"Belki bir hafta içinde dönerim, Liliali, hep beraber oraya taşınırız ve güzel günlerin geri gelmesi şerefine şarkılar söyleriz. Bonnard'lara zannettikleri gibi budala olmadığımızı gösteririz. Bizim konumumuzdaki insanlara şehirde-

ki en harap otelde kalmak yakışmaz, sevgili Liliali. Şimdi bana söz ver; bir hafta içinde gelmezsem sen gelip benimle oturacaksın. Seninle kardeş olacağız. Sen bana göz kulak olacaksın ve doktor beni zehirlemeye çalışırsa şahitlik edeceksin."

Doktor onlara bakıp her zamanki gibi tuhaf tuhaf gülümserken söylemişti bunu; Lilia'yı içtenlikle öptü. Çıkıp arabaya yöneldiler. Madam Blaise yine onunla konuşmaya devam ediyordu:

"Liliali, sana her gün yazacağım. Sen de bana yazmayı unutma. Bağışla beni, tatlım. Sen benim en iyi dostumsun. Unutma bu senin görevin. Seni mecbur ediyorum. Ben yokken benim yerime yaşamalısın, çünkü sensiz çok yalnız olacağım. Ayrıca unutma, ben dönene kadar Paris'e ya da başka yere gitmek yok. Ben gelene kadar buradan kıpırdama, sonra hep beraber Eski İngiliz'e geçeriz. Sen orada olmazsan, benim için hiçbir cazibesi kalmayacak. Unutma sen benim tek sırdaşımsın; her şeyi biliyorsun. Ona dair her şeyi de biliyorsun..." Kocasını işaret etti. "Sana bayılıyorum, Liliali, burada beklemeyi bana borçlusun. Şayet yazmazsam da unutma ki Basel'e gelip sebebini öğrenmek zorundasın. Tehlikedeyim demektir çünkü."

Böylece ayrıldılar. Bayan Trollope bu ayrılış biçiminden hoşlanmamıştı. "Eli kolu bağlı bir halde" orada onu bekleyeceğini sanmasının, "yaşlı hanımefendi"nin ne kadar buyurucu, hatta münasebetsiz olduğunu gösterdiğini söyledi Bay Wilkins'e.

Ama Bay Wilkins, "Puff! Gittiğine sevindim, bunun için şükretmeliyiz," dedi. "Keşke daha önce anlasaydım. Artık onu nasıl idare edeceğimi biliyorum – bir öğünden yoksun bırakacağım."

"Kocasının korkusundan giden zavallı kadın hakkında böyle konuşma."

Bay Wilkins bir kahkaha attı.

"Keşke ne düşündüğünü bilseydim, Robert," dedi Bayan Trollope. "Kimi zaman tamamen yabancı biri gibi geliyorsun bana. Bir yabancıyla birlikte yaşıyorum."

"Hepimiz yabancılarla yaşıyoruz," dedi Bay Wilkins. Sonra bir kahkaha daha attı.

Bay Wilkins, ablası ve onun eski dostu Bayan Price için Eski İngiliz Oteli'nde iki oda ayırtmak üzere tepenin yukarısına gitti. Geri döndüğünde şöyle dedi:

"Sen ayak altında dolaşmasan iyi olacak, Lilia. Onları buradan uzak tutmak için elimden geleni yapacağım. Ama onlarla kalamayacağıma karar verdim; onlarla birlikte yemek yiyeceğim, onları gezmeye götüreceğim, onlarla Gazino'ya gideceğim, o zaman tatmin olacaklardır. Buraya gelip etrafı kolaçan etmelerine izin veremem. Elbette beni onlarla dışarıda görürsen tanımazdan gelsen daha iyi olacak, Lilia."

Lilia çıkıp Prenses'i görmeye gitti. Ona her şeyi anlatmayı düşünüyordu. Ama oraya vardığında Prenses toplanıyordu; çok telaşlı ve hiddetliydi. Bir an önce Paris'e gitmesi gerekiyordu; bir hata olmuştu, kliniğe derhal yatması gerekiyordu. Lilia'yı görür görmez Melek'i alması gerektiğini söyledi; sonra da Lilia'nın vakasıyla ilgili olarak görüştüğü avukatın adresini verdi.

"Ayrıca nişanlım Ramon'dan pek aptalca mektuplar aldım. Bana canının istediği gibi davranabileceğini sanıyor. Çok tembel. Neden böyle enerji dolu olmama rağmen bu kadar tembel bir adam buldum ki? Beyimiz lokanta açmak istemiyor; sadece iyi vakit geçirmek istiyor. Bir de ne istese beğenirsin? Neredeydi? *Mi salud y la de mi madre** – yo, onun sağlığı konusunda endişelendiğimi düşünüyor! *Seria un ladron.*** Evet, ona daha fazla para göndermeliymişim; galiba bir hırsızla beraber. Evet, evet, işte burada, ne arsızlık ama! Cömertlik ve soyluluk göstererek kuzininin yol parası-

* İsp. "Benim ve annemin sağlığı." (e.n.)

** İsp. "Hırsız olurdum." (e.n.)

nı ödememi istiyor; *una señorita de veinte y dos años*, yirmi iki yaşında bir hanım. Ben bilmez miyim o kuzinleri!"

Bir an durduktan sonra devam etti: "Kusura bakma Lilia. Ama çok öfkeliyim, başım alev almış gibi. Üstelik bana karşı çok tatlı. 'Seni özlüyorum, sen sadece bir çocuksun,' diyor bana; 'çok daha yaşlısın, sana her şeyinle saygı duyuyorum, ama yine de benim yanımdayken çocuksun ve bir çocuğa karşı hissettiğim şefkatin aynısını hissediyorum sana karşı. Hayat karşısında bir çocuksun.'"

Prenses hızlı bir el hareketiyle gözlerindeki yaşları sildi.

"O yüzden Melek'i almalısın Lilia, alıp Blaise'lere götürmelisin. Doğrusunu istersen kliniği ben aradım, onlar da beni geri aradılar; çünkü acil bir durum. Kendinden genç kızlarla ilgilenmeye başlıyor, görüyorsun."

"Demek ben tamamen yalnız kalacağım," dedi Lilia, bir koltuğa çökerek.

"Melek'i alacak mısın?"

"Ah, evet. Söz vermedim mi? İyi de Robert ne diyecek acaba?"

"Onu doğrudan Basel'e götürsen daha iyi."

"İngiltere'ye götürmek isterim, yani izin verirlerse, ama işte şu karantina meselesi var."

"Yo hayır, Melek asla karantinada kalmamalı; yalnızlıktan ölür orada."

Bayan Trollope avukatın adresini aldı, ama hiç kullanmayacağını gayet iyi biliyordu. Melek'i alıp otele geri döndü. Bay Wilkins dinleniyordu, ondan gidip "şu hortlağın" ne istediğini sormasını istedi. Bayan Trollope Melek'i kendi odasındaki yatağın direklerinden birine bağlayıp çıktı.

Bayan Chillard bir deri bir kemik kalmıştı.

"Korkarım pek iyi değilsiniz, Bayan Chillard. Size doktor çağırayım mı?"

"Otel borcumdan dolayı paramı aldılar. Doktora verecek param yok."

"Size biraz çay yapayım mı?"

"Hiçbir şey yiyip içemiyorum. Üç gündür bir şey yiyemedim, çünkü bu leş kargaları son kuruşumu da almak için yemek yememi bekliyorlar. Beni dışarı atacaklar ama görüyorsunuz ki hareket edemiyorum. Bana ne olacak bilmiyorum. Can çekişiyorum. Eve giden trende, tozlu bir üçüncü sınıf vagonda ölmek istemiyorum. Keşke bir kez daha Zermatt'ı görebilseydim; orada mutluydum, orada ölmekten gocunmazdım. Orada ölmek istiyorum. Burada ölmek istemiyorum, Bayan Collop, Bayan Collop! Ne yapacağım şimdi?"

"Yüce Tanrım, yüce Tanrım," dedi Bayan Trollope kendi kendine. "Size biraz yiyecek getireyim, sonra da gidip sizin için dua edeceğim," dedi yatalak kadına. Öyle de yaptı, ama kadın Bayan Trollope'un mutfaktan yalvar yakar aldığı çorbayı içmedi. Kayıtsızca kâseye bakıp, "Kokusu midemi bulandırıyor; lütfen lavaboya dökün," dedi.

Bayan Trollope Melek'i alıp Bay Wilkins'in odasına götürdü, sonra da kiliseye gitti. Orada kendisine yol gösterilmesi ve Bayan Chillard'a yardım edilmesi için uzun süre dua etti. Diz çökmüş dua ederken bir yerlerde para şıngırtısı duyunca aklına çantasındaki para geldi, kasadan çıkan binlerce frank yanındaydı.

"Hayırlı bir şey yaparsam belki Robert'ı terk ettiğim için affedilirim."

Otele geri döndü ve Robert'ın kendisini çağırdığını, Melek'in de havladığını duymasına rağmen Bayan Chillard'ın odasına gidip ona şöyle dedi: "Bayan Chillard, azizimden bir mesaj aldım. Zermatt'a gitmeniz için gereken parayı size vereceğim. Oraya giderseniz daha iyi olacak mısınız?"

"İsterlerse istasyondan doğruca mezarlığa götürsünler. Oraya gittikten sonrası umurumda değil. Orası benim için cennet ve yeryüzü; orası cennetin benim için açıldığı yer. Orada mutluydum, oraya varıncaya kadar mutluluğu hiç tatmamıştım."

Çukura kaçmış iri gözleri çakmak çakmaktı. Belki Bayan Trollope'a teşekkür etmek için, belki de parayı almak için cılız elini uzattı. Sesi kısılmıştı, neredeyse duyulmuyordu ve dokunuşu bir yaprağın dokunuşundan bile hafifti.

Bayan Trollope aşağı indi ve Bayan Bonnard'a, Bayan Chillard'ı istasyona götürmenin bir yolu olup olmadığını sordu. Otel sahibesi de kadından kurtulacağı için çok mutluydu, Bayan Chillard bir endişe kaynağıydı, çünkü görünüşe bakılırsa otelde ölüp gidecekti. O yüzden elinden geleni yaptı.

Charlie, Bayan Bonnard ve Bayan Trollope'un desteğiyle Bayan Chillard otelden çıkıp istasyona gidebildi.

Bayan Trollope, "Trende ölecek diye korkuyorum," dedi Bayan Bonnard'a.

Tren geldiğinde ona boş bir kompartıman buldular ve bohçalarından bazılarını da yanına verdiler, çünkü bütün bagajını alması mümkün değildi.

"Bunu çok istiyordum!" dedi Bayan Chillard. "Gerçekleşeceğini hiç ummuyordum. Orası benim cennetimdi."

"Güle güle, güle güle!" Bayan Chillard cevap vermedi.

* * * * *

Otele döndüğümüzde Bayan Trollope, "Sevgili Madam Bonnard, benim de otelinizden ayrılacağımı size bildirmek zorundayım," dedi. Ertesi sabah Basel'e gitmek üzere yola çıkacaktı. İstasyona gittiğimizde bir telgraf göndermişti. Bir an sustuktan sonra devam etti: "Bayan Chillard cennete gidiyorsa, eminim ben de cehenneme gidiyorum, çünkü Doktor ile Gliesli'nin yaşadığı yer bana öyle geliyor; ama yine de gideceğim; burada Robert'ın keyfi için kalacak değilim. Kusura bakmayın, Madam Bonnard, bana çok iyi davrandınız, kardeşim gibi oldunuz. Fakat içinde bulunduğum durum

fazlasıyla yanlış. Asla onun aklını başına getiremeyeceğim. Zaten benim de aklım başımda değil galiba."

"Gerçekten onu terk mi ediyorsunuz?" diye sordum.

"Evet. Bunu o da istiyor bence. Kendisi farkında değil sadece. Fakat artık ihtiyarlık günleri yaklaşıyor ve o hep bir bekâr olarak kaldı. Ablasıyla kâğıt oynayacağı için ne kadar heyecanlandığını gördünüz."

Bayan Trollope ağlıyordu, ama gözyaşlarını sildi.

"Ağlıyorum ve ağlayacağım, bunu biliyorum. Ama bir faydası yok. Yaşadıklarımdan dolayı şükran duyuyorum. Gerçek aşkı yaşadım. Ona asla kızamam. Sizden ayrılmalıyım. Üzgünüm. Burası güzel bir yer. Sevdiğim insanlardan, Luisa'dan, sevgili Charlie'den, sizden ve sevgili küçük Olivier'den ayrılacağım için üzgünüm. Tanrı'ya emanet olun."

* * * * *

Bay Wilkins masasında tek başına oturuyordu. Bayan Trollope'u sinirlendiren gazeteleri ve dergileri okumuyordu artık. Sağlığı için göl kıyısında yürümüyor, öğle yemeğinden sonra odasına çıkarak mendilini yüzüne örtüp şekerleme yapmıyordu. Bayan Trollope'un odasını boş tutmamı istemişti, ama kadıncağız parasını ödemek için orada değildi ve Bay Wilkins de ödemek istemiyordu; o yüzden bahar mevsiminin geldiğini, odaya iki yatak koymayı düşündüğümü ona açıklamam kolay oldu; odanın fiyatı iki katına çıkacaktı. Kendi odasının da bir noktada iki yataklı oda olarak istenebileceğini belirttim ama şunu da ekledim:

"Siz ve eşiniz eski ve iyi müşterilerimiz olduğunuzdan, yoğun sezona kadar odanızın fiyatını olduğu gibi bırakacağım."

"Kuzinim ve ben," diye düzeltti.

Sırf nezaketten Bayan Trollope için eşi demiştim; nitekim öyleydi de. Bu kelimeden neden bu kadar korkuyordu? Oteldeki diğer evlenmemiş çiftler karıkoca olarak çağrılmaktan gayet memnundu.

"Ben onu anladım," dedi Prenses. "Resmi nikâhsız beraber yaşama suçlamasından korkuyor."

"Ama burada öyle bir şey yok," dedim.

"Benzer bir şey var."

"İyi ama kendi deyimiyle kuzininin aslında eşi olduğunu kabullenmekten niye bu kadar korkuyor? Başkasıyla evli değil ki."

"Evet, kimseyle evli değil. Ama bunun parayla ilgili olduğundan eminim. O çok açgözlü bir adam. Belki de yaşlı cadı isterse onu mirastan mahrum bırakabiliyordur."

"Hangi yaşlı cadı?"

"Annesi tabii ki. Babası zengin bir adammış, şehrin önde gelenlerindenmiş; her şeyini anneye bırakmış olmalı, anne de hepsinin boynuna kemendi geçirmiş."

"Doğru mu bu?"

"Böyle sefil insanlar hakkında hiç bilgim yoktur," dedi Prenses.

Gitmeden önce Robert'ı birkaç kez daha payladı, ama adam her seferinde bir mazeret bulup kaçtı ve ondan uzak durdu. Bunu yapması kolaydı. Bütün vaktini Eski İngiliz Oteli'nde kalan ablası Flo ve Bayan Price'la geçiriyordu.

Yaşlı hanımlar Bay Wilkins'i otelde neredeyse sonsuz bir kâğıt oyununa dahil etmişlerdi. Oyun kulübünü işleten Beyaz Rus Mösyö Nemazashto bizim otelde de kısa süre küçük bir kulüp işletmişti. Kulübü popülerleşince daha fazla yere ihtiyacı oldu. Göl kıyısındaki yaya yolunda ya da ana caddede ona sıklıkla rastlamak mümkündü. Hep çok meşguldü ve kondüktörlerin kullandığı türden para çantası daima kanvas bir kayışla omzuna asılı dururdu. Bay Wilkins yeni çevresinden memnun görünüyordu; gerçi yaşlı ha-

nımların gereğinden fazla kaldığını ve fazla masraf ettiğini, ayrıca bu oyunların onun parasına bir saldırı amacı taşıdığını ama servetine zarar vermelerine müsaade etmeyeceğini anlatıyordu arkadaşlarına. İlk hafta her akşam oyundaki başarısının sevinciyle otele dönüyordu; herhalde çok iyi bir kâğıt oyuncusuydu. Ablasını ve Bayan Price'ı yenmişti. Akşam yemeğinden sonra Eski İngiliz Oteli'ne gidip onlara tekrar katılmak için sabırsızlanıyordu. Bu yaşlı hanımlar gölü görmeye ne zaman vakit buluyorlardı acaba?

Ona oyun konusunda dostça sorular sorduğumda şöyle dedi:

"Büyük keyif alıyorum, Madam. Kuzinim burada olmadığı için şükrediyorum. Kendini çok yalnız hissederdi ve elbette onu yanıma da alamazdım. Korkunç bir rezalet çıkardı; ayrıca her işe burnunu sokan o kadın gittiği için de şükrediyorum." Prenses'i kastediyordu. Şöyle devam etti:

"Bu gerçekten yepyeni bir hayat benim için. Kuzinim kâğıt oyunlarıyla ilgilenmez. Şimdiyse kâğıt oyunlarında becerikli olduğum ortaya çıktı, üstelik –tahtaya vurun– şansım da iyi gidiyor; elim kötü bile gelse gayet iyi oynuyorum."

Prenses giderken onu bu yeni hayat konusunda uyarmıştı:

"Hayattan giderek daha çok uzaklaşıyorsun, Robert. Hiçbir meseleyle yüzleşmiyorsun. Lilia da bir mesele, çünkü o bir insan. Ama sen rüya âlemini tercih ediyorsun."

Bay Wilkins ise, "Ama bana kalırsa Lilia kâğıt oynuyor olsaydı ben bu tembelliğe bu kadar alışmazdım," diye cevap vermişti.

"Lilia büyük bir kumarbaz değil," demişti Prenses. "Bense öyleyim. Ama kâğıt oyununda değil. Hayatta ancak çok büyük bahislerle oynanır. Lilia senin için büyük bir bahis ve onu kaybedeceksin."

"Lilia beni asla terk etmez, hayatı tanımıyor o. İşleri onun yerine hep ben hallettim. Bensiz bir hayat karşısında

dehşete kapılacaktır. Senin de dediğin gibi, o bir kumarbaz değil."

Prenses Paris'e gitti. Bay Wilkins daha sonra Bayan Trollope'tan birkaç mektup aldı, ona kadının durumunu sorduğumda ise şöyle dedi:

"Korkarım hata yapıyor. Onlar birlikte yaşayabileceği tipte insanlar değil."

Madam Blaise bütün eşyalarını aldırttı. Bunun üzerine kafam rahatladı. Odalarını ne yapacağımı bilememiştim. Doktor Blaise ve Madam'a yazdım ama yanıt göndermediler. Bayan Trollope'a onların planlarını öğrenmek için bir mektup yazdım. Derhal yanıt gönderdi:

Sevgili Selda,

Keşke seninle konuşabilseydim; gençliğine rağmen çok şey görüp geçirdin, insanları eleştirmeden de anlayabiliyorsun. Burası kalınacak yer değil, çok mutsuzum. Ama sadece zaman kazanmaya çalışıyorum. Buradan ayrıldığımda yeni ve boş bir hayatla yüzleşmem gerektiğini biliyorum. Oyalanacak bir şeyler bulacağım, dinime sığınabilirim, Bay Wilkins'ten tamamen ayrıldığım anda beni geri alacağını söyleyen sevgili çocuklarım da var. Ben artık ayrıldığımı düşünüyorum ve biraz acı çektim, sevgili Selda; ama Bay Wilkins bana inanmayacaktır. Geçmişte çok zayıf davrandım, onu suçlamıyorum. Geri dönme meselesine gelirsek – geri dönmeyeceğim. Odamı yeniden düzenlemene sevindim. Buradaki ev konusunda ise çok sıkıntılıyım. İnsan asla durumundan emin olamıyor. Dr. Blaise ve karısı kimi günler çok dost canlısı oluyor ve yazın birkaç hafta gelip sizin orada kalacaklarını düşünüyorum. Başka zamanlar ise korkunç şeyler söyleniyor. Burada misafir olduğum için casusluk ya da muhbirlik yapmamalıyım; gerçi çok açık davranıyorlar ve pek umursuyor gibi görünmüyorlar. Heyhat, ben burada Madam Blaise'in ifadesiyle "şahit" ko-

numundayım. Çok korkuyorum ve utanç içindeyim. Ama gideceğimi söylediğim zaman Madam Blaise kalmam için yalvarıyor: "Sen benim tek savunucum ve tek şahidimsin," diyor. Belki de biraz nevrotik olduğundan; ama o da mutsuz. İnsanlar acı çekiyor ve biz acılarına isimler veriyoruz; ama onlar acı çekmeye devam ediyor. Zeki biri olmadığımı biliyorum ve bunun sebebi biraz da hayatın çirkin olması gerektiğine inanamamam. Kâhyanın buradaki konumunu anlayamıyorum, Selda. Sen burada olsan hemen anlardın. Dr. Blaise'e çekici gelebileceğini düşünemiyorum; üstelik Madam Blaise'le sıkı fıkı, hem de fazlasıyla. Ona yardım ediyor, işlerini hallediyor, doktorun yemesini yasakladığı şeyleri yemesine müsaade ediyor. Ama içimde kötü bir his var. Madam Blaise bu kadın yüzünden, yani Ermyntrud yüzünden evi terk ettiğini söylüyor; sonra da Ermyntrud'u bir daha asla terk etmeyeceğini, onu cankurtaranı olarak gördüğünü söylüyor. Ben nasıl onun tek savunucusu ve şahidi olabilirim? Onu kimden ve hangi konuda koruyacağım? Elimde olsa benden istenen şeyi yapmak isterim; içimden bir ses bunun bir mesaj olduğunu, azizlerimin benimle konuştuğunu ve beni kollayacaklarını söylüyor. Ama her şeyden önce Ermyntrud, yani kâhya bana hiç iyi davranmıyor; en baştan beri durum böyle. Onun haline çok üzülüyordum, çünkü o bir hizmetçi ve Doktor ile karısının arası iyi olduğunda, ikisi de ona sokak köpeği muamelesi yapıyor; sonra da... Ama insanları hiç anlamıyorum, Selda. Daha fazla bir şey anlatmayacağım. Odalarını başkalarına verirsen kimsenin sende suç bulacağını sanmıyorum. Sana yanıt yazmadılar. Ama ben de gidip onlara otele dönüp dönmeyeceklerini soramam elbette. Sana ancak kendi durumum hakkında bir şey yazabilirim. Kendi hayatımı kendi ellerime almak yerine Bay Wilkins'e bu kadar bağımlı olursam, "iş işten geçtiğinde" çok üzüleceğim konusunda çok uzun zaman önce uyarılmıştım. Üzülmüyorum; ama biliyorum

ki iş işten geçti; yine de, daima güvenebileceğim insanlar sayesinde bu sefer kendim için yola koyulacağım. İşten başını kaldıramadığın bir hayatın içinde bunlar sana çok garip görünüyor olmalı, Selda! Keşke benim de çok işim olsaydı. Sana İngiltere'den yazacağım. Şimdilik Bay Wilkins'e oraya gideceğimi söyleme. Hangi gün gideceğimi bilmiyorum, ama yakında belli olacak. O zaman isterse peşimden gelebilir. Ama gelmeyeceğinden eminim. İlk başta umudum vardı. Ama günler geçtikçe gelmeyeceğinden emin oldum; nihayet artık gelmemesini ummaya başladım ben de. Olivier'e sevgilerimi, kocana da saygılarımı ilet.

Dostun,
Lilia Trollope

Gelgelelim, Bayan Trollope o gün Bay Wilkins'e de yazmış olmalı; çünkü ertesi sabah Bay Wilkins çok tedirgindi. Kuzininden odasıyla ilgili bir mektup alıp almadığımı sordu, ben de aldığımı ve artık odayı tutmak istemediğini söyledim.

"Ben yine de kalıyorum," dedi; ben de ona yaz sezonu için iki kişilik oda parası alacağımızı söyledim; hep böyle yapıyorduk. "Bu soygun"a girişmeden önce diğer odaların dolmasını beklemem gerektiğini, şehrin yarı yarıya bile dolmadığını, göl kıyısındaki büyük otellerin boş olduğunu söyledi. "Ama tüm bunlar artık değişti, Bay Wilkins," dedim. "O günler geçti. Burayı *villeggiatura*** olarak kullananlar eskiden İngilizlerdi; ama artık paraları yok. Amerikalılar ve Fransızlar arabalarıyla her yanı doldurdu; bir gece bile kalmıyorlar. Şimdi o oteller sendikalar tarafından üyeleri için devralınıyor ya da seyahat acentelerinin paket rezervasyonlarında kullanılıyor. Hepsi artık tatil merkezine dönüştürülüyor. Bu da geriye kalan bizimki gibi otellerin burada konaklamak isteyen az sayıdaki insan sayesinde daima olağanüstü iş yapacağı anlamına geliyor."

---

* İt. Şehirden uzakta tatil yapmaya uygun yerler. (ç.n.)

Burada kesinlikle tek başına kalmayacağını söyledi; sonra da derhal Bayan Trollope'a geri gelmesi için bir mektup yazdı. Bayan Trollope yanıt vermedi. Çoktan Londra'ya doğru yola çıkmıştı. Bay Wilkins onun planlarını öğrenmek için Madam Blaise'e mektup yazdı; ama yanıt olarak sadece Madam Blaise'in kalp krizinden öldüğüne dair bir gazete kupürü geldi. Madam Blaise, iki konut haricinde bütün mülkünü de Dr. Blaise'le evlenmesi kaydıyla kâhya Ermyntrud'a bırakmıştı. Hiç kuşkusuz bu evlilik gerçekleşmişti.

"Bayan Trollope olmadan ne yaparım bilemiyorum," dedi Bay Wilkins, odasının parasını ödemeye geldiğinde. Şöyle devam etti:

"Beni asla terk etmemeliydi. Bütün işlerimi onu da düşünerek ayarlamıştım ve bunu gayet iyi biliyor. Bu durum tüm hesaplarımı altüst etti. Bütün planlarımı baştan yapmak zorundayım. Çok düşüncesizce bir şey bu, ama zaten hiçbir zaman istikrarlı biri değildi. Üstelik İngiltere'ye de gidemem. Dışarı çıkarmama müsaade ettikleri bütün sermayeyi geri götürmem gerekir; bunu yapmam kesinlikle mümkün değil; kendi iyiliği için onun sermayesini de burada tutmalıyım. Nasıl bir belaya bulaştığını bilmiyor, sermayeyi neden dışarı çıkardığını ve yurda döndüğünde parayı neden yanında getirmediğini açıklamak zorunda kalacak. Onu bu işten kurtarmam için bana yazacak. Ama sadece şunu söyleyeceğim: 'Lilia, tekrar yurtdışına çıkmalısın.'"

Konuşmaya devam etti, ama bu sırada giriş salonunda bir sorun yaşandı. Amiral yukarıdaki odasına çıkacaktı. Asansörü aşağı çağırdı, içine girdi ve kapıyı çekerek kapatmaya çalıştı. Sensörü kullanmaya alışamamıştı ve sökülmesini istiyordu. Orada mahsur kalacağını sanıyordu. Bağırmaya başladı:

"Bu asansör bozuk, kapıyı çekemiyorum!"

"Kendiliğinden kapandığını anlamıyor," dedi Bay Wilkins.

Konuklardan Bay Forel adında genç bir adam yazı odasında gömleğinin kollarını sıvamış mektup yazıyordu. Birden dışarı çıkıp Fransızca bağırdı:

"Kapıyı çekme, bırak kendiliğinden kapansın! Mekanizması öyle çalışıyor; zor kullanarak kapatamazsın!"

Amiral dışarı çıkmaya yeltendi. "Arızalı işte; eh, *l'homme*!"

Bay Forel tekrar bağırdı: "Hayvan, *faut pas le forcer*."*

En üst kattaki küçük odalardan birinde kalan bir delikanlı merdivenden iniyordu. Kıpkırmızı olmuş bir halde Bay Forel'e bağırdı:

"Kulübene dön, köpek!"

"Sen ne biçim konuşuyorsun? Tekrar et bakayım!" dedi kollarını sıvamış adam ona doğru yaklaşarak.

"Kulübene geri dön, köpek gibi," dedi delikanlı sakince.

"İnsanlarla böyle konuşamazsınız," dedim.

Kollarını sıvamış adam bana dönerek yumruklarını kaldırdı.

"Pis casuslar! Pis casuslar! İsviçre'de yabancı casuslardan başka kimse yok!"

"Doğru konuş!" dedi diğer delikanlı.

"Burada tek bir casus var, o da şu kadın," dedi Bay Forel, öfkeyle Amiral'e bakarak.

Amiral'e seslendim: "Duymazdan gelin. Delinin teki."

Bay Forel, "Ben mi deliyim?" diye haykırdı. "Deli, ha? Polise vereceğim sizi."

O ceketini almak için yazı odasına seğirttiği sırada, diğer delikanlı da kapıya doğru koştu ve çıkarken arkasına dönüp seslendi: "Ver de hepimiz senin deli olduğunu söyleyelim. Yeter artık!"

"Deli ha!" diye haykırdı Bay Forel. Kapıya doğru koştu.

Diğer delikanlı iyice hızlanarak kapıdan çıktı. Bahçe kapısına doğru minik asfalt patikadan koşarken, "Elveda!" diye bağırdı gülerek.

---

* Fr. "Zorlama." (e.n.)

"Gene görüşeceğiz," dedi Bay Forel onun arkasından koşarken.

"Deli, deli!" diye bağırdı delikanlı, bir yandan da kaçarken uçuşan saçlarını eliyle düzeltiyordu.

"*Tas de coquins*!"* dedi Bay Forel bahçe kapısına doğru koşarken.

"Elveda!" diye bağırdı öteki.

"Bay Hops!" diye bağırdı Bay Forel.

"Elveda, deli!"

"Kaçakçı, kaçakçı!" diye haykırdı Bay Forel.

Bay Hops koşarak uzaklaştı ve dönemeçte gözden kayboldu. Bay Forel bahçe kapısında durup kolunu ona doğru salladı. Sonra gömleğinin etekleri pantolonundan dışarı çıkmış bir halde ağır ağır geri döndü. Terlikli ayağındaki çoraplardan birinde o kadar büyük bir delik vardı ki eminim yüz metreden görülebilirdi. Bir süre soğuk esintide incecik ve çarpık bir halde dikildi. Bay Hops'a anlaşılmaz bir şeyler söyledikten sonra dönüp düztabanlı kocaman ayaklarını açarak ve bilekten kırılmışlar gibi basarak kapıya geldi. Sinir krizi geçirmiş bir postacıydı ve tatil için en üst kattaki küçük odalardan birinde kalıyordu.

Evet, Bayan Trollope bir daha İsviçre-Turu Oteli'ne dönmedi. İngiltere'den birkaç kez yazıp ıvır zıvırın fiyatlarından, insanların tavırlarını ne kadar tuhaf bulduğundan bahsetti; ayrıca Bay Wilkins bir iş fırsatı bulmak için gittiği Roma'dan kartpostal gönderdi; daha sonra yine iş için gittiği Cape Town'dan da bir tane gönderdi ve bu sefer kuzini hakkında bir şey duyup duymadığımı sordu. Bir daha birbirlerini gördüler mi bilmiyorum.

* Fr. "Ahmak herif." (e.n.)

Modern Klasikler Dizisi - 193

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Cenevre Gölü'ndeki küçük bir otelde, hepsi de hayatlarındaki finansal, kişisel veya politik sorunlardan kaçan bir grup insan bir araya gelir. İsviçre-Turu Oteli'nin sahibi Madam Bonnard, konuklarının kendi arkadaşlarına, ailelerine ya da avukatlarına söyleyemeyeceği birçok sırrına vâkıftır. Her bir konuğun tuhaflıkları, çaresizlikleri, kıskançlıkları, önyargıları ve kinleri birbirleriyle kurdukları ilişkilere yansır. Stead, karakterleri aracılığıyla savaşın mirasını, Soğuk Savaş'ın etkilerini ve uluslararası kara para aklama ile vergi kaçakçılığının yükselişini analiz eder.

İlk olarak 1973'te, Christina Stead'in Avustralya'ya dönüşünden kısa süre önce yayımlanan ve yazarın Avrupa otellerindeki deneyimlerinden esinlenen *Küçük Otel,* savaş sonrası Avrupa'da değişen hayatların detaylarla pekiştirilmiş incelikli bir hicvidir. Stead komünizm yanlısı bir ekonomist olan eşi William J. Blake ile Avrupa'da yaşadığı 1950'li yıllarda sürekli günlük tutar. Bulundukları yerlerin manzarası ve hava durumu, rüyaları, sinema ve opera gezileri, otel personeliyle diğer konukların tasvirleri ve geçmişleri, yazarın neredeyse yirmi yıl boyunca kurguladığı ve çeşitli taslaklarını yazdığı *Küçük Otel*'in de temelini oluşturur.

CHRISTINA STEAD (1902-1983): Avustralyalı romancı ve kısa öykü yazarı. Sydney Üniversitesi'nde öğretmenlik eğitimi aldı, 1928'de Avustralya'dan ayrılıp Londra'ya gitti. 1937'de ABD'ye yerleşti. Bir süre New York Üniversitesi'nde ders verdi ve 1940'larda Hollywood'da senaryo yazarı olarak çalıştı. Ardından hayat arkadaşı William J. Blake ile Avrupa'da çeşitli ülkelerde yaşadı. 1974 yılında Avustralya'ya döndü.

20. yüzyılın en etkili Avustralyalı yazarlarından biri olarak kabul edilen Stead'in ilk romanları *The Salzburg Tales* (Salzburg Öyküleri) ve *Seven Poor Men of Sydney* (Sydney'li Yedi Yoksul Adam) 1934'te yayımlandı; tahlil ve üslup zenginliğiyle dikkat çekti. *For Love Alone*'un (Yalnız Aşk İçin, 1944) ilk kısmı dışında romanları hep Avrupa ya da ABD'de geçer.

THG 158093 TOV
0158093 TOV

9 786254 059223